

ELVERUM
KOMMUNE

Handlings- og økonomiplan 2020-2023

Innholdsfortegnelse

- Kommunestyrets budsjettvedtak
- Rådmannens innledning
- Innledning
 - Generelle forutsetninger og bakgrunnsdokumenter
 - Kommunens roller
 - Økonomiske måltall
 - Statsbudsjettet for 2020 og andre budsjettforutsetninger
- Handlingsplan 2020 – 2023
 - Innledning
 - Klima og energi
 - By- og bygdeutvikling
 - Samferdsel og infrastruktur
 - Verdiskaping og næringsutvikling
 - Natur, kulturmiljø og landskap
 - Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø
- Økonomiplan 2020 – 2023 med budsjett 2020
 - Innledning
 - Nye driftstiltak og tjenester
 - Salderingstiltak 2020 - 2023
 - Tiltak ikke prioritert inn i Handlings- og økonomiplanen
 - Bevilgningsoversikt - drift
 - Bevilgning til de enkelte tjenesteområdene
 - Økonomisk oversikt - Drift
 - Bevilgningsoversikt - investering
 - Bevilgning til investeringer - prosjekter
 - Oversikt over gjeld og andre vesentlige forpliktelser
- Virksomhetsplan 2020
 - Innledning
 - Styring – ledelse – kontroll
 - Delegering
 - Lederkontrakter og ledelsesfora
 - Egenkontroll
 - Ekstern kontroll
 - Årshjul
 - Styringsplattformen
 - Planverket
 - Målhierarki og planhierarki
 - Overordnede styringsmål - indikatorer
 - Organisering av virksomheten
 - Personaloversikt
 - Virksomhetsplan per tjenesteområde
 - Politisk styring - folkevalgte
 - Administrasjon
 - Barnehage
 - Skole
 - Barnevern

- Helse – forebygging og behandling
- Pleie og omsorg
- Sosial - tjenestebistand
- Sosial - økonomisk bistand
- Kultur og religiøse formål
- Teknisk forvaltning
- Teknisk drift
- Næringsutvikling
- Fellesfunksjoner
- Gebyrregulativ 2020
 - Leie av Elverumshallen
 - Leie av skolelokaler
 - Leie av lokaler Folkvang
 - Leie Ungdommens hus
 - Leie rom Rådhuset
 - Leie Kulturhuset
 - Leie Rådhusplassen og Musikkpaviljongen
 - Billettpriser Elverum kino
 - Elverum Bibliotek
 - Elverum Svømmehall
 - Diverse tjenester
 - Alkoholoven - salgs- og skjenkebevillinger
 - Salg av tobakksvarer og tobakkssurrogater
 - Skolefritidsordning
 - Elverum Kulturskole
 - Elverum Læringssenter - norskopplæring
 - Opphold i Barnehage
 - Utenlandsvaksinering
 - Helse- og omsorgstjenester
 - Landbruk - gebyr for behandling av saker
 - Kart og oppmåling - gebyr for behandling av saker
 - Byggesak - gebyr for behandling av bygge- og delingssaker
 - Plansaker - gebyr for behandling
 - Vei, park og anlegg
 - Vann- og avløpsgebyrer
 - Innfordring - gebyr for behandling
 - Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS
 - Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS (SØIR)
 - Elverum Kirkelige Fellesråd
- Vedlegg
 - Handlingsplan for vann og avløp
 - Selvkostkalkyler
 - Kommunale tilskudd til ulike organisasjoner
 - Innspill og søknader fra andre

Kommunestyrets budsjettvedtak

KS 175/19 Vedtak:

Beløp i hele tusen		Driftsbudsjett			
År		2020	2021	2022	2023
Avsetninger til disposisjonsfond (mindreforbruk), Formannskapetets innstilling		440	869	436	4 026
Endringsforslag på inntekter		-560	-1 500	-4 000	-6 000
Endringsforslag på utgifter		705	345	345	345
Endringsforslag på investeringer		0	-496	3 120	6 400
Sum avsetning til disposisjonsfond (mindreforbruk) etter endringsforslag		295	2 520	971	3 281
Endringsforslag - inntekter		Driftsbudsjett			
År		2020	2021	2022	2023
Netto virkning av endringsforslag og formannskapetets forslag		295	2 520	971	3 281
Sum endringsforslag som påvirker kommunens inntekter		-560	-1 500	-4 000	-6 000
Nr	Tiltaksbeskrivelse				
I 1	Bruk av disposisjonsfond til gatelys på bygdene	-360			
I 2	Virkning av omstillingsarbeid/reduerte driftsutgifter	-200	-1 500	-4 000	-6 000

Endringsforslag – Utgifter		Driftsbudsjett			
År		2020	2021	2022	2023
Netto virkning av endringsforslag og formannskapetets forslag		295	2 520	971	3 281
Sum endringsforslag som påvirker kommunens utgifter		705	345	345	345
Nr	Tiltaksbeskrivelse				
U 1	Gatelys på bygdene	360			
U 2	Økt tilskudd til frivillighet og ulike organisasjoner	300	300	300	300
U 3	USS - Utmarkskommunenes sammenslutning	45	45	45	45

Endringsforslag - Investeringer		Investeringsbudsjett			
År		2020	2021	2022	2023
Netto virkning av endringsforslag og formannskapetets forslag					
Sum endringsforslag som påvirker kommunens utgifter		- 6 000	45 200	41 000	41 000
Nr	Tiltaksbeskrivelse				
Inv 1	Rehabilitering, Hanstad skole - trinn 2	1 000	39 000	40 000	40 000
Inv 2	Digitalt undervisningsmaterieell – småskoletrinnet	1 000	1 000	1 000	1 000
Inv 3	Tyngre anleggsmaskiner, utsettelse ett år	- 5 200	5 200		
Inv 4	Salg av eiendom (Melåsberget, Bakkebygrenda)	- 3 000			

Endringsforslag - Investeringer		Driftsbudsjett			
År		2020	2021	2022	2023
Netto virkning av endringsforslag og formannskapetets forslag		295	2 520	971	3 281
Sum endringsforslag som påvirker kommunens utgifter		0	-496	3120	6400
Nr	Tiltaksbeskrivelse				
Inv 1	Rehabilitering, Hanstad skole - trinn 2		80	3 200	6 400
Inv 2	Digitalt undervisningsmaterieell - småskoletrinnet		80	160	240
Inv 3	Tyngre anleggsmaskiner, utsettelse ett år		-416		
Inv 4	Salg av eiendom (Melåsberget, Bakkebygrenda)		-240	-240	-240

Tilskudd til organisasjoner, lag og foreninger	2019	2020	Politisk endring	Ny sum 2020
Tilskudd til festspillene, reguleres iht. sum og føringer kulturdepartementet	941 000	941 000		
Elverum håndball herrer	50 000	0	30 000	30 000
Nysted – Elverum kunstforening	32 000	16 000	16 000	32 000
Hedmarken Symfoniorkester	18 000	0		
Møteplassen (indeksreguleres iht. avtale) fra kultur	1 125 000	750 000	100 000	850 000
Møteplassen (indeksreguleres iht. avtale) fra familie/helse	624 000	652 000		
Volumfestival	100 000	0		
Tilskudd samfunnshus	260 000	130 000	76 000	206 000
Tilskudd lag og foreninger 300' – driftsmidler etter søknad 1 gang pr. år	300 000	200 000	100 000	300 000
Elverum Idrettsråd	805 000	405 000	-200 000	205 000
Tilskudd 17. mai	125 000	125 000		
Tilskudd Glomdalsmuseet (avh. av innbyggere)	103 000	105 000		
Tilskudd Anno Museum	400 000	0	50 000	50 000
Namibiaforeningen, internasjonalt infosenter	100 000	100 000	-67 000	33 000
Grundsetmart'n	230 000	0	100 000	100 000
Tilskudd frivillighet kultur – prosjektmidler etter søknad 2 ganger i året	200 000	50 000	50 000	100 000
Tilskudd til lokal musikk og kultur	160 000	0		
Movies on War	150 000	150 000		
Diverse tilskudd lag/foreninger innen helse	55 000	0	30 000	30 000
SMISO /tidl. Evas Støttesenter	165 000	165 000		
Herneshallen (indeksreguleres iht. avtale)	285 000	310 000		
Elverum Frivilligsentral (pluss justering iht. leiekontrakt)	826 500	880 000		
Christianfjelds venner	30 000	30 000		
Søndre Elverum Idrettshall		941 000		
Regionrådet for Sør-Østerdal (indeksreguleres iht. avtale)	317 000	318 000		
Årets Elverumsing (inn igjen)			5 000	5 000
Kulturprisen (inn igjen)			10 000	10 000
Sum tilskudd (+ 300 000 lagt inn i forslaget fra SV, FRP, AP)	7 401 500	6 268 000		

1. Handlings- og økonomiplan for 2020 – 2023 med virksomhetsplaner og budsjett for 2020 vedtas i samsvar med det fremlagte dokument (datert 31.10.19).
2. Driftsbudsjettet for 2020 fordeles som netto rammebevilgninger til tjenesteområder. Rådmannen gis myndighet til å foreta en detaljert fordeling av rammebevilgningene på de enkelte tjenesteområdenes budsjettposter, i tråd med kommunestyrets prioriteringer og forutsetninger.
3. Låneopptak for finansiering av investeringer i 2020 settes til 117 514 000.
4. For 2020 søkes det om lån fra Husbanken for videre formidling (Startlån) med kr 85 000 000.
5. Rådmannen gis myndighet til å oppta lån innenfor den vedtatte lånerammene, og til å godkjenne lånebetingelsene, låneform og låneinstitusjon.
6. Gebyrregulativ for 2020 vedtas i samsvar med vedlegget i det fremlagte dokument (datert 31.10.2019).
7. Tilskudd og overføringer til lag, foreninger og organisasjoner betinger at kommunen gis full innsynsrett i bruken av midlene, og gir kontrollutvalget adgang til å føre kontroll med hvordan midlene forvaltes.
8. Rådmannen gis fullmakt til å justere mellom budsjetttrammer for tjenesteområder ved overgang fra leasing og leieavtaler til kommunal lånefinansiering for kjøretøy, maskiner og utstyr.
9. Rådmannen gis fullmakt til å justere budsjettet mellom tjenesteområder for kurante rutinemessige endringer som for eksempel lønnsoppgjør eller andre mindre og ikke prinsipielle endringer.
10. Rådmannen bes utrede en hensiktsmessig struktur på kommunens institusjonsplasser. Utredningen skal være ferdig innen 1.5.2020.
11. Rådmannen får i oppdrag å utrede rehabilitering av Hanstad skole for henholdsvis 100, 150 og 200 millioner kroner.
12. Helse- og omsorgskomiteen utreder i 2020 aktuelle løsninger for hvordan flere kommunale ansatte kan

tilbys større stillingsbrøker og heltidsarbeid. Arbeidet følges opp gjennom hele økonomiplanperioden.

13. Utdanningskomiteen fremmer forslag til kommunestyret 26.februar 2020 om endring av skolestruktur. En mulig flytting av ungdomsskoletrinnet på Hanstad til Elverum ungdomsskole må utredes spesielt, med bakgrunn i utdanningssektorens orientering til formannskapet 20.11.2019. I 2020 utredes også behovet for endring av kretsgrenser i kommunen, som følge av en ventet nedgang i antall skoleelever i Elverum.
14. Rådmannen utreder konsekvensene av ikke inntektsberegning av barnetrygd for familier med vedvarende lave inntekter, og andre aktuelle tiltak for å styrke økonomien i disse familiene. Saken legges fram for Strategikonferansen i juni 2020.
15. Vekst- og utviklingskomiteen utreder i 2020 mulighetene for mer klimavennlig næringsutvikling og kommunal tjenesteyting, som en del av arbeidet med kommunens klima- og energiplan.
16. Ordfører og varaordfører inkluderer komite for plan og eiendom i det strategiske arbeidet med å forsterke og utvikle Elverum kommunes rolle som vertskommune for blant annet sjukehuset, forsvaret og høgskolen. Det er også naturlig at vekst- og utviklingskomiteen trekkes inn som bidragsyter og medspiller i dette arbeidet.
17. Kommunen skal bruke en revidert eierskapsmelding og det nye selskapet Elverum Vekst til økt innsats for en klimavennlig nærings- og reiselivsutvikling, og et økt fokus på skogen som råvare og byggemateriale i samarbeid med investorer og andre utviklings- og kompetansemiljøer regionalt og nasjonalt. En revisjon av Treveilederen og skogens potensial i framtidig karbonfangst må også belyses i dette arbeidet. Vekst- og utviklingskomiteen utreder disse sakene i 2020, i nær dialog med næringslivet, slik at kommunestyret kan vedta tydelige ambisjoner og styringssignaler til Elverum Vekst.
18. Rådmannen utreder konsekvensene av ikke inntektsberegning av barnetrygd for familier med vedvarende lave inntekter, og andre aktuelle tiltak for å styrke økonomien i disse familiene. Saken legges fram for Strategikonferansen i juni 2020.
19. Kommunestyret ber Helse og omsorgskomiteen utrede muligheten for en oppstart av ny utekontakt med virkning fra 2021. Utekontaktene i Elverum har i flere år virket som et lavterskel og oppsøkende forebyggende arbeid blant unge i Elverum, før ordningen ble avvirket som en følge av innsparingstiltak. Ordningen med utekontakt er en viktig del av et helhetlig arbeid blant barn og unge, der målet er å ha dialog med ungdommer og innsikt i utfordringer i ungdomsmiljøet på et tidligst mulig tidspunkt.
20. Komite for Plan og eiendom utreder i 2020 aktuelle løsninger for vegsystemet på Hanstad.
21. Komite for helse og omsorg gis i oppdrag å lage en plan for hvordan ledige lokaler ved institusjonene Moen og Sætre i best mulig grad kan oppgraderes, slik at disse institusjonene kan bli bedre tilrettelagt for å møte det økende behovet for pleie- og omsorgsplasser som forventes fom 2024. Komiteen legger frem sin rapport på k-styrets budsjettkonferanse i juni 2020.
22. Kommunestyret ber Komite for Vekst og utvikling utrede muligheten innen mars 2020 at : «Rådmannen skal synliggjøre klimakonsekvenser i alle relevante saker som fremmes for politisk behandling».
23. Kommunen har gjennom sitt eierskap til skog, og ved å tilby arealer til vern en unik mulighet til positivt å kunne bidra til at kommunen følger opp nasjonale miljømål på lokalt nivå. Dette er i tråd med «tenke globalt og handle lokalt». Kommunestyret ber kommuneskogen se på mulighetene for å tilby skog til frivillig vern. Frivillig vern er bra for klimabevaring av skogens arts mangfold og friluftsliv.

Rådmannens innledning

Handlings- og økonomiplan for 2020 – 2023 med virksomhetsplan og årsbudsjett for 2020, er et resultat av et omfattende arbeid i kommunens administrasjon. Arbeidet startet allerede for 2 år siden.

Når det gjelder økonomi og budsjettarbeid er den viktigste faktoren antall innbyggere i Elverum og aldersfordelingen på forskjellige årsklasser. Aldersfordelingen sier automatisk noe om hvilke tjenester kommunen må gi. Eksempelvis vil antall innbyggere i aldersgruppen 2-5 år si noe om hvilket barnehagetilbud kommunen må tilrettelegge for. Hvor mange barn som er i alderen 6-15 år bestemmer antall klasser og lærere kommunen må organisere. Hvor mange innbyggere som er over 80 sier noe om hva som er påregnelig kommunen må gi av pleie- og omsorgstjenester.

Antall innbyggere er derfor den viktigste indikator når det gjelder overføring av midler fra staten til kommunen. Det forventes at kommunen har en oversikt over utviklingen i antall innbyggere i de forskjellige aldersklasser på kort og lang sikt.

I perioden 2011 til 2016 hadde Elverum en gjennomsnittlig befolkningsvekst hvert år på 1%. Befolkningsvekst medfører ikke bare økte inntekter, den gir også økte forpliktelser for kommunen ved at man må gi flere et tjenestetilbud. Kommunen la i denne perioden til rette for vekst ved å godkjenne planer for nye boligområder, planla også ny skole, nye omsorgsboliger og nytt helsehus. Fra 2016 – 2017 falt befolkningsveksten dramatisk og ble 0,27% som tilsvarte en vekst på 50 innbyggere.

Det er i handlings- og økonomiplan for 2018 – 2021 og for 2019 – 2022 redegjort for de økonomiske utfordringer Elverum kommune vil få i årene fremover. Utfordringene kan oppsummeres til lavere befolkningsvekst enn forventet. Dette fører til mindre inntekter til kommunen og større kostnader som følge av økt gjeld og driftskostnader på grunn av de store investeringer som er satt i gang og nå gjennomført.

For å møte de økonomiske utfordringene ble det gjennomført en omfattende tjenestegjennomgang i kommunen våren 2018 og 2019. Det ble foretatt en kritisk gjennomgang av alle tjenesteområder. Tjenestene er vurdert ut fra hvilke tjenester kommunen må, bør og kan ha.

I denne forbindelse vedtok kommunestyret i sak 085/18 i juni 2018 salderingstiltak som for 2019 utgjorde 38,2 millioner kroner. For 2020 vil helårvirkningen av tiltakene utgjøre 38,8 millioner kroner. Tiltakene har medført en reduksjon på 22,56 årsverk.

Resultatet av tjenestegjennomgangen våren 2019 var til politisk behandling 19. juni, kommunestyresak 090/19. Det ble her vedtatt salderingstiltak som i sum utgjorde 21,5 millioner kroner og en reduksjon på 12,35 årsverk. Gjennom tjenestegjennomgangene, våren 2018 og våren 2019, har det blitt gjennomført salderingstiltak som reduserer utgiftssiden med 59,7 millioner kroner og en reduksjon på 34,91 årsverk.

Fra budsjett 2018 til budsjett 2020 har rentekostnad og avdrag på lån økt med 39,5 millioner kroner. Samtidig har det gjennom driftsåret 2019 blitt avdekket behov for økte ressurser innenfor tjenesteområdet pleie- og omsorg og barnevern. Det økte behovet er lagt inn i budsjettet for 2020.

Statsbudsjettet for 2020 legger også føringer for de frie inntektene til kommunen. Samlet sett utgjør endringer som er avdekket gjennom driftsåret 2019, kvalitetssikring av budsjettgrunnlag internt i kommunen og føringer i statsbudsjettet behov for ytterligere salderingstiltak på 19,8 millioner kroner.

Når det gjelder investeringer i planperioden har det vært nødvendig å ta ut noen tiltak for å komme i økonomisk balanse. Det største enkelttiltaket er rehabilitering av Hanstad barne – og ungdomsskole. Oppstart av rehabilitering i 2021 ville ha økt driftskostnadene med 12-13 millioner kroner.

Elverum kommune har høy gjeld som påvirker driftsbudsjettet og tjenestetilbudet i stor grad da kommunen har høyere renteutgifter og avdrag enn sammenlignbare kommuner. I planperioden 2020 – 2023 er det lagt opp til at kommunen betaler ned 337 millioner kroner av gjelda. Dette kan gi handlingsrom til å rehabilitere

Hanstad barne- og ungdomsskole fra 2024.

Økonomisk oversikt viser et budsjettmessig mer-/mindreforbruk i balanse, og dermed i henhold til myndighetskrav om å ha budsjettbalanse. Netto driftsresultat er derimot ikke tilfredsstillende. Over tid bør netto driftsresultat være cirka to prosent av brutto driftsinntekter. I 2020 vil Elverum budsjettere med et negativt netto driftsresultat på -0,1 prosent. Det vil bedre seg marginalt utover i planperioden. Skal kommunen oppnå et netto driftsresultat på to prosent over tid, som utgjør cirka 34 millioner kroner, kreves det en omstilling av driften enten i form av reduserte driftsutgifter eller økte inntekter. Det vil være urealistisk å kunne budsjettere med ønsket netto driftsresultat i planperioden.

Elverum kommune har for virksomhetsplan og budsjett 2020 og Handlings- og økonomiplan 2020 – 2023 ikke handlingsrom for uforutsette utgifter. Dette innebærer en stram økonomistyring, og det anbefales ikke å legge inn nye driftstiltak.

Gjennom budsjettåret endrer innbyggernes behov for tjenester seg. Det er derfor viktig å ha en «buffer» som kommunestyret kan disponere gjennom året til aktivitet som avviker fra det som er planlagt. Kommunestyret vil ikke ha noen buffer å disponere til uforutsette hendelser i budsjett for 2020.

Kravet til omstilling, kompetanseutvikling og effektivisering vil ligge over kommunen i hele planperioden. Dette krever stor innsats både fra den politisk og administrative ledelsen i kommunen, og ikke minst fra medarbeidere i de ulike sektorer og staber.

Selv om budsjett for 2020 er svært stramt, mener rådmannen at budsjettet gir rom for at innbyggerne skal oppleve et godt tjenestetilbud fra Elverum kommune. Det er grunn til å framheve at kommunen har rustet seg for gode framtidige tjenestetilbud både for dagens innbyggere og framtidige tilflyttere, gjennom de betydelige investeringer som er gjort de senere år i kommunen i barnehage, skoler, helsehus, tilrettelegging for boligutbygging, bredbåndsutbygging, uteområder m.m. samt kompetansebygging i kommunens organisasjon.

Elverum 31. oktober 2019

Kristian Trengereid
rådmann

Innledning

Generelle forutsetninger og bakgrunnsdokumenter

Planprosessen

Ett av rådmannens viktigste oppdrag er å utarbeide Handlings- og økonomiplan for kommende fireårs periode. I denne runde for perioden 2020-2023, med virksomhetsplan og årsbudsjett for det første året i perioden – 2020. Planen er resultatet av en omfattende, og nesten kontinuerlig arbeidsprosess. Prosessen starter i mars med klargjøring av administrasjonens analyser, vurderinger og prioriteringer for kommende periode. I denne runden har det i tillegg blitt gjennomført en relativt omfattende tjenestegjennomgang gjennom vårhalvåret 2019, for å redusere aktivitetsnivå og driftskostnader for økonomiplanperioden 2020 – 2023. Dette endte i et eget kommunestyrevedtak 19. juni 2019 med tiltak som reduserer driftsnivå og kostnader tilsvarende 34 millioner kroner i 2020 og 36,7 millioner kroner hvert år utover i planperioden. Prosessen er gjennomført i henhold til kommunens årshjul for styring med drøftinger og prioriteringer i kommunestyrekomitéene, blant tillitsvalgte og verneombud med flere i april og mai. Deretter fulgte kommunestyrets strategikonferanse 5. juni og kommunestyrets strategivedtak per 19. juni 2019. Prosessen har gått videre med koordinering og prioriteringer samt levering av et statusnotat fra rådmannen til formannskapet 18. september 2019. På bakgrunn av kommunestyrets vedtak 19. juni og signaler mottatt etter framlegging av notatet, har arbeidet holdt fram med fullstendig utarbeidelse av Handlings- og økonomiplan for perioden 2020-2023.

Forutsetninger for den samlede prosessen som leder til Handlings- og økonomiplanen tas fra følgende kilder – oppsummert:

- Kommuneplanen – samfunnsdel og arealdel.
- Kommunedelplaner, sektor-/temaplaner (strategiske planer).
- Handlings- og økonomiplan fra forrige runde – 2019-2022.
- Årsrapport, årsberetning og regnskap 2018.
- Tertialrapport for kommunens drift per 1. og 2. tertial 2019.
- Kommuneproposisjonen og forslag til statsbudsjett 2020.
- Kommunestyrets strategivedtak 19.06.19, som følge av strategikonferansen 05.06.19 samt eget vedtak på egen prosess for saldering av økonomiplanen for perioden 2020 – 2023 (**KS – 090/19**).

Elverum – noen langsiktige utviklingsperspektiver

Siden 1996 har Elverum vært bykommune. Elverum er regionsenter i Sør-Østerdal, og har vært i stabil vekst i hele etterkrigsperioden. Denne posisjonen har gitt unike muligheter og noen utfordringer. Kommunen har vokst samtidig som den i stor grad er tilført nye oppgaver. Flere innbyggere, med økte forventninger, skal tilbys gode tjenester innenfor et stadig større tjenestespekter. Kommunen som organisasjon har måttet være omstillingsdyktig for å håndtere forandringer i rammevilkår og forventninger fra befolkningen.

Elverums strategiske beliggenhet som et kommunikasjonsknutepunkt mellom Østerdalen (nord), Solør (sør), Hedemarken (vest) og Trysil og Sverige (øst), har gjennom mange år vært en sentral driver for stabil vekst i befolkningen. Gunstige naturgitte vilkår for gradvis utbygging, tilstedeværelse fra offentlige institusjoner innenfor forsvar, sykehus og utdanning, og primærnæringene jord- og skogbruk har gitt grobunn for handel og service, industriell produksjon og øvrige næringer.

Elverum har gradvis blitt og blir knyttet bedre til omverdenen gjennom infrastrukturinvesteringer i nasjonal målestokk – i særlig grad Gardermoen som landets hovedflyplass og i 2020 gjennom en ferdig utbygging av riksveg 3/25 inn mot og forbi Elverum. Per 2019 har kommunen om lag 21.200 innbyggere og ca. 10.000 arbeidsplasser, hvorav ca. 40 prosent i offentlig sektor. Kommunen er gjennom en pågående regionforstørrelse, herunder forbedrede kommunikasjoner, en del av en større bo- og arbeidsmarkedsregion – vestover, kommunene rundt Mjøsa, nordover mot Åmot, sørover mot Solør og østover mot Trysil. Elverum bør være en kommune i Norge som har gode framtidsutsikter med tanke på sin beliggenhet, tilknytningen til omverden og

sin relative størrelse.

Store investeringer – begrenset handlingsrom

I de årlige Handlings- og økonomiplaner siden 2014 er det redegjort for planlegging og gjennomføring av store investeringsprosjekter i kommunens regi – særlig innenfor skole og barnehage, helse, pleie og omsorg. Ved utgangen av 2019 er denne heftigste investeringsperioden over. Investeringene kommer særlig til syne i form av nytt Elverum Helsehus og ny skole og barnehage i Ydalir samt Jotuntoppen Bo- og omsorgssenter. På grunn av høy investeringstakt som fører til økte kostnader til renter og avdrag og økte driftskostnader, har kommunen som ventet et svært begrenset handlingsrom de nærmeste år, og betydelige tilpasninger og harde prioriteringer har måttet gjøres i driftsbudsjettene for tjenesteproduksjonen for å holde driftsøkonomien i balanse. I 2014 og 2015 ble organisasjonen satt på prøve for å håndtere omstillinger på grunn av for høyt driftsnivå og svake økonomiske resultater i perioden fra 2012. Nedbemanning og effektiviseringer måtte til. Dette bidro til tilfredsstillende positive økonomiske resultater (netto driftsresultat) for kommunen både for 2015, 2016 og 2017– jfr. årsrapporter. For 2018 fikk kommunen et svakere netto driftsresultat enn budsjettet og utfordringene er påtakelige som følge av redusert befolkningsvekst (reduerte inntekter), tiltakende kapitalkostnader og særskilte kostnadsøkninger i tjenesteproduksjonen.

Disse utfordringene er kommunen nå midt i, ved at store byggeprosjekter nylig er avsluttet. Til sammen er brutto investeringsvolumer i kommunal regi knyttet til varige driftsmidler på 366 millioner kroner innenfor kommende periode; 2020 – 2023 (se investeringsoversikt i senere kapittel). 190 millioner kroner av bruttobeløpet er investeringer hvor kommunen selv må bære kapitalkostnadene (renter og avdrag) i egen drift. Av disse kalkulerte 190 millioner kroner i investeringer utgjør momskompensasjon, investeringstilskudd og salgsinntekt 67 millioner kroner. Den samlede kalkulerte gjeld, hvor kommunen selv må bære kapitalkostnadene etter investeringstilskudd og momskompensasjon, øker med 123 millioner kroner over de kommende fire år som følge av det planlagte investeringsprogrammet. Det øvrige av de samlede 366 millioner kroner – ca. 176 millioner kroner – er investeringer i kommunens regi hvor statlige investeringstilskudd, leieinntekter og annet bærer investeringskostnadene. I samme periode (2020 – 2023) betaler kommunen ned gjeld etter planen med 336,9 millioner kroner.

Med dette investeringsprogrammet vil kommunens netto lånegjeld (definert som langsiktig gjeld, eksklusive pensjonsforpliktelser, fratrullet totale utlån og ubrukte lånemidler) ved utgangen av 2023 være 2,2 milliarder kroner. Dette tilsvarer 101 500 kroner per innbygger. Tilsvarende tall ved utgangen av 2018 var 102 000 kroner per innbygger.

Svakere befolkningsutvikling – begrenset handlingsrom

De siste årene har Elverum fått en tilleggsutfordring – på lik linje med mange andre kommuner og landet forøvrig: En langsiktig stabil trend for Elverum er brutt ved at en gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst tilsvarende om lag 1 prosent er redusert til et nivå som per 2019 ser ut til å være en vekst tilsvarende 0,2 prosent. Dette medfører en betydelig inntektsreduksjon i den statlige rammeoverføring til kommunen sammenliknet med hva som for noen år tilbake lå inne i kalkylene ved 1 prosent vekstnivå. Elverums gjennomførte investeringer i blant annet skole- og helsebygg har vært tilskyndet av flere faktorer – statlige reformer med nye krav til kommunene, helt reelle behov for oppgraderinger, Elverums rolle som regionsenter og forventet befolkningsvekst m.m. Dette betyr at den andelen av kommunens inntekter som må brukes til å dekke kapitalkostnader (renter og avdrag) har økt betydelig de siste årene. Kombinert med redusert vekst i inntekter medfører dette at tilgjengelige ressurser til drift settes under kraftig press og handlingsrommet reduseres. Dette krever nøkternhet og stor grad av forsiktighet både når det gjelder nye driftstiltak og nye investeringer. Videre kreves godt forbedrings- og effektiviseringsarbeid som en forsikring for å holde aktivitetsnivået innenfor tilgjengelige ressursrammer.

I tillegg til de endrede forutsetningene som følge av redusert befolkningsvekst og høye utgifter til renter og avdrag kommer noen vedvarende utfordringer i tjenesteproduksjonen som setter driftsøkonomien under press. Dette er betydelig økte utgifter til barnevernet, økte utgifter til psykiske helsetjenester,

finansieringsordningen til særlig ressurskrevende tjenester, lærernorm og pedagognorm i barnehager.

Ved inngangen til Handlings- og økonomiplanperioden 2020 – 2023 er derfor den kommunale driftsøkonomien meget stram. Det er gjennomført betydelige kostnadsreduksjoner og effektiviseringer i tjenesteproduksjonen fra 2014/2015 og videre inn i 2018 og 2019. Dette vil merkes ved at ambisjonene for en del av tjenesteproduksjonen må begrenses.

I en slik situasjon er det svært viktig at det kontinuerlige forbedringsarbeidet med LEAN-konseptet som verktøy fortsetter. Det vil si at kommunens tjenesteproduksjon skal være i kontinuerlig målrettet forbedring gjennom konkret forbedringsarbeid på de arbeidsprosessene som fører til de tjenestene som ytes for Elverums befolkning. Dette er viktig for at vi skal nå målene vi har satt oss i våre planer, for at vi skal opprettholde og forbedre kvaliteten på tjenestene overfor kommunens innbyggere, for at vi skal ha fornøyde medarbeidere som trives på jobben og yter sitt beste, og for å holde kontroll på kommunens økonomi og skape en ønsket driftsmargin (netto driftsresultat).

Basert på det beskrevne er det på det rene at den kommende økonomiplanperiode vil bli utfordrende for Elverum.

På den annen side er det et faktum at kommunen har gjennomført svært betydelige investeringer som må forventes å gi positive resultater for lokalsamfunnet langt inn i framtida, gi forbedrede tjenester til befolkningen (jfr. barnehage, skole, helse, pleie og omsorg) og bidra til kommunens attraktivitet. De betydeligste investeringene er:

- Investeringen i Elverum Helsehus med samling av det meste av kommunens helserelaterte tjenester, legevakt, sengeposter m.m.
- Jotuntoppen Bo- og omsorgssenter
- Investeringen i den nye bydelen Ydalir med kommunens investering i ny skole, ny barnehage og idrettshall.
- Investeringen i Lillemoen skole med tilhørende idrettshall.

I tillegg er det gjennomført og under gjennomføring, betydelige investeringer i infrastruktur, bygg og anlegg i og rundt Elverum i regi av private, fylkeskommunale og statlige aktører – jfr. boligutbygging, videregående skole, riksvegutbygging m.v.

Kommunens roller

En kommune har fem definerte roller – kommunen skal være:

- Demokratisk arena
- Tjenesteprodusent
- Forvaltningsmyndighet
- Samfunnsutvikler
- Arbeidsgiver.

Den alt overveiende delen av kommunens ressurser brukes til å produsere tjenester for innbyggerne i kommunen. Hovedtrekkene i tjenesteproduksjonen for perioden 2020 – 2023 er:

- Elverum kommune har tjenesteproduksjon som i omfang tilsvarer cirka 1,6 milliarder kroner på årsbasis (2020) for sine om lag 21.200 innbyggere. Spesifikasjonen av den økonomiske rammen for tjenesteproduksjonen er redegjort for i kapitlet «Økonomiplan 2020– 2023 med budsjett 2020».
- Tjenesteproduksjonen fordeler seg på i størrelsesorden 150 definerte tjenester som er gruppert på 14 tjenesteområder. Dette er omtalt under kapitlet «Virksomhetsplan 2020».
- Brukerundersøkelser og tilbakemeldinger gjennom tilsyn, kvalitetskontroller og revisjoner tyder på at innbyggere og brukere i all hovedsak er tilfredse med kommunens samlede tjenestetilbud, men det finnes

utfordringer på enkelte tjenester.

Økonomiske måltall

Elverum kommune skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. I dette ligger det å utarbeide samordnede og realistiske planer for egen virksomhet, økonomi og for Elverumssamfunnets utvikling. Elverum kommune skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig risiko, og for å sikre at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.

Økonomireglementet beskriver kommunens overordnede økonomibestemmelser og fullmakter. Mål og hensikt er at reglementet skal bidra til en forsvarlig økonomistyring.

For å sikre kommunen økonomisk handleevne over tid må prioriteringer og aktivitet i budsjetter og økonomiplan tilpasses følgende økonomiske mål:

Økonomiske mål	Mål
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	Min. 2,0 %
Udisponert disposisjonsfond % av brutto driftsinntektene	Min. 4,0 %
Netto lånegjeld[1] i % av brutto driftsinntekter.	Maks 100 %
Egenfinansiering av investeringsporteføljen ekskl. VARF[2] Renteeksponert gjeld i % av brutto driftsinntekter.	Min. 20 %

1) Netto lånegjeld er langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser og lån til videre utlån. 2) VARF står for vann, avløp, renovasjon og feiing.

Handlingsregler

Kommunens langsiktige planlegging skal ha mål om en bærekraftig økonomisk utvikling som ivaretar nåtidens behov uten å stå i veien for at fremtidige generasjoner klarer å ivareta sine (generasjonsprinsippet). For å nå de økonomiske målene bør følgende handlingsregler følges:

- Netto driftsresultat**
Kommunen skal over tid budsjettere med netto driftsresultat på 2,0 % av brutto driftsinntekter. Det kan budsjetteres med et lavere netto driftsresultat når udisponerte disposisjonsfond er mer enn 4,0 % av brutto driftsinntekter i regnskapsåret før budsjettet vedtas for kommende år (budsjett år minus to år).
- Avsetninger til fremtidige investeringer**
Det skal over driftsbudsjettet avsettes et beløp som egenkapital i årets/fremtidige investeringer. Beløpet skal minimum tilsvare forventet utbytte/overføring til kommunen fra eierskap i selskaper.
- Disposisjonsfond**
Kommunen skal til enhver tid ha et udisponert disposisjonsfond på minst 4,0 % av brutto driftsinntekter som buffer ved et eventuelt driftsunderskudd.
- Lånegjeld**
Kommunen skal ikke ha netto lånegjeld som overstiger 100 % av brutto driftsinntekter (alternativt: gjennomsnittet for norske kommuner) og samtidig ivareta generasjonsprinsippet.
- Investeringer innenfor dagens handlingsrom**
Drifts- og finansutgifter som følge av investeringer skal håndteres innenfor de økonomiske rammer som er tilgjengelig når vedtak om investering gjøres. Ingen investeringer skal finansieres med bakgrunn i forventede inntekter som følge av en forventet innbyggervekst eller lignende.
- Langsiktig perspektiv**
Kommunens økonomiplan for de fire neste årene skal ses i lys av det investerings- og driftsbehov kommunen vil ha i et perspektiv på minimum 8 år.
- Ansvar og myndighet**
Kommunen skal ha enhetsledere med selvstendig ansvar for og myndighet til å disponere tildelte driftsrammer.
- Utlån**

Det skal ikke foretas utlån av kommunale midler utover formidlingslån (startlån fra Husbanken). Maskiner, biler, instrumenter, hjelpemidler og liknende skal ikke lånes ut dersom utlånet ikke er en del av kommunens tjenester.

9. **Garantier**

Når kommunen gir garanti for noen andres økonomiske forpliktelser skal det i kommunens balanse avsettes midler tilsvarende den summen garantien innebærer. Dette for å sikre dekning dersom behovet for garanti utløses.

10. **Budsjett rente og rentefond**

Kommunen skal budsjettere med en rente på 3,0 %. Avvik mellom budsjetterte renter og faktiske renter avsettes/brukes av kommunens rentefond.

Med bakgrunn i kommunens økonomiske situasjon er det ikke realistisk å nå de økonomiske målene på kort sikt, det vil si i kommende planperiode (1-4 år). Handlingsreglene bør anvendes så lang råd er for å nå de økonomiske målene på mellomlang sikt (4-8 år).

Tabellen nedenfor viser utviklingen i de økonomiske målene de siste fire årene og i kommende fire år når alle drifts- og investeringstiltak er innarbeidet.

Økonomiske mål	Måltall	Regnskap				Budsjett og økonomiplanperiode				
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	2 %	1,9 %	2,5 %	1,0 %	-0,3 %	-0,2 %	-0,2 %	-0,1 %	0,0 %	0,2 %
Udisponert disposisjonsfond % av brutto driftsinntektene	4 %	1,5 %	0,3 %	1,4 %	0,6 %	0,6 %	0,6 %	0,3 %	0,0 %	0,0 %
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter.	Maks 100 %	90 %	91 %	104 %	123 %	130 %	134 %	136 %	133 %	131 %
Egenfinansiering av investeringsporteføljen ekskl. VARF.	20 %	2 %	1 %	0 %	0 %	2 %	4 %	9 %	11 %	19 %

Tabell: Økonomiske mål perioden 2015 - 2023.

Utviklingen i de økonomiske målene er ikke tilfredsstillende. Målet om 2 % i netto driftsresultat i forhold til brutto driftsinntekter er ikke tilfredsstillt i planperioden. Udisponerte disposisjonsfond er for lavt, og er ikke en tilfredsstillende reserve i forhold til fremtidige investeringer og uforutsette hendelser. Netto lånegjeld i forhold til brutto driftsinntekter er svært høy, men i en svakt positiv utvikling. Egenfinansiering av investeringer har vært tilnærmet fraværende i perioden 2015-2018, men med redusert investeringsnivå i perioden 2020-2023 er det en positiv utvikling i forhold til egenfinansiering.

Statsbudsjettet for 2020 og andre budsjettforutsetninger

Statlige styringssignaler

Regjeringen legger opp til en realvekst i frie inntekter for kommunene i 2020 på 1,3 milliarder kroner. Det tilsvarer en realvekst på 0,3 prosent. Inntektsveksten er regnet fra inntektsnivået i 2019 slik det ble anslått etter stortingsbehandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2019. Det innebærer at oppjusteringen av skatteanslaget for 2019 med 4,9 milliarder kroner ikke påvirker nivået på sektorens inntekter i 2020. Regjeringen foreslår at veksten i frie inntekter på 1,3 milliarder kroner i sin helhet tildeles kommunene. Av veksten begrunnes 400 millioner kroner med satsing på tidlig innsats i skolen og 150 millioner kroner med satsingen på rusfeltet.

Veksten i frie inntekter i 2020 må sees i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter som følge av befolkningsutviklingen.

Det anslås at kommunesektorens handlingsrom øker med 300 millioner kroner i 2020. Da er det tatt hensyn til merutgifter som følge av den demografiske utviklingen på 0,9 milliarder kroner, forventet reduksjon i pensjonskostnadene på 450 millioner kroner og satsinger finansiert innenfor veksten i frie inntekter på 550 millioner kroner.

Ved fastsettelsen av veksten i frie inntekter til kommunesektoren i 2020 er det tatt hensyn til at kommunene skal dekke en større del av kostnadene til forvaltning, drift og vedlikehold av nasjonale e-helseløsninger og bidra mer til helsenettet. Det tas sikte på at kommunenes bidrag til finansiering av nasjonale e-helseløsninger korrigeres ut av veksten i de frie inntektene fra 2021, og at regjeringen kommer tilbake til saken i kommuneproposisjonen for 2021.

Regjeringens budsjettopplegg innebærer at kommunesektoren får noe økt handlingsrom, men det er fortsatt nødvendig å prioritere og sikre god ressursbruk. Det gjennomføres i dag et betydelig omstillings- og effektiviseringsarbeid i kommunesektoren, og bedre organisering av tjenestene kan frigjøre midler som vil styrke handlingsrommet ut over veksten i frie inntekter.

Innlemminger, oppgaveoverføringer og korreksjoner i 2020

Når forslag til statsbudsjett legges frem er det som regel innarbeidet en del endringer i inntektssystemet som påvirker de frie inntektene til kommunene. Det som innarbeides er endringer i oppgaver som kommunene skal utføre, endringer av finansiering av satsingsområder hvor det har vært øremerkede tilskudd mv.

I Statsbudsjettet for 2020 består de største endringene av:

- Innlemming av øremerkede tilskudd
 - Tilskudd til rekruttering av psykologer.
 - Tilskudd til dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens.
 - Husbankens tilskuddsordning til etablering og tilpasning av bolig.
 - Tilskudd til tidlig innsats i skolen, økt lærertetthet.
- Fra 2020 blir dagaktivitetstilbud for hjemmeboende personer med demens rettighetsfestet.
- Overføring av skatteoppkrever til Skatteetaten.

Dette er innlemminger og oppgaveendringer som medfører større reduksjon i øremerkede tilskudd eller trekk i ramme enn det som blir tilført i rammetilskuddet for Elverum kommune.

I de statlige styringssignalene er det makroøkonomiske forholdene på landsbasis som kommenteres. For de enkelte kommuner vil det fremkomme avvik i forhold til dette. Årsak til avvik ligger i hvordan utviklingen i kriteriedataene for den enkelte kommune endres sammenliknet med landet for øvrig. Nedenfor er en tabell som viser endringene i frie inntektene for Elverum kommune fra 2019 til 2020.

Frie inntekter – hele 1.000 kroner	Budsjett 2019	Endring i kr	Endring i %	Budsjett 2020
Skatt på inntekt og formue	524 305	8 876	1,7 %	533 181
Rammetilskudd	543 035	18 127	3,3 %	561 162
Rammetilskudd – inntektsutjevning	107 685	2 289	2,1 %	109 974
Sum frie inntekter	1 175 025	29 292	2,5 %	1 204 317

Tabell: Endring i frie inntekter for Elverum kommune - 2019 - 2020.

Veksten i de frie inntektene fra 2019 til 2020 er på 2,5 %, og veksten dekker ikke forventet lønns- og prisvekst på 3,1 %. En av årsaken til dette ligger i at Elverum kommunes andel av innbyggere i Norge går svakt ned, noe som igjen medfører at kommunen får en reduksjon i andel av veksten i frie inntekter som er på landsbasis. Økning i de frie inntektene inkluderer også øremerkede tilskudd som er blitt innlemmet i

rammetilskuddet i 2020. Midler til bemanningsnormen i grunnskolene er for 2019 på 8,55 millioner kroner, og i rammetilskuddet for 2020 er det videreført med 6,78 millioner kroner. Det samme forholdet gjelder mange av de andre tilskuddene som også blir innlemmet i de frie inntektene. Det er de frie inntektene som ligger i statsbudsjettet som må innarbeides i kommunebudsjettene.

Kommunens driftsinntekter

Inntektsfordeling

Kommunesektorens frie inntekter består av rammetilskudd fra staten og skatteinntekter. Andelen frie inntekter anslås til 72 prosent av de samlede inntekter i sektoren. Frie inntekter kan disponeres fritt innenfor rammen av gjeldende lover og regelverk, og gir rom for lokal tilpasning av virksomheten. I tillegg mottar kommunene øremerkede tilskudd som må brukes i tråd med formålet som er angitt for bevilgningen. Disse utgjør 6 prosent av de samlede inntektene. Gebyrinntekter er kommunale avgifter og egenbetaling for tjenester. Gebyrene utgjør cirka 14 prosent av kommunesektorens samlede inntekter.

Innbyggertall og frie inntekter

I henhold til KS’ (kommunenes organisasjon) prognosemodell for statsbudsjettet 2020 vil Elverum kommune motta nær 1.204 millioner kroner i frie inntekter fordelt på skatt og rammetilskudd. Av dette anslås skatteinntektene å bli 643,2 millioner kroner inklusive inntektsutjevning. I rammetilskuddet på 561,2 millioner kroner ligger også skjønnstilskudd som fordeles av fylkesmannen på 2 millioner kroner. Nivået på de frie inntektene i økonomiplan for 2020-2023 er fastsatt med utgangspunkt i Regjeringens forslag til statsbudsjett og prognosemodellen fra KS. I prognosemodellen er landets innbyggertall og demografi fremskrevet med SSB sin MMMM-prognose. Prognosen for utviklingen i innbyggertall i Elverum vurderes som usikker. Utviklingen i Elverum er basert på en liten vekst med 0,27 prosent. Vekstanslaget er gjort med bakgrunn i utviklingen de siste tre årene. Tabellen nedenfor viser innbyggertallet som er lagt til grunn i planperioden 2020 – 2023.

Innbyggertall/demografi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Innbyggere 0-1 år	425	448	397	397	397	397
Innbyggere 2-5 år	909	887	872	872	872	872
Innbyggere 6-15 år	2 504	2 524	2 513	2 525	2 537	2 549
Innbyggere 16-22 år	1 911	1 848	1 771	1 720	1 671	1 624
Innbyggere 23-66 år	11 693	11 728	11 865	11 877	11 884	11 887
Innbyggere 67-79 år	2 568	2 632	2 719	2 808	2 901	2 996
Innbyggere 80-89 år	818	823	826	830	833	837
Innbyggere 90 år og over	214	206	195	186	177	168
Innbyggere i alt 1.7 før budsjettåret	21 042	21 096	21 158	21 215	21 272	21 330
Folketall per 1.1. i budsjettåret	21 123	21 191	21 249	21 306	21 364	21 422

Tabell: Tabellen viser antall innbyggere i de forskjellige aldersgrupper, og danner grunnlag for beregning av overføringer av frie inntekter fra Staten.

Integreringstilskudd og tilskudd til enslige mindreårige flyktninger

Kommunen får utbetalt integreringstilskudd for flyktninger bosatt etter avtale mellom Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet IMDI og kommunen, eller som bosetter seg i kommunen på egen hånd. Dette gjelder:

- personer som har fått innvilget beskyttelse med flyktningstatus (asyl) i Norge.
- personer som har fått oppholdstillatelse på humanitært grunnlag etter utlendingsloven på grunnlag av søknad om asyl.
- personer som har fått kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon.
- Overføringsflyktninger.
- personer som har opphold i Norge på grunn av familieinnvandring til flyktninger.

Tilskudd gis ordinært for en periode på fem år fra mottak. I tillegg mottar kommunen særskilt tilskudd ved

bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Dette tilskudd skal bidra til at enslige mindreårige flyktninger kan bosettes så raskt som mulig i gode bo- og omsorgstilbud tilpasset det enkelte barn. Tilskuddet beregnes fra den måneden den enslige mindreårige blir bosatt og utbetales til og med det året den enslige mindreårige fyller 20 år.

Elverum kommune hadde en årlig økning i nye bosatte flyktninger fra 2012 (35 personer) til 2016 (84 personer). Fra 2017 har flyktningsstrømmen avtatt og for 2019 er det budsjettet med å bosette 30 nye flyktninger. Kommunen har foreløpig ikke mottatt IMDIs anmodning om bosetting, men prognosen for 2020 er 26 personer. Det er budsjettet med 26 nye flyktninger hvert år i økonomiplanperioden. Det innebærer at antall flyktninger som kommunen mottar tilskudd for (fem år fra mottak), avtar i økonomiplanperioden.

Integreringstilskuddet for 2020 er beregnet til 31,6 millioner kroner. Tilskuddet til enslige, mindreårige flyktninger er beregnet til 14,2 millioner kroner. Revidert budsjett 2019 er til sammenligning på 35,4 og 14,6 millioner kroner. Dette innebærer reduserte tilskudd på 4,2 millioner kroner i 2020.

Det er budsjettet med 26 nye flyktninger hvert år i økonomiplanperioden. Det innebærer at antall flyktninger som kommunen mottar tilskudd for (fem år fra mottak), avtar i økonomiplanperioden.

Antall flyktninger hvor kommunen mottar statlig tilskudd				
	2020	2021	2022	2023
Antall flyktninger (fem år fra mottak)	254	183	141	141
Integreringstilskudd og tilskudd til enslige mindreårige flyktninger (Tall i millioner kroner)	46	38	34	34

Eiendomsskatt

Eiendomsskatten er i rådmannens budsjettframlegg innarbeidet med 84,1 millioner kroner i 2020 med en skattesats på 5 promille. I 2021 er det lagt til grunn at takstgrunnlaget vedtatt av kommunens takstnemnd blir erstattet med skatteetatens formues grunnlag. Skattesatsen for 2021 – 2023 er redusert til 4 promille, noe om innebærer årlig inntekt på 85,9 millioner kroner.

Gebyrregulativet

De fleste gebyrer er betaling for tjenester som er arbeidsintensive og bør justeres ut fra lønnsveksten i kommunen. Den generelle lønnsveksten i 2019 var på 3,2 prosent. Det er derfor foretatt en regulering av de fleste gebyrer ut fra en generell økning på 3,2 prosent.

Det er en del unntak fra beregningen hvor gebyrene er foreslått justert spesifikt av den enkelte sektorsjef, og flere tjenester får sine satser fastsatt i statsbudsjettet eller av andre enn kommunen. Dette gjelder blant annet oppholdssatsen i barnehage som er maksimalprisregulert og omsorgstjenester som reguleres ut fra grunnbeløpet i folketrygden.

Selvkost

Flere sektorer har gjort selvkostvurderinger og foreslår sine satser justert ut fra dette. På den måten vises de reelle kostnadene frem, og det kan legge grunnlag for en mer reell vurdering av hvilke brukergrupper man ønsker å subsidiere gjennom tilskudd eller styrte rabattordninger.

Utbytte fra selskaper

Kommunen er eier og medeier i flere selskaper. Det er kun Elverum Energi AS hvor det er grunnlag for uttak av utbytte. Fra kommunale foretak (Elverum kommuneskoger) er det ikke utbytte, men overføringer.

Nivået på utbytte fra selskaper er i forhold til selskapets resultater og etter styrets anbefaling. I 2020 er det innarbeidet et forventet utbytte på 8,6 millioner kroner fra Elverum Energi AS. Dette forutsetter at selskapet har et resultat i regnskapet for 2019 som gir rom for et utbytte på dette nivået. Utbytte er økt til 9,1 millioner kroner i 2021 men satt ned igjen til 8,6 millioner kroner i 2022-2023. Dette med bakgrunn i KS-vedtak 090/19.

I dialog med styret for selskapet gis det signaler om at nivået på utbytte er satte noe høyt i forhold til det de selv mener er forsvarlig.

Det er innarbeidet årlige overføringer på 100 000 kroner fra KF Elverum kommuneskoger til Elverum kommune, med unntak av 2020 hvor det er budsjettert med 1 000 000 kroner jfr KS-vedtak 090/19.

Toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester

Hensikten med ordningen er å sikre at tjenestemottakere som krever stor ressursinnsats fra det kommunale tjenesteapparatet får gode tilbud uavhengig av kommunens økonomiske situasjon. Ordningen gjelder ikke personer over 67 år. For 2020 foreslås det at kommunene får kompensert 80 prosent av egne netto lønnsutgifter til helse- og omsorgstjenester ut over et innslagspunkt. Innslagspunktet for 2020 er estimert til 1 458 600 kroner. Det er heftet stor usikkerhet til denne refusjonen, spesielt knyttet til beregning av timepris. En korrigering av timeprisen vil gi store utslag på refusjonen.

KMD har satt ned en arbeidsgruppe som skal se på ordningen. Det vurderes om det skal gjøres endringer i regelverket og utforming av ordningen. Arbeidsgruppen skal legge fram sin rapport i løpet av desember 2019. Endringer i dagens ordning vil kunne gi store utslag i denne inntekten.

Skatt - personlige skatteyttere

Det kommunale skattøret settes til det maksimale av det Stortinget fastsetter. I forslaget til statsbudsjett er det kommunale skattøret for personlige skattytere satt til 11,1 prosent, en reduksjon på 0,45 prosentpoeng fra 2019. Skattøren er satt utfra et mål om at skatteinntektenes andel av samlede inntekter for kommunene i 2020 skal ligge på 40 prosent.

Kommunens driftsutgifter

Pris- og lønnsforutsetninger

Anslått pris- og kostnadsvekst (deflatoren) i kommunesektoren er i statsbudsjettet satt til 3,1 prosent for 2020. Lønnsveksten er antatt å bli 3,6 prosent og prisøkning på 2,2 prosent med ulik vekting.

Når det gjelder lønn er resultatet av det sentrale og lokale lønnsoppgjøret i 2019 budsjettert inn i driftsrammene for sektorene og stabene med helårseffekt.

Det er budsjettert med en lønnsreserven for 2020 på 23 millioner kroner. Reserven skal dekke lønnsoppgjør i 2020 utover det som er lagt inn i driftsrammene.

Pensjon

Reserve til pensjon er budsjettert med 15,7 millioner kroner i 2020. Denne skal dekke reguleringspremien fra pensjonsselskapene Elverum kommunale pensjonskasse (EKP) og Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Dette blir fakturert kommunene når lønnsoppgjøret 2019 sentralt er gjennomført. I tillegg skal justeringer som følge av premieavviksberegninger dekkes etter aktuarberegninger av pensjonskostnaden ved slutten av året.

Forskjellen mellom faktisk innbetalt premie til pensjonsselskapene ett år og pensjonskostnaden som regnskapsføres (aktuarberegning) benevnes premieavviket. Akkumulert premieavvik nedbetales over 15 år, men fra 2011 er nedbetalingen endret til 10 år og premieavvik fra og med 2014 skal nedbetales over kun 7 år.

Kapitalkostnader - Renteforutsetninger

Det er forbundet med stor usikkerhet å anslå budsjettrenter for økonomiplanperiodene. Med utgangspunkt i Norges banks renteprognose, har rådmannen lagt følgende renter til grunn i økonomiplanen:

- 2020: Flytende lånerente på 2,3 prosent for ordinære avdragslån, og 2 prosent for sertifikatlån.
- 2021-2023: Flytende lånerente på 2,2 prosent for ordinære avdragslån, og 1,9 prosent for sertifikatlån.

Per 2. tertial 2019 er andelen lån med flytende rente på 64 prosent. For de øvrige lån i gjeldsporteføljen har kommunen fastrenteavtaler. Gjennomsnittsrenten for kommunens lån er 2,5 prosent. Merk at en renteøkning på én prosent vil gi årlig økte renteutgifter på 12 millioner kroner.

Innkjøp av varer og tjenester

Kommunen deltar i et innkjøpssamarbeid med Hamar, Ringsaker, Løten og Stange. Målet er å gå sammen om

felles anbudskonkurranser slik at innkjøpsvolumene skal være mer interessante for leverandørene enn hva hver enkelt kommune representerer. I tillegg deler vi på arbeidet med utlysninger. På noen innkjøpsområder utvides samarbeidet også slik at Hedmark Fylke og kommuner som Gjøvik, Lillehammer og Kongsvinger inngår.

Det interne prosjektet for å øke bruken av våre innkjøpsavtaler, hvor alle sektorer og staber deltar, har ikke vært nok i fokus. Et nytt innkjøpsreglement og prosedyrer for innkjøp vil bli implementert i organisasjonen, hvor målet er å gjøre de riktige innkjøpene til riktig pris og kvalitet. I 2020 er det forutsatt en innsparing på 7 millioner kroner i innkjøp og kjøp av varer og tjenester.

Kommunalt driftstilskudd til private barnehager

Kommunen skal gi drifts- og kapitaltilskudd til godkjente private ordinære barnehager. Dette gjøres i samsvar med forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager.

Ved beregning av driftstilskudd er det kommunens regnskap to år før tilskuddsåret som skal legges til grunn for beregningen. Det betyr at regnskapstallene for 2018 (funksjonene 201 og 221), framskrevet med gitte deflatorer, danner basis for tilskuddsberegning for 2020 (med noe teknisk korrigering for brukerbetaling bl.a.).

Kapitaltilskudd gis i henhold til nasjonale satser. Disse varierer i forhold til barnehagens byggeår.

Antall barn i alderen 0-5 år er synkende, og antall barn i private barnehager har gått ned de to siste årene. For 2020 er det lagt til grunn 511 barn i private barnehager.

	2016	2017	2018	2019	2020
Barn 0-2 år	191	211	213	206	190
Barn 3-6 år	346	347	348	339	321
Sum barn i private barnehager	537	558	561	545	511
Antall barn 0-5 år i kommunen	1 380	1 350	1 334	1 335	1 269
Andel i privat barnehage	38,9 %	41,3 %	42,1 %	40,8 %	40,2 %

Tabell: Tabellen viser antall barn i private barnehager og hva som er lagt til grunn for budsjetteringer av driftstilskudd for 2020.

Handlingsplan 2020 – 2023

Innledning

Handlings- og økonomiplan 2020-2023 redegjør for hovedtrekkene i den planlagte virksomheten for Elverum kommune i fireårsperspektivet. **Handlingsplanen** gir en verbalbeskrivelse av plangrunnlaget og hovedtrekkene i prioritert og planlagt virksomhet slik denne fortoner seg ved inngangen til perioden.

Økonomiplanen redegjør tilsvarende for de tilhørende økonomiske rammer og prioriteringer for fireårsperioden fordelt på investeringer og drift.

Handlingsplanen for den kommende fireårsperioden er det elementet i kommunens planhierarki (jfr. kommunens planstrategi) som skal:

1. Ta tak i de mål og strategier som er beskrevet i kommuneplanen, kommunedelplaner og tema-/sektorplanene (de strategiske planene).
2. Ta tak i føringer for tjenesteproduksjonen og samfunnsutviklingen som foreligger, som er nødvendig å håndtere, og som ikke er redegjort for i planverket.

Resonnementet (punkt 1 og 2 over) er at kommunen så langt råd er, skal arbeide planmessig og omgjøre politisk prioriterte og vedtatte, langsiktige mål og strategier til handling. Samtidig må kommunen ha tilstrekkelig beredskap for å kunne håndtere muligheter og utfordringer som samfunnsutviklingen byr på «under reisen», og som planverket ikke har forutsatt.

Beskrivelsen i handlingsplanen struktureres innenfor de seks samfunnsområdene som er fastlagt som strukturen for samfunnsplanleggingen og beskrevet i planstrategien for Elverum. Disse samfunnsområdene er:

- Klima og energi
- By- og bygdeutvikling
- Samferdsel og infrastruktur
- Verdiskaping og næringsutvikling
- Natur, kulturmiljø og landskap
- Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø

I tråd med kommunens planstrategi er ambisjonen å skape en «rød tråd» fra kommuneplan via kommunedelplaner/tema-/sektorplaner og inn i Handlings- og økonomiplan. Handlingsplanen danner basis for ytterligere detaljering som gjøres i planens første år, denne gang for 2020. Dette finnes i Virksomhetsplan og korresponderende årsbudsjett for 2020, beskrevet og fordelt på tjenestekområde (se senere kapitler).

Klima og energi

Elverum kommune har strategisk plan: **Energi- og klimaarbeid i Elverum – 2014 – 2018.**

Utslippsreduksjoner – Karbonbinding – Forebyggende tiltak, godkjent i kommunestyret 19. juni 2014. Denne planen redegjør for ambisjonene i klima- og energiarbeidet i kommunen. Planen har i henhold til planstrategien vært oppe til rulling/oppdatering gjennom våren 2019, er under ferdigstilling høsten 2019 og vil bli gjort gjeldende for en ny 4-års-periode.

Klima og energiarbeidet i Elverum kommune fra 2009 har i vesentlig grad dreid seg om energiøkonomiseringsarbeid i kommunens egne bygg. Dette har for en stor del foregått i et samarbeid med de øvrige kommunene i Sør-Østerdal gjennom Regionrådet for Sør-Østerdal. Gjennom dette samarbeidet har en klart å opparbeide både nasjonal og internasjonal oppmerksomhet, og er kommet langt med

energiøkonomiseringstiltak i egne formålsbygg.

Arbeidet via Regionrådet for Sør-Østerdal pågår videre i et nytt prosjekt «Energi- og klima i Sør-Østerdal». Målet er å videreutvikle nettverket og aktiviteter mellom kommunene i Sør-Østerdal og kompetansen til ansatte, kommunens innbyggere og næringslivet innen energi- og klimaspørsmål.

Klima- og energiarbeidet i Elverum for perioden 2020-2023 vil, slik det ser ut ved inngangen til perioden, legges opp med tiltak som vist under:

De aktuelle arbeidsområdene og tiltakene i fire-års perspektivet er:

1. Transport, anlegg og arealplanlegging

- **Kollektivtransport** – arbeide for å styrke denne innad i Elverum, og til- og fra Elverum.
- **I by- og arealplanlegging** og gjennomføring – forbedre framkommelighet for gående og syklende.
- Praktisere et **miljøvennlig og arealeffektivt utbyggingsmønster** for å redusere transportarbeidet.
- Gjennomføre «**sykkelkampanjer**» jevnlig for å øke sykkelbruk innad i Elverum.
- Fortsette arbeidet for å bringe **kommunens bilflåte over på lavutslippsbiler, hybrid og eller el..**
- Utslipp av klimagasser vurderes innført som **vurderingskriterium i reguleringsarbeidet.**

2. Bærekraftige bygg, oppvarming og energibruk

- Videreutvikle arbeidet for å sikre energieffektiv energiforsyning og bruk i kommunale bygg.
- Fortsette å legge til rette for fortsatt utvikling av **Elverum fjernvarme basert på bioråstoff.**
- Legge til rette for nye løsninger og **innovativ bruk av fornybar energi basert på biomasse, jordvarme, vind og solenergi** både i nyutbygginger, påbygginger og restaurering – særlig utbyggingen i Ydalir og Elverum Tomteselskaps engasjement.
- Opprettholde og forsterke ordning for **utskifting av ildsteder i private boliger.**
- Gjennomføre **utfasing av fossilbasert fyringsolje** til bygningsoppvarming innen 2020.
- Revidere Treveilederen for Elverum i retning av en todeling med en strategisk plan for trebyggeri og en håndbok for trebaserte og klimavennlige utbyggingsprosesser.

3. Forbruk, avfall og avløp

- Samarbeide godt med Sør- Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap (SØIR) for å medvirke til at Elverums innbyggere **reduserer avfallsmengden ytterligere og forbedrer kildesortering og gjenvinning.**
- Gjennomføre kampanjer i den hensikt å **redusere kasting av mat.**
- **Fortsette arbeidet i henhold vann- og avløpsplan** for å sikre god avløpshåndtering, rensing og slambehandling.

4. Jordbruk og matproduksjon

- Veilede og stimulere jordbrukere i Elverum til å drive **godt klimajordbruk.**
- Veilede og stimulere landbruksnæringens utøvere til ytterligere **økt bruk av biomasse til oppvarming og biodrivstoff til transport- og produksjonsformål**

5. Energiproduksjon og distribusjon

- Veilede for **økt produksjon av fornybar energi** – bioenergi, vannkraft, grunnvarme, vindkraft.
- Veilede for etablering av **nærvarmeanlegg og gårdsvarmeanlegg.**
- Veilede for etablering av mer **klimavennlige kjøleløsninger på store bygg** med kjølebehov.
- Fortsette å legge til rette for fortsatt utvikling av **Elverum fjernvarme basert på bioråstoff.**

6. Utslipp og opptak av klimagasser fra skog og annen arealbruk.

- Arbeide for en **aktiv skogpolitikk** og påvirkning til dette gjennom næringspolitikk.
- Sikre **høyt investeringsnivå på Elverums skogarealer** gjennom målrettet veiledning overfor skogeiere.
- Veilede for bygging med fornybare og klimavennlige materialer, og **spesielt bruk av tre i bygg og øvrige**

konstruksjoner i Elverum kommune.

7. Kommunens egen virksomhet

- Kommunen skal fortsette å vise vei ved å **bruke tre som byggemateriale i sine bygg**.
- Kommunen tilrettelegger for at det både i kommunens drift og ansatte kan bruke **elbiler og ha tilgang til lademuligheter**.
- Anvende **anskaffelsesspesifikasjoner** som stiller krav som fremmer klima- og miljøeffektive løsninger ved innkjøp og bygg- og anlegg.
- Utarbeide årlig statusrapport i årsberetningen for temaene klima-, energi og miljø.
- Tilgjengelig teknologi for å redusere behovet for arbeids- og møtereiser utnyttes.

8. Klimatilpasning

- Overvannshåndtering skal løses lokalt innen området (LOH) i alle nye utbyggingsområder.
- **Grønnstruktur** langs vassdrag sikres.
- **Flomveger** i eksisterende og nye boligområder kartlegges og sikres.
- **Åpne overvannskanaler** og bekker holdes åpne.
- **Sidevassdrag kartlegges med tanke på flomrisiko**, og områder det ikke bør bygges på identifiseres og tas hensyn til i alle byggesaker.

By- og bygdeutvikling

Elverum kommune har ved inngangen til planperioden 2020 – 2023 en nylig godkjent byplan (i kommunestyret 28.08.2019) for perioden fram mot 2030 – **se egen side med dokumentasjon og omtale**. Denne planen vil være basis for den samlede byutviklingen fram mot 2030. I tillegg skal det etter at byplanen nå er endelig godkjent, vurderes om det skal utarbeides en egen plan for boligbyggingen i Elverum. Deretter inngår det også som en del av planstrategien å utvikle en egen plan for bygdeutviklingen i Elverum. Denne vurderes samordnet med revisjonen av den samlede arealplanen for kommunen – jfr. vedtatt planstrategi.

Samfunnsområdet er kalt by- og bygdeutvikling fordi Elverum både er en by- og landkommune, med i størrelsesorden $\frac{3}{4}$ av befolkningen i by- og bynært område, $\frac{1}{4}$ av befolkningen i omkringliggende bygder. Dette krever et planverk som tar hensyn til de muligheter og utfordringer dette gir for å tilby og vedlikeholde både urbane og landlige bo- og leveområder– derfor byplan og plan for bygdeutvikling.

Foruten byplanen baseres den kommunale tjensteproduksjon og samfunnsutvikling innenfor dette samfunnsområdet ved inngangen til planperioden 2020-2023 i vesentlig grad på følgende:

- **Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel**.
- Et omfattende sett av lovverk og forskrifter – i særlig grad Plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter.
- Særskilte vedtak i kommunestyre og formannskap, i tilknytning til de årlige budsjetter, i tilknytning til reguleringsarbeid e.a.

Med planverket som ligger til grunn, og de muligheter en ser for seg innenfor samfunnsområdet by- og bygdeutvikling for perioden 2020 - 2023, så legges det opp til at følgende arbeid gjennomføres:

- **Arealplanlegging - Byplanlegging - Reguleringsplanlegging** – På dette området planlegges det og gjøres et jevnt arbeid på et relativt høyt aktivitetsnivå med de ressurser kommunen har til rådighet. Det har så langt vært et relativt stort arbeid å holde tritt med utbyggingstakten i kommunen, og planleggingen som må gjennomføres som følge av dette. Det blir for den kommende periode spennende å følge befolkningsutviklingen framover, utviklingen i byggeaktiviteten i Elverum, og i hvilken grad den nylig vedtatte byplanens mål og strategier gradvis kan realiseres.
- **Byggesaksbehandling** – Denne tjensteproduksjon synes å være riktig dimensjonert ut fra behovet i kommunen. Den fortsetter som stabil gebyrfinansiert tjensteproduksjon. Brukerdialog og kommunikasjon

skal utvikles og effektiviserings- og forbedringsarbeid pågår (kontinuerlig forbedring med LEAN-konseptet).

- **Oppfølging av privat og offentlig utbygging** – Som følge av både privat og offentlig utbygging i Elverum, er det til enhver tid et betydelig antall prosjekter å følge i drøftinger, dialog, forhandlinger m.v. Dette arbeidet gir grunnlag for de forskjellige formene for arealplanlegging og byggesaksbehandling, et arbeid kommunen er rigget for å ivareta også for den kommende handlings- og økonomiplanperiode, dog med begrenset kapasitet på arealplanleggingen.
- **Elverum Tomteselskap** er et kommunalt eid selskap. Selskapets virksomhet inngår som en vesentlig del av den kommunale satsingen for å tilrettelegge for bygge- og boområder i byen – en viktig del av attraktivitetsarbeidet. Utbyggingsområdet Ydalir vil ha et særskilt fokus i kommende år i form av oppfølging for å sikre utbygging i et område hvor det er gjort betydelige infrastrukturinvesteringer samt tilrettelegging med ny skole og barnehage.
- **Arbeidet for å holde fast ved og utvikle Elverum som «skoghovedstad» og treby.** Treveilederen for bygging skal utvikles og oppdateres, føringer for trebyggeri søkes ytterligere utviklet. Arbeidet for å utvikle næringsutviklingstiltak, konferanser og annet som er skog- og trerelatert fortsetter.
- **Kommunikasjons- og omdømmearbeid.** Det legges opp til at en fortsetter arbeidet med å markedsføre Elverum som bosted, arbeidssted og som et sted å besøke – attraktivitetsarbeidet. Gjennom 2019 er det gjort organisatoriske grep for å samordne attraktivitetsarbeidet for Elverum ved å stifte selskapet «Elverum Vekst» (arbeidstittel) som skal være kompetansebase for -og koordinere det samlede attraktivitetsarbeidet for Elverum. Selskapet vil være morselskap for nåværende ElverumRegionens Næringsutvikling AS, Elverum Tomteselskap AS, Elverum Kommunale Industribygg AS og Elverum Kommunale Industribygg Utvikling AS. Dette miljøet forventes å være en vesentlig aktør i attraktivitetsarbeidet for kommunen i de kommende år, og sånn sett bidra til både by- og bygdeutviklingen i Elverum.

Både i privat og offentlig sektor har det fram til inngangen til planperioden 2020 – 2023 vært et høyt investeringsnivå i og rundt Elverum. Dette fortsetter også et stykke inn i planperioden. Dette er prosjekter som har vært gjennom planlegging og reguleringer med kommunal medvirkning, og vil komme til realisering. Vesentlige utbygginger som bidrag til by- og bygdeutviklingen er:

- Bydelen Ydalir med forsknings- og utviklingsbasert støtte for å sikre klimariktig utbygging. Dette er utvikling av en bydel med planlagt 800 – 1.000 boenheter i perioden fram mot 2030. Kommunen, Elverum tomteselskap og et nettverk av private interessenter er delaktig i forsknings- og utviklingssamarbeid hvor Sintef og Byggforsk med flere er kompetansepartnere (ZEN – Zero Emission Neighbourhood). Grunnlagsinvesteringene med kommunal garanti i området er utført og er betydelige.
- Ydalir skole i kommunal regi – ferdigbygd 2 parallell skole for inntil 350 elever i bydelen Ydalir. Skolen ble åpnet til skolestart i august 2019. I tilknytning finnes også idrettshall.
- Ydalir barnehage – nybygget barnehage som ble åpnet i august 2019.
- Elverum Helsehus i kommunal regi – kommunens største enkeltinvestering noensinne. Helsehuset er innflyttet gjennom sommeren og tidlig høst 2019 og er derved i full drift med legevakt, helsestasjon, frisklivssentral, fysio- og ergoterapitjenester, sengeposter, lokaler for all helse- og omsorgsrelatert administrasjon m.m. I konsolideringen av virksomheten som nå er samlet i Helsehuset er det forventninger til at en for de kommende år vil ta ut synergier både på effektivisering i tjenesteproduksjonen og i form av faglig kvalitet på tjenestene.
- Utbygging av allaktivitetsarena i kommunal regi ved Elverum Ungdomsskole – anlegget ble åpnet høsten 2019 under navnet Elverum Aktivitetspark.
- Elverum videregående skole i fylkeskommunal regi. Utbygging og total renovering som har pågått i 3 – års perioden 2016 – 2019.
- Utbygging av riksveg 3/25 på strekningen Ommangsvollen – Grundset. Utbygging ble startet høsten 2017 med planlagt ferdigstilling og åpning høsten 2020.
- En rekke private boligutbyggingsprosjekter, i særlig grad fortetting i sentrum, som har pågått gjennom flere år og fortsetter inn i 2020.

I sum har det gjennom de siste årene blitt investert betydelig i Elverum i både offentlig og privat regi innenfor bygg, anlegg/infrastruktur. For kommende økonomiplanperiode vil investeringene på kommunens hånd innenfor det som kan benevnes som by- og bygdeutvikling være begrenset sammenliknet med de store løftene som er tatt fram til 2019. Det vil nå måtte vektlegges å arbeide godt med Elverums attraktivitet og omdømme, profilering, markedsføring og salg for å sikre private investeringer innenfor rammene av de

grunnlagsinvesteringene som er gjort. Særlig vil det måtte jobbes godt med innbyggerrekruttering og å fremme Elverum som et godt sted å bo og leve, med de store investeringer som er gjort som basis.

Samferdsel og infrastruktur

Samfunnsområdet samferdsel og infrastruktur er et eget samfunnsområde i kommunens planstrategi, med forslag til tilordnet planverk. Dette er gjort fordi alle samferdsels- og infrastrukturutfordringer og behov i et lokalsamfunn bør bli sett under ett. Det gjelder grunnleggende fysiske samfunnsstrukturer som veg, bane, vannforsyning, avløp, energiforsyning, datanettverk med videre med tilhørende kommunikasjon.

I 2015 ble «**Hovedplan vann og avløp**» oppdatert og videreutviklet for perioden 2015 – 2024. Planen legger grunnlaget for vedlikehold og utvikling av livsviktig infrastruktur i lokalsamfunnet, og har en særstilling på grunn av gebyrfinansieringen som ligger til grunn for gjennomføringen. Den årlige aktiviteten i henhold til denne langsiktige planen er omtalt i egen tabell i vedlegg til Handlings- og økonomiplanen.

I henhold til planstrategien for perioden 2016-2019 er det ambisjoner om å utvikle en egen strategisk plan for samferdsel og infrastruktur, lagt i tid etter ferdigstillelse av byplanene for å kunne vurdere behov og koordinering. I tillegg skal trafikksikkerhetsplanen oppdateres. Den kommunale tjenesteproduksjon og samfunnsutvikling innenfor dette samfunnsområdet baseres for øvrig på følgende:

- **Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.**
- **Byplan 2030.**
- **Hovedplan vann og avløp – jfr. godkjent plan for perioden 2015-2024.**
- Et omfattende lovverk og forskrifter – i særlig grad Plan- og bygningsloven med forskrifter.
- Særskilte vedtak i kommunestyre og formannskap, i tilknytning til budsjetter, til reguleringsarbeid e.a.

Det legges opp til at arbeidet innenfor samfunnsområdet samferdsel og infrastruktur prioriteres på følgende tiltak for perioden 2020-2023:

- **Nyutvikling og revidering av planer** – se kommentar over.
- **Vann og avløp** – dette er en stabil, gebyrfinansiert tjenesteproduksjon på forvaltning, drift, vedlikehold og utbygging av vann- og avløpssystemer i kommunen i henhold til rullerende strategisk plan. Enhet for vann og avløp i sektor for teknikk og miljø kan over år vise til meget gode faglige resultater. Vannforsyning og avløpshåndtering i Elverum er av landets beste. Det planlegges for at dette fortsetter langs samme linje, i henhold til oppdatert plan for perioden 2015-2024, med utbygginger som koordineres med øvrige utbygginger. Investeringstakten for kommende periode er i størrelsesorden 25 millioner kroner per år.
- **Vegbygging og vegvedlikehold** – byggdeveger og bygater. Dette er viktig og nødvendig infrastruktur for at lokalsamfunnet skal fungere. Det er gjennom de siste årene (2012 – 2016) gjort et betydelig løft for å oppgradere standarden på kommunale veier, delvis ved hjelp av omplassering av kapital fra skog til veg (økt hogst av hogstmoden skog). Investeringsnivået har vært økende fram til 2018, men må tas noe ned i den kommende planperioden for å betjene øvrige svært tunge investeringer for kommunen.
- **Gater, veg og park** – forvaltning, drift, vedlikehold og utbygging av gater, veier og parker m.v. tilligger sektor for teknikk og miljø. Foruten vegbygging og vegvedlikehold, som får særskilt oppmerksomhet som grunnleggende infrastruktur (se omtale over), legges det vekt på å holde parker og uteområder i kommunen i beste mulige skikk. Gjennom 2018 og 2019 er det gjort betydelige investeringer i Elverum Aktivitetspark (allaktivitetsarena i tilknytning til Elverum Ungdomsskoles uteområde) og oppgraderingen av områdene rundt Sagtjernet samt aktivitetsanlegg/uteområder i tilknytning til nye Ydalir skole og barnehage. Disse tilrettelagte uteområdene vil inngå som gode tilbud til befolkningen og driftes av kommunen i de kommende år, på linje med øvrige parkanlegg, og som vesentlig bidrag til folkehelsen. Årlig investeringer for perioden 2020 – 2023 er i størrelsesorden 12 millioner kroner for gater, veier og parker. For de kommende år vil gatelys få en betydelig oppgradering – se egen omtale av investeringsprosjektene i økonomiplandelen.

- **Bredbåndutbygging** – det pågår bredbåndsutbygging i Elverum i et samarbeid mellom det offentlige ved kommune og fylkeskommune, bredbåndsselskaper og potensielle abonnenter i de aktuelle geografiske områder gjennom dugnadsbidrag og økonomisk bidrag fra abonnentene. Det er gjennomført utbygging av bredbåndskapasiteten i sentrum av Elverum i regi av flere konkurrerende selskaper på kommersiell basis. Kommunen investerer sjøl betydelig beløp i perioden for å bidra til å utvikle bredbåndskapasiteten med dekning i hele kommunen. Utbyggingen av høyhastighetsbredbånd på bygdene i Elverum går jevnt og trutt framover og fortsetter inn i planperioden. Ved årsskiftet 2019/2020 har cirka 57%, totalt 1018 husstander på bygdene fått tilbud om fibertilknytning. Egenandelen per husstand i Elverum kommune er satt til 8.000 kroner og er en engangssum. Hele strekningen fra Åmot grense, både øst- og vestsiden av Glomma og områdene sør for sentrum, Heradsbygda (øst- og vestside) og store deler av Melåsberget er utbygd/under utbygging. Ca 50% av husstandene i Sørskogbygda har fått tilbud om fiber. Ved årsskiftet 2019/2020 vil fremdeles 43% av husstandene på bygdene mangle et høyhastighet bredbåndstilbud. Dette er det planer for, eller planer under utvikling for å håndtere de nærmeste år. Satsing på videre utbygging til områdene med få husstander og store avstander vil kreve at det settes av mer kommunale midler. Dette vil komme som en egen sak når de ulike løsningene er vurdert i forhold til kostnader og nettkapasitet.
- **Utbygging av riksveg 3/25 i regi av eget utbyggingsselskap på oppdrag fra Statens Vegvesen** – dette er det klart største enkeltprosjekt på vegløsninger inn til -og forbi Elverum noensinne. Veganlegget vil bli åpnet i løpet av andre halvår 2020.
- **I 2018 og inn i 2019 foregikk et intensivt arbeid for å utvikle en felles areal- og transportstrategi for 10 kommuner rundt Mjøsa inkludert Elverum.** Utgangspunktet er den felles bo- og arbeidsmarkedsregionen disse kommunene representerer. Elverum har deltatt aktivt i dette samarbeidet sammen med de øvrige kommunene, fylkeskommunene og transportetater. Det er en intensjon som en del av dette arbeidet å utvikle en samarbeidsavtale mellom kommunene og fylkeskommunen (Innlandet) for å videreføre og realisere de mål og strategier som areal- og transportstrategien legger opp til. Sammen med Elverums nylig vedtatte byplan forventes dette å være førende for videre arbeid med samferdsel og infrastruktur de nærmeste år.

Verdiskaping og næringsutvikling

Samfunnsområdet verdiskaping og næringsutvikling har tre strategiske planer:

- **Strategisk næringsplan for Elverum 2014-2018.**
- Overordnet eierstrategi for Elverum kommune – under utvikling i 2019.
- **Strategisk plan: Internasjonalt arbeid i Elverum 2018 – 2021.**

Den strategiske næringsplanen er utgangspunkt for næringsutviklingsarbeidet som utføres i kommunens regi. Planen skal søkes oppdatert våren 2020, som følge av at det samlede attraktivitetsarbeid for Elverum, herunder næringsutviklingen, er reorganisert gjennom egen prosess i 2018 og 2019.

Kommunens ressurser til næringsutviklingsarbeid vil fra 2020 bli sluset inn i det nye morselskapet («Elverum Vekst AS» – arbeidstittel) og kompetansebasen for det attraktivitetsarbeid som vil foregå i dette selskapet og i regi av datterselskapene ElverumRegionen Næringsutvikling AS, Elverum Tømteselskap AS (tilrettelegging av tomter for bolig og næringsformål), Elverum Kommunale Industribygg AS og Elverum Kommunale Industribygg Utvikling AS (bygging og utleie av næringsbygg).

Ved inngangen til handlingsplanperioden 2020 – 2023 baseres den kommunale tjenesteproduksjon og samfunnsutvikling innenfor dette samfunnsområdet særlig på følgende:

- **Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.**
- Strategisk Næringsplan (se over).
- **Byplan 2030.**
- Særskilte vedtak i kommunestyre og formannskap, i tilknytning til de årlige budsjetter, enkeltsaker e.a.

Det legges opp til at arbeidet innenfor samfunnsområdet verdiskaping og næringsutvikling prioriteres på

følgende tiltak for perioden 2020 -2023:

- Førstelinjetjeneste overfor bedrifter, gründere og nyskapere for å bistå disse med de første vurderinger, og hjelpe de videre inn i virkemiddelapparat bestående av det en sjøl har i form av «Elverum Vekst AS» (arbeidstittel) og datterselskap ElverumRegionens Næringsutvikling AS med tilhørende prosjekter, og dernest Innovasjon Norge, finansieringsinstitusjoner o.a.
- Saksforberedelse og utredningsarbeid for å sikre god bruk av næringsfondets ressurser.
- Forvalte og bidra til utvikling av større og mindre næringsutviklingsinitiativ som er oppe. Erfaring tilsier at det til enhver tid oppstår muligheter for næringsutvikling på grunn av særskilte initiativ som kommer opp, og som har muligheter i seg og hvor næringsutviklings-apparatet kan organisere opp utviklingsprosjekter og initiativ både for eksisterende bedrifter og virksomheter i Elverum, og nye initiativ som kan flytte til/starte opp i Elverum.
- I tråd med næringsplanen fortsette arbeidet for å rekruttere både innbyggere og virksomheter til Elverum – jfr. gjennomførte initiativ de senere år gjennom «Attraktivitetsprosjekter» i samarbeid innad i Elverumsregionen og med Hamarregionen.
- Forsterke og videreutvikle høgskolesamarbeidet. Elverum kommune er inne i flere funksjonelle samarbeid med Høgskolen i Hedmark (HelseInn, samarbeidsfora med øvrige vertskommuner for høgskole, praktiske fagsamarbeid på flere nivåer). Det er ambisjoner om å utvikle dette samarbeidet, og så involvere næringsliv for å få til et funksjonelt «Triple-Helix»-samarbeid.
- Bidra til å styrke og stabilisere Elverum Næringsforum som møtested og talerør for næringslivet i kommunen.
- Styrke samarbeidet med og bidra til å skape nytte for næringsaktører i det business-to-business- nettverket Elverum Håndball har opparbeidet og gående som en del av sin virksomhet.
- Fortsette arbeidet for å holde tett samarbeid med Forsvaret som en stor aktør i Elverumregionen, og det potensial det gir både for innbyggerrekruttering, næringsutvikling og besøk.
- Overvåke utviklingen av sykehusstrukturen i Innlandet og profilere og markedsføre sykehuset i Elverum og dets utviklingsmulighetene som en vesentlig aktør for sykehustjenestene i Innlandet

Natur, kulturmiljø og landskap

Dette samfunnsområdet handler om ansvaret for å forvalte og utvikle natur og landskap (jord, skog, utmark m.v.) for bruk og vern, samt kulturvern. Det dreier seg altså om å legge rammer for kommunens bidrag til forvaltning av landarealene innenfor Elverum kommunes geografiske grenser, samt kulturvernet (bygninger, konstruksjoner, installasjoner o.a.)

Forvaltningen skjer i henhold til omfattende lovverk, forskrifter og ordninger – særlig innenfor jord- og skogbruket. Dette ivaretas i Elverum kommune av sektor for teknikk og miljø – enhet for landbruk og miljø. Det kulturvernrelaterte ivaretas av sektor for kultur.

Det har vært og er en ambisjon at kommunens kulturvernplan skal oppdateres (jfr. planstrategien) – det har gjennom de siste årene vært kapasitetsutfordringer for å ferdigstille påbegynt arbeid. Arbeidet gjøres på grunnlag av et registreringsarbeid som ble utført i 2014, men ikke slutført. Videre er det gitt mandat fra kommunestyret i henhold til planstrategi for å produsere en ny, samlet strategisk plan for forvaltning av natur, kulturmiljø og landskap i Elverum. Dette blir en samling beskrivelser av det målrettede arbeid som foregår innenfor området. Arbeidet er forsinket grunnet kapasitetsutfordringer.

Ved inngangen til handlingsplanperioden 2020-2023 baseres den kommunale tjenesteproduksjon og samfunnsutvikling innenfor dette samfunnsområdet på følgende:

- **Kommuneplanens samfunnsdel.**
- Lover og forskrifter som regulerer saksbehandling.
- Særskilt vedtak i kommunestyre og formannskap, i tilknytning til de årlige budsjetter, i tilknytning til enkeltsaker e.a.

Det legges opp til at arbeidet innenfor samfunnsområdet natur, kulturmiljø og landskap prioriteres på følgende tiltak for perioden 2020-2023:

- Nyutvikling og revidering av planer – kulturvernplan og strategisk plan for forvaltning av natur, kulturmiljø og landskap.
- Enhet for landbruk og miljø, innenfor sektor for teknikk og miljø, driver kontinuerlig forvaltning og tjenesteproduksjon i henhold til omfattende lovverk innenfor jord- og skogsektoren. Dette arbeidet fortsetter som bidrag til å holde og utvikle Elverums posisjon i skogsektoren. Arbeidet tenkes synliggjort i større grad ved å produsere en samlet strategisk plan for hele forvaltningsområdet (se omtale over).
- Det pågår prosjekter og initiativ for å søke å få til større grad av trebyggeri i Elverum. På dette området bidrar fagkompetansen i kommunen til å løfte fram og holde fast i initiativ som både har betydning for profilering, som klimatiltak og som byutvikling. Dette arbeidet fortsetter, og mye tyder på at langsiktig arbeid innenfor dette området nå bærer frukter ved at flere og flere utbyggingsprosjekter har blitt, og synes å bli planlagt og realisert med klimariktige, trebaserte konsepter. Gjennom 2020 vil det bli gjort et større arbeid med medfinansiering fra Klimasatsmidler og Hedmark fylkeskommune for å fornye og utvikle Elverum kommunes treveileder til både ei håndbok for trebyggeri og en strategisk plan.
- Sett i et samlet lokalsamfunnsperspektiv inngår all forvaltning av jord og skog i kommunen i dette samfunnsområdet. Elverum har tradisjon som en stor skogkommune, hvor både vern og aktiv forvaltning i form av høsting av både virkesressurser og vilt inngår. På dette området er det til enhver aktivt partnerskap mellom forvaltningsmyndigheter (hvor kommunen inngår) og private grunneiere for å sikre forsvarlig ressursforvaltning. Det høstes årlig i størrelsesorden 300.000 m³ tømmer fra Elverums skoger. Elverum kommune er sjøl en relativt stor skogeier i kommunen med virksomheten organisert gjennom et kommunalt foretak – Elverum kommuneskoger KF.

Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø

Samfunnsområdet helse, livskvalitet og oppvekstmiljø er det samfunnsområdet hvor kommunen som tjenesteprodusent bidrar med den absolutt største andel av virksomheten. Innenfor dette området finnes barnehage-, skole-, helse-, omsorg og sosialtjenester og kulturelle tjenester. Dette omfatter i størrelsesorden 80 – 90 prosent av det årlige kommunale driftsbudsjettet.

Tjenesteproduksjonen innenfor dette samfunnsområdet foregår i henhold til en betydelig mengde lover og forskrifter samt kommunale sektor-/temaplaner med mål og strategier.

Kommunen har følgende oppdaterte godkjente planverk innenfor dette samfunnsområdet:

- **Strategisk plan: Helse og omsorg i Elverum 2016 – 2020.**
- **Strategisk plan: Utdanning i Elverum 2017 – 2022.**
- **Strategisk plan: Folkehelsearbeid i Elverum – 2019-2023.**
- **Strategisk plan: Integrering i Elverum – 2015-2019 – oppdatering våren 2020.**
- **Strategisk plan for NAV i Hedmark – 2015-2020.**
- **Strategisk plan/kommunedelplan: Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv – 2014-2018 – oppdateres høst 2019, vår 2020.**
- **Strategisk plan: Veteraner i Elverum – 2019 – 2023.**

I sum er dette et tilnærmet komplett planverk på samfunnsområdet i henhold til planstrategien.

På dette samfunnsområdet har det gjennom de senere år (2014 – 2019) blitt gjennomført betydelige investeringer i formålsbygg og infrastruktur i Elverum kommune – dette gjelder særlig Ydalirinvesteringene med infrastruktur, ny skole, ny barnehage, og idrettshall; Lillemoen skole med idrettshall i regi av eget selskap; Elverum Helsehus; Jotuntoppen Bo- og omsorgssenter; Elverum aktivitetspark og oppgraderinger i aktivitetspark rundt Sagtjernet. I tillegg har Hedmark fylkeskommune investert i totalrenovering og utbygging av Elverum Videregående skole, og det er gjennomført utbygginger på Terningen Arena for å ivareta vekst i blant annet Høgskolen i Innlandets campus i Elverum.

For kommunen innebærer dette at en intens investeringsperiode er over, og det må på dette samfunnsområdet for de nærmeste år holdes fokus på god og effektiv drift inkludert å ivareta de gode muligheter investeringene gir for tjenesteproduksjonen. Det legges opp til at arbeidet innenfor samfunnsområdet helse, livskvalitet og oppvekstmiljø prioriteres på følgende tiltak for perioden 2020-2023:

- Utbygging av leiligheter for yngre funksjonshemmede – se investeringsoversikt.
- En rekke faglige utviklingsinitiativ som pågår på tjenesteområdene pleie og omsorg, helse, barnehage, skole og sosial fortsetter over flere år – se omtaler under «Virksomhetsplan 2019» på de aktuelle tjenesteområdene.
- Det kontinuerlige og forbedrings- og effektiviseringsarbeid med LEAN-konseptet som grunnlag fortsetter for å forbedre og utvikle tjenesteproduksjonen.
- Fortsettelse av jevn og god drift i barnehagene og skolene støttet av utviklingsarbeid som foregår i egne prosjekter – se virksomhetsplanen for tjenesteområdene.
- Jevn og relativt stor kulturproduksjon på kino, kulturhusarrangementer og bibliotek fortsetter. Elverum kommune bidrar både økonomisk og praktisk, i samarbeid med frivillige og øvrige organisasjoner, på en rekke kulturarrangementer som festspill, Grundsetmartn, Elverumsdager, Jakt- og fiskedager, filmfestival (Movies on War), 17. mai, fotball- og håndballturneringer med videre.

Økonomiplan 2020 – 2023 med budsjett 2020

Innledning

Kommuner skal utarbeide fireårige økonomiplaner og årlige budsjetter. Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vedtas med økonomisk balanse, og bygge på realistiske forventninger om utviklingen i inntekter og utgifter.

Kommuneloven stiller krav om at den løpende driften kun skal finansieres av løpende inntekter. Økonomiplanlegging skal bidra til at ressursene blir utnyttet på best mulig måte, og er grunnlaget for at tjenestetilbudet tilpasses utviklingen i innbyggernes behov og utviklingen i inntektsrammene. God planlegging av økonomi og tjenestetilbud bidrar til å styrke det lokalpolitiske handlingsrommet. Kommunestyret skal selv vedta økonomiplanen og årsbudsjettet, herunder prioritere ressursbruken på de ulike tjenesteområdene. Kommunestyret har ansvaret for at årsbudsjettet overholdes, og skal iverksette tiltak i løpet av året som er nødvendige for å opprettholde budsjettbalansen.

Nye driftstiltak og tjenester

Utgangspunktet for økonomiplan 2020 – 2023 er inneværende års opprinnelige budsjett, justert for de forhold som er vedtatt i gjeldende økonomiplan (2019 – 2022). Dette danner grunnlaget for det som benevnes som basis i budsjettet. I tillegg er det foretatt korrigeringer av budsjetttrammer av forhold som kommunen selv ikke kan påvirke. Det er også foretatt korrigeringer som følge av endringer og feil i budsjettforutsetningene for 2019, og som er nevnt i tertialrapport 1 og 2 i 2019 og notat til formannskap 18.9.2019. Eksempler på dette er:

- Redusert integreringstilskudd og tilskudd til enslige mindreårige flyktninger (EMF).
- Reversering av forutsatt økt befolkningsvekst – jfr. kommunestyresak KS 157/18, innbyggertallet som er lagt til grunn er kommentert i kapittelet med andre budsjettforutsetninger.
- Bortfall av inntekter til læringssenteret.
- Eiendomsskatt redusert til 4 promille.
- Reduserte inntekter på parkering.
- Nattbemanning i institusjonstjenesten.

Helt nye driftstiltak rådmann har valgt å innarbeide er:

- Kontroll av lekeapparater
- Bemanning Svartholtet bofellesskap
- Dagaktivitet for personer med demens

I tillegg til dette er det også foretatt korrigeringer av andre forhold i budsjettgrunnlaget for å sikre at budsjettet baseres på realistiske forutsetninger.

Salderingstiltak 2020 - 2023

Kravet til budsjettbalanse er absolutt, dette gjelder også økonomiplan. Kravet påvirker prioritering og gjennomføring av tiltak. Hvilke tiltak som skal gjennomføres til hvilket tidspunkt i planperioden er en politisk

prioritering.

Tjenestegjennomgang våren 2019

I kommunestyresak 090/19 ble det gjort vedtak om mange salderingstiltak. Disse tiltakene er innarbeidet som en budsjettforutsetning i 2020 og planperioden. Bakgrunn for vedtaket 090/19 var en oppfølging av gjeldende økonomiplan som forutsatte en tjenestegjennomgang i den hensikt å redusere kommunens driftsutgifter og/eller øke inntektsgrunnlag. De økonomiske effekter av tiltakene fremgår av tabellen under.

Salderingstiltakene i tabellen under medfører en bemanningsreduksjon på 12,35 årsverk, hvor det meste er håndtert med naturlig avgang i stillinger.

Salderingstiltakene er innarbeidet i kommende års budsjett og økonomiplan. Ved fremlegging av statsbudsjettet ble forutsetningene for lønns- og pristigning og frie inntekter kjent. Nivået på de frie inntektene er et resultat av de forskjellige kriteriedataene, og andre forhold som innarbeides i rammetilskudd til kommunene. Utvikling i innbyggertall (demografi) påvirker nivået på de frie inntektene i planperioden.

Ved en av framskriving av effekten av dagens drift korrigert for salderingstiltak og de forhold som ligger i Statsbudsjett for 2020 er det fortsatt behov for å innarbeid flere salderingstiltak for å komme balanse.

Tjenesteområde	Økonomisk effekt - 1.000 kroner			
	2020	2021	2022	2023
Pleie og omsorg	3 819	3 819	3 819	3 819
Helse- forebyggende behandling	2 505	2 505	2 505	2 505
Barnevern	3 800	3 800	3 800	3 800
Skole	2 310	2 310	2 310	2 310
Barnehage	800	800	800	800
Teknisk forvaltning	113	113	113	113
Teknisk drift	906	1 046	1 046	1 046
Kultur og religiøse formål	1 931	1 769	1 769	1 769
Sosial - tjenestebistand	610	610	610	610
Sosial - økonomisk bistand	800	800	800	800
Interne servicefunksjoner	200	200	200	200
Næringsutvikling	500	500	500	500
Fellesfunksjoner	0	0	0	0
Administrasjon	2 927	2 927	2 927	2 927
Politisk styring - folkevalgte	290	290	290	290
Sum salderingstiltak KS-sak 090/19	21 511	21 789	21 789	21 789

Tabell: Salderingstiltak per tjenesteområde som ble vedtatt av kommunestyret i sak 090/19.

Nye salderingstiltak i planperioden

Gjennom den videre Handlings- og økonomiplanprosessen høsten 2019 er det utarbeidet ytterligere salderingstiltak for å balansere opp driften for perioden 2020 - 2023 - se tabell under med kommentarer:

Salderingstiltak	Økonomisk effekt - 1.000 kroner			
	2020	2021	2022	2023
1. Eiendomsskatt		-14 832	-18 932	-18 932
2. Generell innsparing på alle tjenesteområder	-9 818	-11 068	-11 068	-11 068
3. Tilbakeføring av prisjustering på kjøp av varer og tjenester	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
4. Vakanser i faste stillinger	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000

Sum salderingstiltak	-19 819	-35 900	-40 000	-40 000
----------------------	---------	---------	---------	---------

Tabell: Inntektsøkning (eiendomsskatt) og kostnadsreducerende tiltak i Elverum kommunes drift som er lagt inn som forutsetninger for å saldere budsjettet for 2020 og de øvrige 3 år i økonomiplanperioden.

Kommentarer til salderingstiltak:

- Eiendomsskatt** er en inntekt som kommunen selv bestemmer, og for å saldere økonomiplanperioden 2021-2023 er det lagt opp til en økning i skattesatsen fra 4,35 promille til 5 promille i 2020 og deretter 4 promille i 2021 og ut planperioden. Eiendomsskatten er innarbeidet med 84,1 millioner kroner i 2020. I 2021 er det lagt til grunn at takstgrunnlaget vedtatt av kommunens takstnemnd blir erstattet med skatteetatens formues grunnlag. Skattesatsen for 2021 – 2023 er forutsatt å være på 4 promille, noe som innebærer årlig inntekt på 85,9 millioner kroner. Når disse endringene er innarbeidet vil kommunen ha inntekter fra eiendomsskatt som vist i tabell under.

Eiendomsskatt – 1.000 kroner	2019	2020	2021	2022	2023
Skatteinntekter	-85 261	-84 055	-85 888	-85 888	-85 888

Tabell: Eiendomsskatt i 2019 og økonomiplanperioden 2020 - 2023.

2. Generell innsparing på alle tjenesteområder

Salderingstiltaket innebærer at alle tjenesteområder har redusert sine brutto driftsutgifter med ca 0,9 %. Det er noen unntak og det innen skole hvor krav til bemanning (bemanningsnormer) ikke gjør det mulig å redusere utgiftene så mye. Innhold og konsekvenser at tiltaket er beskrevet nedenfor.

SALDERINGSTILTAK PER SEKTOR (tall i 1000 kr)					
SEKTOR/STAB		2020	2021	2022	2023
10	Rådmann inkl. Samfunnsutviklingsstaben	-198	-198	-198	-198
12	Sektor for teknikk og miljø	- 528	- 528	- 528	- 528
15	Eiendomsstaben	- 1 230	- 1 230	- 1 230	- 1 230
20	Sektor for utdanning	- 1 279	- 2 038	- 2 038	- 2 038
32	Sektor for familie og helse	- 728	- 928	- 928	- 928
36	NAV	- 600	- 1 300	- 1 300	- 1 300
50	Sektor for kultur	- 375	- 375	- 375	- 375
70	Sektor for pleie-, rehabilitering og omsorg	- 4 030	- 4 030	- 4 030	- 4 030
81	Personalstaben	- 490	- 80	- 80	- 80
82	Service- og IKT-staben	- 181	- 181	- 181	- 181
83	Økonomistaben	- 181	- 181	- 181	- 181
	SUM	- 9 819	- 11 068	- 11 068	- 11 068

Tabell: Salderingstiltak i sektorer og staver på 0.9%-nivå med kalkulert effekt i økonomiplanperioden.

10 Rådmann inkludert Samfunnsutviklingsstaben

Salderingstiltaket innebærer at to budsjettposter for diverse kostnader som kan påløpe er strøket.

12 Sektor for teknikk og miljø

Sektor for teknikk og miljø, lukket avvik stort kr 527.560,- på Driftssentralen (intern serviceenhet) gjennom

rebudsjettering av lønn, maskinkostnader og fondsavsetninger.

15 Eiendomsstaben

Tjenesteproduserende sektorer må i større grad ivareta sitt brukeransvar uten bistand fra eiendom.

20 Sektor for utdanning

Barnehage og skole er «skjermet», gitt dagens skolestruktur, ettersom det er bemanningsnormer som må ivaretas. De innsparingsforslagene som er tatt med fra sektor for Utdanning dreier seg om enkelttiltak i bofellesskap for enslige mindreårige og ellers noe Bosetting og Introduksjon. For bofellesskapet vil det føre til noe reduksjon av sosiale tiltak. Med bakgrunn i dagens elevtall vil det se ut som at en kan føre til noe reduksjon av lærerstillinger med bakgrunn i gjeldende lærernorm. Ut i fra dagens elevtall vil en fra høsten 2020 ha 40 færre elever totalt i grunnskolen.

32 Sektor for familie og helse

Salderingstiltaket innebærer en reduksjon tilsvarende 1 psykolog stilling. Det er fra 1.1.2020 lovpålagt for kommunene å ha psykologkompetanse. Kommunen har i dag tre psykologer som gradvis er etablert med statlige tilskuddsmidler til og med 2019. Midler tildeles i kommunens ramme fra 2020. Psykologene arbeider både klinisk, system- og samfunnsrettet, men har ulikt ansvar avhengig av aldersspenn på brukere. Ved en nedbemanning må tjenestenivået senkes, ved blant annet å redusere veiledning av ansatte og bistand til planarbeid, kvalitets- og utviklingsarbeid. En innsparing av ett årsverk vil bety noe redusert tilbud om kurativ behandling til innbyggere, og mindre tid til system- og samfunnsrettet arbeid, og det blir større arbeidspress på de to gjenværende psykologene.

Salderingen innebærer også reduksjon av kurs og kompetansemidler. Det kan gi utfordringer med utvikling/vedlikeholde av kompetanse, men må håndteres ved å anvende flere gratis fagkurs for å opprettholde nødvendig kompetanse. Det må benytte intern undervisning, RVTS Øst og egen oppdatering på frivillig basis i kriseteamet.

36 NAV

Det er lagt inn en forventning om en innsparing på kr 600 000 for 2020 innenfor området økonomisk sosialhjelp, delt på postene for livsopphold og boutgifter. Dette oppnås ved fornyet behandling av sakene til brukere som har gått lenge på sosialhjelp. Vi forventer å kunne avklare noen av disse mot arbeid, arbeidsavklaringspenger eller uførepensjon ut fra at brukers forutsetninger er endret siden forrige avklaring. Bruker vil i de tilfellene bli selvhjulpen med enten ordinær lønn eller statlige ytelser.

50 Sektor for kultur

Salderingen innebærer å redusere tilskudd Møteplassen (1/3 av tilskuddet) eller redusere aktivitet for eldre, funksjonshemmede, pårørende.

70 Sektor for pleie-, rehabilitering og omsorg

Salderingstiltaket innebærer reduksjon av institusjonsplasser og kapasitet i hjemmebaserte tjenester. Elverum kommune har i mange år hatt kapasitetsutfordringer i store deler av tjenesten. Kommunen er nå inne i en periode med en liten reduksjon i eldre over 80 år, noe som er forventet også i årene frem mot 2025-26, før veksten i aldersgruppen øker kraftig. Dette forholdet sammen med at Jotuntoppen bo- og omsorgssenter ble etablert oktober 2017 med heldøgns omsorgsbolig for personer med demenssykdom, og en vridning av dagaktivitetstilbudet til å i større grad tilby plasser til hjemmeboende personer med demenssykdom, har medført at det nå er ledig kapasitet både på sykehjem og i hjemmetjenesten.

Dette gir rom for å redusere antall institusjonsplasser for en periode, samt redusere kapasiteten i hjemmetjenesten. For å kunne redusere bemanning, er det nødvendig å samle de ledige plassene i en avdeling og stenge denne. Det er startet prosess for å utrede hvilken avdeling det er mest hensiktsmessig å stenge, for å kunne redusere bemanningen i institusjonstjenesten.

Det har vært et ønske om å unngå å redusere for mye på budsjettet til hjemmetjenesten da det er denne delen av tjenesten det er ønskelig å satse på, samt at nedleggelse av institusjonsplasser formodentlig kan/vil føre til aktivitetsøkning i hjemmetjenesten. Det pågår prosess om å endre organiseringen i hjemmebaserte tjenester med det formål å utnytte ressursene på best mulig måte ved svingninger i vedtaksmengde, både faglige og økonomiske ressurser. Innsparingspotensialet i hjemmebaserte tjenester er nært knyttet opp mot denne prosessen.

Arbeid med ny organisering av hjemmebaserte tjenester har pågått siden i vår, med involvering av hoved- og plasstillitsvalgte og lokale verneombud. Tiltak for institusjonstjenesten kom opp med meget kort tidsfrist, slik at prosess nettopp er påstartet gjennom informasjon til hovedtillitsvalgte og planlagt drøfting. Pasienter med opphold på langtidsplass vil bli berørt da tiltaket innebærer at pasienter på den avdeling som stenges vil bli flyttet til annen avdeling/institusjon.

Begge tiltakene betyr reduksjon i stillinger, og omlegging av turnusplaner. Regler for omstilling skal følges, med informasjon og drøfting. Det er stor risiko for at tiltaket, spesielt for institusjonstjenesten ikke vil ha helårsvirkning. Dette er planlagt kompensert gjennom redusert innleie ved fravær der det er forsvarlig.

Det er svært vanskelig å forutsi behovet for helse- og omsorgstjenester og det er derfor usikkerhet knyttet til reduksjon i kapasitet i perioden. Det vil derfor være nødvendig å følge utviklingen nøye fremover, for å sikre faglig forsvarlige tjenester.

Redusert budsjett til utvidet SFO tilbud – Reduksjonen knyttes til redusert behov, kombinert med at deler av tjenesten kan gis ved Vestly avlastning

81 Personalstaben

Salderingstiltaket innebærer at Personalstaben vil holde en stilling vakant i 2020 og redusere frikjøp av hovedtillitsvalgte grunnet lavere antall medlemmer

82 Service- og IKT-staben

Salderingstiltaket innebærer reduserte muligheter for kompetansetiltak for ansatte i stabens enheter og kompetansestøtte til andre enheter, samt medfører en reduksjon i informasjonsaktiviteter og aktiviteter som genererer reisekostnader. Videre har reforhandling av leverandøravtaler, samt samlokalisering av enheter i Helsehuset og Ydalir skole og barnehage muliggjort en årlig kostnadsreduksjon på 150 000 kroner i linjeleie.

83 Økonomistaben

Salderingstiltaket innebærer at Økonomistaben må ta i bruk digitale løsninger i enda større grad for å reduserer behov for ressursinnsats i form av arbeidstid og forbruk av varer og tjenester. Tiltaket kan også medføre reduserte muligheter for kompetansetiltak internt i staben.

3. Tilbakeføring av prisjustering på kjøp av varer og tjenester

Kjøp av varer og tjenester vil bli dyrere som følge av generell prisstigning. Alle budsjettposter blir i utgangspunktet tillagt en generell prisvekst og i sum utgjør den forventede prisveksten 8,9 millioner kroner i økte utgifter. For å saldere kommende års budsjett og økonomiplan er prisveksten tilbakeført fra alle tjenesteområder, men det er holdt tilbake 1,9 millioner kroner for å håndtere utilsiktede virkninger av tiltaket. Tiltaket forutsetter at alle tjenesteområder må være enda mer nøkterne i kjøp av varer og tjenester, det jobbes også mer systematisk med å få all innkjøp på kommunale rammeavtaler.

4. Vakanser i faste stillinger

Tiltaket innebærer ikke noen endringer i bemanning, men når det er ansatte som slutter vil det i de fleste tilfeller oppstå en periode hvor stillingen ikke er besatt. Dersom det leies inn en vikar som har lavere lønn på grunn av kompetanse og/eller ansiennitet vil det også være et positivt avvik mellom regnskap og budsjett. Det er summen av disse avvikene som er beregnet til å komme opp i 3 millioner kroner og som kan bidra til å saldere budsjettet for 2020 og planperioden.

5. Endringsforslag vedtatt av kommunestyret

Endringsforslag – Utgifter		Driftsbudsjett			
År		2020	2021	2022	2023
Nr	Tiltaktsbeskrivelse				
U 1	Gatelys på bygdene	360			
U 2	Økt tilskudd til frivillighet og ulike organisasjoner	300	300	300	300
U 3	USS – Utmarkskommunenenes sammenslutning	45	45	45	45
Sum endringsforslag som påvirker kommunens utgifter		705	345	345	345

Endringsforslag – inntekter		Driftsbudsjett			
År		2020	2021	2022	2023
Nr	Tiltaktsbeskrivelse				
I 1	Bruk av disposisjonsfond til gatelys på bygdene	-360			
I 2	Virkning av omstillingsarbeid/reduerte driftsutgifter	-200	-1 500	-4 000	-6 000
Sum endringsforslag som påvirker kommunens inntekter		-560	-1 500	-4 000	-6 000

Endringsforslag – Investeringer		Driftsbudsjett			
År		2020	2021	2022	2023
Nr	Tiltaktsbeskrivelse				
Inv 1	Rehabilitering, Hanstad skole – trinn 2		80	3 200	6 400
Inv 2	Digitalt undervisningsmateriell – småskoletrinnet		80	160	240
Inv 3	Tyngre anleggsmaskiner, utsettelse ett år		-416		
Inv 4	Salg av eiendom (Melåsberget, Bakkebygrenda)		-240	-240	-240
Sum endringsforslag som påvirker kommunens driftsutgifter		0	-496	3120	6400

Tiltak ikke prioritert inn i Handlings- og økonomiplanen

Undervegs i den årlige prosessen som fører fram til Handlings- og økonomiplanen for kommende periode med Virksomhetsplan og årsbudsjett for det kommende år (2020), er en rekke tiltak og prosjekter oppe til drøfting og vurdering. Det skjer med innspill fra forskjellige grupper – interessegrupper, folkevalgte, tillitsvalgte, administrasjonen og andre. Dette gjelder både investeringstiltak og driftstiltak som blir vurdert gjennom planverk, disponible økonomiske rammer, krav i lovverk og forskrifter m.v. – må, bør –og kan-tiltak. Disse prosessene og vurderingene medfører at noe blir prioritert, andre tiltak blir ikke prioritert og må settes på vent, eller henvises til andre arenaer for gjennomføring eller annet. Dette medfører at det blir et knippe av investerings- og driftstiltak som ved framlegget av Handlings- og økonomiplanen ikke er prioritert. Vi vurderer det som riktig å opplyse om disse.

Driftstiltak som ikke er prioritert

Driftstiltak som ikke er valgt inn (tall i 1000 kr)	2020	2021	2022	2023
Tjenesteområde: Skole				
Nye læremidler Fagfornyelsen	2 000	2 000	2 000	2 000
Utskifting stoler skolestua EUS	600	0	0	0
Tjenesteområde: Pleie og omsorg				
Økt bemanning Sundsvoll	430	430	430	430
Drift av sansehager og uteområder	60	38	38	38

Utvendige persienner Lyngholtet	68	0	0	0
SUM	3 158	2 468	2 468	2 468

Tabell: Driftstiltak som har vært oppe til drøfting og som ikke er prioritert inn i Handlings- og økonomiplanen 2020-2023.

Investeringstiltak som ikke er prioritert

	2020	2021	2022	2023
Tjenesteområde: Administrasjon				
Ombygging gamle Helsestasjonen	9 206	1 023	-	-
Tjenesteområde: Barnehage				
IKT-utstyr barnehage	800	800	800	800
Tjenesteområde: Skole				
Ipad til småtrinn	1 000	1 000	1000	1000
Tjenesteområde: Kultur- og religiøse formål				
Klassesystem i kantinene	163	-	-	-
Tjenesteområde: Skole				
Hanstad skole fase 2	942	47 095	134 063	128 726
Sum	12 111	49 918	135 863	130 526

Tabell: Investeringstiltak som har vært oppe til drøfting og som ikke er prioritert inn i Handlings- og økonomiplanen 2020-2023.

Salderingstiltak som ikke er prioritert

Det er ikke foreslått noen endringer i **skolestrukturen**. Det har tidligere vært utredet muligheter for å redusere kommunens utgifter ved å legge ned Kirkeby oppvekstsenter og Sørskogbygda skole. I tillegg til de økonomiske sidene er det også faglige forhold som bør være med en utredning om endring i skolestrukturen. Dette tiltaket kan utredes og legges frem som en egen sak dersom kommunestyret ønsker dette. En ny skoleutredning bør vurderes ut fra faglige og økonomiske forhold på lang sikt.

Antall institusjonsplasser og avdelinger kan vurderes i kommende økonomiplanperiode. På kort sikt ser det ut til at det vil være et redusert behov for institusjonsplasser. Selv om det på langt sikt vil være behov for flere plasser, bør det utredes muligheter for å stenge avdelinger midlertidig. Det å stenge avdelinger midlertidig vil redusere kommunens driftsutgifter. Reduserte driftsutgifter bør så langt råd er avsettes til fremtidig utbedringer av kommunens institusjoner.

Bevilgningsoversikt - drift

Bevilgningsoversikt - Drift	Regnskap	Budsjett	Budsjett	ØKONOMIPLANPERIODE		
(beløp i 1000 kr)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Generelle driftsinntekter						
Rammetilskudd	-620 711	-648 051	-671 136	-671 926	-673 647	-675 018
Inntekts- og formuesskatt	-510 655	-511 132	-533 181	-532 626	-532 046	-531 413
Eiendomsskatt	-67 687	-83 750	-84 055	-85 888	-85 888	-85 888
Andre generelle driftsinntekter	-66 116	-50 395	-46 180	-38 202	-34 136	-34 040
	-1 265	-1 293	-1 334	-1 328	-1 325	-1 326

Sum generelle driftsinntekter	169	328	552	642	717	359
Netto driftsutgifter						
Sum bevilgninger drift, netto	1 176 407	1 190 350	1 209 951	1 204 371	1 202 231	1 202 223
Avskrivninger	81 215	89 200	115 500	120 000	118 500	114 200
Sum netto driftsutgifter	1 257 622	1 279 550	1 325 451	1 324 371	1 320 731	1 316 423
Brutto driftsresultat	-7 547	-13 777	-9 101	-4 271	-4 986	-9 936
Finansinntekter/Finansutgifter						
Renteinntekter	-15 434	-13 750	-18 396	-19 275	-20 704	-22 063
Utbytter	-6 169	-8 605	-8 605	-9 105	-8 605	-8 605
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	53 469	65 070	72 271	66 634	65 979	67 485
Avdrag på lån	62 132	68 176	83 214	86 124	85 844	84 040
Netto finansutgifter	93 999	110 891	128 484	124 378	122 515	120 855
Motpost avskrivninger	-81 215	-89 200	-115 500	-120 000	-118 500	-114 200
Netto driftsresultat	5 237	7 914	3 883	107	-971	-3 281
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	163	0	6 057	6 057	6 057	6 057
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-240	-4 207	-1 659	-627	0	-3
Netto avsetninger* til eller bruk av disposisjonsfond	-2 053	-3 707	-8 281	-5 538	-5 087	-2 774
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-2 129	-7 914	-3 883	-107	971	3 281

* I netto avsetninger til disposisjonsfond er mindreforbruk i planperioden innarbeidet.

(beløp i 1000 kr)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mindreforbruk – avsettes til disposisjonsfond			295	2 520	971	3 281

Frie inntekter som **rammetilskudd og skatt på inntekt og formue** fastsettes gjennom Stortingets vedtak om statsbudsjettet. Rammetilskuddet består av innbyggertilskudd (likt beløp per innbygger), utgifts- og inntektsutjevning og andre ordninger som skjønnstilskudd, distriktstilskudd, overgangsordninger m.v. Nivået på inntektsutjevningen i rammetilskuddet må sees i sammenheng med skatt på inntekt og formue. Nivået på de frie inntektene kan ikke kommunene selv påvirke, og de fastsettes i all hovedsak av innbyggertall, demografi og andre kriteriedata som indikerer kommunens utgiftsbehov.

Eiendomsskatt på verk og bruk, samt annen eiendom fastsettes av kommunen selv. Det gjøres gjennom årlige vedtak om utskrivning av eiendomsskatt, skattesats og eventuelt bunnfradrag.

Andre generelle driftsinntekter består av blant annet integreringstilskudd til bosetning av flyktninger.

Netto finansutgifter består av renteinntekter på kommunens bankinnskudd, utbytte fra aksjeselskaper, renteutgifter og avdragsutgifter på kommunale innlån. I planperioden er det lagt til grunn en betydelig gjeldsøkning med påfølgende økte utgifter til renter og avdrag. Utbytte fra kommunalt eide selskaper kommer fra Elverum Energi AS.

Netto driftsresultat er negativt i 2020 og 2021, og kommunen må bruke av fondsmidler for å komme i balanse. I 2022 og 2023 er netto driftsresultat svakt positivt, men ikke på et nivå som er tilfredsstillende i forhold til en sunn kommuneøkonomi.

I **netto avsetninger** ligger det bruk og avsetninger til fond. Netto driftsresultat innarbeides som en avsetning eller bruk av fond. Når alle tiltak er innarbeidet i budsjettet er det et mindreforbruk (overskudd) i 2020 på 440 000 kroner som avsettes til et disposisjonsfond. Mindreforbruket ligger på tilnærmet samme nivå i 2021 og 2022, men i 2023 er mindreforbruket på 4 millioner kroner. Disse midlene kan disponeres av kommunestyret til uforutsette hendelser gjennom budsjett året og/eller andre gode tiltak.

Bevilgning til de enkelte tjenesteområdene

Budsjettforskriftenes bevilgninger drift – netto spesifiserer linjen «Sum bevilgninger drift, netto» fra budsjettskjema bevilgningsoversikt – drift på de enkelte tjenesteområdene. Tabellen nedenfor viser netto bevilgninger til de enkelte tjenesteområdene. Oppsetter er ikke helt sammenlignbart med tidligere år. Dette fordi bruk og avsetninger til fond, og avskrivninger, ikke er med i bevilgninger drift. Disse midlene fremkommer på egne linjer i «Bevilgningsoversikt – drift».

Bevilgning drift - netto	Regnskap	Revidert budsjett	Budsjett	ØKONOMIPLANPERIODE		
Tjenesteområde (beløp i 1000 kr)	2018	2019	2 020	2 021	2 022	2 023
Politisk styring	9 918	10 430	9 225	10 174	9 475	10 372
Administrasjon	81 523	82 261	95 756	96 237	96 178	96 734
Barnehage	173 209	174 384	168 680	168 647	168 877	168 880
Skole	259 676	261 836	281 375	280 425	279 429	279 406
Barnevern	58 724	51 330	49 314	49 311	49 351	49 351
Helse	73 274	68 434	71747	71241	71358	71358
Pleie og omsorg	408 776	369 544	361 897	361 809	367 544	369 199
Sosial – tjenestebistand	5 879	4 262	1 527	998	511	510
Sosial – økonomisk bistand	60 238	55 050	56 274	55 074	53 074	53 074
Kultur- og religiøse formål	41 247	41 725	38 808	38 732	39 489	39 506
Teknisk forvaltning	6 745	6 857	7 353	4 867	4 555	4 439
Teknisk drift	11 531	16 165	8 178	5 373	3 400	1 931
Næringsutvikling	6 474	10 689	4 374	4 724	4 724	4 708
Fellesfunksjoner	-20 106	36 397	55 444	56 759	54 265	52 754
Interne servicefunk (fordeles)	-700	986	0	0	0	0
SUM	1 176 407	1 190 350	1 209 951	1 204 371	1 202 231	1 202 223

Dette er oversikten enkelte tjenesteområder har til disposisjon i 2020 og planperioden. Ved større og vesentlige avvik i driften som medfører behov for å justere tjenesteområdene budsjetttrammer er det i utgangspunktet kun kommunestyret selv som skal vedta dette. Rådmann kan gjennom økonomireglement eller budsjettvedtak gis myndighet til å foreta budsjettjusteringer av mindre og/eller av ikke prinsipiell karakter. Mindre og/eller ikke prinsipielle budsjettjusteringer er:

- Fordeling av midler for dekning av pensjon- og lønnsoppgjør.
- Korrigeringer som følge av endringer i regelverket for bruk av funksjoner eller tolkninger av dette.

Økonomisk oversikt - Drift

Økonomisk oversikt etter art - drift	Regnskap	Revidert budsjett	Budsjett	ØKONOMIPLANPERIODE		
(tall i 1000 kr)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsinntekter						
Rammetilskudd	-620 711	-645 951	-671 136	-671 926	-673 647	-675 018
Inntekts- og formuesskatt	-510 655	-518 232	-533 181	-532 626	-532 046	-531 413
Eiendomsskatt	-67 687	-83 750	-84 055	-85 888	-85 888	-85 888
Andre skatteinntekter	-417	-401	-401	-401	-401	-401
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-65 698	-52 278	-45 779	-37 801	-33 735	-33 639
Overføringer og tilskudd fra andre	-245 589	-225 055	-149 847	-148 847	-142 625	-140 960
Brukerbetalinger	-72 303	-67 280	-72 419	-72 419	-72 419	-72 419
Salgs- og leieinntekter	-125 029	-131 027	-132 685	-137 282	-140 136	-141 720
Sum driftsinntekter	-1 708 089	-1 723 974	-1 689 502	-1 687 189	-1 680 896	-1 681 457
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	845 552	882 316	850 850	848 477	844 254	842 218
Sosiale utgifter	241 232	245 347	241 231	243 587	243 543	243 982
Kjøp av varer og tjenester	425 020	392 711	380 137	379 299	377 899	379 423
Overføringer og tilskudd til andre	107 303	100 553	92 685	91 555	91 715	91 698
Avskrivninger	81 215	89 200	115 500	120 000	118 500	114 200
Sum driftsutgifter	1 700 322	1 710 127	1 680 403	1 682 919	1 675 911	1 671 522
Brutto driftsresultat	-7 767	-13 847	-9 101	-4 270	-4 985	-9 935
Finansinntekter/Finansutgifter						
Renteinntekter	-15 434	-16 750	-18 396	-19 035	-20 464	-21 823
Utbytter	-6 169	-8 605	-8 605	-9 105	-8 605	-8 605
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	53 469	62 770	72 271	66 394	65 739	67 245
Avdrag på lån	62 353	68 522	83 214	86 124	85 844	84 040
Netto finansutgifter	94 219	105 937	128 484	124 378	122 514	120 857
Motpost avskrivninger	-81 215	-89 200	-115 500	-120 000	-118 500	-114 200
Netto driftsresultat	5 237	2 890	3 883	107	-970	-3 278
Disponering eller dekning av netto driftsresultat:						
Overføring til investering	163		6 057	6 057	6 057	6 057
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-240	-3 797	-1 659	-627	0	-3
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-2 053	907	-8 281	-5 538	-5 087	-2 776
Dekning av tidligere års merforbruk	0		0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-2 130	-2 890	-3 883	-107	971	3 278
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	3 107	0	0	0	0	0

Tabell: Økonomisk oversikt drift etter KOSTRA arter

Bevilgningsoversikt - investering

Budsjettforskriftenes bevilgningsoversikt – investering viser summen av planlagte investeringer og utlån, og hvordan disse planlegges finansiert.

Bevilgningsoversikt - Investering	Regnskap	Budsjett	Budsjett	ØKONOMIPLANPERIODE		
(beløp i 1000 kr)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Investeringsutgifter						
Investeringer i varige driftsmidler	575 013	410 911	164 755	123 709	106 661	94 455
Tilskudd til andres investeringer	506	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	4 987	4 895	4 857	4 857	4 857	4 857
Utlån av egne midler	30 000	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	20 000	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	630 506	415 806	169 612	128 566	111 518	99 312
Investeringsinntekter						
Kompensasjon for merverdiavgift	-100 321	-74 814	-27 351	-18 908	-15 466	-13 425
Tilskudd fra andre	-105 518	-121 176	-20 212	-34 624	0	0
Salg av varige driftsmidler	-9 315	-9 000	-3 350	-1 175	-1 835	-4 965
Salg av finansielle anleggsmidler	-16	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-31 580	0	-487	-487	-487	-487
Bruk av lån	-388 694	-204 455	-111954	-67315	-87673	-74378
Sum investeringsinntekter	-635 443	-409 445	-163 354	-122 509	-105 461	-93 255
Videreutlån						
Videreutlån	106 028	85 000	85 000	85 000	85 000	85 000
Bruk av lån til videreutlån	-106 028	-85 000	-85 000	-85 000	-85 000	-85 000
Avdrag på lån til videreutlån	18 135	4 172	19 994	22 939	25 966	29 064
Mottatte avdrag på videreutlån	-44 379	-4 172	-19 994	-22 939	-25 966	-29 064
Netto utgifter videreutlån	-26 244	0	0	0	0	0
Overføring fra drift og netto avsetninger						
Overføring fra drift	-163	0	-6 057	-6 057	-6 057	-6 057
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	27 782	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-6 972	-6 361	-200	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	10 536	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	31 182	-6 361	-6 258	-6 057	-6 057	-6 057
Fremsført til inndekning i senere år (udekket beløp)	0	0	0	0	0	0

Bevilgning til investeringer - prosjekter

I Handlings- og økonomiplanperioden 2020-2023 planlegges investeringer i varige driftsmidler som vist i tabellen under. De investeringsprosjekter som er vist nederst i tabellen under (se tekstforklaring i tabell), er investeringsprosjekter som kan realiseres uten å påføre kommunen økt belastning i form av kapitalkostnader (renter og avdrag) eller økte driftskostnader. Dette forklares med at dette er prosjekter som enten har gebyrfinansiering, har egen inntjening i form av leieinntekter, statlige tilskudd og/eller særskilte fond for formålet.

Kommentar	Investeringer i varige driftsmidler som medfører økt finanskostnad (lån) (beløp i 1000 kr)	2020	2021	2022	2023
1)	Eiendomsinngrep	200	200	200	200
2)	Gatelysinvesteringer	0	2 093	3 000	3 000
4)	Gate, veg, park	11 640	11 640	11 640	11 640
5)	Undergang Heradsbygda	8 500	0	0	0
6)	Rehabilitering av bruer	1 580	1 080	300	100
7)	Ny totalstasjon/GPS Geodata	250	0	0	0
8)	Tyngre anleggsmaskiner	0	5 200	0	0
9)	Treningsparker	0	500	500	500
10)	Allaktivetsarena	300	0	0	0
11)	Kjøp av kommunale boliger	12 000	0	0	0
12)	Kjøp av renholdsmaskiner NRK bygget	150	0	0	0
13)	Oppgradering/tilbygg Elverum kapell	583	6 297	4 665	117
14)	Kjøp av driftsmaskiner for å realisere effektiviseringskrav	175	175	175	175
15)	Utfasing av oljekjeler	2 400	0	0	0
16)	Parkering Fjeldmoravegen barnehage	1 000	0	0	0
17)	Personalbase Sandmoen	2 282	2 236	46	0
18)	Lillemoen skole	2 747	0	0	0
19)	Infrastruktur Vestad kompetansesenter	9 225	0	0	0
20)	Ydalir barnehage	1 005	0	0	0
21)	Ydalir skole	3 225	0	0	0
22)	Boliger til vanskeligstilte	817	7 352	8 006	163
23)	IKT i skole	2 150	2 150	2 150	2 150
24)	Kjøp av biler – jevn utskifting	3 000	5 170	5 630	6 060
25)	Kinoprosjektor	2 750	0	0	0
26)	Lager til elektrisk drevne kjøretøy	300	0	0	0
27)	IT investeringer	3 499	2 850	2 850	2 850
28)	IT investeringer – velferdsteknologi	5 104	1 265	0	0
29)	Agresso	1 000	0	0	0
30)	Rehabilitering Hanstad skole – trinn 2	1 000	39 000	40 000	40 000
31)	Digitalt undervisningsmaterieil – småskoletrinnet	1 000	1 000	1 000	1 000
	SUM	77 881	88 209	80 161	67 955

	Investeringer i varige driftsmidler hvor finanskostnader er dekket av inntekter eller fond	2020	2021	2022	2023
32)	Smestadtoppen	7 500	9 000	0	0
33)	Grindalsmoen vest	1 000	0	0	0
34)	Handlingsplan vann og avløp	25 000	25 000	25 000	25 000
35)	Biler og maskiner	1 500	1 500	1 500	1 500
36)	12 boenheter for yngre med nedsatt funksjonsevne	51 873	0	0	0
	Sum	86 873	35 500	26 500	26 500
	Sum alle investeringer i varige driftsmidler brutto	164 755	123 709	106 661	94 455

Tabell: Tabellen viser brutto investeringskostnader fordelt på prosjekter i Elverum kommune som er prioritert for perioden 2020 -2023. Det hefter varierende grad av usikkerhet ved tallene, da det er knyttet forutsetninger til disse, samt at prosjektene er i forskjellig fase; skisse-, forprosjekt- eller hovedprosjektnivå. Til fradrag på brutto investeringstall kommer MVA-kompensasjon og på enkelte

av prosjektene statlige investeringstilskudd. Se forøvrig forklaring i tekst relatert til merknadene i tabellen.

Kommentarer til investeringstiltakene:

Nr	Investeringstiltak
1)	Eiendomsinngrep Midler som brukes til å løse løpende behov for innløsning av tomtegrunn for gjennomføring av mindre veganlegg , sideanlegg med videre Årlig gjentakende, bevilgning på nivå med tidligere år.
2)	Gatelysinvesteringer Løpende strekningsvis oppgradering av gamle kabelanlegg og HQL baserte punkter til LED for å opprettholde dagens dekning av gatelys. (HQL pærer, som er kvikksølvbasert, er utgått pga lovbestemmelse knyttet til miljøhensyn). Sanerer ca 300 HQL pr år, i alt ca 1.800 punkter som må oppgraderes. Utskifting av defekte NAV- armaturer inngår også. Utsettes i 2020 ihht sak KS 090/19. Pågått siden 2017; først knyttet til lovpålagte arbeider ifm. innføring av timesmåling (nye tennskap), deretter armaturutskifting som må pågå i mange år fremover.
4)	Gate, veg, park Samlepost for oppgradering av gater/veger, nye bil/GS-veger i byområdet, faste gatedekker, veginstallasjoner/sideanlegg, investeringer tilknyttet park/grøntanlegg, TS tiltak. I tråd med langtidsplan. Årlig bevilgninger, bevilgning på nivå med tidligere år Jf. forøvrig vedtak sak KS- 072/16: «Løpende investeringer på områdene gate, veg og park, samles i en ramme. Forslag til prioriterte områder/prosjekter innarbeides i en langtidsplan, som presenteres/justeres i Vekst og utviklingskomitéen årlig. «
5)	Jernbaneundergang Heradsbygda Gangkulvert og sikringsarbeider knyttet til realisering av vedtatt reguleringsplan og oppfyllelse av inngått anleggsbidragsavtale med Bane NOR SF. Arbeidene er oppstartet, grunnerverv og prosjektering pågår. Ferdigstilles og avsluttes 2021.
6)	Rehabilitering av bruer Nødvendige oppgraderingsarbeider/utskifting for å unngå brostenging (kommunale veger). Oppgradering av Ulvåbrua og oppgradering/bygging av div. rekkverk i 2020. Løpende prosjekt med varierende årlig kostnad i tråd med oppgraderingsplan og periodisk brukkontroll.
7)	Ny totalstasjon/GPS Geodata Utskifting av oppmålingsutstyr knyttet til alder og nødvendig teknologioppgradering.
8)	Tyngre anleggsmaskiner Utskifting av gammel traktor samt rebudsjettering fra 2019 som følge av utsettelse grunnet ny konkurranseutlysning på veghøvel knyttet til leverandørutfordringer. Repeterende behovstyrte bevilgninger. Bevilgningen er utsatt til 2021 jfr kommunestyretsvedtak KS 175/29.
9)	Treningsparker Jf vedtak sak KS-157/18 Handlings- og økonomiplan 2019 – 2022 med årsbudsjett 2019 sak Inv 1 «Treningsparker Hernes, Vestad og Heradsbygda». Utsatt ett år i tråd med vedtak i sak KS 090/19.
10)	Allaktivitetsarena Integrerings- og allaktivitetsarena ved EUS, åpnet sommeren 2019, mindre post avsatt til avsluttende arbeider/endelig ferdigstilling 2020.
11)	Kjøp av kommunale boliger Prosjektet realiseres fra 2020, og sikrer finansiering av kjøp av boliger i forbindelse med familie gjenforening relatert til flyktningefamilier. Behovene kommer på kort varsel, og innebærer behov for å anskaffe store nok boliger når IMDI tar kontakt med enhet for bosetting og introduksjon.
12)	Kjøp av renholdsmaskiner NRK bygget Investeringsprosjektet har sammenheng med kjøp av NRK-bygget, som er gjennomført i 2019. Bygget ble overtatt uten renholdsutstyr for å kunne rengjøre bygget med unntak av eksisterende sentralstøvsuger anlegg som er i dårlig forfatning. For å gjennomføre et tilfredsstillende og rasjonelt renhold etter kvalitetsnormen NS-INSTA800 er det behov for å investere i renholdsmaskiner, som sikrer at overflatene blir rene

	med hensyn til hygiene og inneklima. Anskaffelsen består av trappevasker, dampmaskin, renholdsmaskin (gå bak-modell) og moppevaskemaskin.
13)	Oppgradering/tilbygg Elverum kapell I forbindelse med at kirkekontoret har flyttet ut av Generalgården, har kommunestyret ønsket at man forsøker å gi kapellet ved Elverum kirke en nødvendig oppussing, herunder HC-toalett, slik at kapellet kan benyttes til aktiviteter, også i vinterhalvåret. Deler av kapellet trenger større utbedring blant annet. i forbindelse med kjølerom. Elverum kirkelige fellesråd har utført en mulighetsstudie i samarbeid med Plan1 og Martin M. Bakken, der de har laget et forslag til planløsning og entreprisekostnad. På bakgrunn av dette er prosjektet kalkulert å koste 11,66 millioner kroner. Prosjektet innebærer 63 m² nybygg, ombygging av 37 m² samt isolering og varme i gammel del som utgjør 115m². Det er forutsatt oppstart i 2020, hvor det er forutsatt at bygningsmessige tiltak skal utarbeides i samråd med antikvariske myndigheter.
14)	Kjøp av driftsmaskiner for å realisere effektiviseringskrav Maskinparken til drift- og vedlikeholdsenheten i eiendomsstaben er i ferd med å bli utdatert/utslett. Det er derfor behov for utskifting og fornying av maskinparken for fortsatt kunne drifte rasjonelt og effektivt uten driftsstans. Prosjektet innebærer en årlig investering på 175.000 kroner med oppstart fra 2020.
15)	Utfasing av oljekjeler Prosjektet startet i 2017 basert på en 4-årig investeringsplan i den hensikt å sikre utfasing av fossilt brensel innen utgangen av 2020, som er et nasjonalt mål nedfelt i kommunens energi- og klimaplan. Det er tidligere bevilget 4,11 millioner kroner til prosjektet, og investeringsbeløpet i 2020 på 2,4 millioner kroner bidrar til å slutføre prosjektet.
16)	Parkering Fjeldmoravegen barnehage Sykehuset Innlandet (SI) hadde opprinnelig en uoppsigelig leieavtale om parkering på «Fjeldmora tomte», som har vært løst midlertidig på Prestgårdsjordet som følge av byggingen av nytt helsehus. Intensjonsavtalen med SI tilsier at Elverum kommune skal reetablere 100 permanente parkeringsplasser på tomten til Fjeldmoravegen barnehage i 2020. Investeringskostnaden er avtalt finansiert over en leieavtale tidfestet til 15 år. Eiendomsstaben vil imidlertid sikre Elverum kommune en fleksibilitet med mulighet for oppsigelse i tilfelle kommunen får andre behov som må løses på nevnte eiendom på sikt. Gjeldende reguleringsformål for eiendommen innebærer «Daghjem». Enhet for arealplan har nylig meddelt at reguleringsplanen ikke gir direkte hjemmel for etablering av parkering uten dispensasjon eller reguleringsendring. Dette utgjør således en risiko for prosjektet både med hensyn til kostnad og framdrift.
17)	Personalbase Sandmoen Dette prosjektet er tidligere vedtatt på bakgrunn av et behov og et HMS avvik, med en ramme på 4,5 millioner kroner, hvor det er brukt ca 1 millioner kroner på utredning som medførte investeringskostnader langt utover vedtatt ramme. Prosjektet er nå besluttet videreført med oppstart i 2020 og slutføring i løpet av 2021, og investeringskostnaden er slik sett en rebudsjettering av tidligere vedtak basert på faktisk behov og med 2020-priser. Til grunn for planen ligger en vesentlig mer nøktern løsning, hvor det er behov for stillerom/kontor til fortrolige samtaler, samt garderobeløsninger og toalettrom som tilfredstiller dagens krav. Det skal etableres arbeidsplass for de ansatte samt et fellesrom og lager. Ventilering av felles areal og personalbase må også utbedres.
18)	Lillemoen skole Det er tidligere bevilget 112,8 millioner kroner til prosjektet. 2,75 millioner kroner rebudsjetteres til 2020, og har sammenheng med at det vil gjenstå arbeider både innvendig og utvendig som må slutføres etter 2019. Det er blant annet behov for å montere varme i deler av bygget som ikke var med i entreprisen, men dette må avventes til den kontraktsfestede prøvedriften er ferdig tidligst sommeren 2020. Rivning av den gamle bygningen gjenstår også, samt noe tilpasning av uteområdet, som avventes til idrettshallen står ferdig med tanke på felles infrastruktur.
19)	Infrastruktur Vestad kompetansesenter Det er tidligere bevilget 9 millioner kroner til gjennomføring av tiltaket i 2019. Prosjektet har vært avventet i tilknytning til slutføring av reguleringsplan for Vestad, hvor infrastrukturtiltak i tilknytning til eiendommen Vestad skole utgjorde cirka 9 millioner kroner. Framdriften er forsinket, og tiltaket planlegges gjennomført i samarbeid med teknisk sektor. Tidligere bevilgning er prisfremskrevet til 2020-priser.
20)	Ydalir barnehage Det er tidligere bevilget 86,3 millioner kroner, og prosjektet ble ferdigstilt til barnehage start 2019. Avtalt prøvedriftsperiode med entreprenør pågår, og endelig overtakelse av tekniske anlegg er avtalt til mai 2020. Samspillskontrakten med entreprenør gjenstår å avregne. Cirka 1 million kroner overføres derfor til 2020.

21)	Ydalir skole Det er tidligere bevilget 310,7 millioner kroner, og prosjektet ble ferdigstilt til skolestart 2019. Avtalt prøvedriftsperiode med entreprenør pågår, og endelig overtakelse av tekniske anlegg er avtalt til mai 2020. Samspillskontrakten med entreprenør gjenstår å avregne. Cirka 3,2 million kroner overføres derfor til 2020.
22)	Boliger til vanskeligstilte Formannskapet vedtok 24.4.2019 at prosjektet skal prioriteres bygd på kommunens tomt langs Vestsidevegen, gnr 34/bnr 27. Enhet for arealplan jobber nå med omregulering av tomten, hvor prosjektet innebærer bygging av 6 robuste boenheter til disposisjon for NAV sine tjenestemottakere som har krav på et midlertidig botilbud. Framdriften er avhengig av finansiering og tilhørende utarbeidelse av reguleringsplan.
23)	IKT i skole Prosjektet har en årlig investeringsramme på 2 millioner kroner i planperioden. Formål og hensikt med prosjektet å oppdatere utstyr til hensiktsmessig nivå for undervisningsformål.
24)	Kjøp av biler - jevn utskiftning Investeringsprosjektet har hatt en årlig bevilgning over flere år. Samlet bevilgning i planperioden er 19,9 millioner kroner. Formål og hensikt med prosjektet er å gradvis skifte ut kommunens bilpark.
25)	Kinoprojektor Investeringsprosjektet igangsettes og ferdigstilles i 2020. bevilgning er på 2,75 millioner kroner. Denne investeringen innebærer nye kinoprojektorer i begge kinosalene, noe som vil sikre at Elverum kulturhus også i fremtiden kan vise film på oppdatert visningsutstyr.
26)	Bygg for lagring av elektriske kjøretøy Det er behov for etablering av et bygg for lagring og lading av ulike små elektrisk drevne kjøretøy for beboerne i omsorgsleilighetene på Søndre Nyborg. I dag plasseres disse fremkomstmidlene i tilknytning til inngangsparti, og bidrar til at øvrige beboere og ansatte i hjemmetjenesten har problemer med å komme frem. Brukere med rullatorer har imidlertid de største utfordringene relatert til adkomst. Det planlegges et bygg på 14 m ² med takoverbygg og åpen langvegg. Gavlvegger i murt teglstein med ru takstein på tak for å forhindre snøras. Bygget gir plass til 6-7 kjøretøy. Prosjektet er planlagt utført i 2020, og løsningen vil bidra til bedre tilrettelegging for brukerne, samt opprettholde orden og nødvendig adkomst til boenhetene.
27)	IT investeringer Samlet bevilgning for 2020 er 3,5 millioner kroner. Av dette er 0,65 millioner overført fra 2019. Overføringen skyldes et mindreforbruk i 2019 grunnet forsinkelser i bygging av Helsehuset og at ferdigstilling av fase 1 nytt serverrom i Helsehuset dermed først vil kunne skje vinter/vår 2020. Formål og hensikt med investeringen er å fortsette utviklingen av gode og effektive digitale tjenester, herunder etablering av nettbaserte tjenester og kanaler for kommunikasjon med innbyggere, næringsliv og det offentlige. Investeringene vil også bli benyttet til kontinuerlig oppdatering av infrastruktur og driftssystemer for støtte i tjenesteproduksjonen og til utførelse av effektiv drift, samt til å forbedre funksjonalitet og samspillet mellom kommunenes IKT-systemer.
28)	IT investeringer - velferdsteknologi Samlet bevilgning for 2020 er 5,1 mill kroner. Av dette er 3,8 millioner overført fra 2019. Overføringen skyldes at aktiviteten «elektronisk dørlås» først kan gjennomføres i 2020, noe som skyldes at leverandørenes løsninger frem til nå har hatt mangelfull funksjonalitet, begrenset integrasjon mot kommunens velferdsplattform og er opplevd noe umodne. Formålet og hensikten med investeringen er å videreføre utnyttelse og bruk av velferdsteknologi i henhold til det vedtatte styringsdokument «Velferdsteknologi i Elverum kommune Overordnet prosjekt 2016-2020». Fokuset skal være å integrere velferdsteknologiske løsninger for økt mestring, trygghet og kvalitet i tjenesten. For kommende periode vil følgende innsatsområder ha prioritet: 1) Elektronisk tilgang til bolig (elektroniske dørlåser) 2) Bruk av sensorikk for å skape trygghet i hjemmet 3) Løsning for enklere samhandling med samarbeidspartnere og brukere 4) Sikre trygg og stabil drift innenfor velferdsteknologiområdet for å kunne håndtere en videre utviklingen
29)	Agresso Leverandør av økonomisystem og utvikling (digitalisering) setter krav til å utvikling og tilpasning av kommunens økonomisystem. Effekten av investeringene vil være å tilfredsstille myndighetskrav, samt effektivisere og rasjonalisere arbeidsprosesser.

30)	Rehabilitering Hanstad skole - trinn 2 - kommunestyrets vedtak KS 175/19
31)	Digitalt undervisningsmaterieil - småskoletrinne - kommunestyrets vedtak KS 175/19
32)	Smestadtoppen Pågår, i tråd med inngått utbyggingsavtale knyttet til infrastrukturutbygging. Finansieres i sin helhet med refusjoner.
33)	Grindalsmoen vest (Østerdalsporten) Pågår, i tråd med inngått utbyggingsavtale knyttet til infrastrukturutbygging. Finansieres i sin helhet med refusjoner. Avsluttes 2020.
34)	Handlingsplan vann og avløp Løpende investeringer i tråd med vedtatt Hovedplan vann og avløp og handlingsplan for perioden 2020 – 2023. Årlige bevilgninger. Hovedarbeider 2020: – Fremføring av nye vann- og avløpsledninger mot Strandbygda – Rehabilitering av gamle vann- og avløpsledninger i Grøndalsbakken – Rehabilitering av diverse gamle ledninger i sentrum
35)	Biler og maskiner Årlig bevilgning, nødvendig for å opprettholde produksjonsevne, kapasitet og holde en fornuftig takt for utskifting av biler og maskiner for å gjennomføre driftssentralens oppgaver.
36)	12 boenheter for yngre med nedsatt funksjonsevne I KS-sak 055/19 og KS-sak 102/19 er det vedtatt at Elverum vekst ved selskapet Ydalir boligutvikling AS skal utvikle «barnehagetomten» i Ydalir, gnr 31/bnr 1382, med tanke på å sikre kommunen verdiskapning. Dette omfatter også bygging av 12 leiligheter og en personalbase for Elverum kommune innenfor de økonomiske rammer kommunestyret har vedtatt. Prosjektet er nå prisframskrevet til 2020-priser som grunnlag for inngåelse av utbyggingsavtale mellom Elverum kommune og Ydalir boligutvikling AS. Planleggingen er allerede i gang ved at det er gjennomført innledende møter med fokus på prosess og innhold i nevnte utbyggingsavtale mellom partene.

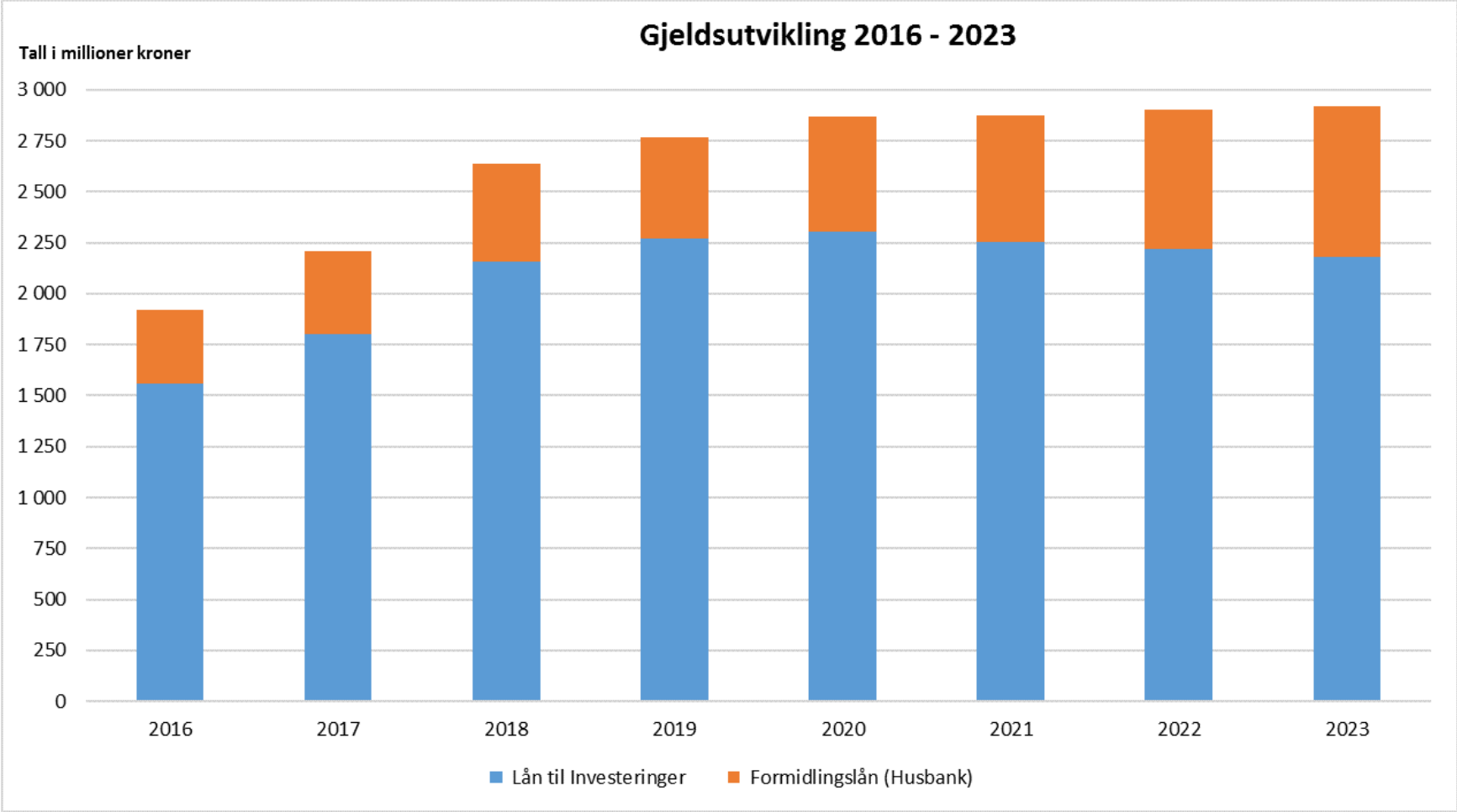
Oversikt over gjeld og andre vesentlige forpliktelser

Nivået og utviklingen i kommunens samlede gjeld påvirker kommunens økonomiske handlingsrom. Kommunen skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig risiko, og for å sikre at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.

I gjeldene økonomiplan er det innarbeidet konsekvensen av nye låneopptak som følge av alle planlagte investeringer. Avdrag på gjeld er innarbeidet i forhold til minumumsnivået som kommuneloven og forskrift setter til avdrag på lån. I praksis betyr dette at kommunen betaler ned gjelden i samme takt som det den gjenstående økonomiske levetiden på kommunens eiendommer, anleggsmidler, transportmidler og utstyr.

Renter, avdrag og gjeld i 1000 kroner	2020	2021	2022	2023
Rentenivå – flytende rente	2,3 %	2,2 %	2,2 %	2,2 %
Renteutgifter	72 271	66 494	63 519	62 645
Avdragsutgifter	83 214	86 520	84 944	82 240
Lån til investeringer pr 31.12	2 306 000	2 250 000	2 220 000	2 180 000
Lån til videreformidling (Husbanken) pr 31.12	562 000	624 000	683 000	739 000
Sum lån 31.12	2 868 000	2 874 000	2 903 000	2 919 000

Tabell: Renter, avdrag og gjeld i økonomiplanperioden 2020 - 2023.

Graf: Samlet gjeldsutvikling for Elverum kommune - perioden 2016 - 2023.

Virksomhetsplan 2020

Innledning

Virksomhetsplan og årsbudsjett forklarer hovedtrekkene i tjenesteproduksjonen som er planlagt på de forskjellige tjenesteområder i Elverum kommune i 2020. Virksomhetsplanen forklarer med ord og tabeller/figurer hva som gjøres. Årsbudsjettet (se kapitlet over) redegjør for de økonomiske rammene for denne virksomheten.

Virksomhetsplanen tar utgangspunkt i:

1. tiltak som er beskrevet i Handlingsplanen (fireårs-perspektiv). Handlingsplanen i sin tur baserer seg på mål og strategier i det overordnede planverket (kommuneplanen og de strategiske planene).
2. føringer for tjenesteproduksjon, myndighetsforvaltning og samfunnsutvikling som er nødvendig å håndtere i ettårsperspektiv, og som ikke er redegjort for i planverket – altså utfordringer som kommer til undervegs.
3. føringer som er kommet fram gjennom arbeidsprosess og foreslåtte prioriteringer fra folkevalgte (kommunestyrekomiteene), administrasjonen (sektorer og staber), tillitsvalgte, verneombud m.fl., og som drøftes på kommunestyrets strategikonferanse medio juni og oppsummeres i kommunestyrets vedtak i junimøtet (jfr. årshjulet for styring).

Virksomhetsplanen for kommunen er strukturert på **tjenesteområder** med tilhørende **funksjoner og tjenester**. Virksomhetsplanen viser hvilke tjenester kommunen produserer, rammene og målene for tjenesteproduksjonen, utviklingsambisjoner m.v. Virksomhetsplanens intensjon er å informere om og gi oversikt over det vesentligste av den kommunale virksomheten, vise hvordan kommunens ressurser prioriteres basert på folkevalgtes styring av ressursbruken, og gi innbyggere og omverden mulighet til innsyn i hvordan kommunens ressurser anvendes til tjenesteproduksjon, myndighetsforvaltning og samfunnsutvikling. Ressursbruken på tjenesteområdene er samtidig fordelt ut på rammer til sektorer og staber, slik at rådmannen har grunnlag for utformingen av lederkontraktene og oppfølging av rammestyringen. Kommunens virksomhet er organisert i seks sektorer som ivaretar kommunens rolle som tjenesteprodusent, forvaltningsmyndighet og samfunnsutvikler. I tillegg er virksomheten organisert med fem staber som primært ivaretar støttefunksjoner for sektorene. Enkelte funksjoner/tjenester blir ivarettatt i hel- eller deleide selskaper/virksomheter og interkommunale virksomheter (avfallshåndtering, brann og redning samt revisjon).

Kommunens overordnede planverk er i henhold til planstrategien fordelt på seks samfunnsområder (jfr. nærmere beskrivelse i Handlingsplan 2020-2023 foran). Virksomhetsplanen er det nivået i planverket som **beskriver kommende års tjenesteproduksjon** innenfor rammen av det vedtatte budsjett. Dette betyr at tiltak som er beskrevet i Handlingsplanen (se foran) er beskrevet mer detaljert på hvert tjenesteområde. Dette er i neste omgang grunnlaget for:

- rådmannens lederkontrakt med resultatavtale og arbeidsfordeling for driftsåret med sektor- og stabssjefer.
- sektor- og stabssjefenes tilsvarende lederkontrakt med sine enhetsledere.
- tjenesteproduksjonen den enkelte medarbeider utfører.
- oppfølging/rapportering gjennom året – jfr. i særlig grad månedlige økonomirapporter, tertialrapporter og årsmelding.

Redegjørelsen for neste års (2020) tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdene har følgende underkapitler:

- **Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet** – kort beskrivelse av hvilke type tjenester kommunen produserer og yter overfor innbyggerne.
- **Målgrupper for tjenestene** – redegjørelse for hvilke målgrupper som er mottaker av de aktuelle tjenestene.
- **Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta** – beskrivelse av hvilke vesentlige lov- og forskriftshjemler som ligger til grunn for tjenestene på tjenesteområdet, eventuell statistikk og andre fakta som er relevant for å forstå tjenesteområdet og tjenesteproduksjonen.

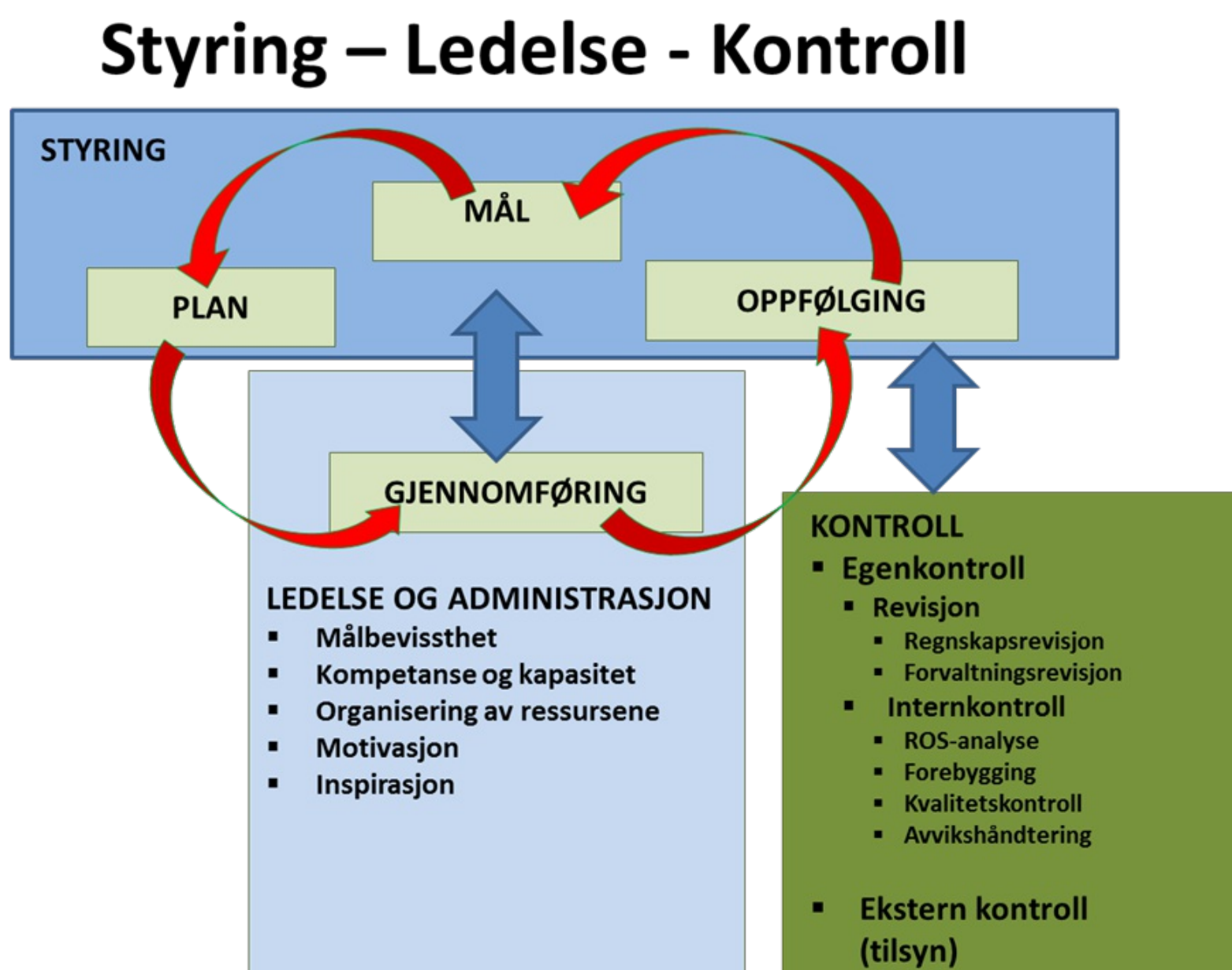
- **Planverk på tjenesteområdet** – kort beskrivelse av kommunalt planverk som er grunnlag for tjenestene innenfor tjenesteområdet.
- **Mål for tjenesteproduksjonen - målekort 2020** – målekort med indikatorer for tjenesteproduksjonen (jfr. mål og planhierarki). Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og vise om målene nås.
- **Organisering av tjenesteproduksjon** – kort om hvem som har ansvar for at de aktuelle tjenestene på tjenesteområdet blir produsert og levert.
- **Planlagt utviklingsarbeid i 2020** – utviklingsarbeidet som planlegges gjennomført for å forbedre eksisterende tjenester og eventuelt utvikle nye.

Styring – ledelse – kontroll

Kommunen styres i tråd med overordnet planverk og i henhold til lover og forskrifter, regler og rutiner fra overordnet myndighet. Kommunen må ha et tilfredsstillende system for:

- **styring** (sette mål, sørge for tilstrekkelige planer og ha nødvendige rutiner for oppfølging) – godkjennes av de folkevalgte politikere i formannskap og kommunestyre og utvikles i prosesser og samråd mellom kommunens faglige ledere og medarbeidere og de folkevalgte.
- **ledelse** (ta imot styringssignaler, organisere ressursene, målrette virksomheten, gjennomføre og rapportere) – utføres i hovedsak av den kommunale administrasjon under rådmannens ledelse.
- **kontroll** (dette utgjøres av kommunens egenkontroll og ekstern kontroll gjennom tilsyn).

«Handlings- og økonomiplan 2020 -2023 – Virksomhetsplan og årsbudsjett 2019» er en vesentlig del av dokumentasjonen for styrings-, ledelses- og kontrollarbeidet i kommunen.

Figur: Illustrasjon av Elverum kommunes system for styring, ledelse og kontroll av virksomheten.

Delegering

Kommunestyret er kommunens øverste myndighet og treffer vedtak på kommunens vegne så langt ikke annet følger av lov eller delegeringsvedtak. For å lette og sikre den daglige driften av kommunen har kommunestyret delegert sin myndighet så langt det er lovlig adgang, til formannskapet, andre folkevalgte organer og til administrasjonen ved rådmannen. Delegeringsreglementet er vedtatt av kommunestyret i utvalgssak 069/17 den 21. juni 2017.

Rådmannen har myndighet til å delegere sin myndighet videre så langt ikke annet følger av lov eller vedtak. For å sikre faglig forsvarlig, operativ og praktisk drift i kommunen, har rådmannen videredelegert deler av sin myndighet til sektor- og stabssjefene i kommunen. Delegeringen er lagt inn i **Delegeringsreglementet** for kommunen, vedtatt av kommunestyret 21. juni 2017.

Lederkontrakter og ledelsesfora

Rådmannen ivaretar ledelse og administrasjon av kommunens samlede virksomhet. Elverum kommunes virksomhet er organisert i seks sektorer og fem staber (se eget kapittel om organisering). Lederne for disse sektorene og stabene danner sammen med rådmann og assisterende rådmann Rådmannens ledergruppe. For å gjennomføre den årlige virksomheten (virksomhetsplan og årsbudsjett vedtatt av kommunestyret – dette dokumentet) fordeler rådmannen ansvar til sektorsjefene og stabssjefene. Denne ansvarsfordelingen er formalisert gjennom en årlig lederkontrakt i tre deler:

- **Generell del** – generell forventningsavklaring med leder – lik for alle ledere.
- **Resultatavtale** – spesifikk forventningsavklaring med den enkelte leder vedrørende hvilke resultater som forventes i driftsåret (jfr. virksomhetsplanen og budsjettet med målekort, beskrivelser, økonomiske rammer m.v.)
- **Vedlegg** – et spesifisert vedlegg som sikrer ansvarsfordelingen for at særskilte oppgaver i kommunestyrets vedtak på den samlede Handlings- og økonomiplan og Virksomhetsplan og årsbudsjett blir gjennomført. Sektor- og stabssjefene skriver tilsvarende kontrakt med sine enhetsledere for å fordele resultatansvar og arbeid i hver enkelt sektor/stab.

For å styrke hele kommunens evne til å nå målene innenfor tilgjengelige ressursrammer, og styrke ledergjerningen, har organisasjonen flere ledelsesfora – faste og temporære. Dette gjelder for rådmannens ledergruppe, og sektor- og stabssjefenes ledergrupper i den enkelte sektor og stab. Slike fora er:

- Ukentlige ledergruppemøter med forberedte saker av felles betydning for virksomheten og ledergjerningen.
- Budsjettdialog med ledere fem ganger per år i tilknytning til tertialrapportering og månedsrapportering.
- Årlige medarbeidersamtaler med leder med grundig gjennomgang av årets virksomhet i henhold til lederkontrakten.
- Ledertrening og lederutvikling i forskjellige fora med forberedte tema – jfr. særlig kommunens eget lederutviklingsprogram («Ugleskolen»).

Kommunens arbeidsgiverstrategi og **etiske retningslinjer** er også vesentlige elementer som grunnlag for utøvelse av ledergjerningen og er medvirkende rammer for både ledes og medarbeideres arbeid.

Egenkontroll

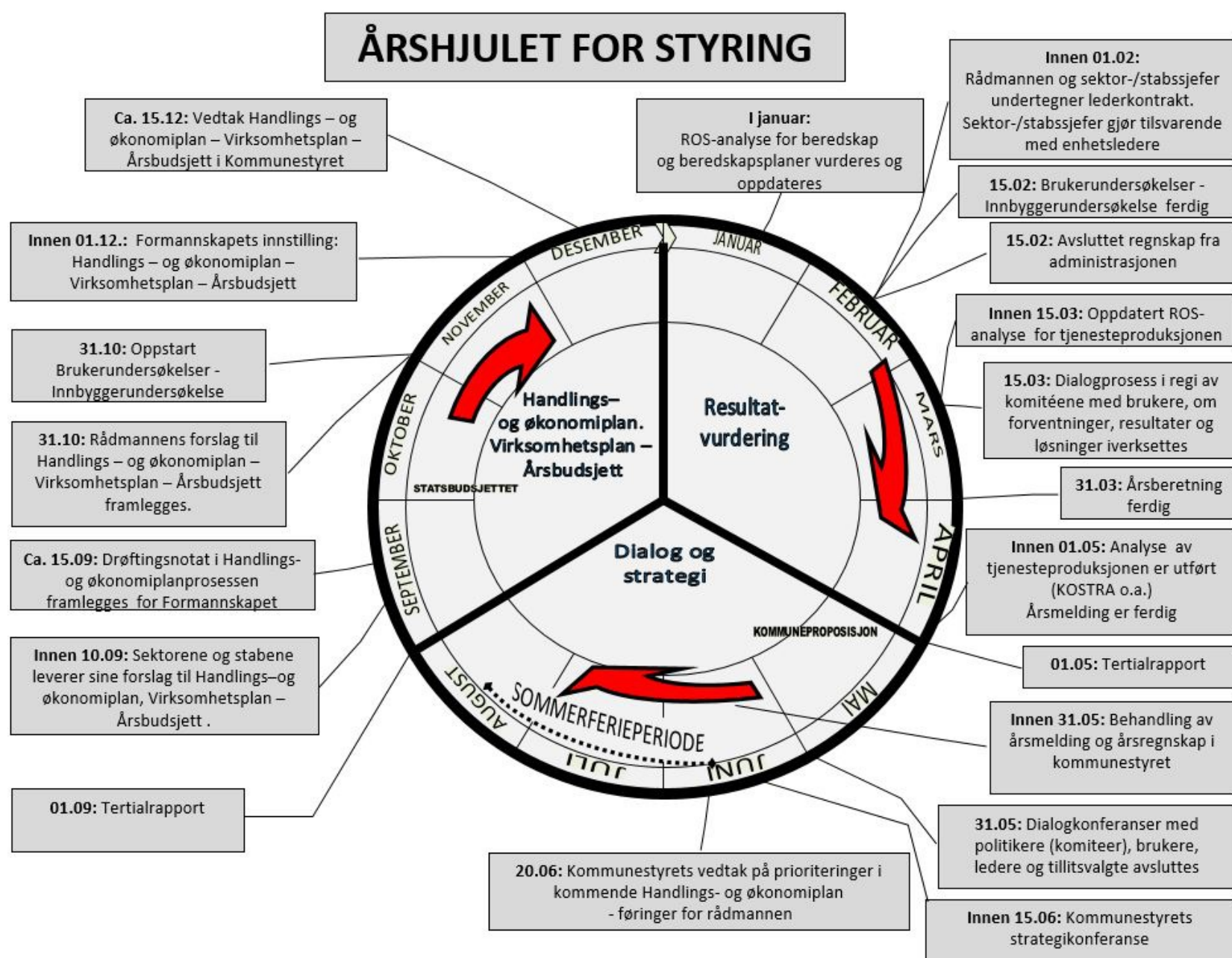
Kommunen har egenkontroll av virksomheten i henhold til lover og forskrifter. Dette gjøres for å sikre lovlig og forsvarlig anvendelse av felleskapets midler, redusere risiko for styringssvikt, feil og mangler, sikre åpenhet og forhindre mislighold. I praksis sikres dette særlig gjennom systematisk revisjon av virksomheten, årlig regnskapsrevisjon og periodiske forvaltningsrevisjoner av kommunens virksomheter og selskaper. Kommunens kontrollutvalg har et særskilt ansvar i dette kontrollarbeidet. I tillegg har kommunen et system for internkontroll i sektorer og staber som bl.a. innebærer å oppdatere en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) for tjenesteproduksjonen årlig, drive kvalitetsarbeid og anvende et kvalitetssystem med avvikshåndtering og drive forebyggende utviklingsarbeid. Kommunen har et eget antikorrupsjonsprogram som er gjort gjeldende fra 2018.

Ekstern kontroll

Kommunens virksomhet er underlagt ekstern kontroll. Dette ivaretar i særlig grad Fylkesmannen gjennom tilsyn av utvalgte virksomhetsområder. Dette inngår som ledd i den statlige todelte rolle overfor kommunene: På den ene side ved å vedta lover og forskrifter for innbyggers rettigheter og bevilge økonomiske midler til kommunenes drift. På den andre side å føre tilsyn (Fylkesmannens rolle) med at kommunene utfører denne rollen forsvarlig. Som følge av tilsyn får kommunen tilsynsrapporter med anbefalinger og eventuelt pålegg om utbedringer, alt avhengig av hvilke funn tilsynet gir.

Årshjul

Kommunens årshjul for styring på overordnet nivå synliggjør viktige milepæler gjennom året. Her vises samspillet mellom folkevalgt styring og administrativ ledelse og gjennomføring.

Figur: Kommunens årshjul for styring på overordnet nivå.

Styringsplattformen

Kommunens styringsplattform er grunnlag for styrings- og ledelsesarbeidet:

STYRINGSPLATTFORM

VERDIGRUNNLAG

Åpenhet
Ærlighet
Respekt

STYRINGSMÅL

Tilfredse brukere
Tilfredse
medarbeidere
Godt omdømme
God ressursstyring

VISJON
Elverum
har hjerterom

VÅRE ANSATTE

- Etterlever verdigrunnlaget
- Setter brukerne i fokus
- Representerer kommunen og utøver sitt yrke på en profesjonell måte
- Følger lojalt opp beslutninger
- Er nytenkende og ser muligheter
- Er kontinuerlig oppdatert på eget fagområde

VÅRE LEDERE

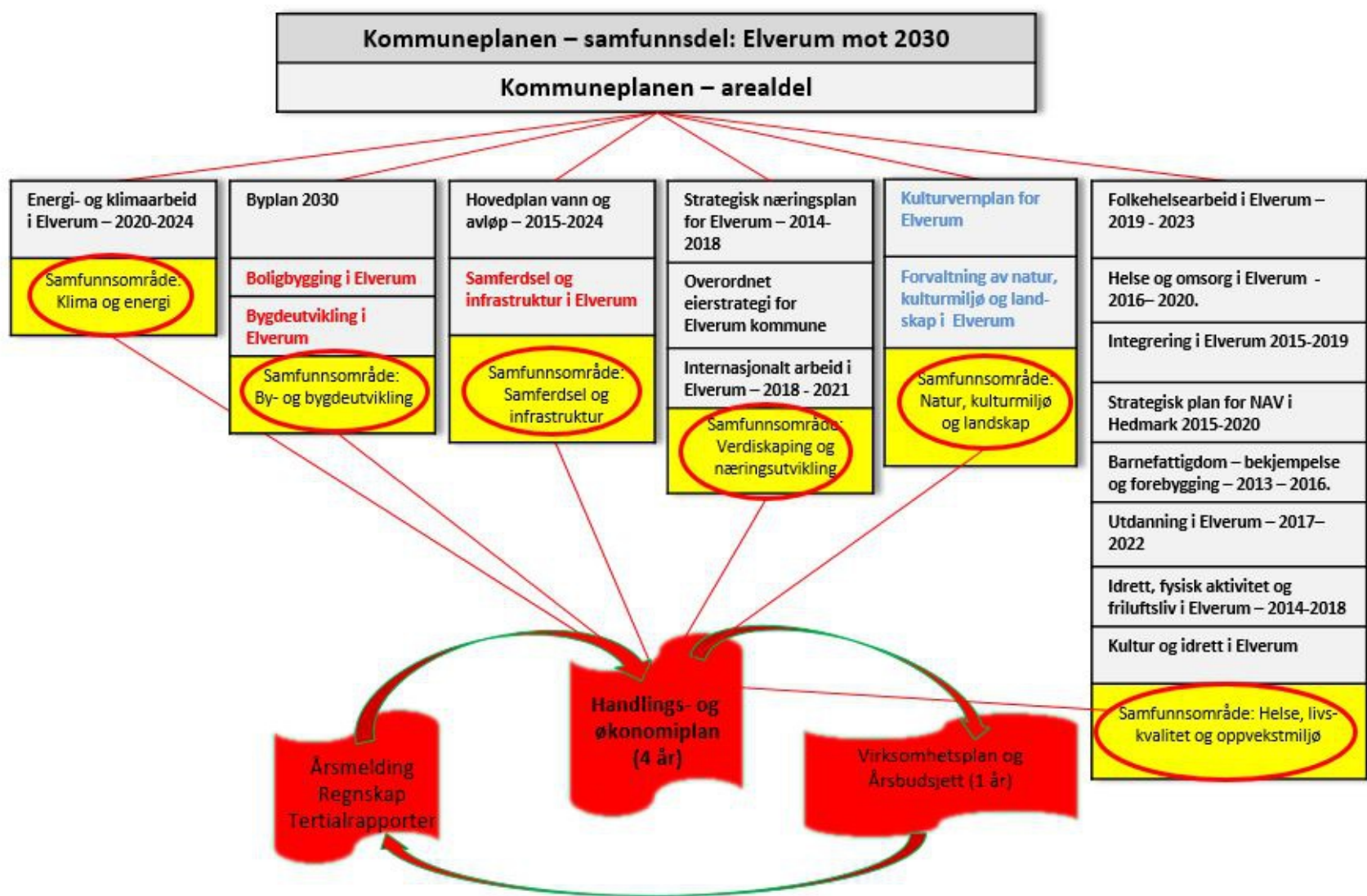
- Har fokus på styringsmålene og er et forbilde for verdigrunnlagstanken
- Skaper god motivasjon, innsatsvilje og godt arbeidsmiljø
- Inviterer til nærhet, dialog og god kommunikasjon
- Er nytenkende og pådrivere for innovasjon og omstilling
- Tar ansvar, treffer beslutninger og viser resultater

Planverket

Elverum kommune har planverk i henhold til egen planstrategi (jfr. plan- og bygningsloven). Planverket er styringsgrunnlaget for den samlede virksomheten. **Planstrategi og planverket** finnes på kommunens hjemmeside. Kommunens planverk er illustrert i figuren under. Følgende vises:

- Kommuneplanen med samfunnsdel og arealdel er overordnet.
- Avledet av kommuneplanen finnes sektor-/temaplaner. Disse planene må forstås som nødvendig detaljering av kommuneplanen for å sikre tilstrekkelig styringsgrunnlag. Dette planverket er benevnt som strategiske planer og er strukturert på 6 samfunnsområder med tilhørende planverk slik figuren viser (navn på planene). Samfunnsområdene er:
 - Klima og energi.
 - By og bygdeutvikling.
 - Samferdsel og infrastruktur.
 - Verdiskaping og næringsutvikling.
 - Natur, kulturmiljø og landskap.
 - Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø.

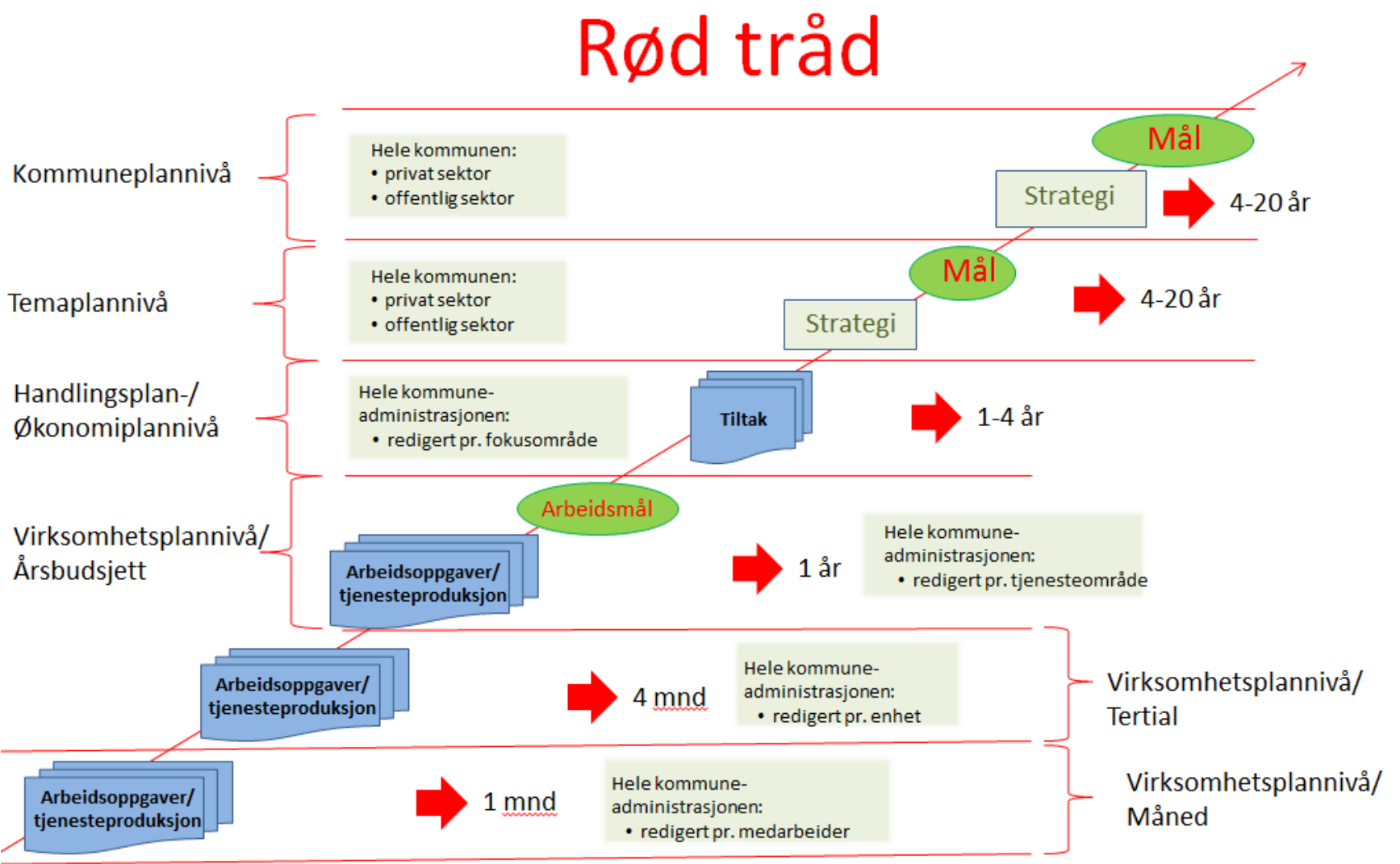
Mål og strategier fra planverket er grunnlag for utviklingen av -og prioriteringene i den årlig rullerende Handlings- og økonomiplanen med Virksomhetsplan og årsbudsjett for det kommende året. Sammenhengen er forsøkt illustrert med de «røde tråder».

Figur: Planverket i Elverum kommune per høsten 2019. 6 samfunnsområder med tilhørende planverk under kommuneplanen med samfunnsdel og arealdel. På dette grunnlaget utvikles den årlige rullerende Handlings- og økonomiplanen (4 år) med Virksomhetsplan og årsbudsjett (1 år). Svart skrift = godkjente planer. Blå skrift = planer under utvikling (høsten 2019). Rød skrift = planlagte planer, ennå ikke oppstartet.

Målhierarki og planhierarki

De overordnede planene (kommuneplanen og temaplaner/sektoerplaner (strategiske planer)) har overordnede og langsiktige mål. Gjennom planarbeidet skal den røde tråden styrkes fra langsiktige og overordnede mål og strategier til den daglige tjenesteproduksjonen.

Figur: Illustrasjon av det samlede mål- og planhierarki i Elverum kommune

Overordnede styringsmål - indikatorer

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede plan. Et langsiktig mål i kommuneplanen er at «Elverum skal være et godt og sunt sted å leve, med aktive, glade og friske innbyggere». Som vist over har kommunen et planverk i et hierarki med kommuneplanen øverst (som grunnlag).

Avledet av kommuneplanen følger sektor/temaplaner for å sikre tilstrekkelig styringsgrunnlag (nødvendig detaljering) for den samlede og mangfoldige virksomheten.

På grunnlag av dette planverket og den årlig rullerende Handlings- og økonomiplanen, er det tatt ut noen overordnede styringsmål (indikatorer) som gjelder for hvert år for hele den kommunale virksomheten (se målekortet under). Spesifikke mål (indikatorer) på årsbasis for tjenesteproduksjonen kommer i tillegg (se virksomhetsplanen for hvert tjenesteområde).

OVERORDNEDE STYRINGSMÅL FOR HELE ORGANISASJONEN									

DIMENSJONER MED INDIKATORER	Resultat	Mål	Mål	Mål	Mål	Mål
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Samfunnsdimensjonen						
Innbyggertall ved årsslutt	21.191	21.249	21.306	21.364	21.422	21.480
Innbyggertilfredshet (skala fra 1-6, 6 er høyest).						
Reduksjon i energiforbruket i kommunale bygg i % i forhold til referanseåret 2009-2010, korrigert for utetemperatur, areal og brukstid.	-18 %	-21 %	-21 %	-21 %	-21 %	-21 %
Økonomidimensjonen						
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter (mål er 2,0 %).	-0,30 %	-0,20 %	2 %	2 %	2 %	2 %
Udisponerte disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter (mål er 4,0 %)	0,60 %	4 %	4 %	4 %	4 %	4 %
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter (maks 100 %)	123 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Egenfinansiering av investeringsporteføljen ekskl. VARF (mål er 20 %)	0,00 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %
Organisasjonsdimensjonen						
Nærværsprosent (antall arbeidsdager på arbeid i forhold til antall tilgjengelige arbeidsdager – i %)	92	92,5	92,5	92,5	92,5	92,5
Medarbeidertilfredshet – 10 faktor (basert på svar fra medarbeidere der den enkelte svarer på en skala fra 1-5 (1=svært uenig og 5=svært enig). Tallene viser det samlede gjennomsnitt for kommunens medarbeidere.						
1: Indre motivasjon – oppleves oppgavene som en drivkraft og som spennende og stimulerende.	4,3	Ikke målt	4,3	Måles ikke	4,4	Måles ikke
2: Mestringstro – tiltro til egen kompetanse og mulighet til å mestre utfordringer.	4,4	Ikke målt	4,4	Måles ikke	4,5	Måles ikke
3: Autonomi – opplevelse av å ha mulighet til å jobbe selvstendig.	4,3	Ikke målt	4,3	Måles ikke	4,4	Måles ikke
4: Bruk av kompetanse – brukt egen jobbrelevant kompetanse på en god måte.	4,3	Ikke målt	4,3	Måles ikke	4,4	Måles ikke
5: Mestringsorientert ledelse – ledelse som vektlegger at den enkelte medarbeider skal få utvikle seg best mulig i forhold til egne forutsetninger.	4	Ikke målt	4,1	Måles ikke	4,2	Måles ikke
6: Rolleklarhet – forventningene til jobben som skal utføres er tydelig definert og kommunisert.	4,4	Ikke målt	4,4	Måles ikke	4,5	Måles ikke
7: Relevant kompetanseutvikling – best mulig rustet til å utføre sine oppgaver med høy kvalitet.	3,7	Ikke målt	3,8	Måles ikke	3,9	Måles ikke
8: Fleksibilitetsvilje – fleksibel på jobb og tilpasse sin måte å jobbe på til nye behov og krav.	4,5	Ikke målt	4,5	Måles ikke	4,5	Måles ikke
9: Mestringsklima – motiveres av å lære, utvikle seg og gjøre hverandre gode.	4,1	Ikke målt	4,2	Måles ikke	4,3	Måles ikke
10: Prososial motivasjon – nyttig og verdifullt for andre.	4,7	Ikke målt	4,7	Måles ikke	4,7	Måles ikke
Tjenestekvalitetsdimensjonen						
Tjenestene skal være innenfor lov og forskrift – jfr. kontroll v/tilsyn fra Fylkesmannen.	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Brukerundersøkelser på ulike tjenester (et gjennomsnitt av gjennomførte brukerundersøkelser i det enkelte rapporteringsår)						
Resultat for bruker	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
Respektfull behandling	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1
Tilfredshet med informasjon	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5

Tabell: Overordnede styringsindikatorer - utvalgte indikatorer som gjelder for Elverum kommune.

Organisering av virksomheten

Politisk organisering

Kommunens organisering av det politiske arbeidet viser hvordan de folkevalgte representantene og representanter oppnevnt av de folkevalgte, er fordelt i styrer, komitéer, råd og utvalg. Det er egne reglementer for de politiske organer i Elverum kommune – [her](#).

Under vises organisasjonskartet for det politiske arbeidet i Elverum kommune per høsten 2019. Det gis en kort redegjørelse for de forskjellige organene. Arbeidet i de forskjellige styrer, komitéer, råd og utvalg med saker, saksunderlag og vedtak m.m. kan følges på kommunens hjemmeside - [her](#).

Figur: Organisering av de folkevalgte organer i Elverum kommune per høsten 2019.*= Øvrige råd og utvalg, se kort omtale i teksten under.

Kommunestyret er kommunens øverste organ og består av 35 folkevalgte representanter fra de politiske partiene – jfr. [kommunelovens § 5-1](#). Kommunestyret delegerer i stor grad myndighet gjennom et eget [delegeringsreglement](#) til underliggende utvalg, formannskapet, rådmann (kommuneadministrasjonen) m.fl.

Kontrollutvalget er oppnevnt av kommunestyret med ansvar i henhold til kommunelovens kapittel 23.

Formannskapet er valgt blant kommunestyrets medlemmer i henhold til kommunelovens § 5-1 og 5-6 for valgperioden på 4 år. Formannskapet behandler saker forberedt av administrasjonen og utøver kommunens eierskap i selskap og foretak hvor kommunen er eier.

Administrasjonsutvalget er et partssammensatt utvalg oppnevnt i henhold til kommunelovens § 5-2.

Kommunestyrekomitéene (helse og omsorg, utdanning, vekst og utvikling, plan og eiendom) er oppnevnt av kommunestyret i henhold til kommunelovens § 5-1 og 5-9, og er delegert ansvar og myndighet i henhold til eget reglement.

Klagenemnda er klageinstans for enkeltvedtak som er truffet av forvaltningsorgan i Elverum kommune, og er oppnevnt av kommunestyret med hjemmel i forvaltningslovens § 28.

Eldrerådet er opprettet med hjemmel i kommunelovens § 5-2 og 5-12, og er et rådgivende organ for kommunen. Rådet skal i prinsippet ha til behandling alle saker som gjelder levekårene for eldre i kommunen

og avgi uttalelse i saken.

Ungdomsråd skal opprettes med hjemmel i kommunelovens § 5-2 og 5-12. Dette rådet er pålagt i forbindelse med at ny kommunelov har trådt i kraft fra og med konstitueringen av nytt kommunestyre per oktober 2019. Ungdomsrådet skal ha rett til å uttale seg i saker som gjelder ungdom i kommunen.

Rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse er opprettet med hjemmel i kommunelovens § 5-2 og 5-12.

Innvandrerrådet har vært opprettet med hjemmel i forrige kommunelov. Rådets virksomhet vil bli vurdert gjennom egen sak for kommunestyret i løpet av høsten 2019.

Likestillings- og Mangfoldsutvalget er et eksisterende utvalg i kommunens politiske organisasjon. Utvalgets virksomhet vil bli vurdert gjennom egen sak for kommunestyret i løpet av høsten 2019.

Barn og unges kommunestyre (BUK) er et eksisterende organ i Elverum kommune for saker som gjelder barn og unge. Virkeområdet vil bli vurdert gjennom egen sak for kommunestyret i løpet av høsten 2019 som følge av at ny kommunelov pålegger kommunene å ha et eget ungdomsråd – se over.

Valgkomitéen - I Elverum kommune består valgkomitéen av partienes gruppeledere. Valgkomitéen er forberedende organ til å fremme forslag til alle vesentlige valg og oppnevninger som kommunestyret/formannskapet skal foreta.

Valgstyret - valgstyret er identisk med formannskapet og er det ansvarlige organ i kommunen ved gjennomføring av kommunevalg, fylkestingsvalg og stortingsvalg.

Viltfaglig utvalg er et utvalg Elverum kommune har, og som er rådgivende organ og beslutningsorgan i saker som gjelder viltforvaltning i kommunen.

Omtale av den politiske organiseringen forøvrig finnes i årsmeldingene for kommunens virksomhet – [her](#).

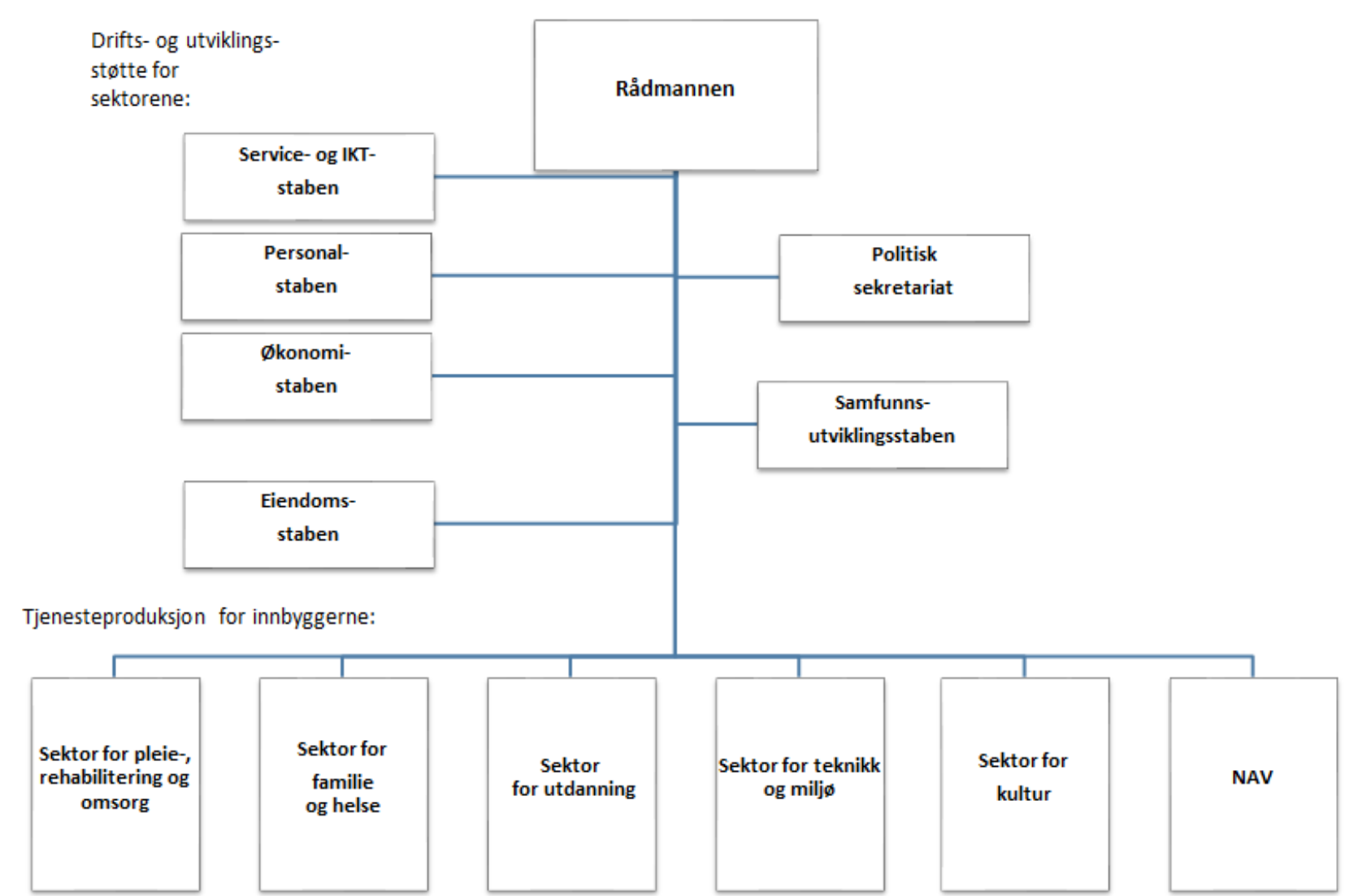
Selskaper og foretak – Heleide eller deleide aksjeselskaper er frittstående ordinære AS med styrer oppnevnt i generalforsamlingen. Formannskapet er delegert myndighet som utøvende eierorgan. Kommunen har egen **eierskapsmelding** som ligger til grunn for utøvelse av eierskapet. De enkelte selskapenes virksomhet drives i henhold til vedtekter og egne strategiplaner for hvert selskap.

Administrativ organisering

Organisasjonskartet viser den administrative organiseringen i Elverum kommune med seks sektorer som har ansvar for tjenesteproduksjon, myndighetsforvaltning og samfunnsutvikling, samt staber som har

støttefunksjoner.

Sektorene og stabene er videre organisert i enheter med enhetsledere (vises ikke i kartet under), samt at de største sektorene også har avdelinger med avdelingsledere innenfor sine enheter.

Figur: Organisering av Elverum kommunes administrasjon med sektorer for tjenesteproduksjon, myndighetsforvaltning og samfunnsutvikling samt støttefunksjoner samlet i staber.

Personaloversikt

Oversikten viser omfanget av personalressurser som benyttes i tjenesteproduksjonen i kommunen.

Sektorer og staber	Antall årsverk per.	Antall årsverk per.
	31.12.2018	31.08.2019
Rådmannskontoret og Samfunnsutviklingsstaben	7,0	5,0
Sektor for teknikk og miljø	56,8	57,0
Eiendomsstaben	98,8	96,0
Sektor for utdanning	529,2	534,8
Sektor for familie og helse	103,5	106,1
NAV Elverum	21,0	21,0
Sektor for kultur	40,9	39,9
Sektor for pleie, rehabilitering og omsorg	478,8	483,3
Personalstaben	7,6	7,0
Service- og IKT-staben	24,6	27,1
Økonomistaben	27,0	27,0
Sum kommunen	1 395,1	1 404,2

Tabell: Bemanning i Elverum kommune fordelt på sektorer og staber per 31.12.2018 og per 2. tertial

2019.

Endringen i antall årsverk må sees i sammenheng med stillinger som er vakante på telletidspunktet i påvente av utlysning og tilsetting, samt sees i sammenheng med tjenestegjennomgang der noen stillinger har gått til innsparing i forbindelse med naturlig avgang.

Virksomhetsplan per tjenesteområde

Politisk styring - folkevalgte

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet «Politisk styring» er gruppert på funksjoner som vist i tabell og tekst under med budsjett- og regnskapstall.

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
10 Politisk styring			
100 Politisk styring	7 625	7925	6 665
110 Kontroll og revisjon	2 294	2505	2 559
Totalsum	9 918	10 430	9 225

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet politisk styring med regnskapstall og budsjettall (1.000 kroner).

Funksjon 100 - Politisk styring - inneholder tjenestene:

- Kommunestyre og formannskap.
- Barn og unges kommunestyre.
- Kommunestyrekomiteene.
- Andre politiske utvalg.
- Valgavvikling.
- Vennskapssamarbeid

I tjenestene inngår godtgjørelse til folkevalgte og utgifter som følger med møteavvikling, representasjonsutgifter, befaringer/høringer med mer. arrangert av folkevalgte organer. Utgifter til interkommunale og regionale politiske råd og samarbeidstiltak inngår. Utgifter til valgavvikling inngår også.

Funksjon 110 - Kontroll og revisjon - inneholder tjenestene:

- Kontrollutvalg.
- Revisjon.

Tjenestene innebærer utgifter og inntekter til kommunens kontrollutvalg etter kommunelovens kapittel 23 og revisjon etter kommunelovens kapittel 24. Møtegodtgjørelser og andre utgifter til møteavvikling i kontrollutvalget, kontrollutvalgssekretariatet og utgifter til regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon inngår.

Administrasjon

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet «Administrasjon» er et særskilt og vidtfavnende tjenesteområde å beskrive i en

virksomhetsplan. KOSTRA-funksjonen (KOSTRA = Kommune-Stat-rapporteringen) Administrasjon i en kommune er derfor omfattende. Tjenesteområdet forbindes ofte bare med sentraladministrasjonen i kommunen, men funksjonen er tverrsektoriell ettersom den inneholder administrativ ledelse, andel av lederstillinger, stab/støttefunksjoner, fellesfunksjoner og fellesutgifter for hele kommunen. Tjenesteområdet «Administrasjon» er gruppert på funksjoner som vist i tabell og tekst under, med budsjett- og regnskapstall.

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
12 Administrasjon			
120 Administrasjon	67 693	71 950	70 353
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	7 383	3 747	16 828
130 Administrasjonslokaler	6 446	6 564	8 576
Totalsum	81 523	82 261	95 756

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet administrasjon med regnskapstall 2018, revidert budsjett 2019 og budsjett 2020 (1.000 kroner).

Funksjon 120 Administrasjon inneholder tjenestene:

- **Administrativ ledelse** – rådmann, assisterende rådmann, sektorsjefer, stabssjefer, enhetsledere, avdelingsledere. **Fordeling av andel lederstilling:** Dersom en administrativ leder på funksjon 120 yter tjenester for ett eller flere tjenesteområder, og dette utgjør 20 prosent av stillingen eller mer, skal denne andelen henføres til det aktuelle tjenesteområdet i regnskapet.
- **Stab/støttetjenester:** Stab/støttetjenester knyttet til planlegging, styring og ledelse av hele kommunen. Dette omfatter blant annet alle oppgaver knyttet til økonomiforvaltning, personalforvaltning (HR), kommunejurist, utvikling av lokalsamfunn og deler av næringsutviklingsarbeidet.
- **Fellestjenester:** Kommunikasjon og servicekontor, felles journalføring, post og arkivfunksjon, felles lønns- og regnskapsfunksjon, fakturering og innfordring, felles IKT-drift for hele kommunen, lærlingeordning, personvern/-sikkerhet, internkontroll og beredskap.
- **Fellesutgifter:** Kantine, sekretariat for politisk ledelse, bedriftshelsetjeneste for kommunens ansatte, overordnet HMS-arbeid, kontingent til KS, frikjøp av hovedtillitsvalgte, utgifter knyttet til innføring og administrasjon av eiendomsskatt.

Funksjon 121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen inneholder tjenestene:

- Utgifter knyttet til forvaltning av kommunens bygg og eiendom, bl.a. eiendomsforvaltning, eiendomsledelse og administrasjon, forsikringer av bygg og skatter og avgifter knyttet til bygg.

Funksjon 130 Administrasjonslokaler inneholder tjenestene:

- Utgifter til drift og vedlikehold av administrasjonslokaler.

Målgrupper for tjenestene

Felles for de administrative tjenestene er at målgruppene i hovedsak er organisasjonsinterne. De administrative tjenestene skal støtte og legge til rette for tjenesteproduksjonen som utøves i sektorene overfor kommunens innbyggere slik at tjenesteproduksjonens mål nås (se øvrige tjenesteområder).

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteområdet, som består av økonomi- og personalforvaltning, informasjons- og kommunikasjonsarbeid, IKT-drift og utvikling, eiendomsforvaltning, utvikling av lokalsamfunn og en rekke koordinatorfunksjoner (i hovedsak funksjoner lagt til stabene) må forholde seg til et omfattende sett av både generelle lover og kommunespesifikke lover, forskrifter på de enkelte fagområder, avtaler mv. I kommunens delegeringsreglement framgår det hva som er delegert av myndighet til rådmannen.

I sum ser en av tabell over at Elverum kommune planlegger å anvender i størrelsesorden 107 millioner kroner

(inklusive avskrivninger) i 2020 til det som er klassifisert som administrative formål (se funksjonsbeskrivelsen over). Dette er i størrelsesorden 7% av kommunens samlede årlige omsetning. Elverum kommunes andel av årlig ressursanvendelse til administrasjon sammenliknet sammenliknbare kommuner (KOSTRA-gruppe 13 m.fl.) og nabokommuner viser følgende (2018):

Kommune	Elverum	Hamar	Ringsaker	Stange	Kongsvinger	Løten	Kostragruppe 13
%-andel netto driftsutgift til administrasjon av totale utgifter	7,2	6,5	6,4	6,6	7,4	8,2	6,7

Planverk på tjenesteområdet

Alt av kommunalt planverk ligger til grunn for de administrative tjenester/støttetjenester som utføres – dette er særlig:

- **Kommuneplanen med samfunnsdel og arealdel.**
- **De strategiske planene på samfunnsområdene.**
- Handlings- og økonomiplanen med virksomhetsplan og årsbudsjett (denne planen).

Mål for tjenesteproduksjon - målekort 2020

På grunnlag av langsiktige strategiske mål (i kommuneplan, i strategiske planer) og arbeidsmålene for 2020 på de øvrige tjenesteområdene i kommunen, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet «Administrasjon» for 2020. Målene for tjenesteproduksjonen for 2020 er vist som indikatorer for forhold som vurderes som vesentlige for de administrative tjenestene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige (1 år) og langsiktige (flere år) mål nås. Resultater fra tidligere år kan leses i kommunens årsmeldinger.

Indikatorer på tjenestekvalitet	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
120: Økonomi.			
Økonomiske rapporter gir et korrekt bilde og er levert til avtalte tider – ledere (skala fra 1–6, 6 er høyest).	4,6	Måles ikke	4,5
Tilfreds med økonomiske analyser og rapporter fra Agresso (skala fra 1–6, 6 er høyest).	4,4	Måles ikke	4,5
Opplever Økonomistaben som serviceinnstilt og fleksibel (skala fra 1–6, 6 er høyest).	4,6	Måles ikke	4,5
Forbehold i revisjonsberetning for kommuneregnskapet.	0	0	0
120: Personal.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Tilfreds med faglige råd i arbeidsgiver- og personalspørsmål (skala fra 1–6, 6 er høyest).	4,6	Måles ikke	5
Opplever personalstaben som serviceinnstilt og fleksibel (skala fra 1–6, 6 er høyest).	4,8	Måles ikke	5
120: Service- og IKT	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Dagens inngående og utgående post, mottatt av Dokumentasjonssenteret før kl 12.00, journalført og lagt ut på postlista samme dag. (Indikator = måloppnåelse innen tidsfrist hverdager)	97 %	98 %	98 %
Andel utgående dokumenter ekspedert til KS SvarUt og sendt digitalt til mottaker.	-	-	97 %
Kommunikasjon og service: Vi skal være førstevalget for informasjon om Elverum kommune, og foretrukket valg uavhengig av kanalvalg – om det er besøk, på telefon eller digitalt (se indikatorer).			
			98 %

Svarprosent inngående samtaler til sentralbord			99,8 %
Hvor fornøyd er innbyggerne med informasjonen fra kommunen? Brukertilfredshet på nettsiden og sosiale medier måles direkte i kanalene (skala fra 1-6, 6 er høyest).	-	4,5	4,5
Økning i antall besøk på nettsiden (www.elverum.kommune.no)			10 %
Svartid på Facebook – antall minutter innenfor ordinær arbeidstid	20 min	15 min	15 min
120: IKT-drift	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Opplever responstid ved kontakt med IKT-brukerstøtte som tilfredsstillende (skala fra 1-6, 6 er høyest).	4,2	4,9	4,9
Opplever IKT-drift som serviceinnstilte (skala fra 1-6, 6 er høyest).	4,2	4,9	4,9
Oppetid for nettverksinfrastruktur, måles 24/7, unntatt planlagt nedetid.	99,8 %	99,4 %	99,4 %
Oppetid for servere, målt i tiden 07.00 – 23.00, 24/7.	99,8 %	99,4 %	99,4 %
Andel husstander med tilbud om høyhastighetsbredbånd i ikke-kommersielle områder i kommunen			70 %
120: Personvern, internkontroll og beredskap.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Ledere har tilstrekkelig kunnskap til å ivareta personvern og informasjonssikkerhet for brukere, innbyggere og medarbeidere (skala fra 1-6, 6 er høyest).			4,9
Gjennomføring av årlig internkontroll skal sikre at kommunen følger de grunnleggende personvernprinsippene i henhold til personopplysningsloven.		100 %	100 %
Begjæringer om innsyn i henhold til personopplysningsloven skal behandles innen 30 dager.		100 %	100 %
Minimum en skrivebordsøvelse i kommunens kriseledelse per år.		100 %	100%
Gjennomføre årlige beredskapsdager		100%	100%
Årlig oppdatere beredskapsdokumenter – ROS-analyse, beredskapsplaner, tiltakskort			100%
121/130: Eiendomsfunksjoner.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Opplevelse av driftsteknikers evne til å løse avtalte oppgaver i henhold til gjeldende driftsplan (skala fra 1-6, 6 er høyest).	4,5	4,5	4,5
Opplevelse av renholders evne til å løse avtalte oppgaver i henhold til gjeldende renholdsplan (skala fra 1-6, 6 er høyest).	4,5	4,5	4,5
Opplevelse av oppfølgingen av dine henvendelser til eiendomsstaben (eiendomssjef, enhetsledere, teamledere) (skala fra 1-6, 6 er høyest).	4,1	4,5	4,5
Opplevelse av utførelsen av vedlikehold i henhold til vedtatt vedlikeholdsplan (skala fra 1-6, 6 er høyest).	4,0	4,5	4,5
Opplevelse av at byggeprosjekt er utført i henhold til inngått oppdragsavtale (skala fra 1-6, 6 er høyest).	3,9	4,5	4,5
Opplevelse av Eiendomsstabens samlede leveranser (skala fra 1-6, 6 er høyest).	4,0	4,5	4,5
Renholdskostnad – kroner per m ² bruttoareal			< 205
Økonomi i byggeprosjekter innenfor vedtatte investeringsrammer	92 %	100 %	100 %
Framdrift på byggeprosjekter i henhold til entreprisekontrakter.	92 %	100 %	100 %
Korrigerte brutto driftsutgifter til vedlikeholdsaktiviteter i eiendomsforvaltningen – kroner per m ²	115		>170

Samlet arealer for administrasjonslokaler i m ² per innbygger	0,9	0,9	< 0,7
Reduksjon i energiforbruket i kommunale bygg i forhold til referanseåret 2009-2010, korrigert i henhold til utetemperatur, areal og brukstid.	-18 %	-21 %	-21 %

Organisering av arbeidet

Tjenestene innen tjenesteområdet Administrasjon (se kapitlet «Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet» over) produseres særlig i stabene i Elverum kommune – se omtale under.

Økonomistaben

Økonomistaben er organisert med enhetene:

- Økonomirådgivning.
- Regnskap.
- Lønn.
- Skatt/innfordring (Skatteoppkreverfunksjonen overføres til skatteetaten juni 2020),

... som ledes av hver sin enhetsleder. I tillegg har staben en innkjøpsrådgiver, to rådgivere knyttet til systemdrift av Agresso (økonomisystem) og GAT (turnus- og ressursstyringssystem) og en Controller. Økonomistaben har det direkte ansvaret for kommunens egne økonomifunksjoner, kommunens skatteregnskap og økonomifunksjonene for tre stiftelser. I tillegg involveres staben i andre forhold/saker av økonomisk karakter og internkontroll.

I tillegg yter staben økonomitjenester gjennom økonomistyringssystemet til følgende virksomheter med kommunalt eierskap, basert på inntektsgivende tjenesteavtaler:

- Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS.
- Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS.
- SØIR Husholdning AS inkludert SØIR Næring AS.
- Elverum kirkelige fellesråd.
- Elverum kommunale pensjonskasse.
- Terningen Arena Idrett og Kultur AS.
- Terningen Arena Idrett og Kultur Drift AS.
- Elverum Energi AS.

Målet med leveranse av tjenester til denne næringsvirksomheten hvor kommunen selv er en betydelig eier, er todelt. For det første sikre virksomhetene rimelige tjenesteleveranser gjennom stordriftsfordeler og et tilnærmet selvkostprinsipp i tjenesteavtalene. For det andre å bygge et større og mer kompetanserikt fellesskap innenfor økonomiområdet, og ut fra størrelse innenfor økonomistaben bli mindre sårbare ved ferie og fravær.

Økonomistaben har totalt 27 årsverk per høsten 2019.

Personalstaben

Personalstaben produserer støttetjenester på to hovedområder: Staben ivaretar og videreutvikler den overordnede arbeidsgiverstrategien og er en faglig støtte for kommunens ledere på personalfunksjonene.

Personalstaben bidrar til oppfølging og videreutvikling av organisasjonen. Det innebærer å:

- utarbeide, oppdatere og følge opp kommunens system for personalforvaltning. I dette ligger alle

reglementer og prosedyrer fra ansettelse til opphør av arbeidsforhold. Det omfatter også oppfølging og tilrettelegging av IA-arbeid og sykefraværsoppfølging. Alle slike dokumenter skal være digitalt tilgjengelige via kommunens kvalitetssystem på intranett. Staben leder og følger opp forhandlinger om ansattes lønns- og arbeidsvilkår.

- drive organisasjons – og ledelsesutvikling. Dette skjer gjennom ulike kompetansehevende tiltak, både individuelt og i grupper.
- bidra med kontinuerlig forbedring av arbeidsprosessene i tjenesteproduksjonen.
- være administrativt ansvarlig for tillitsvalgthetene, vernetjenesten og lærlingeordningen.

Personalstabens har totalt 7 årsverk per høsten 2019.

Service- og IKT-staben

Service- og IKT staben er ansvarlig for og driver intern og ekstern tjenesteproduksjonen organisert i følgende enheter:

- IKT-drift og utvikling, som drifter/leverer tjenester til kommunale og interkommunale selskaper.
- Kommunikasjon og service.
- Arkiv- og digitalt dokumentasjonssenter
- Boligsosialt team
- Felles prosjekter som: «Bolig for alle» og «Velferdsteknologi».
- Personvernombud som ivaretar kommunens plikter og innbyggerens rettigheter vedrørende innsamling og behandling av personopplysninger.

Staben disponerer totalt 26 årsverk per høsten 2019.

Eiendomsstabens

Eiendomsstabens tjenesteproduksjon foregår i regi av enhetene:

- Utleie.
- Vedlikehold.
- Drift.
- Renhold.
- Byggeprosjekter.

Hver enhet har sin enhetsleder, under samlet ledelse av eiendomssjef. Tjenesteproduksjonen er særlig å:

- forvalte kommunens eiendomsportefølje med tilhørende FDV-dokumentasjon (FDV = forvaltning, drift, vedlikehold). Det innebærer å ivareta kommunens eierinteresser og forpliktelser, herunder verdibevaring, forsikring av kommunal eiendom, innleie- og festeavtaler samt forvaltning av interne og eksterne utleieavtaler.
- synliggjøre eiendomskostnader relatert til tjenesteproduksjon (internhusleiemodellen).
- gjennomføre og styrke tilstandsbasert vedlikehold av eiendomsmassen for å redusere etterslep.
- gjennomføre forsvarlig og kostnadseffektivt renhold og løpende drift.
- bidra til energiøkonomisering i byggene gjennom fysiske og organisatoriske tiltak.
- utføre saksbehandling i henhold til lovverk knyttet til enhetenes ansvarsområder.
- gjennomføre investeringsprosjekter i henhold til årsplan med fokus på bærekraftige kvaliteter, framdrift og økonomi.
- avhende overflødig eiendom, bygg og anlegg (EBA) i henhold til vedtak, samt erverve eiendom i henhold til gjeldende reguleringsplaner.

Staben disponerer totalt 96 årsverk per høsten 2019.

Planlagt utviklingsarbeid

Utviklingsarbeid i Økonomistaben i 2020

- Ta i bruk og utnytte digitale løsninger i større grad hvor målet er å rasjonalisere og forenkle arbeidsprosesser for å redusere kommunens samlede ressursbruk.
- Videreføre arbeidet med oppgraderinger og LEAN-arbeid. Målet er å ha gode og rasjonelle rutiner og god kvalitet på arbeidet som gjøres. I kommunens LEAN-arbeid er det naturlig å se på forhold mellom stab/støtte og sektorer.

Utviklingsarbeid i Personalstaben i 2020

- **Tilsetting/rekruttering.** I 2018 ble det utarbeidet nye prosedyrer for tilsetting/rekruttering. Disse ble vedtatt i administrasjonsutvalget 24.08.18. Personalstaben har i 2019 holdt kurs i tilsetting/rekruttering, samt bistått ledere slik at prosedyrene for tilsetting/rekruttering blir implementert i organisasjonen. Elverum kommune fikk i 2019 tildelt skjønnsmidler fra fylkesmann som ledd i vårt utviklingsarbeid. En del av disse midlene skal brukes til å sertifisere 2 ansatte til å utføre personlighetsprofil i forbindelse med rekruttering til lederstillinger og nøkkelstillinger i Elverum kommune. Testene skal komplementere rekrutteringsprosessen. En ansettelse vil da vurderes ut ifra flere kilder som strukturert intervju, personlighetstester, evnetester og erfaringsbakgrunn. Dette for å i størst mulig grad sikre rett person på rett plass. I første halvår av 2020 skal vi sikre at vi lærer oss verktøyet og sikre at vi har god nok kompetanse til å tolke resultatene.
- **Lederutvikling.** I forbindelse med at 2 ansatte skal sertifiseres i å utføre personlighetsprofil, bygget på den såkalte femfaktormodellen innenfor personlighetspsykologi, så ønsker vi å benytte dette verktøyet også innenfor lederutvikling. Hvordan dette skal benyttes innenfor lederutvikling, har vi til hensikt å avklare i løpet av 2020.
- **Nærværsarbeid.** I kjølvannet av sykefraværsatsingen «Fra fravær til nærvær – hvordan redusere sykefravær i utvalgte sektorer?» og vår deltagelse i «NED med sykefraværet», har vi i 2019 revidert våre rutiner for oppfølging av sykefravær. I 2020 vil vi ha fokus på å implementere rutinene i sektorer og staber, og vi vil ha et særlig fokus på det forebyggende perspektivet.
- **HMS.** I 2020 vil vi initiere et arbeid for å implementere HMS-utvalg ute i de ulike sektorer og staber i den hensikt å revitalisere arbeid omkring helse, miljø og sikkerhet. I tillegg skal vi revidere våre rutiner knyttet til forebygging og oppfølging av vold og trusler på arbeidsplassen, og bidra til å at disse blir implementert ute på arbeidsplassen i de ulike sektorer og staber.

Utviklingsarbeid i Service- og IKT staben i 2020

- Digitalt førstevalg er et prinsipp som innebærer at forvaltningen så langt som mulig er tilgjengelig på nett. Nettbaserte tjenester skal derfor være hovedregelen for kommunens kommunikasjon med innbyggere, næringsliv og det offentlige.
- Kontinuerlig oppdatering av infrastruktur og driftssystemer for støtte i tjenesteproduksjonen og til utførelse av effektiv drift. Utnytte skybaserte løsninger der dette er hensiktsmessig.
- NOARK 5 godkjent arkivkjerne i alle sak/arkiv systemer og fagsystemer.
- Uttrekk og avlevering til depot for digital lagring skal gjennomføres i henhold til arkivloven og fastsatte rutiner med godkjente prosesser.
- Fortsatt utvikling av gode kommunikasjonskanaler i digitale flater, sosiale medier, nettsider etc. og markedsføre disse.
- Innføre ACOS Møteportal med sikker pålogging for å forbedre og effektivisere samspillet mellom administrasjonen og politikerne.
- Kvalitetssystemets digitale modul for avvikshåndtering skal gi en fortløpende oversikt som viser kommunens håndtering av avvik og oversikt over tiltak som er iverksatt i de ulike sektorene.
- Implementering av styringssystem for forvaltning av IKT-infrastruktur/-utstyr med hensyn på økonomi, levetid, tilstand og lokalisering.

- Opplæringsplan for personvern og informasjonssikkerhet for både ledere og medarbeidere implementeres fullt ut.
- Kontinuerlig utvikling av system for internkontroll som sikrer at kommunen følger de grunnleggende personvernprinsippene i henhold til personopplysningsloven (kommunens plikter og den registrertes rettigheter).
- Prosjekt utbygging av høyhastighetsbredbånd i hele kommunen fortsetter. Staben skal aktivt bidra med søknader om tilskudd både hos fylket og de statlige ordningene, følge opp de utbyggingsprosjektene som er i gang, og sørge for å søke om tilskudd på de gjenværende områdene, slik at kommunen når målet om 100 % dekning. Dette vil kreve behov for mer kommunal finansiering som fremmes i egen sak. Kommunestyret har vedtatt et samarbeid, der kommunene, staten/fylke, utbygger og innbygger samarbeider for å komme i mål innen utgangen av 2022.
- I henhold til vedtatt styringsdokument «Velferdsteknologi i Elverum kommune Overordnet prosjekt 2016-2020», skal Service- og IKT staben bidra aktivt til at fokuset i årene framover bør rettes mot å integrere velferdsteknologiske løsninger som skal bidra til økt mestring, trygghet og kvalitet i tjenesten. For å lykkes med implementering av Velferdsteknologi må kommunen følge nasjonale anbefalinger og legge stor vekt på organiseringen og teknisk drift.

Utviklingsarbeid i Eiendomsstaben i 2020

I samsvar med planverk vil utviklingsarbeid i 2020 innenfor eiendomsfunksjonene i særlig grad være å:

- Slutføre implementering av nye avfallsplaner.
- Øke brukernes medvirkning/tilrettelegging for å sikre effektiv utførelse av renholdet.
- Utarbeide handlingsplan for å trappe opp vedlikeholdsrammen for å hente inn etterslep på bygningsvedlikehold. Dette skal bidra til at bygg ikke blir stengt og at behovet for rehabiliteringsprosjekter elimineres.
- Utrede etterbruk av helsesenteret (helsestasjon) som ligger i et strategisk helseområde mellom Helsehuset og Jotunhaugen/Jotuntoppen.
- Slutføre implementering og oppdatering av investeringsmodulen.
- Videreføre fokuset på økt bruk av tre i kommunens byggeprosjekter, jfr. kompetanseprogrammet for økt bruk av tre (Fylkesmannen i Hedmark og Oppland).
- Videreføre det kontinuerlige forbedringsarbeidet med LEAN-konseptet for å sikre effektiv ressursbruk og samarbeid både internt i staben og mellom sektorene i kommunen.
- Videreføre fokuset på innovative anskaffelser – koordinert med NHOs leverandørutviklings-program og ERNU (ElverumRegion Næringsutvikling AS).

Barnehage

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet «Barnehage» er gruppert på funksjoner som vist i tabell og tekst under, med budsjett- og regnskapstall.

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
20 Barnehage			
201 Barnehage	153 000	153 339	152 542
211 Styrket tilbud til førskolebarn	9 441	10 481	10 495
221 Barnehagelokaler og skyss	10 769	10 564	5 643
Totalsum	173 209	174 384	168 680

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet barnehage med regnskapstall og budsjettall (1.000 kroner).
Kostnadstallene viser kommunens samlede kostnader til tjenesteområdet barnehage – nettokostnad etter innberegning av foreldrebetaling.

Funksjon 201 - Barnehage - inneholder tjenestene:

- Kommunal barnehagedrift.
- Privat barnehagedrift (dvs. kommunens økonomiske bidrag til private barnehager, samt den kommunale tilsynstjenesten overfor private barnehager).

Funksjon 211 - Styrket tilbud til førskolebarn - inneholder tjenestene:

- Styrket spesialpedagogisk opplæring til førskolebarn med særskilte behov.
- Tiltak for to-språklige barn.
- Ekstra assistanse og tilsyn/omsorg.

Funksjon 221 - Barnehagelokaler og skyss - inneholder tjenestene:

- Barnehagelokaler og uteanlegg. Skyss av barn som har vedtak om dette.

Målgrupper for tjenestene

Målgruppe for tjenestene er alle barn i førskolealder i Elverum kommune.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteproduksjonen foregår i henhold til barnehageloven. En vesentlig intensjon er at barna skal utvikle sin basiskompetanse gjennom lek og læring i et sosialt samspill med andre barn og voksne.

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk i Elverum som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er: Strategisk plan «Utdanning i Elverum 2017 – 2022». Denne er plangrunnlaget for bl.a. tjenesteområdet barnehage. Se planen [her](#). I tillegg gjelder «Rammeplan for barnehager» (statlig forskrift).

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2020

På grunnlag av langsiktige mål i kommuneplan, den strategiske planen: «Utdanning i Elverum 2017 – 2022» og overordnede mål i Handlings- og økonomiplanen, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet for 2020.

201: Barnehage. Indikatorer på tjenestekvalitet			
BRUKERUNDERSØKELSE/KARTLEGGING:			
Alle barnehager skal delta i utviklingsarbeidet Kultur for Læring i regi av Fylkesmannen i Hedmark. Her vil det i 2017, 2019 og 2021 gjennomføres brukerundersøkelser/kartlegging rettet mot ansatte, barn og foresatte. I denne perioden erstatter denne kartleggingen brukerundersøkelsene som tidligere har vært benyttet. Undersøkelsen benytter en poengskala der 500 er gjennomsnittet for Hedmark. Indikatorer på de 3 dimensjonene under vil bli tatt med inn fra foreldreundersøkelsen.			
201: Barnehage. Indikatorer på tjenestekvalitet	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Informasjon og samarbeid		520	520
Tilfredshet		500	500
Aktiviteter		510	510

Organisering av tjenesteproduksjonen

Barnehagetilbudet i Elverum kommune er organisert gjennom 8 kommunale barnehager samt åtte private barnehager med cirka 550 barn samlet i de kommunale og 550 barn i de private barnehagene (høsten 2019). De kommunale tjenestene innen tjenesteområdet «Barnehage» produseres av Sektor for utdanning med sine organisatoriske enheter:

- Terningen – 8 avdelinger.
- Sørenskrivergården – 8 avdelinger.
- Solkroken – 3 avdelinger.
- Søbakken – 3 avdelinger.
- Stavåsbakken – 4 avdelinger.
- Vestad – 3 avdelinger.
- Kirkeby – 2 avdelinger.
- Ydalir – 8 avdelinger.

Sektor for utdanning er tillagt veiledningsplikt og tilsynsansvaret overfor de private barnehagene i kommunen i henhold til §8 og §16 i barnehageloven. Sektoren innvilger, etter søknad, redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid til barn fra familier med lav inntekt i henhold til barnehagelovens § 15.

Planlagt utviklingsarbeid 2020

Utviklingsarbeid i 2020 innenfor tjenesteområdet «Barnehage» vil i særlig grad være å:

- Delta i utviklingsarbeidet Kultur for Læring. Alle barnehagene i Elverum, både de kommunale og de private, deltar i det femårige utviklingsarbeidet Kultur for Læring. I 2020 arbeider alle barnehagene med kompetansepakke, gode rutiner i barnehagen, utarbeidet av SEPU (Senter for praktiskrettet utdanningsforskning).
- Videreføre tilvenningsmodellen – en metode i forbindelse med tilknytning og tilvenning av nye barn og familier.
- Drive veiledning av nyutdannede barnehagelærere.
- Tilrettelegge for kurs og annen faglig input etter analysearbeidet i Kultur for læring.

Skole

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet skole

Tjenesteområdet «Skole» er gruppert på funksjoner som vist i tabell og tekst under, med budsjett- og regnskapstall.

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
21 Skole			
202 Grunnskole	212 879	215 206	233 134
213 Voksenopplæring	7 082	9 373	9 190
215 Skolefritidstilbud	1 210	738	1 207
222 Skolelokaler	26 777	26 531	27 414
223 Skoleskyss	5 401	4 644	5 500
383 Kulturskoler	6 327	5 344	4 930
Totalsum	259 676	261 836	281 375

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet skole med regnskapstall og budsjettall (1.000 kroner).

Funksjon 202 – Grunnskole – inneholder tjenestene:

- Vanlig grunnskoleopplæring (10-årig grunnskole). **Grunnskolen i Elverum** gir tilpasset opplæring slik at hver enkelt elev stimuleres til høyest mulig grad av måloppnåelse i henhold til læreplanens kompetansemål. Følgende fem grunnleggende ferdigheter er integrert på det enkelte fags premisser: 1. kunne uttrykke seg muntlig; 2. kunne uttrykke seg skriftlig; 3. kunne lese; 4. kunne regne; 5. kunne bruke digitale verktøy.
- Spesialpedagogiske tiltak – enkeltvedtak med bakgrunn i sakkyndig tilråding fra PPT pedagogisk/psykologisk tjeneste
- Mottaksenhet/-undervisning – særskilt mottaksenhet for innvandrerelever som mangler grunnleggende norskopplæring.
- PPT i grunnskolen. PP-tjenesten bistår barnehage og skole med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med spesielle behov.
- Logopedtjenesten i grunnskolen – denne tjenesten dekker tilbudet for barn, unge og voksne i Elverum kommune. Her inngår også salg til Sykehuset Innlandet.

Funksjon 213 - Voksenopplæring - inneholder tjenestene:

- Grunnskoleopplæring for voksne – opplæring til voksne som har rettigheter i henhold til introduksjonsloven og voksenopplæringsloven. **Elverum læringssenter** (voksenopplæringen) tilbyr norskopplæring med samfunnskunnskap for voksne fremmedspråklige som gir mulighet for kvalifisering til arbeidsliv og videre utdanning.
- Spesialundervisning for voksne – enkeltvedtak med bakgrunn i sakkyndig tilråding fra PPT.

Funksjon 215 - Skolefritidstilbud - inneholder tjenesten:

- Opphold i SFO (Skolefritidsordningen) skal være preget av trygghet, omsorg og opplevelser. Dette skal stimulere til vekst og utvikling, i naturlig samvær med andre barn og voksne.

Funksjon 222 - Skolelokaler - inneholder tjenesten:

- Skolelokaler og uteanlegg – tjenesten omfatter lokaler til opplæring i grunnskolen, voksenopplæring og kulturskole samt tilhørende uteanlegg.

Funksjon 223 - Skoleskyss - inneholder tjenesten:

- Skyss i grunnskolen – tjenesten til skoleelever som av forskjellige årsaker har krav på skyss til og fra skole.

Funksjon 383 - Musikk og kulturskole inneholder tjenesten:

- Opplæring i kulturskolen – Elverum kulturskole gir barn og unge opplæring i kultur og kunstfag. Kulturskolen er et kompetansesenter innenfor ulike former for kulturuttrykk som er preget av høy faglig kvalitet, kreativitet og tverrfaglig miljø. Kulturskolen samarbeider tett med frivillige lag og foreninger.

Målgrupper for tjenestene

Tjenestene innenfor tjenesteområdet skole gis til målgruppene slik:

- Grunnskoletjenesten til alle barn og unge i Elverum i alderen 6 – 16 år.
- Skolefritidstilbudet for barn på 1.-4. trinn i grunnskolen samt på 5.-7. trinn for barn med spesielle behov.
- Voksne med rettigheter i henhold til introduksjonsloven og voksenopplæringsloven.
- PPT tilrettelegging for elever med spesielle behov.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteproduksjonen foregår i henhold til:

- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa.
- Lov om voksenopplæring.
- Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk i Elverum som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er: Strategisk plan «Utdanning i Elverum 2017 – 2022». Denne er plangrunnlaget for bl.a. tjenesteområdet barnehage. Se planen [her](#).

For grunnskolen finnes det i tillegg flere dokumenter som er tilknyttet den overordnede strategiske planen, og som gir ytterligere detaljerte føringer og rammer for driften, blant annet:

- Handlingsplan mot krenkende atferd.
- Ordensreglement.
- Handlingsplan for SFO.
- Kommunale vedtekter for SFO.
- Leseplan for 1. 10- klassetrinn.
- Kommunal minstestandarder for den gode læringsøkt.
- Planer for elevenes skolemiljø.
- Reglement for skolens driftsstyrer/skolemiljøutvalg.
- Virksomhetsplan/årshjul for grunnskolene.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2019

På grunnlag av langsiktige mål i kommuneplan, den strategiske planen: «Utdanning i Elverum 2017 – 2022» og overordnede mål i denne Handlings- og økonomiplanen, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet «Skole» for 2020. Målene for tjenesteproduksjonen for 2020 er vist som indikatorer for funksjonene/tjenestene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige (1 år) og langsiktige (flere år) mål nås.

202: Grunnskole. Indikatorer på tjenestekvalitet	Resultat	Mål	Mål
	2018	2019	
Nasjonale prøver 5. trinn: Leseferdighet – andel elever på nivå 1	21,8 %	<20 %	<20 %
Nasjonale prøver 5. trinn: Engelsk – andel elever på nivå 1	19,4 %	<20 %	<20 %
Nasjonale prøver 5. trinn: Regneferdighet – andel elever på nivå 1	21,5 %	<15 %	<15 %
Nasjonale prøver 8. trinn: Regneferdighet– andel elever på nivå 1 og 2	31,2 %	<20 %	<20 %
Nasjonale prøver 8. trinn: Leseferdighet – andel elever på nivå 1 og 2	29,8 %	<20 %	<20 %
Nasjonale prøver 8. trinn: Engelsk – andel elever på nivå 1 og 2	36,1 %	<15 %	<15 %
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng	42,5	43,0	43,0
Prosentvis andel av elevene som ligger under 35 grunnskolepoeng skal ikke overstige.	19%	15,0 %	15,0 %
Elevundersøkelse 7. trinn: Faglig utfordring (skala 1-5, 5 er høyest)	4,1	4,0	4,0
Elevundersøkelse 7. trinn: Mobbing på skolen – skala i %	5,4 %	<6%	0 %
Andelen elever som får spesialundervisning i henhold til § 5.1	8,8%	8,0 %	8,0 %
202: Grunnskole. Indikatorer på tjenestekvalitet			
PC-tetthet 1.-7. trinn antall elever per PC)	1,6	2,0	1,5
PC-tetthet 8.-10. trinn antall elever per PC)	2,1	1,5	1,5
383: Kulturskolen. Indikatorer på tjenestekvalitet	Resultat	Mål	Mål
	2018	2 019	2 020
Kulturskolen skal sammen med kultursektor arrangere felles forestillinger der elever og lærere deltar sammen med ansatte i kultursektor. (nytt mål for 2020)			3
213: Voksenopplæring. Indikatorer på tjenestekvalitet	Resultat	Mål	Mål
	2018	2019	2 020
Antall elever som oppnår Norskprøven A2 Nivå (muntlig)	70%	90%	90%
Antall elever som fullfører grunnskole for voksne	100%	100,0 %	100%

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet produseres av Sektor for utdanning med slik organisering:

Grunnskole

Per høsten 2019 er det 2455 elever i grunnskolen, hvorav 530 barn deltar i skolefritidsordningen.

Tjenesteproduksjonen foregår i følgende enheter:

- Elverum ungdomsskole.
- Hanstad barne- og ungdomsskole.
- Frydenlund skole.
- Søbakken skole.
- Vestad skole, inneholder også forsterket enhet for elever med sammensatte hjelpebehov.
- Lillemoen skole.
- Hernes skole.
- Sørskogbygda skole.
- Kirkeby oppvekstsenter (barnehage og skole).
- Fjeldmora skole, skole for ungdom henvist av Sykehuset Innlandet med beliggenhet på Sanderud. Skolen er finansiert av fylkeskommunen med Elverum som arbeidsgiver. Med bakgrunn i styrevedtak i Sykehuset Innlandet, vil skolen sannsynligvis legges ned i løpet av 2019.
- Ydalir skole

PPT, læringssenter og kulturskolen

- Kulturskolen har 340 ordinære elever. I tillegg yter kulturskolen tjenester i barnehager og grunnskoler. Den selger også tjenester til frivillige organisasjoner. Kulturskolen administrerer den kulturelle skolesekken rettet mot grunnskolen.
- Elverum læringssenter (ELS) består av 3 avdelinger med totalt 180 elever.
- PPT arbeider med individ og systemsaker samt kompetanseutvikling ut mot brukere og ansatte.
- Elverum kulturskole, Elverum læringssenter og PPT er organisert som egne enheter. PP-tjenesten er organisert som en felles tjeneste for Elverum, Åmot, Stor-Elvdal, Våler og Hedmark fylkeskommune.

Planlagt utviklingsarbeid 2020

Utviklingsarbeid i 2020 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være:

- Deltakelse i prosjektet Kultur for læring i regi av Fylkesmannen i Hedmark. I 2020 vil skolene arbeide med ny overordnet del av læreplanen og forberede innføring av de nye fagplanene som trer i kraft høsten 2020.
- Etablere faggrupper på tvers av skolene i fagene norsk, engelsk, matematikk og kroppsøving.
- Foreldreskole for alle foreldre med elever på 1. klassetrinn er innført ved alle barneskolene under navnet «Hjerterom».
- Deltakelse i Inkluderende barnehage og skolemiljø i regi av Utdanningsdirektoratet. 3-årig utviklingsarbeid der Elverum er en av to kommuner i Hedmark som er blitt utvalgt til å delta.
- Elverum Læringssenter vil sammen med enhet for bosetting og introduksjon videreutvikle kvalifiseringsplanen for elever tilknyttet læringssenteret.
- Læringssenteret samarbeider med Elverum videregående skole om nyopprettet kombinasjonsklasse rettet mot elever fra 16- 24 år.
- Kulturskolen skal arbeide med utviklingen av «fremtidens kulturskole» Dette med bakgrunn i endrede ønsker om tilbud fra elevene. Kulturskolen skal utvikle nettbaserte undervisningsleksjoner som støtte og oppfølging av vårt allerede eksisterende tilbud. Målet er å opparbeide en base som inneholder alle fagområder i løpet av de neste fem årene.

Barnevern

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet «Barnevern» er gruppert på funksjoner med tilhørende tjenester som vist i tabell og tekst under, med budsjett- og regnskapstall i 1.000 kroner:

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
23 Barnevern			
244 Barnevernstjeneste	14 644	10 606	10 921
251 Barnevernstiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet	8 493	5 795	4 177
252 Barnevernstiltak når barnet er plassert av barnevernet	23 572	22 670	22 761
285 Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde	12 015	12 259	1 1454
Totalsum	58 724	51 330	49 314

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet Barnevern med regnskapstall og budsjettall (1.000 kroner).

Funksjon 244 Barnevernstjeneste inneholder tjenesten:

- Barneverntjeneste – tjenesten omfatter den grunnleggende saksbehandling innenfor barnevernet samlet, inkludert innkjøp av nødvendige tjenester.

Funksjon 251 Barneverntiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet inneholder tjenesten:

- Barneverntiltak i familien – tjenesten omfatter tiltak til barn og familier i hjemmet.

Funksjon 252 Barneverntiltak når barnet er plassert av barnevernet inneholder tjenesten:

- Barneverntiltak utenfor familien – tjenesten omfatter drift av tiltak for barn der omsorgen er overtatt av barnevernet; fosterhjem, institusjoner eller andre tiltak under barnevernet.

Funksjon 285 Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde inneholder tjenesten:

- Enslige mindreårige flyktninger – tjenesten omfatter bosetting, drift og underhold av enslige mindreårige flyktninger i bofelleskap, i vertsfamilier og i hybler med oppfølging.

Målgrupper for tjenestene

- Barn som har behov for bistand i familien for ikke å oppleve videre omsorgssvikt.
- Barn som etter barneverntjenesteloven har behov for nytt bosted/familie.
- Enslige mindreårige flyktninger.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteproduksjonen foregår i henhold til:

- Lov om barneverntjenester.
- Forvaltningsloven.

I 2018 kom det 270 bekymringsmeldinger til barneverntjenesten. Barnevernet har i per 1. halvår 2019 mottatt 115 bekymringsmeldinger. Per august 2019 er det 37 barn i Elverum som er under omsorg plassert i fosterhjem, samt at det er 8 barn som er plassert på institusjon. En del familier har behov for omfattende tiltak i hjemmet for å forhindre omsorgsovertakelse.

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk i Elverum som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon på tjenesteområdet er:

- Kommuneplanens samfunnsdel – planens omtale av barn, unge og familier. Se planen [her](#).
- Strategisk plan: Integrering i Elverum 2015 – 2019. Se planen [her](#).
- Strategisk plan: Helse og omsorg i Elverum 2016 – 2020. Se planen [her](#).
- Strategisk plan: Folkehelsearbeid i Elverum 2019 – 2023. Se planen [her](#).

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2020

På grunnlag av langsiktige mål i kommuneplan, i de strategiske planer (se over) og overordnede mål i denne Handlings- og økonomiplanen, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet «Barnevern» for 2020. Målene for tjenesteproduksjonen for 2020 er vist som indikatorer for funksjonene/tjenestene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige (1 år) og langsiktige (flere år) mål nås.

244: Barneverntjenesten. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall fristoverskridelser for gjennomgang av melding	0 %	0 %	0 %
Barn med frivillige hjelpetiltak som skal ha utarbeidet tiltaksplan som evalueres hver 3. måned	84 %	100 %	100 %
252: Barneverntiltak utenfor familien. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Andel lovpålagte tilsyn i fosterhjem	100 %	100 %	100 %
285: Enslig mindreårige flykninger			
Antall enslige mindreårige flykninger som bosettes	4	3	3
Antall enslige mindreårige i utdanning eller arbeid etter fylte 20 år	100 %	100 %	100 %

Organisering av tjenesteproduksjonen

Barneverntjenestene produseres innenfor kommunens Sektor for familie- og helse, og er organisert i en egen enhet med egen enhetsleder, to fagledere og 14 saksbehandlere. Enheten er videre delt inn i et undersøkelsesteam, tiltaksteam og omsorgsteam som har oppfølging i fosterhjem og øvrige tiltak. Barneverntjenesten får tilført fire stillinger fra tidligere familieteam, som vil utgjøre et miljøterapeutisk team. Tjenesten for enslige mindreårige flykninger produseres innenfor sektor for utdanning. Tjenesten er organisert i en avdeling innenfor enhet for bosetting og introduksjon og omfatter bosetting, drift og underhold av enslige mindreårige flykninger i bofelleskap, vertsfamilier og hybler med oppfølging.

Planlagt utviklingsarbeid 2020

Utviklingsarbeid i 2020 innenfor tjenesteområdet Barnevern vil i særlig grad være å:

- Fortsette å utvikle det tverrfaglige samarbeidet med andre enheter i kommunen for å forbedre forebyggende arbeid, for å redusere saker til overtagelse av omsorg.
- Fortsette å videreutvikle bruk av fagsystem for gode styringsdata.
- Videreutvikle «post ut» via KS.
- Videreutvikle digitale saksarkiv barnevern.
- Videreutvikle LEAN; kontinuerlig forbedring og utvikling av en varig forbedringskultur.
- Videreutvikle og implementere prosedyre «nærnettverk» i Elverum kommune – jamfør lovendring.
- Utvikle tilbud om tiltak i kommunen i henhold til endringer i Lov om barneverntjenester.
- Delta i interkommunalt samarbeid for å bedre kvaliteten på barnevernets akuttarbeid i alle faser.

Helse – forebygging og behandling

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet «Helse – forebygging og behandling» er gruppert på funksjoner med tilhørende tjenester som vist i tabell og tekst under, med budsjett- og regnskapstall i 1.000 kroner:

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
24 Helse – forebygging og behandling			
231 Aktivitetstilbud barn og unge	3 126	3 012	2 941
232 Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste	13 093	13 639	13 311
233 Annet forebyggende helsearbeid	9 579	8 192	8 454
234 Aktiviserings- og servicetjenester overfor eldre og personer med funksjonsnedsettelse	12 024	8 788	10 571
241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	35 451	34 803	36 470
Totalsum	73 274	68 434	71 747

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet Helse – forebygging og behandling med regnskapstall og budsjettall (1.000 kroner).

Funksjon 231 – Aktivitetstilbud barn og unge inneholder tjenestene:

- Ungdommens hus – tjenesten er for alle i alder 10-20 år, i tjenesten inngår gruppeaktiviteter, feriekubb/åpen hall, Ungdommens kulturmønstring og andre enkeltarrangementer.

Funksjon 232 – Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste inneholder tjenestene:

- Jordmortjenesten, helsestasjon 0-5 år, helsestasjon for flyktninger, smittevern og utenlandsvaksinering.
- Skolehelsetjeneste – for barn 6-18 år med tilstedetid på alle grunnskoler samt videregående skole.
- Psykisk helsearbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten.
- Helsestasjon for ungdom og helsestasjon for gutter i alder 13-24 år.
- Vaksine av studentgrupper (Folkehøgskolen og Høgskolen i Innlandet).

Funksjon 233 – Annet forebyggende helsearbeid inneholder tjenestene:

- Miljørettet helsevern – interkommunal tjeneste i Sør-Østerdal.
- Samfunnsmedisinske tjenester og smittevern – tjeneste med kommuneoverleger.
- Folkehelsekoordinator – koordinering av en rekke tverrsektorielle tiltak for folkehelse og folkehelseplanen.
- Frisklivssentralen – forebyggende helsearbeid til utsatte grupper (jfr. folkehelseprofilen for kommunen).
- SMISO Elverum – Senter mot incest og seksuelle overgrep, lavterskel tilbud, Elverum er vertskommune.
- Krisesenter – interkommunal tjeneste som utøves fra Krisesenteret i Hamar.
- Tilskudd til private og interkommunale tiltak – tilskudd til Møteplassen.

Funksjon 234 – Aktiviserings- og servicetjenester overfor eldre og personer med funksjonsnedsettelse inneholder tjenestene:

- Transporttjenester for eldre og yrkes- og utviklingshemmede til og fra dagaktiviteter/dagopphold.
- Aktivitet og kulturaktiviteter for funksjonshemmede – Sundsvoll dagaktivitetssenter.
- Støttekontakter – fritidsaktiviteter med bistand.

Funksjon 241 – Diagnose, behandling, re-/habilitering inneholder tjenestene:

- Avtaleleger – kommunens avtaler med fastleger.
- Interkommunal legevakt.
- LIS-1 – Turnusleger.
- Tilsynsleger – i sykehjem, på helsestasjon.
- Fysioterapitjeneste – kommunalt ansatte og tilskudd til drift av private fysioterapitjenester.
- Kommunepsykologer.

- Kommunal logopedtjeneste.

Funksjon 290 - Interkommunalt samarbeid

- Interkommunal legevakt, legetjeneste og helsepersonell
 - Interkommunale øyeblikkelig hjelp døgnplasser somatikk og psykiatri, legetjeneste og helsepersonell.
-

Målgrupper for tjenestene

Innbyggere i Elverum og personer som oppholder seg i kommunen som har rett til en eller flere av de aktuelle tjenestene. Tjenestene gis i samsvar med lov og forskrift og særskilt vedtak, og gjelder mer spesifikt:

- Jordmortjenester og barselomsorg til alle gravide.
 - Barn og ungdom – fra 0 – 23 år.
 - Nyankomne flyktninger – helseprogram.
 - Foreldre med behov for veiledning i foreldrerollen.
 - Innbygger med behov for fastlege- og fysioterapi tjenester.
 - Personer i alle aldre med akutt skade eller sykdom.
 - Yrkes- og utviklingshemmede med behov for støttekontakt, aktivitet og fritid med bistand.
 - Pasienter på sykehjemmene som trenger legetilsyn.
-

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Kommunens tjenester til helse, forebygging og behandling ytes med hjemmel i Lov om helse- og omsorgstjenester. Tjenestetilbudet skal være i overensstemmelse med lokale og nasjonale mål og faglige veiledere og skal foregå innenfor rammen av forsvarlighet på hele tjenesteområdet.

Øvrige lover som i særlig grad er ramme for tjenesteproduksjonen er:

- Lov om barneverntjenester.
 - Lov om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven).
 - Lov om helsepersonell.
 - Folkehelseloven
 - Psykisk helsevernloven.
 - Pasient- og brukerrettighetsloven.
-

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- Kommuneplanens samfunnsdel – særskilt kapitlet om Livskvalitet og velferd. Se planen [her](#).
 - Strategisk plan: Helse og omsorg i Elverum 2016 – 2020. Se planen [her](#).
 - Strategisk plan: Folkehelsearbeid i Elverum 2019 – 2023. Se planen [her](#).
 - Strategisk plan: Integrering i Elverum 2015 – 2019. Se planen [her](#).
 - Strategisk plan: Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv i Elverum – 2014 – 2018. Se planen [her](#).
 - Legeplan.
 - Fysioterapiplan.
-

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2020

På grunnlag av langsiktige mål i kommuneplan, i de strategiske planer (se over) og overordnede mål i denne Handlings- og økonomiplanen, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet «Helse – forebygging og behandling» for 2020. Målene for tjenesteproduksjonen for 2020 er vist som indikatorer for funksjonene/tjenestene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige (1 år) og langsiktige (flere år) mål nås.

231 - Aktivitetstilbud barn og unge. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Planlagte åpne dager på Ungdommens Hus og Hernes fritidsklubb	277	-	220
Antall besøkende Ungdommens hus / Hernes fritidsklubb	10 406	10 000	9 200
Ferieklubb, totalt antall deltagere på aktiviteter	333	550	550
Sommeråpent Ungdommens hus antall dager	25	20	20
232 - Forebygging - helsestasjons- og skolehelsetjeneste. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Barselbesøk av jordmor 3 dager etter hjemkomst	20 %	70 %	70 %
Hjemmebesøk av helsesøster innen 10 dager etter fødsel	83 %	70 %	70 %
Antall 4 årskontroller gjennomført i barnehager		90 %	90 %
233 - Annet forebyggende helsearbeid. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Tilbakemelding etter tilsyn /befaring i miljørettet helsevern.	Avvik på to saker	4 uker	4 uker
Andel avvik fra svarfrist på høringsuttalelser i miljørettet helsevern.	10 %	0 %	0 %
Andel av gravide, samt de som har født i løpet av siste 6 måneder som deltar i fysisk aktivitet ved Frisklivssentralen.	17 %	20 %	20 %
Antall individuelle samtaler på Frisklivssentralen per måned	15	20	20
234 - Aktivisering og servicetjenester overfor eldre og funksjonshemmede. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall personer med nedsatt funksjonsevne som mottar aktivitetstilbud på dagsenter.	15	18	18
241 - Diagnose, behandling, re-/habilitering. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Andel helsepersonell som tilfredsstillter kompetansekrav i akuttmedisinforskriften	70 %	90 %	95%
Antall klagesaker i legevakt/avvik - mindre enn	6	<6	<5

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet produseres i flere sektorer og staber som følger:

- **Sektor Familie- og helse** ivaretar tjenesteproduksjonen for de aller fleste tjenestene på tjenesteområdet – unntakene framgår under:
- **Sektor for kultur** ivaretar tjenesteproduksjonen vedrørende aktivitetstilbud – barn og unge, og transporttjenesten til og fra dagaktiviteter.
- **Sektor for PRO** ivaretar tjenesteproduksjonen v/Sundsvoll dagaktivitetssenter, samt fritid med bistand.

Planlagt utviklingsarbeid 2020

Utviklingsarbeid i 2020 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være:

- LEAN; kontinuerlig forbedring og utvikling av en varig forbedringskultur.
- Videreutvikle tverrfaglig samarbeid med barnehage, skole og helsestasjon/skolehelsetjenesten.
- Kompetanseheving i taushetsplikt og samarbeid på tvers, samt dokumentasjon.
- Videreutvikle mestringstilbud og arbeid ved frisklivssentralen i henhold til føringer for folkehelsearbeid i statsbudsjettet.
- Forebygge og håndtere vold og trusler mot helsepersonell jfr. Arbeidsmiljøloven.
- Utvikling av ø-hjelp senger, som skal organiseres under legevakta.

- Fortsette kompetanseheving av leger og annet helsepersonell ved legevakta etter ny akuttmedisinsk forskrift.
- Utvikling av nye arbeidsmetoder, og oppgaver i forbindelse med ny legevakt i Helsehuset.
- Utvikling av opplæringssystem for nye leger ved legevakta.

Pleie og omsorg

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet «Pleie og omsorg» er gruppert på funksjoner med tilhørende tjenester som vist i tabell og tekst under, med budsjett- og regnskapstall i 1.000 kroner:

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
53 Pleie og omsorg			
253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon	174 459	161 523	158 445
254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	210 261	186 459	187 535
256 Tilbud om øyeblikkelig hjelp døgnopphold i kommunene	4 111	2 425	2 730
261 Institusjonslokaler	19 945	19 137	13 187
Totalsum	408 776	369 544	361 897

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet pleie og omsorg med regnskapstall og budsjettall (1.000 kroner). Inntekter fra brukerbetalinger og refusjoner kommer i tillegg og blir til tjenesteområdets bruttobudsjett som grunnlag for den samlede tjenesteproduksjonen.

Funksjon 253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon inneholder tjenestene:

- Pleie og omsorg i institusjon – omfatter også langtids-, rehabiliterings- og andre korttids- og avlastningsopphold.
- Drift av kjøkken.
- Dagopphold og aktivitet.

Funksjon 254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende inneholder tjenestene:

- Hjemmetjenester – herunder helsehjelp og psykisk helsetjeneste, matutkjøring, trygghetsalarm, avlastning utenfor institusjon, omsorgslønn, opplæring, lavterskel tjenester for rus og psykisk helse, heldøgns bemannet omsorgsbolig.
- Hjemmehjelp – praktisk bistand – daglige gjøremål.
- Brukerstyrt personlig assistanse (BPA).
- Fysio- og ergoterapitjenester.
- Formidling av tekniske hjelpemidler fra NAV i tillegg til at kommunen har eget lager for korttidsutlån.

Funksjon 256 Tilbud om øyeblikkelig hjelp døgnopphold i kommunene inneholder tjenestene:

- Akutthjelp helse- og omsorgstjenesten – Elverum kommune er administrativ vertskommune for tjenesten innen somatikk og psykisk helse.

Funksjon 261 Institusjonslokaler inneholder tjenesten:

- Renhold, drift og vedlikehold av institusjonslokaler.

Målgrupper for tjenestene

Målgrupper for pleie- og omsorgstjenestene er innbyggere i Elverum, og innbyggere i samarbeidskommuner til akutthjelp helse og omsorgstjenester, som i henhold til enkeltvedtak og i samsvar med lov og forskrift har rett til en eller flere av de aktuelle tjenestene. Målgruppen for helse- og omsorgstjenestene er personer i alle aldre

med akutt skade eller sykdom, personer med kronisk sykdom eller funksjonssvikt og personer med pleie- og omsorgsbehov som de selv ikke kan mestre. Tjenestene gis i hjemmet, i bofellesskap, omsorgsbolig, institusjon eller som øyeblikkelig hjelp døgnplasser ved interkommunal legevakt.

Lovgrunnlag – Statistikk – Fakta

Helse- og omsorgstjenestene er lovpålagte, og er en vesentlig del av samfunnsoppdraget som kommunen har. Det er særskilte statlige føringer for hvordan kommuner skal utøve helse- og omsorgstjenester. Tjenestene skal være i overensstemmelse med både lokale og nasjonale mål og faglige veiledere. De vesentligste lover på området er:

- Lov om helse- og omsorgstjenester.
- Lov om pasient- og brukerrettigheter.
- Lov om helsepersonell.
- Lov om psykisk helsevern.
- Lov om behandlingsmåter i forvaltningssaker (Forvaltningsloven).

Tall fra Statistisk Sentralbyrå (KOSTRA; kommune-stat-rapportering) viser at Elverum kommune har en noe institusjonstung tjenesteprofil, og prioriterer hjemmebaserte tjenester til de eldste noe lavere enn sammenlignbare kommuner. Samlet mottar ca. 1.360 innbyggere i Elverum høsten 2019 en eller flere helse- og omsorgstjenester. Av disse mottar omlag 505 personer hjemmesykepleie, 165 personer mottar psykisk helsetjeneste, 177 personer mottar praktisk bistand hjemmehjelp, og 79 personer mottar praktisk bistand opplæring. 30 personer i Elverum kommune har BPA-ordningen (brukerstyrt personlig assistanse) per høsten 2019.

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- Strategisk plan: Helse og omsorg i Elverum 2016 – 2020. Se planen [her](#).
- Strategisk plan: Folkehelsearbeid i Elverum 2019 – 2023. Se planen [her](#).
- Strategisk plan: Integrering i Elverum 2015 – 2019. Se planen [her](#).

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2020

På grunnlag av langsiktige mål i kommuneplan, i de strategiske planer (se over) og overordnede mål i denne Handlings- og økonomiplanen, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet «Pleie og omsorg» for 2020. Et særlig viktig mål på tjenesteområdet «Pleie og omsorg» er å sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig. Den enkelte tjenestemottaker sikres et aktivt og meningsfylt liv og en tilværelse i fellesskap med andre. En verdig avslutning på livet, som ivaretar den enkeltes individuelle behov, skal også ivaretas. Målene for tjenesteproduksjonen for 2020 er vist som indikatorer for funksjonene/tjenestene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige (1 år) og langsiktige (flere år) mål nås.

253: Pleie, omsorg, hjelp og rehabilitering i institusjon. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Brukerundersøkelser sykehjem(forenklet undersøkelse, skala 1-2 og «vet ikke», 2 er best).			
Resultat for brukerne (totalvurdering)	1,9	Måles ikke	1,9
Pårørendeundersøkelser sykehjem (skala 1-6, 6 er best).			
Resultat for brukerne – pårørende (totalvurdering)	4,6	Måles ikke	4,6
Indikatorer for tjenesteproduksjonen i institusjon.			
Andel pasienter med utført fallkartlegging	100 %	100 %	100 %
Andel pasienter med langtidsvedtak med utført legemiddelgjennomgang	100 %	100 %	100 %
Andel pasienter med ernæringskartlegging utført	100 %	100 %	100 %
Andel som har fått tilbud om pårørendesamtale	100 %	100 %	100 %

Plasser institusjon av innbyggere 80 år eller over	19,6 %	18,1 %	18 %
Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens	19,6 %	19,6 %	19,6 %
Antall avdelinger som har implementert systematisk forbedringsarbeid ved bruk av forbedringstavle (9 avdelinger)		NY	9 av 9
253 - Tjenesteproduksjon - Storkjøkken og kantine. Indikatorer på tjenestekvalitet	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Svarprosent brukerundersøkelse ved tjenesten matombringing for hjemmeboende brukere	47 %	Måles ikke	60 %
Svarprosent brukerundersøkelse ved tjenesten matombringing for pasienter på institusjon	79 %	Måles ikke	80 %
Brukerundersøkelse - matombringing- (forenklet versjon skala 1-2 og «vet ikke» hvor 2 er best)			
Alt i alt hvor fornøyd er du med tjenesten - hjemmeboende	5	Måles ikke	5
Alt i alt hvor fornøyd er du med tjenesten - institusjon	4,8	Måles ikke	5
Antall avdelinger som har implementert systematisk forbedringsarbeid ved bruk av forbedringstavle (2 avdelinger)		NY	2 av 2
254: Kjerne tjenester knyttet til pleie, omsorg, hjelp. Indikatorer på tjenestekvalitet	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Pårørendeundersøkelser - tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne (skala 1-6, 6 er best).			
Alt i alt, jeg er fornøyd med den tjenesten som bruker får	Måles ikke	5,3	Måles ikke
Brukerundersøkelser hjemmebaserte tjenester (forenklet undersøkelse, skala 1-2 og «vet ikke», 2 er best).			
Alt i alt, jeg er fornøyd med den hjemmesykepleien jeg får	Måles ikke	1,9	Måles ikke
Alt i alt, jeg er fornøyd med den praktiske bistanden (hjemmehjelpen)	Måles ikke	1,9	Måles ikke
Indikatorer for tjenesteproduksjon - tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne.			
Andel tjenestemottakere over 35 år som er demenskartlagt		NY	100 %
Andel nye tjenestemottakere og de som er i risikogruppe i bofellesskap med gjennomført ernæringskartlegging.	100 %	100 %	100 %
Andel tjenestemottakere med gitt tilbud om brukersamtale 1 gang per år.	100 %	100 %	100 %
Antall avdelinger som har implementert systematisk forbedringsarbeid ved bruk av forbedringstavle (9 avdelinger)		NY	9 av 9
Indikatorer for tjenesteproduksjonen - hjemmebaserte tjenester			
Ernæringskartlegging er utført på alle aktuelle brukere i henhold til prosedyre	70 %	100 %	100 %
Antall plasser dagaktivitet for hjemmeboende personer med demens (1 plass = 5 dager/uke)		NY	15 plasser
Antall avdelinger som har implementert systematisk forbedringsarbeid ved bruk av forbedringstavle (7 avdelinger)		NY	7 av 7
Indikatorer for tjenesteproduksjon - hjemmetjenester psykisk helse			
Andel oppdaterte tiltaksplaner		NY	100%
Antall gjennomførte samarbeidsmøter med spesialisthelsetjenesten		NY	25
Kapasitet på tjenester psykisk helse (antall brukere)		NY	500 brukere
Sikre rask behandling og mottak av UK. Antall UK døgn.		NY	20 døgn
Utvikling av en varig forbedringskultur. Antall forbedringsforslag per år		NY	500
Utvikling av en varig forbedringskultur. Antall gjennomførte forbedringsforslag		NY	350
Indikatorer for tjenesteproduksjonen - Tjenestekontoret - forvaltning			
Andel saker med fristbrudd etter forvaltningsloven (Mål 0)		NY	0%
Antall UK (utskrivningsklare) døgn (somatikk)	26 døgn	60 døgn	40 døgn
Antall brukere med oppfølging fra demenskoordinator		NY	70 brukere
Antall nye brukere henvist til demensteam for kartlegging og utredning av demens		NY	20 brukere
Antall utførte utredninger av demens		Ny	15
Antall bruker med oppfølging fra kreftkoordinator/kreftsykepleier		NY	105 brukere
Antall pårørende med oppfølging fra kreftkoordinator/kreftsykepleier		NY	65
Andel tjenestemottakere som har fått tildelt koordinator hvor koordinator er opprettet		100 %	100%
Antall avdelinger som har implementert systematisk forbedringsarbeid ved bruk av forbedringstavle (2 avdelinger)		NY	2 av 2

Organisering av tjenesteproduksjonen

Pleie- og omsorgstjenestene produseres i følgende sektorer:

Sektor for pleie, rehabilitering og omsorg:

- Moen sykehjem (37 plasser), Sætre alders- og sykehjem (40 plasser), Jotunhaugen sykehjem (24 plasser), Lyngholtet sykehjem (24 plasser) og Elverum helsehus (68 plasser).
- Hjemmebaserte tjenester fordelt på følgende avdelinger: Nord, Sør, Sentrum, Sætre, Jotuntoppen bo- og omsorgssenter og forsterket avdeling.
- Psykisk helse og rus: Helsehjelp, praktisk bistand til innbyggere i eget hjem, og støtte til pårørende, samt døgn tjenester ved Øvre Sandbakken bofellesskap og Leiret bofellesskap.
- Aktivitetstilbud for eldre ytes i følgende lokaler: Moen sykehjem, Sætre alders- og sykehjem og Jotuntoppen omsorgssenter.
- Enhet for tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne fordelt på følgende avdelinger: Loken, Svartholtet (interkommunalt), Sandmoen, Grøndalsbakken, Grønliveien, Søndre Nyborg, Jotunhaugen og Vestly avlastning.
- Lavterskeltilbud for personer med rusproblemer gis på Annekset i samarbeid med frivillige organisasjoner.

Sektor for familie og helse:

- Interkommunal øyeblikkelig hjelp døgn (4 plasser) organiseres sammen med interkommunal legevakt.

Sektor for kultur:

- Transporttjenesten har ansvar for transport av personer til og fra ulike dagaktiviteter.
- Hjelpemiddellageret som formidler tekniske hjelpemidler fra NAV hjelpemiddelsentral, i tillegg korttidsutlån fra kommunalt hjelpemiddellager.

Planlagt utviklingsarbeid 2020

Utviklingsarbeid i 2020 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være:

- Videreføre og utvikle arbeidet med kontinuerlig forbedring og LEAN.
- Videreutvikle systemet for kvalitetssikring og internkontroll.
- Styrke pasientsikkerhet med spesielt fokus på tidlig oppdagelse av forverret tilstand.
- Utvikle aktivitetstilbudet til hjemmeboende personer med demenssykdom.
- Gjennomføre pårørendeskole, utvikle aktivitetsvenn ordningen og samarbeide med demensforeningen for å spre kunnskap om demenssykdom for Elverum kommunes innbyggere.
- Videreutvikle innsatsteam som en tjeneste som gir brukeren mulighet for rehabilitering og økt mestring i eget hjem.
- Utvikle differensierte tjenester og/eller tilbud innen habiliterings- og rehabiliteringsområdet.
- Bidra som aktiv prosjekteier i kommunalt velferdsteknologiprojekt, samt fortsette arbeidet med å innføre velferdsteknologi som en del av helse- og omsorgstjenesten.
- Samarbeide med MHBR om brannsikkerhet for risikoutsatte grupper.
- Delta i KOLS (kronisk obstruktiv lungesykdom) prosjekt i samarbeid med sykehus og høgskolen for å øke kunnskap om KOLS.
- Delta i prosjekt «Kafé etter-på» og «pårørendearbeid» for å styrke tilbud og støtte til pårørende.
- Videreutvikle samarbeid med frivillige.
- Kartlegge behov og planlegge implementering av kvalitetsreformen for eldre – «Leve hele livet».
- Fokus på kompetanse i arbeid med funksjonshemmede gjennom deltakelse i nettverk, ABC studier og pasientsikkerhetsarbeid.
- Ivareta fag- og kompetanseutvikling innen psykisk helse, spesielt innen vold, vurdering av voldsrisiko, takle utagering, og terapeutisk konflikthåndtering.
- Videreutvikle det terapeutiske tilbudet i psykisk helse sammen med kommunepsykologene.
- Strategisk arbeid mot vold i nære relasjoner, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, radikalisering, selvmord og selvskading.
- Forebygge og håndtere vold og trusler mot helsepersonell – jfr. nye pålegg i Arbeidsmiljøloven.
- Opptrappingsplan for rusarbeid, jamfør statlige føringer.
- Etablere lavterskel aktivitetstilbud til personer med Rus og psykiatri lidelser (ROP-lidelser).

- Videreutvikle mestringstilbud og satsing på intro-kurset «tankens kraft» i psykisk helse.

Sosial - tjenestebistand

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet Sosial – tjenestebistand er gruppert på funksjoner med tilhørende tjenester som vist i tabell og tekst under. Budsjett- og regnskapstall i 1.000 kroner:

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
75 Sosial - Tjenestebistand			
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	14 554	13 324	12 197
243 Tilbud til personer med rusproblemer	2 894	1 860	2 900
265 Kommunalt disponerte boliger	-15 941	-17 447	-18 282
273 Arbeidsrettede tiltak i kommunal regi	4 371	6 524	4 712
Totalsum	5 879	4 262	1 527

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet sosial – tjenestebistand med regnskapstall og budsjettall (1.000 kroner).

Funksjon 242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid inneholder tjenestene:

- Sosial rådgivning og veiledning.
- Administrasjon og støttefunksjoner på bosettings- og introduksjonsordningen.
- Skjenkekontroll.
- Gjeldsrådgivning.

Funksjon 243 Tilbud til personer med rusproblemer inneholder tjenesten:

- Rusomsorg.

Funksjon 265 Kommunalt disponerte boliger inneholder tjenestene:

- Kommunale utleieboliger for vanskeligstilte.
- Omsorgsboliger.
- Bofellesskap.
- Bolig-/eiendomsforvaltning.
- Videreformidling av Husbankens virkemidler startlån og bostøtte.
- Bolig for velferd 2016 – 2020 (utviklingsprogram i samarbeid med Husbanken).

Funksjon 273 Arbeidsrettede tiltak i kommunal regi inneholder tjenesten:

- Tilrettelagt arbeid – tjenesten utøves i Elverum for tiden gjennom Vedsentralen, Jobbsentralen og Askeladden tekstilverksted.
- Varig tilrettelagt arbeid-VTA-Kommunen medfinansierer 34 tiltaksplasser på Tunet.

Målgrupper for tjenestene

Målgrupper for tjenestene innenfor tjenesteområdet er:

- Personer som trenger råd, veiledning, midlertidig bolig og oppfølging relatert til rus, gjeldsrådgiving og økonomisk bistand.
- Personer som har behov for omsorgsboliger, bolig i og utenfor bofellesskap som trenger heldøgns-oppfølging

- og øvrige vanskeligstilte som trenger kommunal bolig.
- Personer med nedsatt funksjonsnivå mellom 18 og 67 år som har vedtak og behov for jobb eller aktivitet i henhold til helse – og omsorgstjenesteloven.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteproduksjonen foregår i henhold til:

- Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (Sosialtjenesteloven)
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.
- Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).
- Avtale med Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet (IMDI).
- Kommunestyrets vedtak om bosetting av flyktninger.

Elverum kommune har (per høsten 2018) 447 kommunalt disponerte boliger som er fordelt på 36.119 m².

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk i Elverum som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon på tjenesteområdet er:

- Kommuneplanens samfunnsdel – særskilt kapitlet om Livskvalitet og velferd. Se planen [her](#).
- Strategisk plan: Helse og omsorg i Elverum 2016 – 2020. Se planen [her](#).
- Strategisk plan: Integrering i Elverum 2015 – 2019. Se planen [her](#).
- Strategisk plan for NAV Hedmark 2016-2020.
- [Alkoholpolitiske retningslinjer 2016 – 2020](#).

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2020

På grunnlag av langsiktige mål i kommuneplan, i de strategiske planer (se over) og overordnede mål i denne Handlings- og økonomiplanen, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet «Sosial tjenestebistand» for 2020. Målene for tjenesteproduksjonen for 2020 er vist som indikatorer for funksjonene/tjenestene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige (1 år) og langsiktige (flere år) mål nås.

242: Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall avsluttede gjeldsrådgivningssaker per måned.	11	10,0	10
Andel gjeldsrådgivningssaker som fører til avtale.	79 %	80%	80%
Andel flyktninger som følges opp av minoritetsveileder og som skal være i arbeidsrettede tiltak eller utdanning (måles hvert tertial).	96%	80%	80%
243: Tilbud til personer med rusproblemer. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall rusmisbrukere som følges opp av ruskonsulent.	79	60	60
265: Kommunalt disponerte boliger	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall husstander fra kommunal leid til egen eid bolig per år.	7	12	10
Startlån – andel barnefamilien som får hjelp til egen bolig av totalt brukte startlånsmidler	56 %	50 %	50 %
Minimum driftskostnader til vedlikehold av boliger per år – kr per m ²	105	170	
273: Kommunale sysselsettingstiltak	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall personer med nedsatt funksjonsevne som mottar tilrettelagt arbeidstilbud i Askeladden	40		30

Antall personer med redusert funksjonsevne som mottar tilrettelagt arbeidstilbud i Askeladden eller Vedsentralen per år.	10	30	20
Antall deltakere på arbeidstrening/arbeidsmarkedstiltak i Jobbsentralen per uke.	6	6	6

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet produseres i flere sektorer og staber som følger:

- NAV Elverum ivaretar tjenestene sosial rådgiving og veiledning, administrasjon og støttefunksjoner vedrørende bosetting og introduksjonsordningen, gjeldsrådgiving samt tjenestene rusomsorg og midlertidige boliger.
- Sektor for utdanning v/enheten Bosetting og introduksjon ivaretar funksjonen råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid med tilhørende tjenester mot flyktninger i introduksjonsperioden.
- Sektor for pleie, rehabilitering og omsorg (PRO) ivaretar tjenesten tilrettelagt arbeid på Askeladden tekstilverksted. Dette er et lavterskeltilbud med tilrettelagt arbeid for yrkeshemmede som faller utenfor ordinært og annet tilrettelagt arbeid. Tjenesten er spesielt rettet mot utviklingshemmede.
- Sektor familie og helse: Rusomsorg. Lavterskeltilbud for personer med rusproblemer gis på Annekset i samarbeid med frivillige organisasjoner. Helsehjelp, praktisk bistand i eget hjem.
- Sektor for kultur ivaretar tjenesten tilrettelagt arbeid på Jobbsentralen. Dette er et arbeidsmarkedstiltak som i samarbeid med NAV jobber for å få folk ut i arbeid. Tjenesten er spesielt rettet mot sosialklienter med behov for en lavterskel inngang til arbeidslivet.
- Elverum kommuneskoger produserer tjenesten kommunale sysselsettingstiltak på Vedsentralen.
- Eiendomsstaben bidrar med forvaltning, drift og vedlikehold på tjenesten kommunalt disponerte boliger.
- Service- og IKT staben med Boligsosialt team har ansvar for Husbankens kommuneprogram «Bolig for velferd 2016 – 2020», og skal sammen med enheter/avdelinger finne løsninger for vanskeligstilte på boligmarkedet. Boligsosialt team har ansvar for tildeling av kommunale utleieboliger og omsorgsboliger. Disponering og videreformidling av startlån. Oppfølging, råd og veiledning av låntakere. Råd og veiledning for søkere til Husbankens bostøtteordning.
- Service- og IKT staben har også ansvar for oppfølging og kontroll i henhold til vedtatte alkoholpolitiske retningslinjer.

Planlagt utviklingsarbeid 2020

Utviklingsarbeid i 2020 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være:

- Videre deltagelse i Husbankens kommuneprogram «Bolig for Velferd», blant annet med delprosjektene: «Hjem først» og «Midlertidig bolig».
- Følge opp 3 inngåtte intensjonsavtaler i forhold til tilvisning av private utleieboliger.
- Etablere og utvikle et FACT team for å gi mer helhetlige og koordinerte tjenester til personer med store utfordringer knyttet til rus og psykiatri (FACT = Flexible Assertive Community Treatment – et ambulant behandlingstilbud rettet mot personer med psykoselidelser).
- Å utvikle nye tilrettelagte arbeidsplasser for personer med utviklingshemming, og videreutvikle produkter fra Askeladden tekstilverksted i tråd med moter og etterspørsel. Forenkle produksjonen tilpasset brukergruppen.
- Å avhende u hensiktsmessig boliger for å sikre optimal utnyttelse av boligporteføljen.
- Arbeid med å skaffe hensiktsmessige boliger for de som er i aktiv rus med helseutfordringer og stort bistandsbehov, et samarbeid mellom Eiendomsstaben og NAV.
- Revidering av samhandlingsrutiner mellom enhetene Bosetting og introduksjon, Elverum Læringscenter og NAV når det gjelder deltakere på introduksjonsprogram.

Sosial - økonomisk bistand

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet Sosial – økonomisk bistand er gruppert på funksjoner med tilhørende tjenester som vist i tabell og tekst under. Budsjett- og regnskapstall i 1.000 kroner:

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
76 Sosial - Økonomisk bistand			
275 Introduksjonsordningen	15 721	12 054	10 972
276 Kvalifiseringsordningen	5 904	6 171	6 177
281 Ytelse til livsopphold	38 791	36 866	37 158
283 Bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig	-168	- 41	1 967
Totalsum	60 238	55 050	56 274

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet sosial – økonomisk bistand med regnskapstall og budsjettall (1.000 kroner).

Funksjon 275 Introduksjonsordningen inneholder tjenestene:

- Introduksjonsordningen som omfatter mottak, bosetting og boveiledning og introduksjonsprogrammet for flyktninger og innvandrere.

Funksjon 276 Kvalifiseringsordningen inneholder tjenesten:

- Kvalifiseringsprogrammet(KVP).

Funksjon 281 Ytelse til livsopphold inneholder tjenestene:

- Økonomisk sosialhjelp.
- Flyktninger i prosjekt.

Funksjon 283 Bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig inneholder tjenesten:

- Videreformidling av tilskudd fra Husbanken.

Målgrupper for tjenestene

Målgrupper for tjenestene er:

- Flyktninger som bosettes i Elverum kommune, bortsett fra enslige mindreårige flyktninger, og som har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet.
- Personer som deltar i kvalifiseringsprogrammet i regi av NAV.
- Personer som trenger råd, veiledning, midlertidig bolig og økonomisk bistand til livsopphold.
- Vanskeligstilte i egen eid bolig som kan søke tilskudd via kommunen for å opprettholde muligheten for å bo i egen bolig.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteproduksjonen foregår i henhold til:

- Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (Sosialtjenesteloven).

- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.
- Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).
- Avtale med Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet (IMDI).
- Kommunestyrets vedtak om bosetting av flyktninger.

År	Måned												SUM
	JAN	FEB	MAR	APR	MAI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DES	
2010	228	278	278	251	222	268	231	185	224	226	239	240	2 870
2011	176	209	227	212	200	202	158	181	216	166	183	200	2 330
2012	161	196	205	167	179	211	143	186	165	188	219	178	2 198
2013	170	201	238	204	214	195	198	193	180	224	251	211	2 479
2014	210	233	224	227	259	231	248	233	242	252	208	274	2 841
2015	247	243	236	239	211	264	259	217	285	276	243	260	2 980
2016	213	283	277	290	281	291	283	301	275	234	271	277	3 276
2017	225	281	315	281	267	317	245	297	301	249	290	320	3 388
2018	248	314	319	324	271	336	243	296	214	314	310	293	2 482
2019	251	304	311	302	280	269	289	282	254				

Tabell: Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp i Elverum fra 2010 til juli 2019. Tallene uttrykker hovedpersonene (de som står som søkere). Bak hver hovedperson (søker) er det ofte flere familiemedlemmer som vil påvirke økonomisk stønad som utbetales.

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk i Elverum som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- Kommuneplanens samfunnsdel – særskilt kapitlet om Livskvalitet og velferd. Se planen [her](#).
- Strategisk plan: Helse og omsorg i Elverum 2016 – 2020. Se planen [her](#).
- Strategisk plan: Integrering i Elverum 2015 – 2019. Se planen [her](#).
- Strategisk plan for NAV Hedmark 2016-2020.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2020

På grunnlag av langsiktige mål i kommuneplan, i de strategiske planer (se over) og overordnede mål i denne Handlings- og økonomiplanen, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet «Sosial -økonomisk bistand» for 2020. Målene for tjenesteproduksjonen for 2020 er vist som indikatorer for funksjonene/tjenestene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige (1 år) og langsiktige (flere år) mål nås.

275: Introduksjonsordningen. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall deltagere på introduksjonsprogrammet (varighet cirka 2 år)	90	60	50
Andel flyktninger som starter på utdanning eller jobb etter avsluttet program. Grunnskole for voksne er inkludert.	73 %	50 %	50%
Andel flyktninger som starter på utdanning eller jobb fem år etter bosetting (ferdig med integreringsfase).	70 %	80 %	80%
Antall flyktninger som bosettes + sekundærbosetting eller familiegjenforente.	28	30	30
276: Kvalifiseringsordningen. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020

Antall deltagere i kvalifiseringsprogrammet (KVP).	28	30	30
Andel deltagere som avslutter i KVP og som skal gå over i arbeid eller utdanning (måles hvert tertial)	85 %	70 %	60%
281: Ytelse til livsopphold. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall brukere under 25 år som mottar økonomisk sosialhjelp per måned.	55	60	60
Antall brukere under 25 år som har økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt og har mottatt sosialhjelp i mer enn 30 dager.	36	30	30
Aktivitetsplikten – antall deltagere i pålagt aktivitet for sosialhjelp.	44	30	30
Andel av personer i aktivitetsplikt, se måltall, som har arbeidsoppgaver i kommunen.	30 %	65 %	65 %

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet produseres i flere sektorer og staber som følger:

- **NAV Elverum v/Jobbsenteret** ivaretar førstelinjetjenestene økonomisk sosialhjelp, aktivitetsplikten, kvalifiseringsprogrammet(KVP) og gir råd og veiledning vedrørende både kommunale og statlige ytelser. **NAV – Markedsavdelingen** har ansvar for sykefraværsoppfølging og arbeidsledige og jobber aktivt ut mot arbeidsmarkedet for å skaffe arbeid og/eller tiltaksplasser. Avdelingen har i samarbeid med de andre avdelinger/instanser et særlig ansvar for å følge opp ungdommer som er uten jobb eller har droppet ut av videregående skole. Nasjonalt senter for veteransaker er også organisert i denne avdelingen. **NAV – Oppfølgingsavdelingen** har ansvar for brukere med større bistandsbehov, herunder arbeidsavklaringssaker, avklaringspenger(AAP) og uføre som ønsker bistand til å komme tilbake til arbeidslivet.
- **Sektor for utdanning v/enheten bosetting og introduksjon** produserer tjenestene vedrørende bosetting og oppfølging av flyktninger i integreringsperioden på fem år. Bosetting og introduksjon sammen med Elverum Læringsssenter har ansvaret for gjennomføring av introduksjonsprogram som innebærer full arbeidsuke på 37,5 timer for bruker.

Alle kommunens sektorer og staber har med sine forskjellige tjenesteleveranser medansvar for kvalifisering og integrering av bosatte flyktninger – jfr. den strategiske planen for integrering.

Planlagt utviklingsarbeid 2020

Utviklingsarbeid i 2020 innenfor tjenesteområdet sosial – økonomisk bistand vil i særlig grad være:

- IPS (individuell jobbstøtte). IPS videreføres som permanent ordning finansiert av NAV Stat. Samarbeidet mellom kommunene Elverum, Våler, Åmot, Trysil fortsetter som før. I tillegg er IPS Elverum utvidet til også å gjelde kommunene Hamar, Ringsaker, Stange og Løten.
- Aktivitetsplikt for de som mottar økonomisk sosialhjelp skal videreutvikles.
- Det skal arbeides med implementering av metodikk/erfaringer gjort gjennom HOLF-prosjektet (helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier). HOLF som prosjekt er avviklet i 2019.
- Revidering av samhandlingsrutiner mellom enhetene Bosetting og introduksjon, Elverum Læringsssenter og NAV når det gjelder deltakere på introduksjonsprogram.

Kultur og religiøse formål

Tjenesteområdet Kultur og religiøse formål er gruppert på funksjoner med tilhørende tjenester som vist i tabell og tekst under.

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
77 Kultur- og religiøse formål			
370 Bibliotek	4 135	4 091	4 142
373 Kino	1 743	861	829
375 Museer	506	512	162
377 Kunstformidling	1 989	1 004	1 008
380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	2 808	1 331	1 693
381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	6 073	6 309	5 736
385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg	7 541	9 560	9 544
386 Kommunale kulturbygg	6 949	7 252	5 854
390 Den norske kirke	8 909	10 062	9 098
392 Tilskudd til tros- og livssynssamfunn	594	743	743
Totalsum	41 247	41 725	38 808

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet kultur og religiøse formål med regnskapstall og budsjettall (1.000 kroner).

Funksjon 370 Bibliotek inneholder tjenesten:

- Bibliotek – sikrer alle innbyggere fri tilgang til informasjon, kunnskap og kultur. Tjenesten er under utvikling for å sikre lovkravet om at biblioteket skal gjennomføre arrangementer.

Funksjon 373 Kino inneholder tjenestene:

- Kino – sikrer alle innbyggere daglig kinovisning, med et tilbud tilpasset alle aldersgrupper og interesser. Det vises 5-6 forestillinger pr dag, 362 dager i året.
- Kiosk/billettkontor – i kulturhuset, og for alle kulturforestillinger i Terningen Arena.

Funksjon 375 Museer inneholder tjenesten:

- Kommunens tilskudd til Anno Museum – tilskudd i henhold til innbyggerantall.

Funksjon 377 Kunstformidling inneholder tjenestene:

- Kunst og kunstformidling – tilskudd til kunstnerisk virksomhet på profesjonelt nivå, og til formidling av slik virksomhet. Her ligger blant annet tilskudd til kulturpris, Festspillene i Elverum samt Elverum kunstforening. Inkludert er også forvaltning, utvikling og formidling av kommunens kunstsamling lagret på Glomdalsmuseet og koordinering av kunstprosjekter i byggeprosjekter.

Funksjon 380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg inneholder tjenestene:

- Kommunalt tilskudd til idrettsforeninger, samt mulig koordinering og støtte til idrettsarrangementer. Veiledning og saksbehandling knyttet til spillemidler, samt rådgivning internt og eksternt innen anleggsutvikling og tilrettelegging for rekreasjon og attraktivitet.
- Flerbrukshall – kommunalt tilskudd til flerbrukshall Terningen Arena

Funksjon 381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg inneholder tjenesten:

- Kommunale idrettsbygg og anlegg – utgifter til drift og vedlikehold av kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg (inklusive tilhørende tekniske anlegg og utendørs idrettsanlegg). Elverumshallen er gymsal for Elverum ungdomsskole på dagtid, og leies ut til idrettslag, foreninger og arrangementer på kveldstid. Kvelds- og helgeaktivitet er i hovedsak yngres avdeling i idrettslagene. Svømmehallen tilbyr skolebad for 8

barneskoler, Elverum ungdomsskole, Elverum videregående skole og for Høgskolen i Innlandet. Folkebad 5 dager i uka samt utleie til Elverum Svømming, Elverum sportsdykkerklubb og Forsvaret m.fl. inngår også. Terningen Arena Idrettspark inngår i tjenesten. Idrettsanlegget på Terningen Arena er eget kostnadsområde, og driftes av Elverumshallen i samarbeid med Høgskolen i Innlandet og Forsvaret. Anlegget er åpent for alle, men brukes primært av Høgskolen i Innlandet og Forsvaret på dagtid.

Funksjon 385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg inneholder tjenestene:

- Kulturhus – Kulturhuset har to saler: en sal med 343 seter og en sal med 60 seter. Kulturhuset gir innbyggerne et tilbud i alle sceniske uttrykk som konserter, teater, standup, show, dans etc.
- Generelle kulturtiltak – tjenesten inkluderer tilskudd til lag og foreninger, tilskudd til samfunnshus og grendehus, tilskudd til 17.mai og andre driftstilskudd. Støtte til lokalt kulturarbeid og tilrettelegging for samarbeidsprosjekter som Veterandag 8. mai, 17. mai feiring, nasjonale og lokale kampanjer, minneår og liknende begivenheter inngår.
- Inspirere til, veilede og koordinere Elverum kommunes internasjonale arbeid.
- Den kulturelle spaserstokken.

Funksjon 386 Kommunale kulturbygg inneholder tjenesten:

- Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale kulturbygg.

Funksjon 390 Den norske kirke inneholder tjenesten:

- Kirkelig administrasjon – kommunens overføringer til Kirkelig fellesråd.

Funksjon 392 Tilskudd til tros- og livssynssamfunn inneholder tjenesten:

- Livssynsorganisasjoner – kommunens tilskudd/overføringer til livssynsorganisasjoner. Satsen for beregning av kommunalt tilskudd blir regnet ut lokalt, og skal tilsvare kommunens utgifter per medlem til Den norske kirke som bor i kommunen.

Målgrupper for tjenestene

Målgrupper for tjenestene innenfor tjenesteområdet kultur og religiøse formål er:

- Alle innbyggere i Elverum kommune samt besøkende til kommunen. Kulturaktiviteter som tilbys i bibliotek, kino, museer og idrettsanlegg er åpent for alle og lett tilgjengelig.
- Idrettslag, frivillige lag og foreninger og øvrige samarbeidspartnere gjennom kommunal støtte til virksomheten, som brukere av kommunale bygg og anlegg m.v.
- De som sokner til den norske kirke og øvrige livssynsorganisasjoner. Elverum kommunes ansvar er avgrenset til tilskuddet til Den norske kirke og til de øvrige livssynsorganisasjoner.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet Kultur og religiøse formål foregår i henhold lovverk/rammer for mange av tjenestene. Sentrale rammer er:

- Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturvirksomhet (kulturlova).
- Lov om folkebibliotek.
- Lov om kulturminner (kulturminneloven).
- Lov om film og videogram – Kino er underlagt film- og videogramloven. Denne loven gjelder framvisning og omsetning av film og videogram i næring.
- Kulturutredningen 2014 (NOU 2013:4) som sier at kulturvirksomhet gir grunnlag for demokrati, for sosiale felleskap og økonomisk verdiskapning.
- Forskrift for badeanlegg, bassengbad og badstu m.v. med formål «å sikre brukerne av badeanlegg, bassengbad og badstuer tilfredsstillende helsemessige og hygieniske forhold, samt bidra til å hindre ulykker».

Elverum Kulturhus med sin drift som kino og kulturhus er en sentral kulturinstitusjon i kommunen. Besøksstatistikk framgår av tabell under:

KULTURHUSET	2016	2017	2018
Antall besøkende på kulturarrangementer for voksne	7.031	6.892	5.180
Antall besøkende på kulturarrangementer for barn	3.969	4.398	5.383
Antall besøkende på kino - barn	13.651	5.629	5.098
Antall besøkende på kino - fra 11 år og oppover	49.081	40.475	44.531

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk i Elverum som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- **Kommuneplanens samfunnsdel** med sine mål og strategier og hvor tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet Kultur og religiøse formål på mange områder bidrar til å oppfylle mål.
- Strategisk plan: **Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv i Elverum - 2014 - 2018.**

En kulturminneplan er under utarbeidelse, og en plan for kulturarbeidet i Elverum har blitt utsatt noe og vil bli startet opp i 2020 i tråd med den kommunale planstrategien.

Mål for tjenesteproduksjonen - målekort 2020

På grunnlag av langsiktige mål i kommuneplan, i de strategiske planer (se over) og overordnede mål i denne Handlings- og økonomiplanen, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet «Kultur og religiøse formål» for 2020. Målene for tjenesteproduksjonen for 2020 er vist som indikatorer for funksjonene/tjenestene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige (1 år) og langsiktige (flere år) mål nås.

370: Bibliotek. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Utlån per innbygger	3,0	3,6	3,6
Utlån av bøker/media for barn	29 931	34 800	34 800
Antall besøkende per år	82 343	82 000	82 000
Totalt antall arrangementer	142	140	140
Antall arrangementer for barn/unge	34	15,0	15
373: Kino. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall besøkende på kino - barn	5 098	6 000	6 000
Antall besøkende på kino - fra 11 år og oppover	44 531	42 000	42 000
377: Kunstformidling. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall besøkende på kulturarrangementer for voksne	5180	7 000	7 000
Antall besøkende på kulturarrangementer for barn	5383	4 000	4 000

380: Idrett. Indikatorer på tjenestekvalitet.	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall veiledninger for søknad på spillemidler	60	50	50
Antall stormøter med informasjon til idrettsråd, samfunnshus og grendehus	3	4	4
Antall styremøter i Elverum Idrettsråd	10	10	10
381: Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Brukertilfredshet Svømmehallen (skal 1-6, 6 er høyest).	5	5	-
Brukertilfredshet Elverumshallen (skal 1-6, 6 er høyest).	5	-	5
Antall besøkende per år i Elverumshallen	300 000	300 000	300 000
Totalt antall brukere Svømmehallen	76 189	78 000	78 000
Svømmehallen - antall besøkende på fellesbad	14 869	15 000	15 000

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenester innenfor tjenesteområdet kultur og religiøse formål produseres i hovedsak innenfor Elverum kommunes sektor for kultur i regi av enhetene/tjenestene:

- Idrettshaller og servicetjenester – I tillegg til drift av egne anlegg er driftsorganisasjonen til Elverumshallen leid inn av Terningen Arena Idrett og Kultur (TAIK) for å håndtere daglig drift av idrettshallen på Terningen Arena.
- Kino og Kulturhus.
- Bibliotek.

Tjenestene som hører under religiøse formål produseres av Den norske kirke og livssynsorganisasjonene kun med medfinansiering gjennom tilskudd fra kommunen.

Tjenestene innenfor funksjon 380 Idrett produseres fra Samfunnsutviklingsstaben.

Planlagt utviklingsarbeid 2020

Utviklingsarbeid i 2020 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være:

- Utarbeide en strategisk plan for kulturarbeidet i Elverum.
- Etablere utlånssentral for lån av sports- og fritidsutstyr i Ungdommens hus i samarbeid med Biblioteket.
- Bidra til utvikling av møteplasser for kommunens innbyggere som innbyr til liv, lek, samvær og tilhørighet.
- Videreutvikle Kulturhusets gode samarbeid med eksterne aktører og arrangører, både lokale og nasjonale.
- I samråd med Elverum Musikkråd vurdere tilskuddsordninger slik at de støtter mål i kommunalt planverk.
- I samråd med fellesutvalget for Samfunnshus og grendehus vurdere tilskuddsordninger slik at de støtter mål i kommunalt planverk.
- Videreføre arbeid med ny kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer, med fokus på medvirkning og informasjon.
- Forsterke Elverum biblioteks fokus på litteratur, kunnskap og arrangementer rettet mot barn og unge, samt videreutvikle samarbeidet med skoler og barnehager.
- Videreutvikle samarbeid med idrettsrådet, frivillige lag/foreninger, høgskole, fylkeskommune og departement.
- Delta i å utvikle Elverum kommunes internasjonale arbeid i hht ny Strategi for Elverum kommunes internasjonale arbeid.
- I samråd med Elverum Idrettsråd vurdere tilskuddsordninger slik at de støtter mål i kommunalt planverk.

- Revidere «Kommunedelplan for Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv» – jfr. kommunal planstrategi.
- Jobbe for at vi skal ha frie midler som egenandel for å søke eksterne midler (Stiprosjekt, Gjensidigestiftelsen, tilskudd fra fylkeskommune).
- Bidra til sterkt tverrfaglig/tverrsektoriell utvikling og tjenesteproduksjon i kommunen hvor idrett og fysisk aktivitet kan bidra til det beste for Elverums innbyggere.
- Følge opp vedtak i kommunestyret om utfordringer knyttet til gummigranulat på fotballbaner.

Teknisk forvaltning

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet «Teknisk forvaltning» er gruppert på funksjoner med tilhørende tjenester som vist i tabell og tekst under.

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
80 Teknisk forvaltning			
301 Plansaksbehandling	3 541	3 363	3 785
302 Byggesaksbehandling og eierseksjonering	-727	-1 201	-1 316
303 Kart og oppmåling	964	1 441	1 559
329 Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling	2 693	2 170	2 167
360 Naturforvaltning og friluftsliv	273	1 083	1 157
Totalsum	6 745	6 857	7 353

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet teknisk forvaltning med regnskapstall og budsjettall (1 000 kroner)

Funksjon 301 Plansaksbehandling inneholder tjenesten:

- Arealplanlegging

Funksjon 302 Byggesaksbehandling og eierseksjonering inneholder tjenesten:

- Byggesaksbehandling/tilsyn.

Funksjon 303 Kart og oppmåling inneholder tjenesten:

- Kart- og oppmåling.

Funksjon 329 Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling inneholder tjenestene:

- Veterinærvakt.
- Landbruksforvaltning.

Funksjon 360 Naturforvaltning og friluftsliv inneholder tjenestene:

- Fiske- og viltforvaltning.
- Viltfondet.

Målgrupper for tjenestene

Målgruppen for tjenestene er de som i tråd med lovverket har rett til en eller flere av de aktuelle tjenestene. De vanligste målgruppene for tjenestene etter særlovgivningen er:

- Utbyggere (private og profesjonelle aktører)
- Aktører i landbruket
- Grunneiere/eiendomsbesittere

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Kommunen er delegert forvaltningsmyndighet for et utvalg av særlover med de plikter det medfører for tilgjengelighet, faglighet og saksbehandlingskvalitet. Tjenestene ytes med hjemmel i disse særlovene, hvorav blant annet Plan- og bygningsloven, Matrikkeloven, Forurensningsloven, Vegtrafikkloven, Jordloven, Skogbruksloven, Viltloven, Konsesjonsloven samt andre miljø- og landbruksrelaterte lover er sentrale.

Cirka 2600 saker behandles årlig og gis vedtak, flest innen landbruksforvaltningen og byggesaksområdet.

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- **Kommuneplanen (areal- og samfunnsdel)**
- Kommunearealdelplaner/områdeplaner
- **Strategisk plan: Energi- og klimaarbeid i Elverum 2014-2018 (under revisjon 2019)**
- **Strategisk plan: Folkehelsearbeid i Elverum 2019 – 2023**
- **Strategisk Næringsplan 2014 – 2018**

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2020

På grunnlag av langsiktige mål i kommuneplan, i de strategiske planer (se over) og overordnede mål i denne Handlings- og økonomiplanen, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet «Teknisk forvaltning» for 2020. Målene for tjenesteproduksjonen for 2020 er vist som indikatorer for funksjonene/tjenestene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige (1 år) og langsiktige (flere år) mål nås.

Alle funksjoner Indikator på tjenestekvalitet	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall saker omgjort av Fylkesmannen på grunn av saksbehandlingsfeil	0	0	0
301: Plansaksbehandling Indikator på tjenestekvalitet	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Andel 1 gangsbehandling max 12 uker etter mottatt komplett planmateriale	100 %	100 %	100%
303: Kart og oppmåling Indikatorer på tjenestekvalitet	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Andel plassering av tiltak innen 5 dager	100 %	100 %	100 %
Andel eksisterende eiendommer i eiendomsbasen	98 %	98 %	98 %
Andel oversittelse av frist etter forskrift, Matrikkeloven § 18 3 (16 uker)	0 %	0 %	0

304: Bygge- og delesaksbehandling, ansvarsrett og utslippstillatelser Indikatorer på tjenestekvalitet	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Gjennomførte tilsyn i % av gitte ferdigattester (eventuelt brukstillatelse) på nye boligbygg, næringsbygg, publikumsbygg og offentlige bygg *)		30 %	30 %
Overskridelser av saksbehandlingstid som medfører nedsettelse av gebyr	0 %	0 %	0 %
«3-ukerssaker» ferdigbehandlet innen 16 dager	Ikke målt	75%	75 %
«3-ukerssaker» ferdigbehandlet innen 3 uker	Ikke målt	90%	90 %
329: Landbruksforvaltning Indikatorer på tjenestekvalitet	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Andel ferdigbehandlede lovsaker innen 8 uker	78 %	90 %	80 %
Andel næringssaker sendt overordnet myndighet uten mangler	91 %	100 %	100 %
Andel skogfondsaker som behandles innen 1 uke	80 %	85 %	85 %
Andel nærings- og økonomisaker behandlet innen 3 uker	82 %	90 %	80 %
Kartlegging av private avløpsanlegg i kommunen (andel)	Ikke målt	5%	5 %

*) Ny målereferanser innført fra 2019

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet Teknisk forvaltning produseres av Sektor for teknikk og miljø med sine organisatoriske enheter:

- Enhet for Geodata (Kart og oppmåling)
- Enhet for Byggesak
- Enhet for Arealplan
- Enhet for Landbruk og miljø

Planlagt utviklingsarbeid 2020

Utviklingsarbeid i 2020 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være å:

- Tilpasse seg nye rammebetingelser som har fremkommet gjennom tjenestegjennomgangen 2019 og gjennomføre vedtatte salderingstiltak.
- Videreutvikle tilsynsordningen for private avløpsanlegg i spredt bebyggelse.
- Oppstart av arbeidet med revisjon av kommuneplanens arealdel.
- Etablere nytt interkommunalt GIS samarbeid, (systemanskaffelse, systemdrift og felles organisering).
- Videreføre arbeidet med digitalisering av saksbehandling og brukerdiallog.
- Slutføre arbeidet med revisjon av veileder for bruk av tre.
- Videreføre det kontinuerlige forbedringsarbeidet med LEAN-konseptet som strategi.

Teknisk drift

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet «Teknisk drift» er gruppert på funksjoner med tilhørende tjenester som vist i tabell og tekst under.

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
81 Teknisk drift			
330 Samferdselsbedrifter/transporttiltak	-142	-364	533
332 Kommunale veier	12 429	11 301	9 077
335 Rekreasjon i tettsted	3 273	5 433	2 934
339 Beredskap mot branner og andre ulykker	16 701	19 714	18 162
340 Produksjon av vann *)	2 547	4 143	4 211
345 Distribusjon av vann *)	-11 912	-13 838	-16 062
350 Avløpsrensing *)	7 168	7 036	7 162
353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann *)	-18 561	-17 485	-18 072
355 Innsamling, gjenvinning og sluttbehandling av husholdningsavfall	28	226	234
Totalsum	11 531	16 165	8 178

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområde teknisk drift med regnskapstall og budsjettall (1 000 kroner).
 *)=Selvkostområde.

Funksjon 330 Samferdselsbedrifter/transporttiltak inneholder tjenesten:

- Parkeringsordning.

Funksjon 332 Kommunale veier, miljø og trafiksikkerhetstiltak inneholder tjenesten:

- Kommunale veger.

Funksjon 335 Rekreasjon i tettsted inneholder tjenesten:

- Rekreasjon i tettsted (parker m.v.).

Funksjon 339 Beredskap mot branner og andre ulykker inneholder tjenestene:

- Utrykning brann og ulykker – forvaltes av Midt-Hedmark Brann og Redningsvesen IKS (MHBR).
- Beredskapssenter – forvaltes av Midt-Hedmark Brann og Redningsvesen IKS (MHBR).

Funksjon 340 Produksjon av vann inneholder tjenestene:

- Produksjon av vann.

Funksjon 345 Distribusjon av vann inneholder tjenesten:

- Distribusjon av vann.

Funksjon 350 Avløpsrensing inneholder tjenesten:

- Avløpsrensing.

Funksjon 353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann inneholder tjenesten:

- Avløpsnett/innsamling av avløpsvann.

Funksjon 355 Innsamling av husholdningsavfall inneholder tjenesten:

- Monitorering og oppfølging av nedlagt avfalls plass på Hornmoen etter krav fra Fylkesmannen. Gjenvinning og sluttbehandling av husholdningsavfall forvaltes av SØIR Husholdning AS.

Målgrupper for tjenestene

Målgruppen for tjenestene er alle kommunens innbyggere, alle VA-abonnenter, samt alle brukere av kommunale veger, kommunal parkering, og kommunale parker og plasser.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenestene ytes innenfor rammene av -og med hjemmel i blant annet disse særlovene: Plan- og bygningsloven, Forurensningsloven, Vegtrafikkloven, Vegloven, Vassressursloven, Matloven, Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg, Smittevernloven, Brann- og eksplosjonsvernloven (MHBR), Renovasjonsforskriften med flere.

Kommunen har cirka 6 000 abonnenter på vann/avløp, som omfatter cirka 17 000 innbyggere. Det er cirka 227 km kjøreveger, 33 km gang/sykkelveger og cirka 3 700 gatelyspunkter som forvaltes, driftes og vedlikeholdes.

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- **Kommuneplanen (areal- og samfunnsdel).**
- Kommune arealdelplaner/områdeplaner.
- **Hovedplan vann og avløp – 2015 – 2024.**
- Trafikksikkerhetsplan 2008 – 2017 (under revisjon).
- **Strategisk plan: Energi- og klimaarbeid i Elverum 2014-2018 (under revisjon 2019).**
- **Strategisk plan: Folkehelsearbeid i Elverum 2019 – 2023.**

Flere av de nevnte planene skal i henhold til planstrategien rulleres og fornyes i løpet av 2019 og 2020 – se for øvrig kommunens **planstrategi**.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2020

På grunnlag av langsiktige mål i kommuneplan, i de strategiske planer (se over) og overordnede mål i denne Handlings- og økonomiplanen, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet «Teknisk drift» for 2020. Målene for tjenesteproduksjonen for 2020 er vist som indikatorer for funksjonene/tjenestene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige (1 år) og langsiktige (flere år) mål nås.

332 og 335: Kommunale veier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak og Rekreasjon i tettsted Indikator på tjenestekvalitet	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Andel behandlede feilmeldinger i Gemini melding etter 4 uker	Ikke målt	100%	100 %
340, 345, 350, 353 -Produksjon og distribusjon av vann, Avløpsnett, Avløpsrensing og innsamling av avløpsvann Indikator på tjenestekvalitet	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Kommunale kloakkrenseanlegg, avvik fra krav	0	0	0
Ingen skal være uten vann i mer enn 6 timer	100	100 %	100 %
Plassering i tilstandsvurderingen Bedre VA (innenfor de -% beste)	23 %	10 %	10 %
Avvik fra drikkevannsforskriftene	0	0	0

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet Teknisk drift produseres av Sektor for teknikk og miljø med sine organisatoriske enheter:

- Enhet for Veg, park og anlegg.
- Enhet for Vann og avløp.

og av det interkommunale selskapet:

- Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS.

Planlagt utviklingsarbeid 2020

Utviklingsarbeid i 2020 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være å:

- Tilpasse seg nye rammebetingelser som har fremkommet gjennom tjenestegjennomgangen 2019 og gjennomføre vedtatte salderingstiltak.
- Videreføre arbeidet med å etablere løsning for fremtidig slambehandling i Sør-Hedmark i samarbeid med sju andre kommuner, etter pålegg fra Fylkesmannen.
- Slutføre arbeidet med ny Trafikksikkerhetsplan i tråd med kriteriene som følger av at Elverum kommune har besluttet å bli sertifisert som trafikksikker kommune.
- Tilnærme seg LEAN-konseptet som driftsstrategi i det kontinuerlige forbedringsarbeidet.

Næringsutvikling

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet «Næringsutvikling» er gruppert på funksjoner med tilhørende tjenester som vist i tabell og tekst under.

Tjenesteområde med tilhørende funksjoner	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
89 Næringsutvikling m m			
285 Tjenester utenfor ordinær kommunalt arbeid	1 030	3 979	42
320 Kommunal næringsvirksomhet	-86	18	-1 000
325 Tilrettelegging og bistand for næringslivet	5 530	6 692	5 332
Totalsum	6 474	10 689	4 374

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet næringsutvikling med regnskapstall og budsjettall (1 000 kroner).
 Linjen «Kommunal næringsvirksomhet» tilsvarer kommunens utbytte fra KF Elverum Kommuneskoger

Funksjon 320 Kommunal næringsvirksomhet inneholder tjenestene:

- KF Elverum kommuneskoger – det vil si utbyttet fra kommuneskogens drift føres her.
- Konesjonskraft – det vil si konsesjonsavgift på kraftutbygging i Glomma med tilhørende rettigheter inntektsføres her. Pengene tilføres hvert år et kommunalt næringsfond og anvendes som støtte til diverse næringstiltak (særlig for oppstartbedrifter) i henhold til egne vedtekter. Dette fremmes som egne saker for formannskapet som beslutningsmyndighet.

Funksjon 325 tilrettelegging og bistand for næringslivet inneholder tjenesten:

- Tilrettelegging og bistand for næringslivet – tjenesten omfatter den samlede kommunale innsatsen til attraktivitetsarbeid, herunder bidrag til næringsutvikling, innbyggerrekruttering og besøk (reiselivet). Brorparten av midlene kanaliseres til næringsutviklingsarbeid i regi av det kommunalt eide ElverumRegionen Næringsutvikling AS, og dernest til prosjekter som energi- og klima-prosjekt i Sør-Østerdal, tjenestekjøpsavtale med VisitElverumRegionen AS (inkludert bidrag til turistinformasjonen i Elverum), forsvarskoordinator i Sør-Østerdal, Østerdalen sivilt-militært samarbeid, filmfestivalen Movies on War, HelseInn, og kommunens deltakelse i forsknings- og utviklingsprosjektet ZEN (Zero Emission

Neighbourhood) som administreres av Norges Teknisk Naturvitenskapelige Universitet (NTNU) og er knyttet til pilotprosjektet i Ydalir.

Målgrupper for tjenestene

Målgruppen for tjenestene er i særlig grad:

- næringsutøvere og næringsutviklere i Elverum, og virksomheter/initiativ som er aktuelle for etablering i Elverum via enkelttiltak og forskjellige fellesprosjekter for næringslivet.
- Definerte målgrupper som er aktuelle som tilflyttere til Elverum.
- Definerte målgrupper av aktuelle besøkende til Elverum og omkringliggende region (reiselivet).

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Det kommunale bidraget til attraktivitetsarbeid, herunder næringsutvikling, er ikke lovpålagt, men baserer seg på kommunens egen ambisjon forankret i planverk (se under).

Elverum kommune opplever lav arbeidsledighet til tross for at en i kommunen har vært gjennom til dels tøffe omstillingsutfordringer og nedbemanninger særlig i industri, hvilket ga støtet til blant annet nylig avsluttet Omstillingsprogram i regi av ERNU AS. Elverumregionen er en del av en større bo- og arbeidsmarkedsregion som omfatter Elverumregionen og Hedemarken – en region med tilsammen cirka 150 – 200.000 mennesker og et relativt variert arbeidsmarked innenfor reiseavstander på 30 – 45 minutter. Elverum kommune har innenfor kommunens grenser i størrelsesorden 10 000 arbeidsplasser, med et betydelig innslag av offentlige arbeidsplasser i forsvar, sykehus, høgskole, kommunal og fylkeskommunal virksomhet. I kommunen er det et markant behov for å drive næringsutvikling og forbedre innovasjonsevnen for å utvikle en større andel av privat, konkurranseutsatt næringsvirksomhet basert på lokale fortrinn, dette for å balansere forholdet mellom private og offentlige arbeidsplasser og gjøre næringslivet mer differensiert og robust.

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- Kommuneplanen (areal- og samfunnsdel).
- Strategisk Næringsplan 2014 – 2018.
- Strategisk plan: Energi- og klimaarbeid i Elverum 2014-2018.
- Strategisk plan for NAV.

Næringsplanen og den strategiske planen for energi- og klimaarbeid vil i henhold til planstrategien bli rullert og fornyet i 2018/2019.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2020

På grunnlag av langsiktige mål i kommuneplan, i de strategiske planer (se over) og overordnede mål i denne Handlings- og økonomiplanen, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet «Næringsutvikling» for 2020. Målene for tjenesteproduksjonen for 2020 er vist som indikatorer for funksjonene/tjenestene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige (1 år) og langsiktige (flere år) mål nås.

340: Tilrettelegging og bistand for næringslivet Indikatorer på tjenestekvalitet	Resultat 2018	Mål 2019	Mål 2020
Antall gjennomførte eksterne arrangementer/møter	20	15	15
Antall gjennomførte systematiske bedriftsbesøk	50	30	30
Antall konkrete næringsutviklingsinitiativ/prosjekter i arbeid	15	10	10

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet Næringsutvikling produseres i regi av Samfunnsutviklingsstaben direkte, og ved at brorparten av ressursene fra 2020 vil kanaliseres inn i selskapet «Elverum Vekst» (arbeidstittel). Dette selskapet er etablert per oktober 2019 som følge av en lengre utredningsprosess med tilhørende kommune-styrevedtak gjennom 2018 og 2019. Selskapet vil være morselskap for selskapene ElverumRegionens Næringsutvikling AS (ERNU AS), Elverum Tømteselskap AS, Elverum Kommunale Industribygg AS og Elverum Kommunale Industribygg Utvikling AS og være felles kompetansebase for bemanningen i disse selskapene, i den hensikt å arbeide samlet og koordinert innenfor attraktivitetsperspektivet for Elverum.

Tjenester som ytes i regi av kommunens Sektor for teknikk og miljø bidrar også i betydelig grad til næringsutvikling og tilrettelegging for næringslivet – i særlig grad gjelder dette tjenester som areal- og reguleringsplanlegging, byggesaksbehandling og landbruksforvaltningen – se omtale under tjenesteområdene Tekniske tjenester og Teknisk forvaltning.

Kommuneskogen drives som eget kommunalt foretak.

Planlagt utviklingsarbeid 2020

Tjenesteproduksjonen innenfor dette tjenesteområdet er i sin karakter helt og holdent utviklingsarbeid for å bidra til å skape attraktivitet for Elverum som bosted, som sted for næringsutøvelse og sted å besøke. I det følgende listes imidlertid noen arbeidsområder som prioriteres i 2020 for å utvikle næringsutviklingsarbeidet i Elverum:

- Videreutvikle det samlede attraktivitetsarbeidet for Elverum ved å koordinere og samarbeide enda bedre mellom de aktører i kommunen som bidrar til næringsattraktivitet, bostedsattraktivitet og besøksattraktivitet. I særlig grad vil dette for 2020 være å sette i drift det nystartede selskapet «Elverum Vekst» (arbeidstittel – se omtale over) med nytt styre, daglig leder og koordinering av virksomheten i den samlede kompetansebasen.
- Oppfølging av prioriterte tiltak forankret i Strategisk Næringsplan 2014-2018 samt oppdatere planen for ny periode 2020 – 2023 – jfr. kommunens planstrategi.
- Finne og understøtte utvikling av egnet permanent nettverk for næringsutøvere i kommunen.
- Arbeide med de særskilte prosjekter/initiativ som er oppe og har attraktivitetspotensial.

Fellesfunksjoner

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet «Generelle fellesfunksjoner» inneholder KOSTRA-funksjoner som etter sitt innhold ikke kan henføres til noen spesifikk tjenestefunksjon.

Tjenesteområde med tilhørende funksjonsgrupper	Regnskap 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
90 Fellesfunksjoner			
170 Årets premieavvik	-4 328	0	0
171 Amortisering av tidligere års premieavvik	13 337	13 969	19 710
172 Pensjon	1 063	5 900	5 900
173 Premiefond	-25 750	0	0
180 Diverse fellesutgifter	-20	22 096	35 678
800 Skatt på inntekt og formue	305	0	0
840 Statlig rammetilskudd og øvrige generelle statstilskudd	-5 169	-5 568	-5 568
850 Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m v	138	0	0

870 Renter/utbytte og lån (innlån og utlån)	13	0	-377
880 Interne finansieringstransaksjoner	304	0	100
Totalsum	-20 106	36 397	55 444

Tabell: Funksjoner innenfor tjenesteområdet generelle fellesfunksjoner med regnskapstall og budsjettall

Funksjonene 170, 171, 172 og 173 brukes i forbindelse med føring av premieavvik, amortisering (inndekning) av tidligere års premieavvik, avtalefestede pensjoner (AFP) og bruk av premiefond.

Funksjon 180 Diverse fellesutgifter brukes for føring av utgiftene til eldreråd, midler til lønns- og pensjonsreserve samt kommunestyrets og formannskapetets reserver, men regnskapsført på riktige funksjoner i løpet av året

Funksjon 840 inneholder midler fra Husbanken for kompensasjon av blant annet renteutgifter for tidligere års investeringer.

Gebyrregulativ 2020

Leie av Elverumshallen

A	Turneringer/arrangementer		2020	2019
	Messehallen/turn + 2 garderober/dusj (pr time à 60 min)	kr	300	290
	Idrettshallen + 2 garderober/dusj (pr time à 60 min)	kr	530	510
	Idrettshallen + alle garderober/dusj (pr time à 60 min)	kr	590	570
	Bomberom + garderober/dusj (pr time à 60 min)	kr	190	180
	Vestibyle	kr	180	170
B	Idrettshallen			
	Arrangementer uten inntektsgivende tiltak pr døgn (driftsteknikertjenester faktureres i tillegg)	kr	7 440	7 200
	Idrettsarrangementer med egen avtale			
	Arrangement med inntektsgivende tiltak pr døgn (tilsyn/driftstekniker faktureres i tillegg)	kr	14 330	13 880
	Egne avtaler med f.eks Grundsetmart'n			
	Leie av utstyr			
	Tilsyn driftstekniker per påbegynt time	kr	620	600
	Scene-elementer med ben pr element for inntil 2 uker	kr	170	160
C	Trening			
	Elverumshallen pr treningstime à 45 min	kr	360	340
	Messehallen pr treningstime à 45 min	kr	260	250
	Utleie av bomberom pr treningstime à 60 min	kr	150	140
	Aktiviteter for barn og unge under 19 år gis 40 % rabatt			
	Avgift for bruk av klister pr.time	kr	60	50
D	Kamper - 25 % av spilleinntekten			
	Minimumsleie	kr	950	920
	Kretskamper	kr	550	530
E	Garderobeutelie (hver seksjon har 1 eller 2 garderober + 1 dusj)		0	0
	Garderober en seksjon	kr	180	170
	Garderober to seksjoner	kr	280	270
	Garderober tre seksjoner	kr	410	390
	Leie av lagerrom - egen avtale	kr		
F	Leie av Ydalir idrettshall	kr		
	Idrettshallen + garderober/dusj (pr time à 60 min)	kr	590	0
	Treningstime à 45 min	kr	360	0
	Tilsyn driftspersonell/renhold etter avtale			
	Aktiviteter for barn og unge under 19 år gis 40 % rabatt på treningstimer			
	Ved utleie som ikke omfattes av dette regulativ gjelder prisregulativet for Elverumshallen			

Leie av skolelokaler

	UTLEIE AV SKOLELOKLER		2020	2019
1	Skolens lokaler kan lånes ut utenom skoletid dersom ikke skolen selv har behov for lokalene.			
	Rektor har det daglige ansvaret for tilsyn med skoleanlegget og utlån/utleie av skoleanlegg. Arrangementer			

	i skolens egen regi, eller i regi av skolens rådsorganer. Idretts- og kulturaktiviteter der utlån/-leie avtales for de enkelte tilfelle. Voksenopplæringskurs arrangert av kommunen eller av godkjent studieorganisasjon. Lag og foreninger med aktivitet i kroppsøvingsanlegg rettet mot barn og unge er gratis på hverdager frem til kl. 21.00. Bruk av svømmebasseng er gebyrbelagt for alle eksterne brukere. For arrangementer av inntektsbringende karakter betales leie etter satsene i reglementets punkt 5. Brukeren betaler for ekstra renhold som måtte bli nødvendig på grunn av utvidet bruk, også i de tilfelle det ikke betales leie. Søknad sendes den enkelte skole etter kunngjøring på kommunens hjemmeside før skoleferien. Brukes skolens kroppsøvingsutstyr så som baller, apparater og matter, betales en avgift pr time for dette. Øvrige vilkår fremgår i egen avtale.			
2	Bruk av kroppsøvingsutstyr pr halvår	kr	380	360
3	Overnatting pr person pr overnattingsdøgn	kr	120	110
4	Uttak av strøm til campingvogn o.l. pr døgn pr uttak	kr	100	90
5	Utleieprisen for de forskjellige rom fastsettes slik: (Minimumsleie = 1 time)			
	Gymnastikksal m/garderobe og dusj	kr	350	330
	Svømmebasseng m/garderobe og dusj	kr	350	330
	Klasserom	kr	200	190
	Øvrige rom	kr	230	220
6	Utleie av skolen til store arrangementer rettet mot barn og unge, eksempelvis Elverumsturneringen og håndballturneringen. Pris pr skole pr utleie.	kr	10 870	10 527

Leie av lokaler Folkvang

	LEIE FOR DE ENKELTE ROM I KOMMUNEHUSET FOLKVANG		2020	2019
	Utleie skjer ved at forespørsel bekreftes med underskrevet avtale. Utleie som krever ekstra renhold på kvelder og i helger, belastes leietaker i tillegg til leiekostnadene. Elverum – Aulaen på Folkvang leies kun ut til kulturformål, konserter, forestillinger og annet. Leie for det enkelte rom er fastsatt slik:			
A	Elverum - Aulaen			
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang	kr	1 860	1 800
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang	kr	2 100	2 030
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager	kr	3 870	3 750
	Øving Aulaen alle dager	kr	560	540
	Timepris dagtid	kr	290	280
B	Leiret - Store Auditoriet			
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang	kr	1 800	1 740
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang	kr	2 100	2 030
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager	kr	3 870	3 750
	Timepris dagtid	kr	290	280
C	Møterom: Sørskogbygda 1.etg. G213, Nordskogbygda 1. etg. H201 + Hernes 2.etg H301			
			2020	2019
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang	kr	690	660
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang	kr	690	660
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager	kr	1 340	1 290

Leie Ungdommens hus

	BETALING FOR LEIE AV LOKALER I UNGDOMMENS HUS		2020	2019
--	---	--	------	------

	Frivillige lag, grupper eller organisasjoner med en klar barne- og ungdomsprofil: Gratis bruk av lokalene til sin virksomhet på dager uten ordinær drift. Forutsetninger for gratis bruk er: At arrangementet er lukket (for lagets medlemmer), og at ikke bruk av utstyr medfører kostnader, samt at lokalene ryddes etter bruk.			
	Bursdager, seremonier, jubileer etc	kr	1 600	1 550
	Større arrangementer som cuper, turneringer, mønstringer. Tilgang til hele huset unntatt øvingsrom	kr	4 530	4 380
A	Utleie av lokaler til andre brukergrupper (kort varighet, kveld eller dag)			
	Kafé	kr	790	760
	Storsal	kr	1 550	1 500
	Buldrerom	kr	500	480
	Øvingsrom pr. mnd. i helger	kr	2 180	2 110
	Øvingsrom pr. ukedag/kveld	kr	560	540
B	Fritid med Bistand			
	Egenandel transport pr. tur fritidsaktiviteter internt i Elverum	kr	80	70
	Egenandel transport pr. tur fritidaktiviteter til nabokommuner	kr	130	120

Leie rom Rådhuset

	LEIE FOR DE ENKELTE ROM I RÅDHUSET		2020	2019
	Utleie skjer ved at forespørsel bekreftes med underskrevet avtale. "Store arrangementer" i Festsalen er: Utleie til bl.a. dansefester, brylluper, og kommersielle arrangementer med inngangspenger. Utleie som krever ekstra renhold på kvelder og i helger, belastes leietaker i tillegg til leiekostnadene. Festsalen leies ikke ut til øving. Leie for det enkelte rom er fastsatt slik:			
A	Festsalen - vanlig arrangement			
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang Inkl renhold	kr	4 080	3 950
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang Inkl renhold	kr	4 330	4 190
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager Inkl renhold	kr	6 020	5 830
	Festsalen – stort arrangement			
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang Inkl renhold	kr	9 600	9 300
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang Inkl renhold	kr	9 600	9 300
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager Inkl renhold	kr	9 600	9 300
C	Rådhusfoajéen			
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang Inkl renhold	kr	2 860	2 770
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang Inkl renhold	kr	2 950	2 850
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager Inkl renhold	kr	3 540	3 430
			2020	2019
D	Kommunestyresalen			
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang Inkl renhold	kr	2 380	2 300
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang Inkl renhold	kr	2 380	2 300
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager Inkl renhold	kr	2 980	2 880
E	Formannskapssalen			
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang	kr	1 980	1 910
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang	kr	1 980	1 910
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager	kr	2 570	2 490
E	Grupeerommet			
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang Inkl renhold	kr	1 350	1 300
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang Inkl renhold	kr	1 350	1 300

	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager Inkl renhold	kr	1 960	1 890
F	Peisestua			
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang Inkl renhold	kr	1 350	1 300
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang Inkl renhold	kr	1 350	1 300
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager Inkl renhold	kr	1 960	1 890
G	Restaurant Elvarheim			
	Leie uten kjøkken (kun utleie etter kl 15. hverdager) Inkl renhold	kr	3 600	3 480
	Leie med kjøkken (kun utleie etter kl 15. hverdager) Inkl renhold	kr	4 860	4 700
H	Kantine Folkvang			
	Leie uten kjøkken (kun utleie etter kl 15. hverdager) Inkl renhold	kr	3 600	3 480
	Leie med kjøkken (kun utleie etter kl 15. hverdager) Inkl renhold	kr	4 860	4 700

Leie Kulturhuset

	VEILEDENDE Utleiepriser ved Kulturhuset i Elverum		2020	2019
	Kultursjefen har fullmakt til å godkjenne særskilte avtaler for hele Kultursektorens ansvarsområde. Det kan omfatte avtaler med leietakere/arrangører som f.eks. Festspillene i Elverum og lignende. Ledsagerbevis gir innehaveren adgang til arrangementer med en ledsager mot å betale kun for seg selv. Eksterne arrangører må forespørres om å akseptere ledsagerbevisordningen. Kultursektoren står også for utleie av Festsalen og Rådhusfoajéen. Kulturhuset leies ikke ut til kurs/konferanser etter kl 16:00			
A	Storstua - lokale leietagere/foreninger			
	Dagtid 8:00 – 15:30	kr	2 490	2 410
	Kveld 15:30 – 21:00	kr	5 210	5 040
	Utleie Storstua fra kl 21:00	kr	3 100	3 000
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager	kr	9 560	9 260
	Storstua - kommersielle leietakere alle dager			
	Alle dager	kr	12 990	12 580
	Dobbeltforestillinger	kr	17 040	16 510
B	Veslestua - lokale leietagere/foreninger			
	Dagtid 8:00 – 15:30	kr	1 800	1 740
	Kveldstid 15:30 – 21:00	kr	3 070	2 970
			2020	2019
	Veslestua - kommersielle leietakere			
	Alle dager	kr	5 400	5 230
C	Avgift for billettsystem - billettavgift			
	Bruk av husets billettsystem er obligatorisk. Kurs og konferanser er unntatt.			
	Billettavgift pr solgt billett	kr	26	25
	Provisjon av billettinntekter etter at husleie og billettavgift er trukket fra brutto inntekt: (Lokale barne- og ungdomsaktiviteter der alle deltagere er under 18 år er fritatt for provisjon)			
	Lokale leietagere/foreninger		6 %	6 %
	Kommersielle leietagere		7 %	7 %
D	Utleie av teknikere			
	Lokale leietagere: Hverdager kl 09:00 – 24:00 pr påbegynt time	kr	600	570
	Lokale leietagere: Helger pr påbegynt time	kr	650	620
	Kommersielle leietagere hverdager og helg pr. påbegynt time	kr	700	650
E	Utleie utstyr			
	Teknisk utstyr fra Kulturhuset leies ikke ut.			

Leie Rådhusplassen og Musikkpaviljongen

	UTLEIE AV RÅDHUSPLASSEN		2020	2019
	Leie pr. dag inkl. strøm	kr	940	910
	UTLEIE AV MUSIKKPAVILJONGEN			
	Musikkpaviljong etter nærmere avtale		Gratis	Gratis

Billettpriser Elverum kino

	BILLETTPRISER VED ELVERUM KINO (ved kjøp på nett påløper formidlingsavgift)		2020	2019
	Vedtatt av rådmannen etter fullmakt. Prisene inkluderer kulturmomms med gjeldende sats.			
A	Barneforestillinger før kl. 17:00			
	Pr person uansett alder	kr	105	95
	Pr person uansett alder – 3D forestillinger	kr	115	110
B	Ungdom/voksenforestillinger – Alle forestillinger			
	Pr person	kr	125	115
	Pr person – 3D forestillinger	kr	130	125
C	Rabattordninger			
	Honnørbillett voksen forestilling.	kr	115	95
	Vernepliktige alle forestillinger	kr	115	90

Elverum Bibliotek

	ELVERUM BIBLIOTEK		2020	2019
	Erstatning for tapte og ødelagt bøker/lydbøker	kr	620	600
	Erstatning for tapt og ødelagte filmer	kr	400	380
			2020	2019
	Erstatning for tapt og ødelagt musikk cd	kr	280	270
	Erstatning for tapt og ødelagt pc spill	kr	420	400
	Erstatning for tapt og ødelagte tidsskrifter	kr	110	100
	Kopiering av vitnemål med rett kopi bekreftelse	kr	8	7
	Kopiering i sort/hvit format A4	kr	5	4
	Kopiering i sort/hvitt format A3	kr	9	8
	Kopiering i farge format A4	kr	8	7
	Kopiering i farge format A3	kr	15	14
	Erstatning for tapt lånekort	kr	47	45
	Gebyr for 1. gangs varsel om innlevering	kr	68	65
	Gebyr for 2. gangs varsel om innlevering	kr	150	145
	Fax innland pr side	kr	14	13

	Fax utland pr side	kr	19	18
	Scanning minstepris pr. sending deretter 1 kr. pr. side over 4 sider	kr	5	4
	Utskrift fra PC pr side	kr	5	4

Elverum Svømmehall

	BILLETTPRISER VED ELVERUM SVØMMEHALL		2020	2 019
A	Svømmehallen			
	Voksenbillett	kr	85	80
	Førstegangstjeneste/student	kr	65	60
	Barnebillett	kr	35	30
	Klippekort, voksne	kr	730	700
	Klippekort, barn	kr	290	280
	Klippekort, honør	kr	580	560
	Årskort, voksne	kr	2 230	2 160
	Årskort, barn	kr	840	810
B	Klubber/Idrettslag, stevner			
	Svømmestevne på helgedag (Tilsyn utover hallens ordinære åpningstid, og eventuelle driftsteknikertjenester faktureres i tillegg)	kr	4 130	4 000
	Svømmestevne på hverdager (Tilsyn utover hallens ordinære åpningstid, og eventuelle driftsteknikertjenester faktureres i tillegg)	kr	1 000	960
	Klubber/Idrettslag, trening			
	Hele bassenget pr time	kr	380	360
	Baneleie pr time	kr	120	110
C	Ordinær utleie			
	Hele bassenget pr time	kr	900	870
	Bare trimrommet	kr	130	120
	Tillegg for tilsyn/badevakt pr påbegynt time	kr	620	600
	Når hele bassenget leies kan trimrom benyttes uten tillegg.			
D	Garderober i underetasje			
	1 garderobe / 1 dusj pr time	kr	170	160
			2020	2019
	2 garderober / 1 dusj pr time	kr	220	210
	3 garderober / 2 dusj pr time	kr	250	240
	4 garderober / 2 dusj pr time	kr	280	270
	Ved utleie av garderoberne utenom badets åpningstider faktureres tillegg for tilsyn pr time	kr	620	600

Diverse tjenester

A	Betaling av faktura på Servicekontoret		2020	2019
	Betaling med kontanter/kort	kr	40	38
B	Kjøp av andre offentlige dokumenter. Kopipris pr side			
	Sort/hvit format A4	kr	6,25	5,00
	Sort/hvit format A3	kr	11,25	10,00

	Farge format A4	kr	10,00	8,75
	Farge format A3	kr	18,75	17,50

Alkoholloven - salgs- og skjenkebevillinger

	ALKOHOLLOVEN: SALGS- OG SKJENKEBEVILLINGER		2020	2019
A	Kunnskapsprøve – salgsbevilling pr gang	kr	400	400
B	Kunnskapsprøve – skjenkebevilling pr gang	kr	400	400
C	Etablererprøve for serveringsvirksomhet	kr	400	400
D	Søknad om ambulerende bevilling pr. gang	kr	370	360
E	Søknad om skjenkebevilling for enkeltanledning	kr	1 100	1 060
F	Gebyr for ikke levert salgsoppgave fra bevillingshaver – pr arrangement	kr	1 100	1 060
	Gebyr per omsatt vareliter alkoholholdig drikke følger satsene i forskrift om omsetning av alkoholholdig drikke § 6-2. Avgiftene blir regulert hvert år av Helse- og omsorgsdepartementet			
A	Minimumsgebyr per omsatt vareliter skjenket alkohol pr år. Der beregning etter gjeldende litersatser ikke overstiger kr 1500 pr år er minstesats kr 2100	kr	2 100	2 000
B	Minimumsgebyr per omsatt vareliter skjenket alkohol pr år. Der beregning etter gjeldende litersatser ikke overstiger kr 2500 pr år er minstesats kr 3100	kr	3 100	3 000
C	Minimumsgebyr per omsatt vareliter skjenket alkohol pr år. Der beregning etter gjeldende litersatser ikke overstiger kr 5200 pr år er minstesats kr 5200	kr	5 200	4 900

Salg av tobakksvarer og tobakkssurrogater

			2020	2019
A	Tilsynsavgift ihht tobakkskadeloven § 10 – fast salg	kr	2 890	2 800
B	Tilsynsavgift ihht tobakkskadeloven § 10 – midlertidig salg	kr	1 220	1 200

Skolefritidsordning

	BETALING FOR OPPHOLD I SKOLEFRITIDSORDNING (SFO)		2020	2019
	Betalingssatser for opphold i SFO fra 01.08 (Betaling innkreves over 11 måneder) Matpenger er inkludert i betalingssatsen			
			2020	2019
A	Heldagplass pr mnd (inntil 30 timer pr. uke)	kr	3 160	3 060
B	Delt plass pr mnd (15 timer pr. uke)	kr	2 510	2 430
C	Leksehjelptilbud: Det gis fratrekk i betalingssatsen ut fra antall timer leksehjelp som gis i sfo-tiden Fratrekk pr time:	kr	110	106
D	Søskenmoderasjon ytes slik: For barn nr. 2 eller flere: 20%			
E	Foreldrebetaling skal maksimalt utgjøre 6% av den samlede person og kapitalinntekten i husholdningen for et barn på 1 og 2 trinn.			
	Gratis SFO for elever med særlige behov på 5-7 trinn.			

Elverum Kulturskole

	SEMESTERAVGIFT FOR ELEVER I DEN KOMMUNALE KULTURSKOLE		2020	2019
	Med virkning fra 01.08 fastsettes semesteravgiften slik:			
A	Semesteravgift for eneundervisning	kr	2 000	1 690
B	Semesteravgift for undervisning i gruppe	kr	1 500	1 380
C	Instrumentleie pr. semester	kr	450	430
D	Note/Kopieringsavgift pr år	kr	200	190
E	Materiell visuelle fag pr år	kr	630	610
F	DUO (et kontingent tillegg når en foresatt har undervisning sammen med elev)	kr	750	
G	Voksenkurs - gruppe	kr	2 250	
H	Brasstastick, Orkester	kr	750	
I	Rekrutteringspakke - egenandel per korps per sesong/år	kr	5 000	

Elverum Læringssenter - norskopplæring

	NORSKOPPLÆRING FOR ELEVER VED ELVERUM LÆRINGSSENTER UTEN RETT TIL GRATIS OPPLÆRING		2020	2019
	Det fastsettes kursavgift for elevene slik:			
	Kursavgift for 3 måneder	kr	10 610	10 280

Opphold i Barnehage

	BETALING FOR OPPHOLD I BARNEHAGE		2020	2019
	Elverum kommune praktiserer ordningen med reduksjon av foreldrebetaling for lavinntektsfamilier og gratis kjernetid i henhold til nasjonale føringer. Matpenger er unntatt fra reduksjon i foreldrebetaling og gratis kjernetid.			
A	Heldagplass pr mnd (statsbudsjettets maksimalsats) 01.01. - 31.12	kr	3 135	3 090
	Heldagplass pr mnd (statsbudsjettets maksimalsats) 01.08 - 31.12.	kr	3 135	3 040
	Dagplass - betaling for enkeltdager	kr	300	290
	Gebyr for henting av barn etter åpningstid; pr. påbegynt halvtime	kr	670	640
	Matpenger pr mnd	kr	310	300
B	Søskenmoderasjon ytes slik: For barn nr. 2: 30 % For barn nr. 3: 50 % Matpenger er unntatt fra søskenmoderasjonen			

Utenlandsvaksinering

	BETALING FOR UTENLANDSVAKSINERING		2020	2019
	Egenbetaling for utenlandsvaksinasjon er fastsatt slik: Selve vaksinen og vaksinemateriell betales av den enkelte. Denne prisen varierer for de ulike vaksinene. Vaksinasjonsprogrammet mot enkelte sykdommer, krever vaksinasjon i flere omganger. Barn under 12 år, betaler kun for selve vaksinen og medgått materiell.			
	Vaksinasjon pr gang (fra fylte 12 år)	kr	310	300
	Pris ved senere besøk ang. samme reiseprogram	kr	200	195
	Familie	kr	570	560

	Studenter / honnør / barn	kr	250	240
	Egenandel ikke møtt til time	kr	310	300
	Enkel kontakt /resept/e-resept	kr	70	65

Helse- og omsorgstjenester

	Helse og omsorgstjenester		2020	2019
1	BETALING FOR SERVERING AV MIDDAG			
	Prisene forutsetter at det tegnes abonnementsavtale for minimum en måned ad gangen. Rådmannen, eller den han bemyndiger, gis fullmakt til å avvike denne prisen i spesielle tilfelle etter vurdering av helse- og /eller sosial status. Prisen for servering av middag til eldre og uføre fastsettes slik:			
	Utkjøring av middag med dessert	kr	98	94
	Utkjøring av middag uten dessert	kr	82	79
	Middag med dessert kjøpt i kantine/institusjon	kr	111	107
	Middag uten dessert kjøpt i kantine/institusjon	kr	93	89
	Lunsj servert på dagopphold	kr	54	52
2	BETALING FOR HELSE- OG OMSORGSTJENESTER I HJEMMET			
	I medhold av forskrift FOR-2011-12-16-1349 om egenandel i kommunale helse- og omsorgstjenester som fastsetter betalingssatser for hjemmehjelp dvs. praktisk bistand og opplæring i hjemmet:			
	Abonnementsordning for tjenester som ytes over lang tid			
	*) Vederlag for praktisk bistand for personer med nettoinntekt før særfradrag under 2G settes til det tillatte i henhold til forskrift om egenandeler for kommunale helse- og omsorgstjenester.			
	Månedsavgift ved inntekt 0 G – 2 G (inntil 193 766)	kr	210*)	210*)
	Månedsavgift ved inntekt 2 G – 3 G (inntil 193 767 – 290 649)	kr	814	788
	Månedsavgift ved inntekt 3 G – 4 G (inntil 290 650 – 387 532)	kr	1 945	1 884
	Månedsavgift ved inntekt 4 G – 5 G (inntil 387 533 – 484 415)	kr	3 167	3068
	Månedsavgift ved inntekt over 5 G (over 484 415)	kr	3 679	3 564
	De som er innlemmet i abonnementsordningen, men som ikke får hjelp under ferieavviklingen, fritas for månedsavgift i en måned. Brukere av hjemmetjenester skal ikke betale høyere vederlag enn det kommunens utgifter til vedkommende tjeneste utgjør pr måned (selvkost). De som er innlemmet i abonnementsordningen, skal dermed betale en lavere sats enn månedsavgiften, dersom antall timer vedkommende har fått hjelp er så lavt at kommunens kostnader, ved å gi hjelpen, ikke overstiger den månedsavgift brukeren skulle ha betalt etter sin netto inntekt.			
	Betalingssatsen uten abonnementsordning		2020	2019
	Kommunens kostnad pr time (selvkost) for hjemmehjelp, boveileder o.l.	kr	520	503
	Rådmannen, eller den han bemyndiger, gis fullmakt til å avvike denne prisen i spesielle tilfeller etter vurdering av helse- og /eller sosial status. Det betales ikke egenandel for hjemmesykepleie.			
3	VEDERLAG FOR OPPHOLD I INSTITUSJON			
	Vederlag for opphold i institusjon er regulert i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet – forskrift om egenandel i kommunale helse- og omsorgstjenester FOR-2011-12-16-1349 nr. 1349. I medhold av forskriften § 3 og 4 er følgende maksimalsatser for egenandel i institusjon vedtatt:			
	Korttidsopphold			
	Korttidsopphold pr døgn. Kost og losji, medisiner o.l., samt nødvendig hjelp, er inkludert i satsen *)	kr	170	165
	Korttidsopphold, dag- eller nattopphold *)			
	For dagopphold uten lunsj eller nattopphold*)	kr	90	85
	*) Satsene følger de til enhver tid fastsatte maksimalsatser i forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester § 4. Reiseutgifter til/ fra korttidsopphold er ikke inkludert i betalingssatsen, og må derfor dekkes av den enkelte. Avlastningstiltak for personer og familier, som har et særdeles tyngende omsorgsarbeid, er gratis. Personer på avlastningstiltak har også gratis kost og losji, men utgifter til medisiner, medisinsk forbruksmateriell, transport- og reiseutgifter, hygieneartikler, vask og reparasjon av privat tøy og egenandel for bruk av tjeneste, dekkes ikke.			
	Langtidsopphold			

	Kommunen fastsetter oppholdsutgiftene ved den enkelte institusjon i eget vedtak. Den fastsatte egenandel skal ikke overstige de reelle utgiftene, og skal beregnes på følgende måte: Av inntekter inntil folketrygdens grunnbeløp, fratrukket et fribeløp, kan det kreves betalt 75 prosent årlig. Fribe­løpets størrelse følger av Helse- og omsorgsdepartementets forskrift om kommunale helse- og omsorgstjenester § 3 andre ledd.Betalingen skal begrenses slik at enhver har i behold til eget bruk minst 25% av folketrygdens grunnbeløp i tillegg til fordelene av fribe­løpet. Av inntekter utover folketrygdens grunnbeløp betales inntil 85%. Kommunen gir fradrag for boutgifter i egen bolig ved tildeling av fast plass i sykehjem : Leiligheter: Inntil kr. 3 031.- mot dokumentert betaling av husleie. Enebolig: Inntil kr. 1 817,- mot at det fremvises dokumentasjon på betalt strøm, kommunale avgifter og boligforsikring. Dersom beboer har hjemmeboende ektefelle, eller mindreårige barn eller delvis forsørger barn over 18 år, halveres beløpene. Det foreslås høyere fradrag for leiligheter enn eneboliger, da leilighetsbeboere gjennom sin husleie har høyere boutgifter. Reiseutgifter til/ fra langtidsopphold er ikke inkludert i betalings­sat­sen og må betales av den enkelte.			
	Jotuntoppen bo- og omsorgssenter			
	Mat pr måned, 4 måltider i døgnet	kr	4 030	3 896
	Fritid med Bistand			
	Egenandel transport pr. tur fritidsaktiviteter internt i Elverum	kr	73	70
	Egenandel transport pr tur fritidaktiviterer til nabokommuner	kr	124	120
4	BETALING FOR KOPI AV JOURNAL			
	Avgift for kopi av journal	kr	110	106
			2020	2019
5	TRYGGHETSALARMER			
	Abonnementsgebyr pr. måned på trygghetsalarm stasjonær (fritatt for merverdiavgift).	kr	283	274
	Abonnementsgebyr pr. måned på mobil trygghetsalarm (fritatt for merverdiavgift).	kr	341	330
	Abonnementsgebyr pr. måned for ekstra smykke tilknyttet trygghetsalarm stasjonær (fritatt for merverdiavgift)	kr	80	
	Egenandel ved tap av alarmsmykke stasjonær trygghetsalarm	kr	300	
	Egenandel ved tap av mobil trygghetsalarm	kr	1 000	
6	BETALING FOR BEHANDLING HOS KOMMUNALT ANSATTE FYSIOTERAPEUTER			
	Betalings­satser for behandling hos kommunalt ansatte fysioterapeuter er regulert i forskrift, fra Helse- og omsorgsdepartementet, om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi. FOR-2019-05-23-890. Kommunen vil til enhver tid følge betalings­sat­sene i forskriften.			

Landbruk - gebyr for behandling av saker

	BETALINGSREGULATIV FOR BEHANDLING AV SAKER ETTER JORD- OG KONSESJONSLOVEN		2020	2019
1	Gebyr for behandling av saker etter jord- og konsesjonsloven fastsettes ved forskrift av Landbruks- og Matdepartementet. Gebyr merket med *) kan endres av departementet etter at kommunestyret har fattet vedtak. Gebyrene er fritatt for merverdiavgift.			
1	Delingssaker etter jordloven *)			
1.1 *)	Gebyr for delingssaker som behandles etter jordloven, i hht. gebyrsats fastsatt av Landbruks- og Matdepartementet. (Kan forandres i løpet av gebyråret.)	kr	2 000	2 000
1.2 *)	Gebyr for saker som behandles etter konsesjonsloven. Gebyrsats fastsatt av Landbruks- og Matdepartementet. Tinglysingsgebyr kommer i tillegg. (Kan forandres i løpet av gebyråret.)	kr	5 000	5 000
2	Felles gebyr for mindre overføring av landbruksareal (deling og konsesjon) Anvendes ved overføring av landbruksarealer mellom eiendommer hvor arealet ikke endrer formål som følge av overføringen. Tinglysingsgebyret og ev. oppretting av matrikkelenhet kommer i tillegg.			
2.1	Areal fra 0-15 daa – jordlovdeling og konsesjon	kr	2 790	2 700
2.2	Areal fra 15,1 – 30 daa – jordlovdeling og konsesjon	kr	4 460	4 320
3	FELLINGSGEBYR VILTFORVALTNING			

3.1	Søknader ihht. Forskrift om hold av vilt i fangenskap m.v. jfr rundskriv 1/99	kr	2 700	2 700
3.2	Fellingsgebyr hjortevilt			
	Voksen elg	kr	450	450
	Elg kalv	kr	300	300
	Voksen hjort	kr	300	300
	Hjort kalv	kr	200	200
3.3	Timepris (Kommer til anvendelse ved gjennomføring av avtalte oppdrag.)	kr	900	850
	MILJØSERTIFISERING, JF «MILJØFYRTÅRN» ORDNINGEN			
	Gebyret angir kostnaden ved en gjennomsnittlig sertifisering. Ved komplekse søknader kan gebyret øke. For sertifisering av bedrifter utenfor Elverum kommune tilkommer kjøregodtgjørelse ihht. Statens satser.			
			2020	2019
1	Nysertifisering av bedrift, inkl mva. Ved økt kompleksitet kan gebyret bli høyere.	kr	5 840	5 650
	Tillegg for bedrifter med 4 eller flere bransjekrav, inkl mva	kr	560	535
2	Resertifisering av bedrift, inkl mva. Ved økt kompleksitet kan gebyret bli høyere.	kr	4 750	4 600
	Tillegg for bedrifter med 4 eller flere bransjekrav, inkl mva	kr	560	535

Kart og oppmåling - gebyr for behandling av saker

	Kart og oppmåling		2020	2019
	BETALINGSREGULATIV FOR KARTKOPIER OG ANDRE KOPIERINGSTJENESTER			
1	Normalt uttak av kopier for saksorientering er gratis. Kopieringsoppdrag utover dette dekkes etter timepris, pluss papiromkostninger. Timepris:	kr	1 128	1 093
2	Diverse bestemmelser			
2.1	Det skal ikke tas betaling for kart som skal følge delingssøknad, byggesøknad, søknad om utslippstillatelse eller andre søknader. Andre offentlige etater, skoler og ideelle organisasjoner betaler ikke for enkeltkopier på papir i A3 eller A4. For større format kan det avtales spesialpriser.			
2.2	Utskrift av kommuneplan	kr	563	
2.3	Utskrift av reguleringsplan med bestemmelser	kr	509	
3	Selvbetjeningsløsninger			
	Andre kart og eiendomsinformasjon selges kun via selvbetjente nettportaler som administreres av eksterne forhandlere. Pr i dag har kommunen avtale med Ambita (Infoland), men flere kan komme til. Oversikt over produktene og link til nettportalene går fram av kommunens hjemmeside. Prisene går fram av produktkatalogen til forhandler. Prisene inkluderer påslag til leverandør og mva. Pris på digitale kartdata er regulert gjennom Geovekstsamarbeidet.			
	REGULATIV FOR ARBEID ETTER MATRIKKEL- OG SEKSJONERINGSLOVEN		2020	2019
	Lovhjemmel: Matrikkelloven § 32, forskriftenes §16 og Lov om eierseksjoner §15. Tinglysingsgebyr fastsettes ved statsbudsjettet og kommer i tillegg.			
1.1	Oppretting av matrikkelenhet			
1.1.1	Oppretting av grunneiendom og festgrunn			
	areal fra 0 – 500 m²	kr	18 612	16 920
	areal fra 501 – 750 m²	kr	21 593	19 630
	areal fra 751 – 1000 m2	kr	24 805	22 550
	areal fra 1001 – 1250 m2	kr	28 171	25 610
	areal fra 1251 – 1500 m2	kr	31 526	28 660
	areal fra 1501 m² – 1750 m²	kr	34 826	31 660
	areal fra 1751 – 2000 m2	kr	38 148	34 680
	pluss pr. påbegynt daa mellom 2 daa – 10 daa	kr	3 201	2 910
	Økning pr. daa over 10 daa	kr	1 618	1 471

	For arealer over 20 daa betales etter medgått tid. Minstepris	kr	79 684	72 440
	For landbrukseiendommer og grunn til allmenntillegte formål betales etter medgått tid. Minstepris	kr	12 111	11 010
	Ved samtidig oppmåling av minimum 6 tilgrensede tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis 10% reduksjon av gebyret. For punktfeste der merking og måling i marken er unødvendig, betales etter pkt. 1.2. Ved ommatrkulering av arealer der målebrev er med koordinater regnes 50% av 1.1.1			
1.1.2	Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn			
	Arealklasser følger 1.1.1. Gebyr 50% av 1.1.1.			
	For areal over 20 daa betales etter medgått tid. Minstepris:	kr	30 371	27 610
1.1.3	Oppmåling av uteareal på eierseksjon			
	Arealklasser og gebyr følger 1.1.1.			
1.1.4	Oppretting av anleggseiendom			
	Gebyr for oppretting av anleggseiendom;			
	areal fra 0 – 2000 m ³	kr	37 675	34 250
	areal fra 2001 m ³ – , økning pr. påbegynt 1000 m ³	kr	1 617	1 470
1.1.5	Registrering av jordsameie			
	Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.			
1.2	Oppretting av matrikkelenhet			
	Matrikkelføring uten fullført oppmålingsforretning.I tillegg kan det komme tilleggsgebyr for å utføre oppmålingsforretning. Viser til 1.1.1, 1.1.2, 1.1.4 og 1.1.5.	kr	7 986	7 260
1.2.1	Avbrutt oppmålingsforretning eller matrikulering			
	Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 1.1 og 1.2.			
1.3	Grensejustering			
1.3.1	Grunneiendom, festegrunn og jordsameie			
	Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5% av eiendommens areal (maksimalgrensen er satt til 500 m ²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20% av eiendommens areal før justeringen. For grensejustering til samferdselsformål og areal over 500 m ² følger arealklasser og gebyr pkt 1.1.1.			
	areal fra 0 – 250 m ²	kr	6 710	6 100
	areal fra 251 m ² – 500 m ²	kr	11 935	10 850
1.3.2	Anleggseiendom			
	For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5% av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m ³ .			
	volum fra 0 – 250 m ³	kr	17 567	15 970
	volum fra 251 – 1000 m ³	kr	19 701	17 910
1.4	Arealoverføring			
1.4.1	Grunneiendom, festegrunn og jordsameie			
	Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift. Dette gjelder ikke arealoverføring til veg- og jernbaneformål.			
	areal 0 – 250 m ²	kr	17 567	15 970
	areal fra 251 m ² – 500 m ²	kr	20 790	18 900
	areal fra 501 m ² -, økning pr påbegynt 500 m ²	kr	5 847	5 315
1.4.2	Anleggseiendom			
	For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.			
	volum fra 0 – 250 m ³	kr	22 913	20 830
	volum fra 251 – 500 m ³	kr	27 159	24 690
	volum fra 501 m ³ -, økning pr påbegynt 500 m ³ .	kr	7 272	6 611
1.5	Klarlegging av eksisterende grensepunkt der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning			
	For første punkt	kr	4 268	3 880

	For hvert nytt punkt	kr	871	792
1.6	Klarlegging av eksisterende grensepunkt der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt, eller klarlegging av rettigheter			
	For første punkt	kr	6 721	6 110
	For hvert nytt punkt	kr	3 370	3 064
	Gebyr for klarlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid.			
1.7	Privat grenseavtale			
	For inntil 2 punkter	kr	5 338	4 853
	For hvert nytt punkt	kr	871	792
	Billigste alternativ for rekvirent velges.			
	Alternativt kan gebyr fastsettes etter medgått tid (minimum 3 timer).			
1.8	Timepris			
	Timepris for arbeider etter matrikkeloven	kr	1 050	977
1.9	Urimelig gebyr			
	Hvis gebyret anses å bli klart urimelig i forholdt til det arbeid og de kostnader som kommunen har hatt med saken, kan rådmannen på eget initiativ eller etter søknad fastsette annet gebyr enn det som framgår av regulativet.			
1.10	Betalingsbetingelser			
	Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på rekvisisjonstidspunktet. Gebyret kreves inn etterskuddsvis, men før tinglysning.			
1.11	Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring i saken			
	Gjør rekvirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret.			
1.12	Kostnader for innhenting av relevante opplysninger			
	Kostnader utenom det som er nevnt over, som kommunen påføres i forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i forbindelse med oppmålingsforretning, viderefaktureres til rekvirenten.			
1.13	Utstedelse av matrikkelbrev. Jf matrikkelfoskriften § 16.4			
	Matrikkelbrev inntil 10 sider	kr	175	175
	Matrikkelbrev over 10 sider	kr	350	350
	GEBYRREGULATIV FOR SEKSJONERING AV EIENDOMMER.			
	Lovhjemmel: Lov om eierseksjoner § 15.			
1	Generelt			
	Regulativet skal dekke utgifter til kontroll av at vilkårene for seksjonering er til stede, herunder kontroll av tegninger og eventuell befaring. Gebyret gjelder pr sak og ikke pr seksjon. Tinglysing av seksjonsbegjæringen kommer i tillegg. Gebyr avregnes etter medgått tid i hht. timepris fastsatt i pkt 1.8, minimum 3 timer			
2	Tillatelse til seksjonering uten nødvendig befaring			
	Avregnes etter medgått tid, minimum 3 timer.			
3	Tillatelse til seksjonering med nødvendig befaring			
	Avregnes etter medgått tid, minimum 3 timer.			
4	Betalingsbestemmelser			
	Innbetaling skal skje innen frist fastsatt av kommunen. Blir seksjoneringstillatelse ikke gitt skal tinglysningsgebyret og halvparten av gebyret for seksjonering betales tilbake.			
5	Gebyr for oppmåling av uteareal på eierseksjon kommer i tillegg til pkt 2. og 3.			
	Se gebyrregulativ for matrikkeloven pkt. 1.1.3.			
	OPPDRAG FOR TJENESTER UTFØRT AV EGET FORETAK			
	Oppdrag og tjenester utført av eget foretak, org. nr. 952857991			
	For alle tiltak som krever godkjenning beregnes beløpet etter medgått tid. Medgått tid til beregning skal belastes oppdraget. For større utbyggingsprosjekter og anlegg gis foretaksleder anledning til å regne fastpris/anbud. Prisen skal baseres på timepris. Ved stiknings- og måleoppdrag skal det beregnes instrumentleie etter utleietid. Oppgitte timepriser er ekskl. mva. Alle oppdrag og tjenester faktureres med 25 % mva.			
1	Plassering av tiltak og beliggenhetskontroll Timepris:	kr	2 150	2 075
2	Instrumentleie			

2.1	GPS – timepris	kr	663	638
2.2	Totalstasjon – timepris	kr	300	288
2.3	Niveller – timepris	kr	175	163

Byggesak - gebyr for behandling av bygge- og delingssaker

	Byggesak		2020	2019
	BETALINGSREGULATIV FOR BEHANDLING AV BYGGE- OG DELINGSSAKER M.M.			
	Gebyr for behandling av bygge- og delingssaker fastsettes iht. pbl § 33-1. Tid til nødvendig tilsyn inngår i satsene og finansieres med 10% av gebyrinntektene. Eventuell tvangsmulkt og overtredelsesgebyr behandles særskilt. Gebyrene er fritatt for merverdiavgift.			
	Gebyr beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt kommunen har mottatt en behandlingsdyktig søknad, og betales til kommunekassa etter regningsoppgave fra kommunen			
	Hvis gebyret anses å bli klart urimelig i forhold til det arbeid eller de kostnader som kommunen har hatt med saken, kan rådmannen på eget initiativ eller etter søknad fastsette annet gebyr enn det som framgår av regulativet.			
1	Nybygg og hovedombygging av boliger og fritidsboliger inkl. tilhørende garasje i samme bygning (tillatelse til tiltak)			
A	For søknader som inneholder én boenhet:	kr	26 309	23 490
B	For søknader som inneholder mer enn en selvstendig boenhet i samme bygning, betales pr. boenhet f.o.m. boenhet nr. 2 t.o.m. nr. 20:	kr	13 171	11 760
C	For søknader som inneholder mer enn en selvstendig boenhet i samme bygning, betales ved flere enn 20 boenheter f.o.m. nr. 21:	kr	6 597	5 890
D	For søknad om ny boenhet, som tilbygg eller påbygg til eksisterende bygg, eller ved bruksendring av del av eksisterende bygg, betales pr. boenhet:	kr	13 171	11 760
E	For søknader om tilbygg eller påbygg som ikke inneholder ny boenhet betales etter satsene i kapittel 2.	kr		
F	Sammenføyning fra tomannsbolig til enebolig	kr	7 500	
G	Andre sammenføyninger av boenhet i boligbygg, pr. boenhet som bringes til opphør	kr	7 500	
2	Andre kategorier nybygg samt tilbygg, påbygg, underbygging, hovedombygging, betales etter bruksareal.			
A.1	Grunnbeløp – til og med 15 m²	kr	5 424	4 843
A.2	16 – 200 m² – pr m²	kr	131	117
A.3	201 – 600 m² – pr m²	kr	95	85
A.4	alt over 600 m² – pr m²	kr	48	43
B	Bruksendring: Ved bruksendring betales 50 % av satsene i 2 A.			
C	Driftsbygninger i landbruket , uisolerte lagerbygg og haller av duk eller folie med bruksareal inntil 1000 m2 betales etter satsene i 2A (1-4), men maksimum kr. 20.000,-			
D	Driftsbygninger i landbruket, uisolerte lagerbygg og haller av duk eller folie med bruksareal over 1000 m2 betales etter satsene i 2A (1-4), men maksimum kr. 25.000,-			
3	Arealuavhengige tiltak			
A	På bolig-, fritids- og landbrukseiendom: Endring av tillatelse, tak over inngangsparti, veranda, vindfang, forstøtningsmur, støyskjerm, brønn, dam og basseng, midlertidig tiltak, fasadeendring, riving, bygningsteknisk installasjon (separat installasjon eksklusiv ildsted/skorstein), tilknytning til offentlig nett, tankanlegg, gjerde, terrenginngrep og P-plasser.	kr	3 528	3150
B	På annen eiendom enn bolig-, fritids- og landbrukseiendom: Endring av tillatelse, tak over inngangsparti, veranda, vindfang, forstøtningsmur, støyskjerm, brønn, dam og basseng, midlertidig tiltak, fasadeendring, riving, bygningsteknisk installasjon (separat installasjon eksklusiv ildsted/skorstein), tilknytning til offentlig nett, lednings- og kabelanlegg, tankanlegg, gjerde, terrenginngrep og p-plasser.	kr	7 022	6 270
C	Igangsettingstillatelse etter rammetillatelse, pr.stk	kr	4 872	4 350
D	Skorstein og ildsteder: oppføring, rehabilitering av skorstein	kr	1 109	990
E	Skilt og reklame, oppføring av enkeltskilt inntil 2 stk. (ved mer enn 2 skilt og skiltplaner for bygninger betales etter satsene i 3 F)	kr	3 042	2 716
F	Skiltplaner, ID-mast, pylon/totem	kr	6 480	0
4	Dispensasjoner			

A	Administrativ avgjørelse (fullt gebyr uavhengig av utfall)	kr	6 532	5 832
B	Politisk avgjørelse (fullt gebyr uavhengig av utfall)	kr	13 552	12 100
5	Fradeling/arealoverføring (I tillegg kommer egne gebyrer knyttet til ev. kart- og oppmålingsforretning).			
A	For behandling av søknad om deling av eiendom i regulert område betales	kr	5 454	4 870
B	For hver ytterligere parsell i samme søknad betales	kr	2 789	2 490
C	For behandling av søknad om deling av eiendom utenfor regulert område betales	kr	7 829	6 990
			2020	2019
D	For hver ytterligere parsell i samme søknad betales	kr	3 998	3 570
6	For behandling av utslippssøknader			
A	Inntil 15 pe	kr	6 104	5 450
B	15-50 pe	kr	29 859	26 660
C	Over 50 pe	kr	62 698	55 980
7	Behandling av søknader som ikke kommer til utførelse:			
A	For ferdigbehandlede søknader som ikke kommer til utførelse betales 75 % av satsene for gjeldende behandling, unntatt dispensasjonsgebyret som betales fullt ut, se punkt 4.			
B	Ved avslag betales 75% av satsene for gjeldende behandling, unntatt dispensasjonsgebyret som betales fullt ut, se punkt 4.			
C	Dersom søker velger å trekke saken før den er ferdigbehandlet, faktureres gebyret ut fra hvor langt i prosessen behandlingen har kommet. Ferdigbehandlet søknad settes til 75 % av ordinært gebyr. Prosesstart regnes fra mottakskontroll er gjennomført.			
D	Ved pålegg om søknad for ulovlig igangsatt byggearbeid eller arbeid igangsatt uten tillatelse, betales 100 % tillegg av satsene ovenfor pga merarbeid.			
E	Fornyelse av tidligere godkjent byggesøknad og reviderte søknader som krever ny behandling belastes med 50 % av gjeldende behandling hvis søknad mottas innen ett år etter utløp av byggefrist			
F	Dersom et avslag medfører at en revidert søknad mottas innen 3 måneder fra vedtaksdato og denne søknaden blir godkjent, betales et redusert gebyr tilsvarende 50 % av fullt gebyr.			
G	Merarbeid der arbeid ikke dekkes av regulativet faktureres med kr. 1050 pr time. Dette gjelder også besvarelse av forespørsler som medfører en sammenstilling av informasjon.			
8	Behandling av søknad om godkjenning av foretak og ansvarsrett, også ved sanitærmeldinger			
A	Lokal godkjenning	kr	5 443	4 860
B	Gjentatt søknad om lokal godkjenning som samsvarer med tidligere godkjenning	kr	1 891	
C	Personlig godkjenning (selvbyggere)	kr	2 052	1 832
D	Søknad om ansvarsrett (der det ikke er gitt lokal eller personlig godkjenning)	kr	1 026	916
D	Erklæring om ansvarsrett	kr	1 026	916
F	Endring av ansvarshavende	kr	2 183	1 949
G	Behandling av sanitærmeldinger der søker ikke har sentral godkjenning	kr	3 916	3496
9	Andre gebyrer			
A	Søknad om midlertidig brukstillatelse (skal brukes kun unntaksvis, se pbl. § 21-10, 3. ledd)	kr	4 357	3 890
B	Ferdigattest som rekvireres innen fastsatt frist i midlertidig brukstillatelse belastes ikke med gebyr. Hvis ikke settes gebyret til:	kr	2710	2 420
C	Anmodning om tilleggsopplysninger pga. søknad ikke komplett og behandlingsdyktig, pr. gang	kr	1 187	1 060
D	Gjennomgang som fører til retur av søknad fordi den ikke inneholder den minimumsdokumentasjonen som kreves i forskriften	kr	1 500	2 640

Plansaker - gebyr for behandling

	Plansaker		2020	2019
	BETALINGSREGULATIV FOR BEHANDLING AV PLANSAKER			
	Private planforslag – Plan- og bygningsloven (PBL) kapittel 12			

	Med hjemmel i forskrift til plan- og bygningsloven § 2-1 kreves det at alle forslag til reguleringsplaner konstrueres og leveres på digital form før planforslaget tas opp til 1. gangs behandling. Digital arealplan skal være i henhold til nasjonal produktspesifikasjon for arealplan og digitalt planregister. Gebyret skal ikke overstige kommunens nødvendige kostnader på sektoren. Dersom planprosessen avsluttes etter oppstartsmøte og før forslag legges ut til offentlig ettersyn, skal det beregnes 50 % av fullt gebyr. Gebyrene er fritatt for merverdiavgift.			
	Hvis gebyret anses å bli klart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader som kommunen har hatt med saken, kan rådmannen på eget initiativ eller etter søknad fastsette annet gebyr enn det som framgår av regulativet.			
A	Planprogram	kr	19 490	18 880
B	Reguleringsplaner		0	0
	Planareal inntil 10 daa	kr	77 890	75 470
	Planareal inntil 20 daa	kr	87 340	84 630
	Over 20 daa tillegg pr. påbegynt 10 daa	kr	7 810	7 560
	Innenfor arealdelplanene for Elverum sentrum – Leiret og Vestad nord er gebyret	kr	142 970	138 530
	Maksimalgebyr for reguleringsplaner	kr	172 440	167 090
	Mindre reguleringsendringer, fast pris:	kr	31 830	30 840
C	<u>Tilleggsgebyr</u> Når kommunen må utføre digitalisering av plankart og tilpasning av format for innlegging i GIS-database betales gebyr etter brukte timeverk.			
	Minstegebyr pr. planforslag	kr	8 690	8 420
	Timepris – fritatt for merverdiavgift	kr	1 050	980
D	<u>Konsekvensutredninger</u> Hvor planmyndigheten er godkjenningmyndighet for søkers konsekvensutredninger, jfr. Forskrift om konsekvensutredninger, betales gebyr etter brukte timeverk og utgifter kommunen måtte ha hatt til sakkyndig bistand.			
	Minstegebyr pr. planforslag	kr	26 710	25 880
	Timepris – fritatt for merverdiavgift	kr	1 050	980
E	Oppstartsmøte plansak, full planprosess	kr	10 000	
	Oppstartsmøte plansak, mindre endring.	kr	7 000	
F	Foreleggelse av planspørsmål (PBL §12-8) Framleggelse med politisk forhåndsvurdering	kr	12 740	12 340
G	Oppheve plan, privat initiativ	kr	30 000	

Vei, park og anlegg

	VEI, PARK OG ANLEGG		2020	2019
1	LEIE AV TORGPLASSER			
	Torgplassene er på 12,5 m². Gebyrene er fritatt for merverdiavgift.			
1.1.	Salg fra fast plass pr. år, uten strøm	kr	3 840	3 720
1.2	Salg fra fast plass pr. år, med strøm	kr	6 060	5 870
1.3	Annet salg pr. dag, uten strøm	kr	540	514
1.4	Annet salg pr. dag , med strøm	kr	570	545
2	LEIE AV KOMMUNAL P-PLASS, GATEGRUNN, TORG ELLER PARK			
	Gebyrene er fritatt for merverdiavgift.			
	Rådmannen kan inngå avtale om reduksjon av gebyr dersom gebyret blir urimelig høyt. All bruk/leie skal være forhåndsavtalt			
2.1	Folkvangtomta og Torget sør. Pris pr. dag.	kr	5 770	5 590
2.2	Kommunal gategrunn, Elvarheimparken, på betingelse av ingen framleie			
	Der skiltplan er påkrevd, pris pr. dag og stenging av gate inntil 3 gatekvartal	kr	1 550	1 500
	Der skiltplan er påkrevd, pris pr. dag og stenging av gate over 3 gatekvartal	kr	2 500	
	Bistand for utarbeidelse av skiltplaner, inntil 3 gatekvartal.	kr	1 500	

	Bistand for utarbeidelse av skiltplaner, over 3 gatekvartal.	kr	2 500	
	Uten vegstenging, intet gebyr. Evt. skader belastes søker.	kr		
2.3	Det er utarbeidet særskilt avtale for Grundsetmarten, Elverumsdagene, oktoberfestival og julegateåpning med omfattende trafikktiltak og leiebehov. Evt skader faktureres separat.	kr	53 050	51 400
3	PARKERINGSavgift OG -GEBYR			
	Elektrisk og hydrogendrevet bil (EL, EV, EK, EB og HY) kan parkeres uten at det betales avgift på plasser der avgiftsparkering ellers gjelder. Selv om det er gratis kan man ikke stå parkert lenger enn bestemmelsene sier. Hvis man parkerer på offentlig parkeringsplass med tidsbegrenset parkering, må urskive brukes. Står man på ladeplass må lading pågå for å unngå kontroll sanksjon.			
3.1	Parkeringsavgift langtid pr dag	kr	35	30
3.2	Parkeringsavgift langtid pr time	kr	14	13
3.3	Parkeringsavgift ladeplasser pr time (hele døgnet)	kr	6	6
3.4	Jf. «Forskrift om offentlig parkeringsgebyr»; gjelder overtredelser av bestemmelser om stans og parkering av motorvogn eller tilhenger til motorvogn på veg åpen for alminnelig ferdsel, jf. trafikkreglene § 1. Gebyr fastsatt av Samferdelsdepartemenetet	kr	900	900
3.5	Jf «Forskrift om vilkårsarkering (parkeringsforskriften)». Gebyr fastsatt av Samferdelsdepartemenetet. Ved overtredelse av vilkårene for parkering illegges en kontroll sanksjon (gebyr) på: For enkelte spesielle overtredelser henvises for øvrig til forskriftens § 36.	kr	600	600
4	PARKERING, ABONNEMENTSKORT			
	Abonnementskort for parkering på offentlige avgiftsbelagte langtids P-plasser. Kortet er elektronisk og er knyttet til kjøretøyets reg.nr.			
4.1	Avgift pr år	kr	5 160	5 000
4.2	Avgift pr mnd	kr	520	500
5	FRIKJØP AV PARKERINGSPLASSER			
	Jfr. vedtekt til PBL §69 nr. 4, stadfestet 05.11.1984. Prisen er fritatt for merverdiavgift	kr	150 000	150 000
6	GRAVING I KOMMUNALE VEGER OG GATER			
	Gebyrene er fritatt for merverdiavgift.			
6.1	Behandling av gravesøknader, inkl. befarng, tilsyn og kontroll, pr.søknad:	kr	5 990	5 800
			2020	2019
6.2	Dersom veg-/grøfte-areal ikke er istandsatt i hht. avtale innenfor fristen, påløper et ekstra gebyr pr. m². Gebyret gjelder også dersom graving er igangsatt uten godkjent gravetillatelse.	kr	640	620
6.3	Gebyr for behandling av tiltak uten graving			
	På kommunalt trafikkareal som krever arbeidsvarsling og skiltplan	kr	1 470	1 420
7	HÅNDHEVING AV POLITIVEDTEKTENE			
	Jf Politivedtektenes § 28a. Vedtektenes § 6, § 12, § 13, § 15, § 16, § 17, § 19, § 20 håndheves av Elverum kommune med hjemmel i forskrift av 19. juni 2012 nr. 600 om Kommunal håndheving av politivedtekter. Elverum kommune illegger ved overtredelser av disse bestemmelsene overtredelsesgebyr som fastsatt i forskriftens §6.			

Vann- og avløpsgebyrer

	VANN- OG AVLØPSGEBYR		2020	2019
1	Tilknytningsgebyr (engangsgebyr) Tilknytningsgebyr skal være betalt før byggearbeider kan igangsettes			
A	I eksisterende og nye boligfelt, industrifelt, forretningsområder o.l. hvor refusjoner for veg, vann og avløp er fastsatt på grunnlag av faktiske investeringer eller er innregnet i tomteprisen, betales tilknytningsgebyr ifølge gjeldende forskrifter for vann- og avløpsgebyr etter følgende satser:			
	VANN:			
	For boliger pr. m² beregnet areal	kr	43,75	43,75
	For annen bebyggelse pr. m² bruksareal	kr	43,75	43,75
	AVLØP:			
	For boliger pr. m² beregnet areal	kr	77,50	77,50

	For annen bebyggelse pr. m² bruksareal	kr	77,50	77,50
B	I eksisterende og nye boligfelt, industrifelt, forretningsområder o.l. hvor refusjoner for veg, vann og avløp ikke er fastsatt på grunnlag av faktiske investeringer eller er innregnet i tomteprisen, betales et tillegg pr m² til tilknytningsgebyr etter pkt A. Tillegget er fritatt for merverdiavgift.			
	VANN:			
	For boliger pr. m² beregnet areal	kr	116	116
	For annen bebyggelse pr. m² bruksareal	kr	41	41
	AVLØP:			
	For boliger pr. m² beregnet areal	kr	182	182
	For annen bebyggelse pr. m² bruksareal	kr	61	61
C	Eiendommer som tilknyttes vann og avløp i forbindelse med utvidelsen av forsyningsområdet i henhold til hovedplan VA, betaler et fast tillegg til tilknytningsgebyr alt. A. Tillegget er fritatt for merverdiavgift.			
	VANN:	kr	16 800	17 271
	AVLØP:	kr	16 800	17 271
	Tilknytningsgebyr for tilbygg mindre enn 8 m² innkreves ikke.			
			2020	2019
2	Årsgebyr			
A	Boliger – med vannmåler			
	Vann pr. m³ målt vannforbruk	kr	14,45	13,14
	Avløp pr. m³ målt vannforbruk	kr	20,63	20,03
B	Boliger – uten vannmåler			
	Vann pr. m² beregnet areal	kr	23,13	21,03
	Avløp pr. m² beregnet areal	kr	33,00	32,04
	For svømmebasseng på eiendom hvor det ikke er vannmåler Vanngebyr og avløpgebyr etter beregnet forbruk basert på bassengvolum [m³]			
	VANN:			
	Bassengvolum fra 3 m³ til 20 m³	kr	577,50	525,00
	Bassengvolum fra 20 m³ til 40 m³	kr	1 155,00	1 050,00
	Bassengvolum over 40 m³	kr	1 732,50	1 575,00
	AVLØP:			
	Bassengvolum fra 3 m³ til 20 m³	kr	825,00	801,25
	Bassengvolum fra 20 m³ til 40 m³	kr	1 649,29	1 601,25
	Bassengvolum over 40 m³	kr	2 475,00	2 402,50
C	Næringsdrivende			
	Vann pr. m³ målt vannforbruk	kr	14,45	13,14
	Avløp Bedrifter med avløpsvann som ikke avviker vesentlig fra vanlig boligavløpsvann betaler pr. m³ målt vannforbruk.	kr	20,63	20,03
	Ikke forurenset avløpsvann (kjølevann o.l.) som ledes til overvannsledning pr. m³ målt vannforbruk Det er en betingelse at det monteres vannmåler for det vann som slippes til overvannsledningen.	kr	3,10	3,01
	Vann pr. m³ målt vannforbruk, ved vannforbruk over 10.000 m³ pr. år. Storkunde etter avtale	kr	4,93	4,48
3	Gebyr for vannavstenging			
	For oppmøte i forbindelse med avstenging/-påsetting av vannforsyning betales et gebyr.	kr	775,00	750,00

Innfordring - gebyr for behandling

	INNFORDRINGSGEBYR		2020	2019
	Omkostninger som påløper i forbindelse med innfordring av husleie, barnehage/SFO, pleie- og omsorgstjenester, kommunale eiendomsavgifter, diverse fakturering og plan- og byggesaker fastsettes ut fra det til enhver tid gjeldende rettsgebyr (R) eller inkassosats (IS) fastsatt i forskrift.			
	Forsinkelsesrenter beregnes i henhold til lov om forsinket betaling.			

Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS

	Med virkning fra 01.01.20 fastsettes følgende betalingsregulativ i Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS		2020	2019
A	Leie av bil og mannskap			
	Leie av utrykningskjøretøy pr. time (ihht. KS satser)	kr	770	770
	Mannskap pr. time pr. stk.(ihht. KS satser)	kr	1 123,75	1123,75
	Fritatt for merverdiavgift ved utrykning.			
B	Unødige alarmer utover 1 grunnet manglende vedlikehold/ uaktsomhet.	kr	7 359	7 144
	Unødige innbruddsalarmer utover 3 grunnet manglende vedlikehold/uaktsomhet.	kr	754	732
C	Kursavgift for kurs arrangert av brann- og feiervesenet fastsettes i forhold til det enkelte kurs. Fritatt for merverdiavgift			
D	Gebyr for behandling av søknad om fyrverkeri og tilsyn av utsalgssted. Fritatt for merverdiavgift.	kr	3 408	3 308
	FEIE-OG TILSYNSGEBYR		2 020	2 019
	Med virkning fra 01.01.20 fastsettes følgende betalingsregulativ for feiing og tilsyn i Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS. Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS (MHBR) innkrever feie- og tilsynsgebyrer på vegne av kommunen og representerer ved innfordring av kravene Elverum kommune hva gjelder bruk av legalpant i eiendommer.			
1	For vanlige røykpiper i bolig- og forretningsbygg inntil 3 etasjer, ekskl. kjeller og uinnredet loft pr. pipe (røykløp) pr. år.	kr	611,25	592,50
	Det foretas ikke feiing av piper (røykløp) dersom ildsted ikke er tilkoblet, eller i særskilte tilfeller, ildstedet (ene) er plombert av feiervesenet. NB! I disse tilfellene kan det søkes fritak for feie-/tilsynsgebyr.			
2	For bygninger med flere etasjer enn nevnt under punkt 1 betales et tillegg pr. etasje pr. år på	kr	103,75	100,00
3	For større røykpiper betales for medgått tid etter sats per time på (ihht. KS satser)	kr	1123,75	637,50
4	Mannskap pr. time, fyrkjele feiing (ihhr. KS satser)	kr	1123,75	637,50
5	Gebyr for ferdigbefaring/trykkprøving/videofilming pr. røykløp inntil 1 time, pr. påbegynte time nr. 2 er kr 490,- (pkt.4)	kr	875	840
6	Tilsyn/kontroll fritidsbolig, faktureres etterskuddsvis etter varsling, se priser nedenfor.	kr	0	1 000
	Prisliste tilsyn/kontroll av fritidseiendommer			
6a	Tilsyn/kontroll av vanlig fyringsanlegg, innenfor 1 times arbeid	kr	1 500	
6b	Tilsyn/kontroll som går over 1 time faktureres timepris på	kr	750	
6c	Dersom feier ved 2. gangs varsel møter «stengt dør2, ikke klargjort,, faktureres det tilleggsgebyr for administrasjonskostnader	kr	750	
	Prisliste feiing av fritidsbolig			
6d	Feiing av vanlig pipeløp samtidig med tilsyn/kontroll, når feier ser det som nødvendig. Pris pr. pipeløp	kr	312,50	
6e	Feiing av vanlig pipeløp på forespørsel faktureres timepris på	kr	1123,75	
	Priser for lovpålagte tjenester			
	Priser for ikke lovpålagte tjenester, som bl.a. ferdigbefaring, trykkprøving, videofilming, fresing av skorstein og fjerning av kaieir faktureres timepris på	kr	1123,75	

Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS (SØIR)

	RENOVASJONGEBYR		2020	2019
	Det fastsettes følgende gebyrsatser for Sør- Østerdal Interkommunale renovasjonsselskap IKS. Ved manuell betaling av fakturering/betalinger, vil det tilkomme et behandlingsgebyr på kr. 35,-. Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS (SØIR) innkrever renovasjonsgebyrene på vegne av kommunen, og representerer ved innfordring av kravene Elverum kommune hva gjelder bruk av legalpant i eiendommer.			

A	Grunngebyr pr. år – husstander/husholdningsavfall	kr	1 164	1 141
B	Volumgebyr pr år – tømning av restavfallsbeholder 1 gang pr mnd – ordinære husstander:			
	140 ltr. restavfall	kr	1 326	1 300
	190 ltr. restavfall	kr	2 078	2 037
	240 ltr. restavfall	kr	2 627	2 575
	360 ltr. restavfall	kr	3 943	3 865
	660 ltr. restavfall	kr	7 234	7 092
	160 ltr. ekstrasekk (kjøpes i butikkene – 50 kr inkl mva)	kr	50	50
C	Leie av papirbeholder			
	140 ltr. papir	kr	111	108
	240 ltr. papir	kr	194	190
	360 ltr. papir	kr	388	380
	660 ltr. Papir	kr	954	935
D	Leie av beholder for glass- og metallemballasje			
	140 ltr. G&M	kr	111	108
	240 ltr. G&M	kr	194	190
E	Renovasjonsgebyr pr. år – forenklet renovasjonsordning (kun sekkerrenovasjon) – jfr retningslinjer for endring av abonnement: (spredtbygde områder, lang privat gårdsveg, liten avfallsproduksjon)			
	Årsgebyr forenklet ordning	kr	1 305	1 279
F	Fradrag i ordinært renovasjonsgebyr pr. år som følge av hjemmekompostering/bruk av egen gjødsekkjeller for bioavfall – jfr. retningslinjer for endring av abonnement			
	Fradrag hjemmekompostering	kr	-512	-502
G	Serviceabonnement pr. år – henting av avfall utover 3 meters-regelen.			
	3-10 meter	kr	191	187
	11-20 meter	kr	389	381
	over 20 meter – særskilt avtale			
H	Gebyr pr år for renovasjon av hytter og fritidseiendommer			
	Kategori 0	kr	2 336	2 290
	– hytter/fritidseiendommer i områder med høy standard og stor avfallsproduksjon (for eksempel Trysilfjellet)			
	Kategori 1	kr	1 459	1 430
	– hytter/fritidseiendommer i regulerte hytteområder med tilrettelagt infrastruktur (veg, vann, avløp, elektrisitet).			
	Kategori 2	kr	791	775
	– hytter/fritidseiendommer i eller i tilknytning til regulerte hytteområder. Omfatter også hytter som ligger inntil offentlig vei/privat vei og hvor det delvis er tilrettelagt infrastruktur. De fleste hytter hører inn under denne kategorien.			
			2020	2019
	Kategori 3	kr	317	310
	– omfatter hytter/koier med lav standard utenfor regulerte områder, uten vegforbindelse i rimelig nærhet.			
I	Bringeordning av sortert avfall til ministasjoner – papp/papir, glass og tekstiler			
	Ministasjoner			
J	Bringeordning til gjenvinningsstasjoner – sorterte avfallsfraksjoner som papp/papir, treverk, metall, møbler, farlig avfall, hageavfall, kuldemøbler osv			
	Sortert avfall – Alle fraksjoner unntatt restavfall			
	Restavfall pr inspiserbar sekk, inntil 140 liter, i klar plast med løst avfall (30 kr inkl. mva)	kr	30	30
	Restavfall pr. m3 – 200 kr inkl. mva. (Minsteavgift 140 liter – kr. 30,- inkl. mva)	kr	200	200
	Kostnadene for håndtering av sortert avfall inngår i grunngebyret.			
K	Septikrenovasjon – Elverum kommune			
	For tømning av slamavskillere for eiendommer med fast bosetting betales pr. år for slamvolum opp til 6 m ³ og tømning hvert 2. år.	kr	1 084	1 093
	For eiendommer med fast bosetting uten toalett og for fritidsbebyggelse betales pr. år for slamvolum opptil 6 m ³ og tømning hvert 4. år.	kr	539	544
	Tilsyn og kontroll av private avløpsanlegg jfr. KS vedtak 008/19, fritatt for merverdiavgift	kr	250	225

Elverum Kirkelige Fellesråd

	Festeavgift		2020		2019
	Festeavgift for graver ved kirkegårdene i Elverum	kr	320	kr	300

Vedlegg

Handlingsplan for vann og avløp

Handlingsplanen legger opp til utvidelse av forsyningsområdet, i henhold til hovedplan vann og avløp. Rehabilitering og oppgradering er økt noe som følge av generell prisstigning, samt kjente kostnadsøkninger. Fremover vil investeringene dreie mer over mot rehabiliteringsprosjekter, og mindre mot utvidelse av forsyningsområdet. Om noen år vil transporten av kloakkslammet fra renseanlegget bli lengre, og dette medfører at vi må øke størrelsen på slamcontainerne våre, slik at vi utnytter lastekapasiteten på lastebilen.

Tiltak/prosjekter	Tiltak 2020	Tiltak 2021	Tiltak 2022	Tiltak 2023	Kommentar (revisjon pr 14 08 2019)	Kostnads- anslag
Ledningsnett						
Sanering av ledningsnett vann	5,5	7,0	7,0	8,0	Rehabilitering av gamle vannledninger	løpende
Sanering av ledningsnett avløp	5,5	7,0	7,0	8,0	Rehabilitering av gamle avløpsledninger	løpende
Oppgradering overvannsnett	2,0	2,0	2,0	2,0	Behov for å løse overvannsproblemer. Problemene med styrtregn øker. Kan medføre skader på eiendom hvor kommunen blir erstatningspliktig.	løpende
Oppgradering av hovedledningen til Elverum Renseanlegg	4,0	2,0			Rehabilitering av gammel 800 mm, betong, hovedledning til Elverum Renseanlegg. Utføres på entreprise.	20,0
Renseanlegg avløp						
Utvidelse av garasjeanlegg ved Elverum Renseanlegg				1,0	Eksisterende garasje bygges om/rehabiliteres for å etterkomme økt plassbehov til biler/utstyr/containerne.	1,0
Ombygging av containerrom, samt nye containere				4,0	Økt transportlengde på råslam fra renseanlegget, medfører at det må kjøres større lass. Containerrommet utvides med plass til større containere.	4,0
Vannbehandlingsanlegg						
Ny overføringsledning fra Uthuslia til Kirkekretsen vannverk inkludert trykkøkningsstasjon og kloakkpumpeledning	3,0				Ny overføringsledning for å styrke forsyningssikkerheten i Sørskogbygda.	6,0
Utvidelse av forsyningsområdet						
Søstugrenda	1,0				Utvidelse av forsyningsområdet, jfr. hovedplan.	5,0
Strandbygda (Sundsvoll/Voldmogrenda)	4,0	5,0	7,0		Utvidelse av forsyningsområdet, jfr. hovedplan. Oppstart etter ferdigstillelse av prosjekt Søstugrenda.	20,0
Nye utbyggingsområder						
B1-B41 (samlede kostnader)		2,0	2,0	2,0	Gjelder kommunal klargjøring i forbindelse med blant annet privat utbygging. Det er synergieffekter å hente ved å utføre tiltak sammen med andre.	løpende
SUM	25	25	25	25		

Tabell: Investeringsprosjekter i henhold til hovedplan for vann og avløp. Tall i millioner 2020-kr eksklusive MVA.

Selvkostkalkyler

Elverum kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalings-tjenester (H-3/14, KMD, februar 2014).

Selvkost innebærer at ekstrakostnadene kommunen påføres ved å produsere en bestemt tjeneste skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene.

En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene.

Dette betyr at hvis kommunen har bokført et overskudd som er eldre enn fire år, må dette brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2015 i sin helhet være disponert innen 2020.

Utfordringer med selvkostbudsjettet

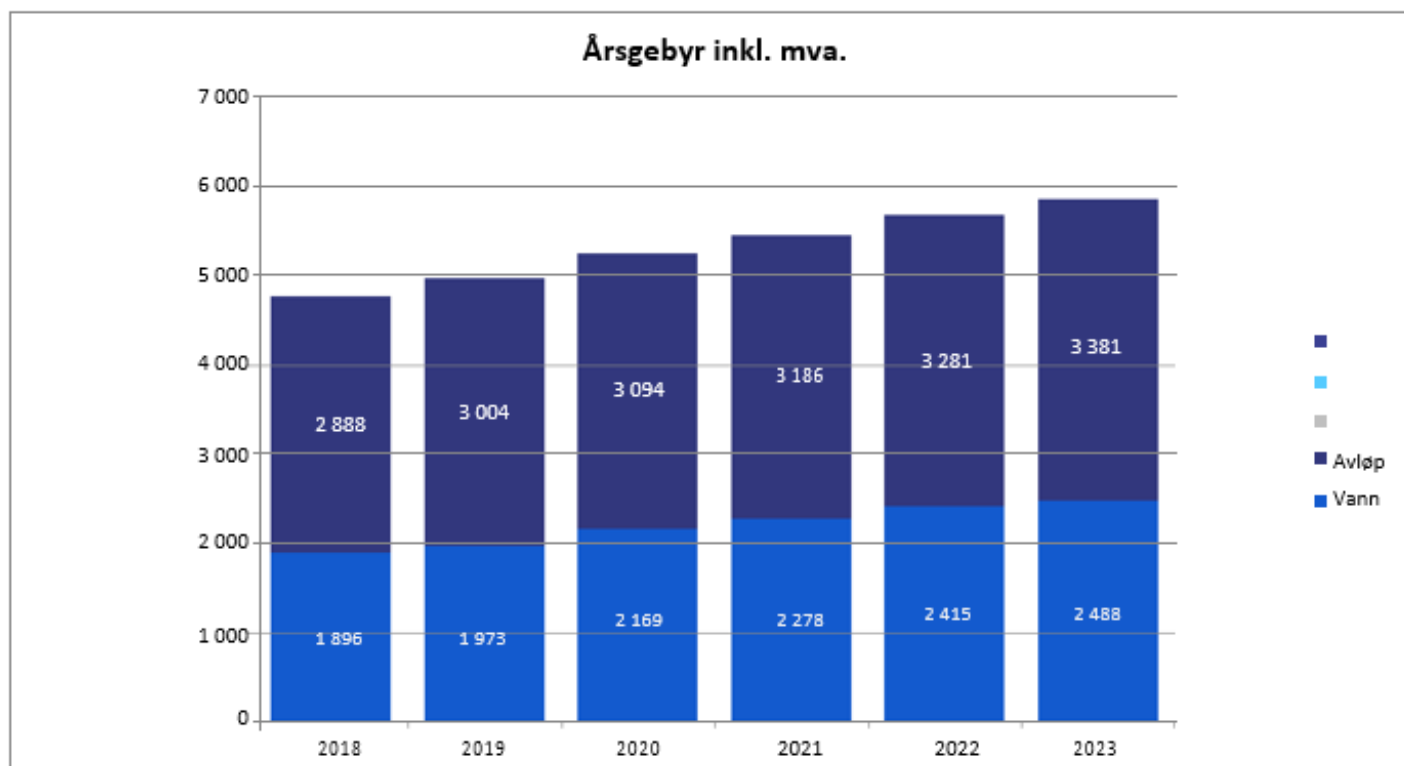
Det er en rekke faktorer som påvirker selvkostresultatet og som ligger utenfor kommunens kontroll. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente (5-årig SWAP-rente + 1/2 %-poeng), kapasitetsbegrensninger ved gjennomføring av planlagte prosjekter, samt usikre utgifter og inntekter. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet.

Generelle forutsetninger

Kalkylerenten er for 2020 anslått å bli 2,01 %. Budsjettet er utarbeidet den 2. september 2019. Tallene for 2018 viser endelig etterkalkyle, tallene for 2019 er prognostiserte verdier. Tallene for 2020 til 2023 er budsjett-/økonomiplan. Ved behov for ytterligere grunnlagstall og beregningsmetoder henvises det til kommunens selvkostmodell Momentum Selvkost Kommune.

Gebyrutvikling for vann og avløp

Fra 2019 til 2020 foreslås en samlet gebyrøkning på rundt 6 % hvor vann øker mest med 10 %. I perioden 2018 til 2023 øker samlet gebyr med kr 1 086, fra kr 4 783 i 2018 til kr 5 869 i 2023. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 4 %. Gebyreksemplene for vann og avløp er basert på et årlig vannforbruk på 150 kubikkmeter. Gebyrsatsene er inkl. mva.

Endring i årsgebyr fra året før	2020	2021	2022	2023
Vann	10,0 %	5,0 %	6,0 %	3,0 %
Avløp	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Samlet endring	5,8 %	3,8 %	4,3 %	3,0 %

Elverum kommune benytter selvkostmodellen Momentum Selvkost Kommune til for- og etterkalkulasjon av kommunale gebyrer. Modellen benyttes for tiden av flere enn 300 norske kommuner og selskap. **Gebyrsatser**

for 2020 er utarbeidet av Elverum kommune i samarbeid med EnviDan AS som har mer enn 15 års erfaring med selvkostberegninger og -rådgivning og bred erfaring rundt alle problemstillinger knyttet til selvkost

Vann - 2018 til 2024

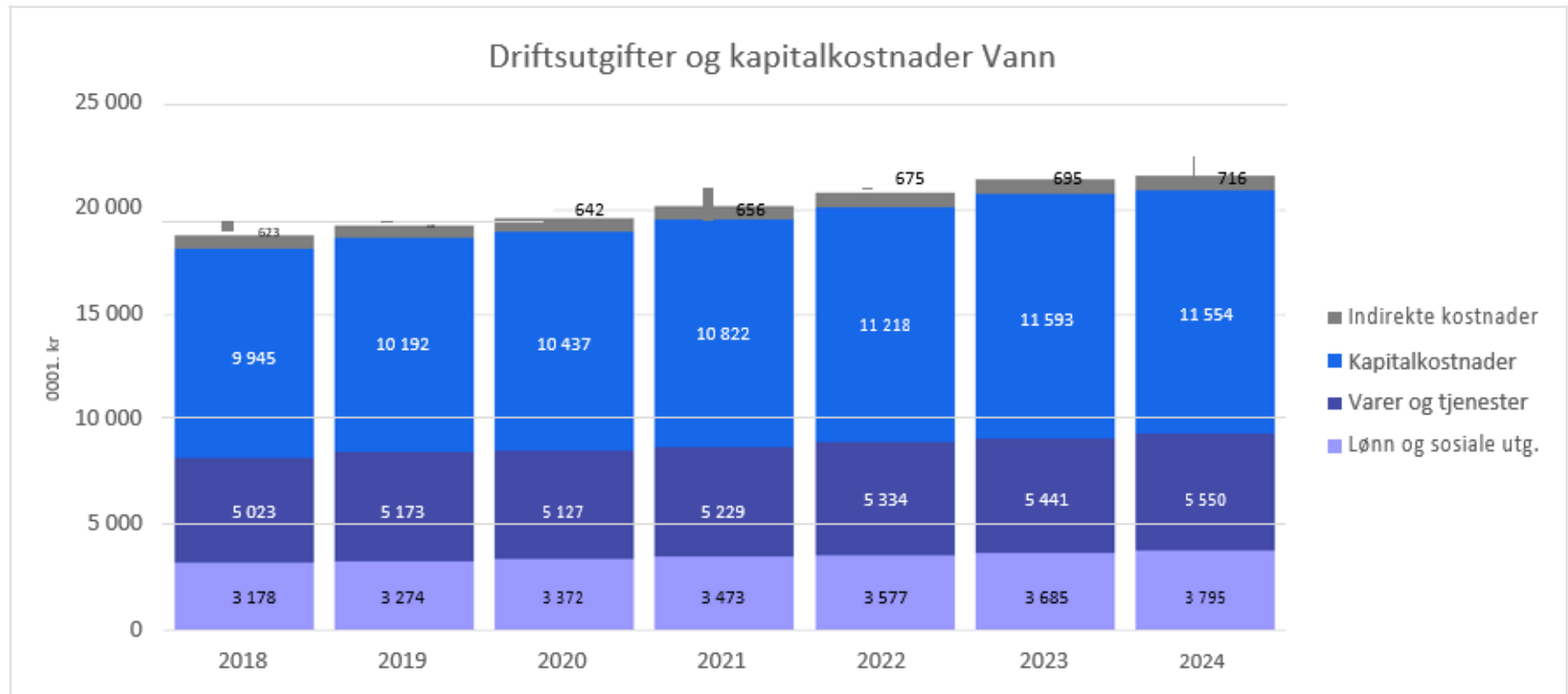
Gebyrsatser - Vann 2018 til 2024

Årsgebyret for vann i Elverum kommune er bare basert på forbruk og foreslås i 2020 satt lik 14,46 kr/m3. Samlet årsgebyr blir da kr 2 169 for en normalabonnent med årlig vannforbruk lik 150 m3. Fra 2019 til 2020 endres årsgebyret med 10 %. Gebyret til den enkelte abonnent vil variere med abonnentkategori og forbruksnivå.

Vanngebyrsatser inklusiv mva.	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Forbruksgebyr (kr/m3)	12,64	13,15	14,46	15,19	16,10	16,59	15,93
Årsgebyr inklusiv mva. ved 150 m³	1 896	1 973	2 169	2 278	2 415	2 488	2 389
Årlig endring		4 %	10 %	5 %	6 %	3 %	-4 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Vann

Gebyrene skal i all hovedsak dekke drifts- og kapitalkostnader på tjenesteområdet. Diagrammet under viser utviklingen av disse.

Fra 2019 til 2020 forventes de totale kostnadene å øke med 2 %, hvorav kalkulatoriske avskrivninger endres mest med 5 %. Kapitalkostnadene utgjør 53 % av de totale kostnadene og forventes å øke med 1,3 millioner kr fra 2020 til 2024 som følge av planlagte investeringer. Hovedinntektskilden er art »164005 kommunalt gebyr vann» som utgjør 94 % av gebyrinntektene.

Selvkostoppstilling Vann

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
10*** Lønn	3 178	3 274	3 372	3 473	3 577	3 685	3 795
11*** Varer og tjenester	3 109	3 789	3 865	3 942	4 021	4 101	4 183
12*** Varer og tjenester	1 914	1 385	1 262	1 288	1 313	1 340	1 366
Direkte driftsutgifter	8 201	8 447	8 499	8 703	8 911	9 125	9 345
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	3 590	3 512	3 431	3 572	3 692	3 865	3 911
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	6 355	6 680	7 006	7 250	7 526	7 728	7 643
Indirekte kostnader (drift og kapital)	623	628	642	656	675	695	716
Øvrige inntekter	-375	-167	-167	-167	-167	-167	-167
Gebyrgrunnlag	18 395	19 101	19 410	20 013	20 638	21 247	21 448
Gebyrinntekter	17 479	18 077	19 851	20 685	21 873	22 499	21 640
Selvkostresultat	-916	-1 023	441	672	1 235	1 253	193
Selvkost dekningsgrad i %	95 %	95 %	102 %	103 %	106 %	106 %	101 %

Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Selvkostfond 01.01	-1 092	-2 045	-3 124	-2 742	-2 118	-913	334
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-916	-1 023	441	672	1 235	1 253	193
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	-37	-56	-58	-48	-30	-6	9
Selvkostfond 31.12	-2 045	-3 124	-2 742	-2 118	-913	334	536
Selvkostgrad i %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Avløp - 2018 til 2024

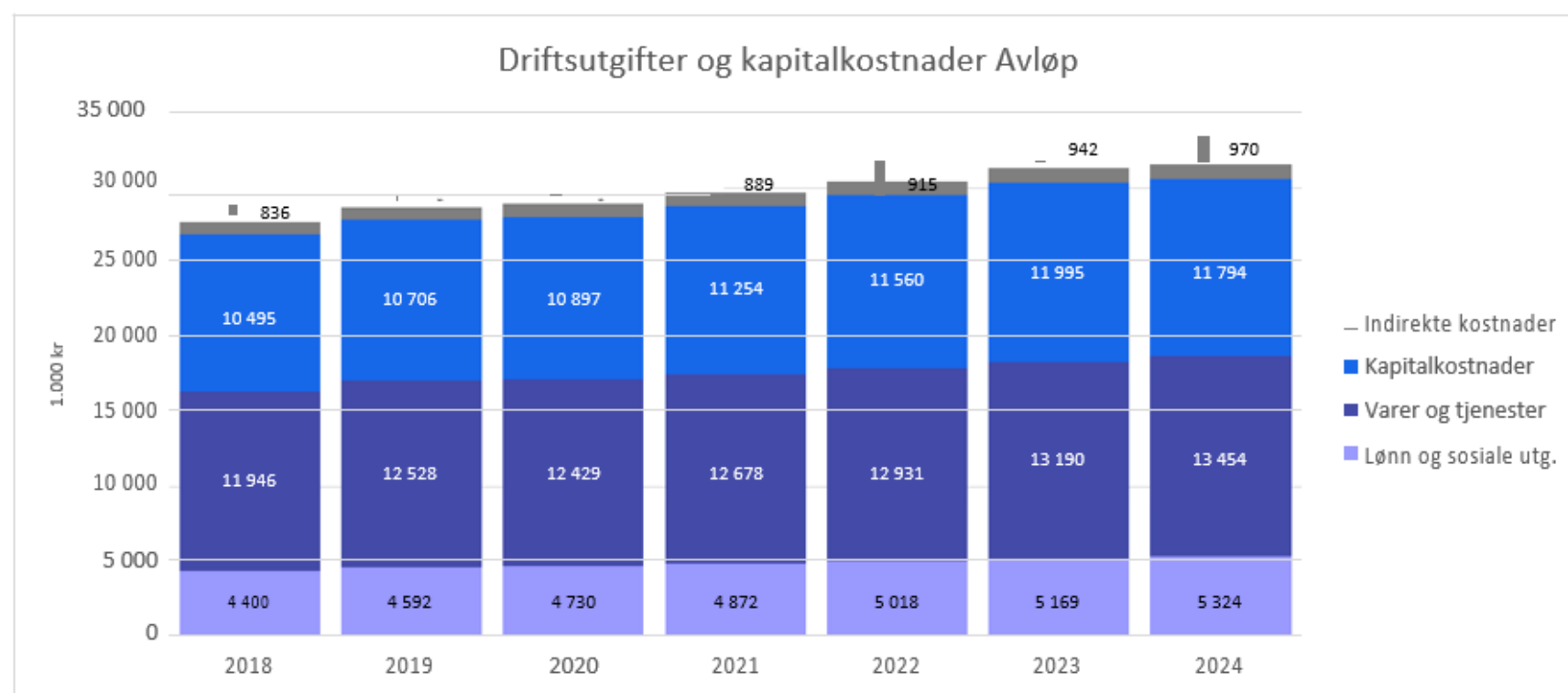
Gebyrsatser - Avløp 2018 til 2024

Årsgebyret for avløp i Elverum kommune er bare basert på forbruk. og foreslås i 2020 satt lik 20,63 kr/m³. Samlet årsgebyr blir da kr 3 094 for en normalabonnent med årlig vannforbruk lik 150 m³. Fra 2019 til 2020 endres årsgebyret med 3 %. Gebyret til den enkelte abonnent vil variere med abonnentkategori og forbruksnivå.

Avløpgebyrsatser inklusiv mva.	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Forbruksgebyr (kr/m ³)	19,25	20,03	20,63	21,24	21,88	22,54	23,56
Arsgebyr inklusiv mva. ved 150 m ³	2 888	3 004	3 094	3 186	3 281	3 381	3 534
Årlig endring		4 %	3 %	3 %	3 %	3 %	5 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Avløp

Gebyrene skal i all hovedsak dekke drifts- og kapitalkostnader på tjenesteområdet. Diagrammet under viser utviklingen av disse.

Fra 2019 til 2020 forventes de totale kostnadene å øke med 1 %, hvorav kalkulatoriske avskrivninger endres mest med 4 %. Kapitalkostnadene utgjør 38 % av de totale kostnadene og forventes å øke med 2,0 millioner kr fra 2020 til 2024 som følge av planlagte investeringer. Hovedinntektskilden er art »164006 kommunalt gebyr kloakk» som utgjør 93 % av gebyrinntektene.

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
10*** Lønn	4 400	4 592	4 730	4 872	5 018	5 169	5 324
11*** Varer og tjenester	4 097	4 927	5 025	5 126	5 228	5 333	5 440
12*** Varer og tjenester	3 598	3 350	3 067	3 129	3 191	3 255	3 320
13*** Tjenester som erstatter kommunal tjenest	4 251	4 251	4 336	4 423	4 512	4 602	4 694
14*** Overføringsutgifter	110	0	0	0	0	0	0
Direkte driftsutgifter	16 456	17 121	17 159	17 550	17 949	18 359	18 777
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	3 307	3 216	3 144	3 273	3 378	3 531	3 556
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	7 189	7 490	7 753	7 981	8 182	8 464	8 237
Indirekte kostnader (drift og kapital)	836	848	868	889	915	942	970
Øvrige inntekter	-169	0	-166	-166	-166	-166	-166
Gebyrgrunnlag	27 618	28 675	28 757	29 526	30 258	31 129	31 375
Gebyrinntekter	27 140	27 160	27 920	28 696	29 488	30 330	31 624
Selvkostresultat	-478	-1 515	-837	-830	-769	-799	249
Selvkost dekningsgrad i %	98 %	95 %	97 %	97 %	97 %	97 %	101 %

Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Selvkostfond 01.01	4 693	4 320	2 883	2 095	1 298	547	-249
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-478	-1 515	-837	-830	-769	-799	249
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	106	78	50	33	18	3	-3
Selvkostfond 31.12	4 320	2 883	2 095	1 298	547	-249	-3
Selvkostgrad i %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Selvkostoppstilling Avløp

Reguleringsplaner - 2017 til 2023

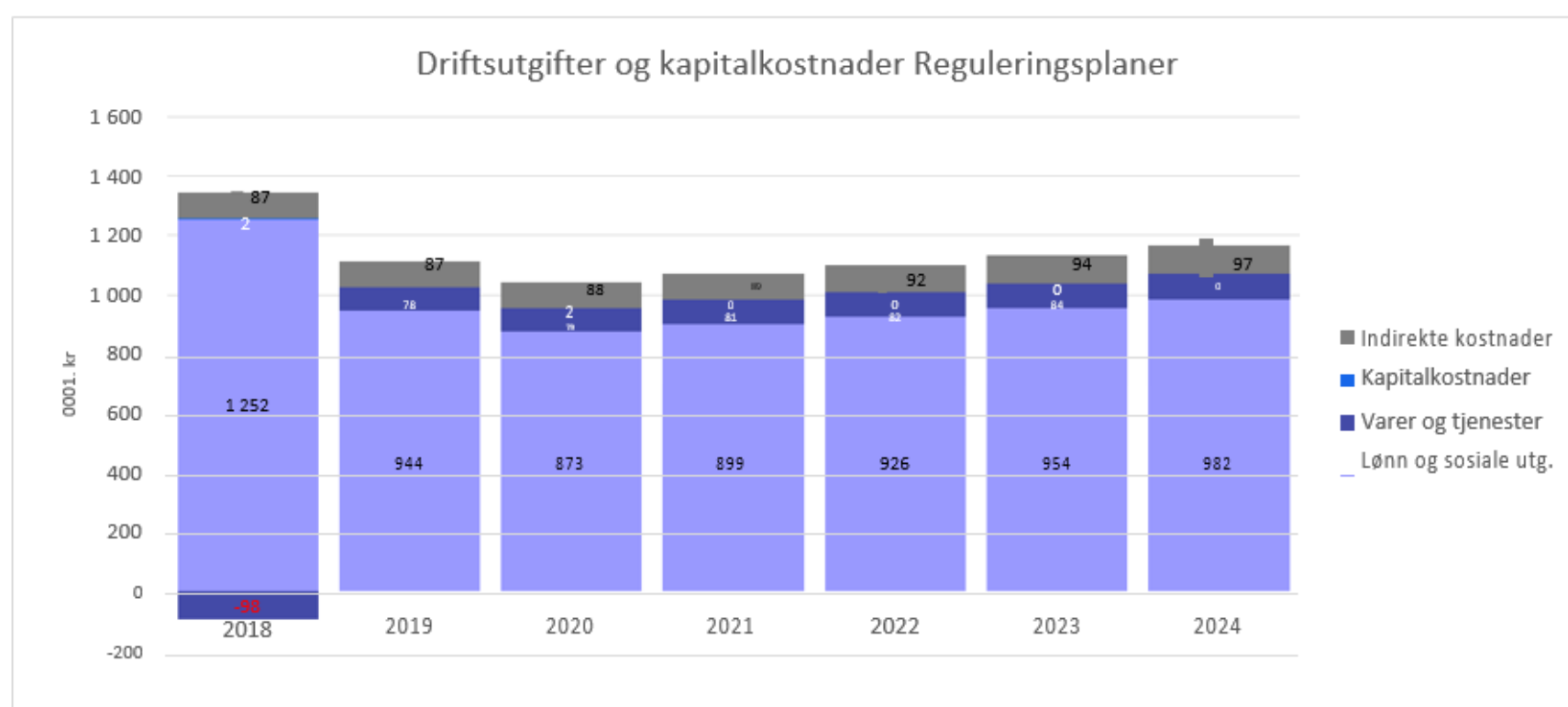
Kostnadsdekning - Reguleringsplaner 2017 til 2023

Gebyrinntektene på arealtjenestene svinger normalt en del, fordi de avhenger av hvor mange og hvilke typer saker kommunen får til behandling.

Reguleringsplanergebyrsatser inklusiv mva.	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsinntekter	817 528	1 313 854	1 015 625	1 116 558	1 722 410	1 757 071	1 590 055
Årlig endring		61 %	-23 %	10 %	54 %	2 %	-10 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Reguleringsplaner

Gebyrene skal i all hovedsak dekke drifts- og kapitalkostnader på tjenesteområdet. Diagrammet under viser utviklingen av disse.

Fra 2019 til 2020 forventes de totale kostnadene å reduseres med 7 %, hvorav utgifter til varer og tjenester endres mest med 2 %. Kapitalkostnadene utgjør 0 % av de totale kostnadene og forventes å reduseres med 1 723 kr fra 2020 til 2024. Hovedinntektskilden er art »162021 gebyr for planbehandling» som utgjør 100 % av gebyrinntektene.

Selvkostoppstilling Reguleringsplaner

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
10*** Lønn	1 252	944	873	899	926	954	982
11*** Varer og tjenester	21	15	15	16	16	16	17
12*** Varer og tjenester	-120	63	64	65	66	68	69
14*** Overføringsutgifter	14	0	0	0	0	0	0
Direkte driftsutgifter	1 167	1 022	952	979	1 008	1 037	1 068
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	0	0	0	0	0	0	0
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	2	2	2	0	0	0	0
Indirekte kostnader (drift og kapital)	87	87	88	89	92	94	97
Øvrige inntekter	-5	-63	0	0	0	0	0
Gebyrgrunnlag	1 252	1 048	1 041	1 069	1 100	1 132	1 165
Gebyrinntekter	1 046	750	893	1 378	1 406	1 272	1 245
Selvkostresultat	-205	-298	-148	309	306	140	80
Selvkost dekningsgrad i %	84 %	72 %	86 %	129 %	128 %	112 %	107 %

Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Selvkostfond 01.01	-573	-794	-1 113	-1 285	-998	-709	-582
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-205	-298	-148	309	306	140	80
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	-16	-21	-24	-22	-17	-13	-11
Selvkostfond 31.12	-794	-1 113	-1 285	-998	-709	-582	-513
Selvkostgrad i %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Bygge- og eierseksjoneringssaker - 2017 til 2023

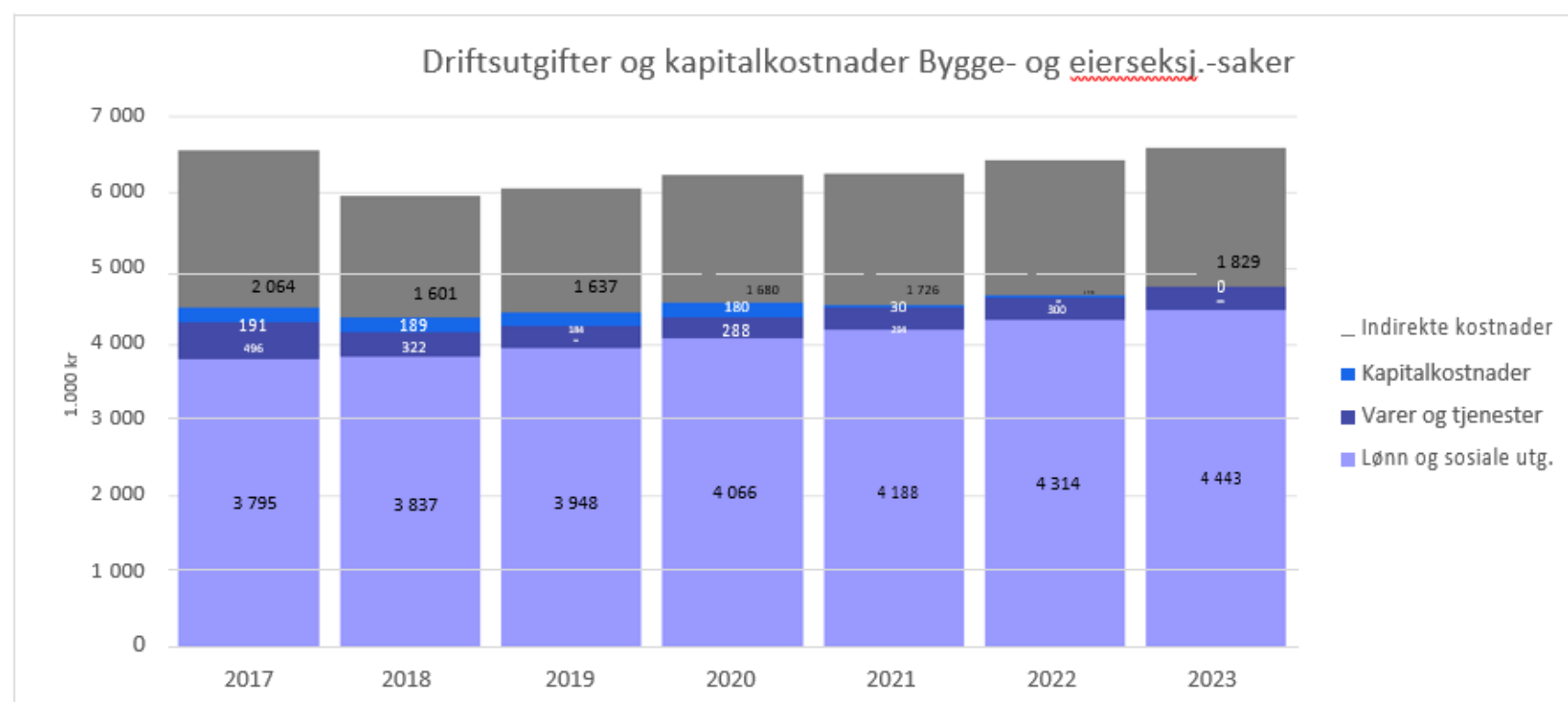
Kostnadsdekning - Bygge- og eierseksjoneringssaker 2017 til 2023

Gebyrinntektene på arealtjenestene svinger normalt en del, fordi de avhenger av hvor mange og hvilke typer saker kommunen får til behandling.

Bygge- og eierseksj.-sakergebyrsatser inkludert mva.	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsinntekter	9 983 450	6 789 997	6 875 000	7 846 273	7 883 431	8 110 864	8 309 040
Årlig endring		-32 %	1 %	14 %	0 %	3 %	2 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Bygge- og eierseksjoneringssaker

Gebyrene skal i all hovedsak dekke drifts- og kapitalkostnader på tjenesteområdet. Diagrammet under viser utviklingen av disse.

Fra 2019 til 2020 forventes de totale kostnadene å øke med 2 %, hvorav lønnsutgiftene endres mest med 3 %.

Selvkostoppstilling Bygge- og eierseksjoneringssaker

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
10*** Lønn	3 795	3 837	3 948	4 066	4 188	4 314	4 443
11*** Varer og tjenester	186	175	132	135	138	141	143
12*** Varer og tjenester	310	147	150	153	156	159	162
Direkte driftsutgifter	4 290	4 159	4 230	4 355	4 482	4 614	4 749
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	13	12	7	3	1	0	0
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	177	177	177	177	29	29	0
Indirekte kostnader (drift og kapital)	2 064	1 601	1 637	1 680	1 726	1 776	1 829
Øvrige inntekter	-92	-23	0	0	0	0	0
Gebyrgrunnlag	6 453	5 926	6 051	6 215	6 238	6 420	6 578
Gebyrinntekter	7 895	5 409	5 500	6 277	6 307	6 489	6 647
Selvkostresultat	1 442	-517	-551	62	69	69	69
Selvkost dekningsgrad i %	122 %	91 %	91 %	101 %	101 %	101 %	101 %

Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Selvkostfond 01.01	-707	735	229	-324	-267	-203	-137
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	1 442	-517	-551	62	69	69	69
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	0	11	-1	-6	-5	-3	-2
Selvkostfond 31.12	735	229	-324	-267	-203	-137	-70
Selvkostgrad i %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kart og oppmåling - 2017 til 2023

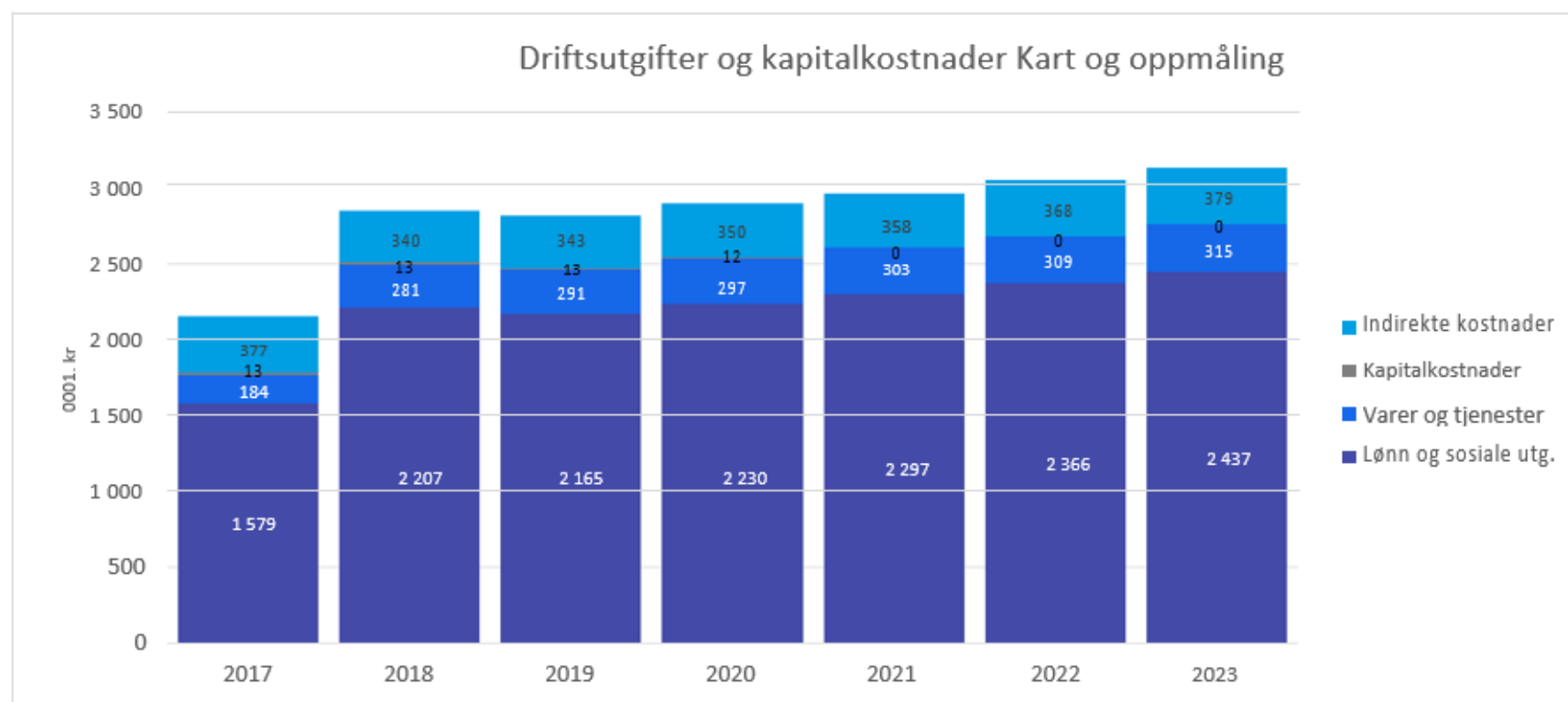
Kostnadsdekning - Kart og oppmåling 2017 til 2023

Gebyrinntektene på arealtjenestene svinger normalt en del, fordi de avhenger av hvor mange og hvilke typer saker kommunen får til behandling.

Kart og oppmålinggebyrsatser inklusiv mva.	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Driftsinntekter	2 238 777	2 562 608	2 037 898	2 198 781	4 162 306	4 290 651	4 404 876
Årlig endring		14 %	-20 %	8 %	89 %	3 %	3 %

Driftsutgifter og kapitalkostnader Kart og oppmåling

Gebyrene skal i all hovedsak dekke drifts- og kapitalkostnader på tjenesteområdet. Diagrammet under viser utviklingen av disse.

Fra 2019 til 2020 forventes de totale kostnadene å reduseres med 1 %, hvorav utgifter til varer og tjenester endres mest med 4 %.

Selvkostoppstilling Kart og oppmåling

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
10*** Lønn	1 579	2 207	2 165	2 230	2 297	2 366	2 437
11*** Varer og tjenester	72	142	152	155	158	161	164
12*** Varer og tjenester	136	139	139	142	145	148	151
13*** Tjenester som erstatter kommunal tjenest	2	0	0	0	0	0	0
Direkte driftsutgifter	1 790	2 488	2 456	2 527	2 600	2 675	2 752
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	1	1	0	0	0	0	0
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	12	12	12	12	0	0	0
Indirekte kostnader (drift og kapital)	377	340	343	350	358	368	379
Øvrige inntekter	-136	-322	-30	0	0	0	0
+/- Andre inntekter og kostnader	27	0	0	0	0	0	0
Gebyrgrunnlag	2 071	2 519	2 782	2 890	2 958	3 043	3 131
Gebyrinntekter	1 655	1 728	1 600	1 759	3 330	3 433	3 524
Selvkostresultat	-416	-791	-1 182	-1 131	372	389	393
Selvkost dekningsgrad i %	80 %	69 %	58 %	61 %	113 %	113 %	113 %

Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Selvkostfond 01.01	782	404	-386	-1 590	-2 764	-2 443	-2 099
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-389	-791	-1 182	-1 131	372	389	393
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	11	0	-21	-43	-51	-45	-39
Selvkostfond 31.12	404	-386	-1 590	-2 764	-2 443	-2 099	-1 745
Selvkostgrad i %	98 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kommunale tilskudd til ulike organisasjoner

Tilskudd til organisasjoner, lag og foreninger	2019	2020
Tilskudd til festspillene, reguleres iht sum og føringer kulturdepartementet	941 000	941 000
Elverum håndball herrer	50 000	30 000
Nysted - Elverum Kunstforening	32 000	32 000
Hedmarken Symfoniorkester	18 000	0
Møteplassen (indeksreguleres i henhold til avtale) fra kultur	1 125 000	850 000
Møteplassen (indeksreguleres i henhold til avtale) fra familie/helse	624 000	652 000
Volumfestival	100 000	0
Tilskudd samfunnshus	260 000	206 000
Tilskudd lag og foreninger 300' - driftsmidler etter søknad 1 gang pr år	300 000	300 000
Elverum Idrettsråd	805 000	205 000
Tilskudd 17. mai	125 000	125 000
Tilskudd Glomdalsmuseet (avh. av innbyggere)	103 000	105 000
Tilskudd Anno Museum	400 000	50 000
Namibiaforeningen, internasjonalt infosenter	100 000	33 000
Grundsetmart'n	230 000	100 000
Tilskudd frivillighet kultur - prosjektmidler etter søknad 2 ganger i året	200 000	100 000
Tilskudd til lokal musikk og kultur	160 000	0
Movies on War	150 000	150 000
Diverse tilskudd lag/foreninger innen helse	55 000	30 000
SMISO (tidl. Evas Støttesenter)	165 000	165 000
Herneshallen (indeksreguleres i henhold til avtale)300	300 000	310 000
Elverum Frivilligsentral (pluss justering i henhold til leiekontrakt)	826 500	880 000
Christianfjelds venner	30 000	30 000
Søndre Elverum Idrettshall		941 000
Regionrådet for Sør-Østerdal (indeksreguleres ihht avtale)	317 000	318 000
Årets Elverumsing	5 000	5 000
Kulturprisen	10 000	10 000
Sum tilskudd	7 431 500	6 568 000

Innspill og søknader fra andre

1. Søknad

Kommunehuset Folkvang, Lærerskolealleen 1, 2408 Elverum
PB 403, 2418 Elverum. Tlf 62 43 30 00 – postmottak@elverum.kommune.no
Webredaktør: Linda Vespestad